

JCS

Journal of Cyprus Studies

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi

Special
Issue

TC Başbakanlık Cumhuriyet
Arşivi'ndeki Belgelerde Kıbrıs

34

JCS

Journal of Cyprus Studies

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi

Published for the
Centre for Cyprus Studies by
Eastern Mediterranean University Press

34

The *Journal of Cyprus Studies* is indexed in the following databases: *CSA Sociological Abstracts*, *Social Services Abstracts*, *Linguistics and Language Behaviour Abstracts*, *ASSIA*, *Worldwide Political Science Abstracts*, *Info Trac Custom*, *Info Trac One File*, *Expanded Academic Index and History RC: Modern World*, *International Political Science Abstracts*, *ABC-Clio Historical Abstracts*, *America: History and Life*.

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi aşağıda belirtilen veritabanlarında taranmaktadır: *CSA Sociological Abstracts*, *Social Services Abstracts*, *Linguistics and Language Behaviour Abstracts*, *ASSIA*, *Worldwide Political Science Abstracts*, *Info Trac Custom*, *Info Trac One File*, *Expanded Academic Index and History RC: Modern World*, *International Political Science Abstracts*, *ABC-Clio Historical Abstracts*, *America: History and Life*.

The *Journal of Cyprus Studies* is published twice a year by the EMU Press for the Centre for Cyprus Studies at the Eastern Mediterranean University. Subscriptions, address changes, advertising, books for review, and other business communications or inquiries should be addressed to: The Editor, *Journal of Cyprus Studies*, Centre for Cyprus Studies, Eastern Mediterranean University, Famagusta, Mersin 10, Turkey. Fax: (90) 392-630 2865. *E-mail*: jcs@emu.edu.tr. *Web*: <http://jcs.emu.edu.tr>

Kıbrıs Araştırmaları Merkezi (Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi*'ni yılda iki kere çıkarır. Abonelik başvuruları, adres değişiklikleri, ilanlar, kitap eleştirileri ve benzer iş bağlantıları veya sorular için aşağıdaki adrese başvurunuz: Editör, *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi*, Kıbrıs Araştırmaları Merkezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa – KKTC. *Faks*: (90) 392-630 2865. *E-posta*: jcs@emu.edu.tr. *Web*: <http://jcs.emu.edu.tr>

© 2008 Eastern Mediterranean University Press.

ISSN: 1303-2925

JCS Journal of Cyprus Studies Kıbrıs Araştırmaları Dergisi

Volume 14 (2008)

Cilt 14 (2008)

[34]

Editor/Editör

Özlem Çaykent

Eastern Mediterranean University

Editorial Board/Yayın Kurulu

Jan Asmussen

Eastern Mediterranean University

Yılmaz Çolak

Eastern Mediterranean University

John Wall

Eastern Mediterranean University

Advisory Board/Danışma Kurulu

Feroz Ahmad

Bilgi University

Michael Beard

University of North Dakota

Jeremy Gilbert-Rolfe

Art Institute of Pasadena, California

Halil Inalcık

Bilkent University

Cemal Kafadar

Harvard University

Norton Mezvinsky

Central Connecticut State University

Christian F. Otto

Cornell University

İlhan Tekeli

Middle East Technical University

Vamık Volkan

University of Virginia

Printing/Baskı İşleri:

Eastern Mediterranean University

Printing-house

Layout/Sayfa Düzeni:

Özlem Çaykent

Publisher/Yayın Evi:

EMU Press

The Centre for Cyprus Studies

Director: Ülker Vancı Osam

Board of Directors: Turgut Turhan, Necdet Osam, Senih Çavuşoğlu, Altay Nevzat, Baki Boğaç, Nazif Bozatlı

The Centre for Cyprus Studies at Eastern Mediterranean University was established in 1995 for the purpose of encouraging scholarly research on the cultural history and political problems of Cyprus. The fields of research supported by the Centre range from archaeology, anthropology and economics to history, linguistics and folklore.

In collaboration with the University Library, the Centre is working to develop documentation resources on all aspects of the history of Cyprus, and, as part of its mission to establish collaborative projects aimed at the development and preservation of the historical and cultural heritage of the island, is fostering close contacts with other institutions involved in related research. As the Centre grows, its resources will include online bibliographical services; audiovisual facilities and archives such as videotapes, diapositives, photographs and microfilm; and rare book and manuscript collections.

The Centre for Cyprus Studies coordinates research projects and hosts scholars in fields of study of relevance to its mission. The Centre also organizes an annual congress on Cyprus-related studies, and issues the biannual *Journal of Cyprus Studies*, *JCS*.

Kıbrıs Araştırmaları Merkezi

Başkan: Ülker Vancı Osam

Yönetim Kurulu: Turgut Turhan, Necdet Osam, Senih Çavuşoğlu, Altay Nevzat, Baki Boğaç, Nazif Bozatlı

Kıbrıs Araştırmaları Merkezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi bünyesinde, Kıbrıs'ın kültürel tarihi ve siyasi sorunları ile ilgili bilimsel araştırmaları teşvik etmek amacıyla 1995'de kurulmuştur. Araştırma alanları arkeolojiden antropolojiye, ekonomiden tarihe, dilbilimden folklorlara uzanan geniş bir yelpazeye yayılmıştır.

Merkez, Üniversite Kütüphanesinin işbirliği ile, Kıbrıs araştırmalarını her yönüyle içeren bir kaynak arşivi oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu arşiv, olanaklar geliştikçe video-bantlar, dia-pozitifler, fotoğraflar ve mikrofilmler gibi görsel ve işitsel kaynaklar ile, arşivler, ender bulunan kitaplar ve el yazması koleksiyonlarını da içerecektir. Ayrıca, Kıbrıs araştırmaları konusunda faaliyet gösteren diğer kuruluşlarla Kıbrıs'ın tarihi ve kültürel mirasını korumak ve geliştirmek için ortak projeler geliştirmek de Merkez'in hedefleri arasındadır.

Kıbrıs Araştırmaları Merkezi araştırma projelerinin gerçekleşmesinde eşgüdümü sağlamanın yanı sıra, misyonuna uygun alanlarda araştırma yapan bilim adamlarına ve akademisyenlere ev sahipliği de yapmaktadır. Merkez aynı zamanda, Kıbrıs ile ilgili araştırmaların sunulup tartışıldığı yıllık Kongreler düzenlemekte ve yılda iki kez çıkan *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi*'ni yayınlamaktadır.

Editorial Policy

The *Journal of Cyprus Studies*, JCS, is a refereed, international, interdisciplinary publication whose primary purpose is twofold: i) to develop an authoritative archive and bibliography of sources for the study of ideas on social, cultural, historical, political and legal matters relevant to the past, present or future of the island of Cyprus; and ii) to provide a scholarly, academic forum for the analysis, development, exchange and critique of ideas on these matters.

The *Journal* is bilingual, publishes material in English and/or Turkish. Articles submitted for consideration must focus on subject matter specific to the island of Cyprus, and may include (but are not restricted to) the following topics and areas of interest: analysis of archaeological artefacts; culture of the Egyptians, Romans Persians; the Eastern Roman Empire, the Crusades; Lusignans, Venetians and Ottomans; art, literature, music; cartography, military history and technology; trade routes, water and natural resources; the geopolitics of the Eastern Mediterranean, Cold War, EU and superpower concerns, contemporary developments in international law, conflict resolution, war; race, religion, ethnicity, nationhood, colonial and post-colonial perspectives, identity. Suggestions for other subject areas will be considered by the editor.

Material published in the *Journal* may include original critical essays or studies, statements of reasoned opinion, sustained critical responses to published material, book reviews, translations, photographs, reproductions of works of art or cultural artefacts, interviews, official documents, transcripts of media broadcasts, or reprints of significant texts.

Because of the unique legal and political contexts of the peoples of Cyprus, problems of ideological and methodological bias in the writing of history are a central issue for the *Journal*, and one of its primary objectives is to establish definitive and authoritative texts for primary source material in the history of Cyprus. Accordingly, an occasional issue of the *Journal* will contain an archive of significant historical, legal, political and cultural documents related to this history, meticulously copy-edited and authenticated, with annotations provided where significant textual variants exist. The purpose is to make these documents available to researchers, without censorship, and foregrounding problems of distortion caused by translation or other forms of interpretation.

The *Journal of Cyprus Studies* does not discriminate against contributions on the basis of the nationality, race, ethnicity, religion or gender of the contributors; nor on the basis of their points of view or conclusions, provided that they are conveyed by careful, reasoned argument and discussion. Submissions are sent anonymously for review to readers whose identities also remain confidential. The editor may, where complex issues are concerned, invite other contributors to submit critical evaluations and responses to an article, or alternative perspectives; and these may be published simultaneously.

Derginin Amacı

JCS-Kıbrıs Araştırmaları Dergisi içerik bakımından çok yönlülüğe sahip uluslararası hakemli bir dergi olup temel misyonu şöyle özetlenebilir: i) Kıbrıs adasının geçmiş, geleceği ve bugünü ile ilgili toplumsal, kültürel, tarihsel, siyasi, hukuksal konular ve sorunlar ile ilgili çalışmalara etkin bir arşiv ve kaynakça oluşturmak ii) sözü edilen konular ve sorunlarla ilgili fikirlerin geliştirilebileceği, tartışılacağı, görüş alışverişinde bulunulabileceği, bilimsel ve akademik bir forum oluşturmak.

Dergi İngilizce ve Türkçe olarak iki dilde yayınlanmaktadır. İncelenmek üzere dekiye gönderilen makaleler içerik bakımından Kıbrıs adası ile ilgili olmalıdır. *Dergi*'ye gönderilen makaleler, belirtilen konularla kısıtlı olmamakla birlikte şu konuları içerebilir: arkeolojik eserlerin incelenmesi; Mısır, Roma ve Pers kültürleri; Doğu Roma İmparatorluğu ve Haçlı Seferleri; Lusinyanlar, Venedikliler ve Osmanlılar; sanat, edebiyat, müzik; Doğu Akdeniz'in siyasal coğrafyası; Soğuk Savaş, Avrupa Birliği, süper güçlerin bölgesel çıkarları, uluslararası hukuk ile ilgili yeni gelişmeler, çözüm önerileri, savaş; ırk, din, etnik köken, ulus kavramı, sömürgecilik ve sömürgecilik sonrası yaklaşımlar, kimlik sorunu. Diğer konularla ilgili öneriler editör tarafından değerlendirilecektir.

Dergi'de yayınlanacak olan yazılar özgün eleştirel denemeler veya araştırmalar, uslamlamaya dayanan kişisel fikirler, önceden yayınlanmış yazı ve yapıtlara yönelik eleştirel yanıtlar, kitap tanıtım ve incelemeleri, çeviriler, fotoğraflar, sanat ve kültür eserlerinin baskıları, söyleşiler, resmi belgeler, medya yayınlarının kopyaları, basın açıklamaları, veya önemli metinlerin yeni baskıları olabilir.

Kıbrıs'ta yaşayan halkların kendilerine özgü yasal koşulları nedeniyle ideolojik veya yönetsel önyargının tarihin yazılmasındaki etkin rolü *Dergi* için ana meselelerden birini oluşturduğundan, *Dergi*'nin temel amaçlarından biri, Kıbrıs tarihinde kesin ve yetkin yazılardan meydana gelen bir ana kaynakça oluşturmaktır. Bu nedenle, zaman zaman *Dergi*'nin bir sayısı Kıbrıs tarihi ile ilgili, tarihsel, hukuksal, siyasal ve kültürel belgelerden oluşan titiz bir çalışma sonucu elde edilmiş, dikkatle kurgulanmış ve doğrulanmış bir arşiv içerecek ve gereken yerlerde çeşitli ve değişik belgelerle ilgili dipnotlar verilecektir. Amaç, bu belgeleri sansürden uzak bir biçimde araştırmacıların kullanımına sunmak ve bunu yaparken çeviriden veya yorum farklılıklarından kaynaklanan sorunlara da dikkat çekmektir.

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi, milliyet, ırk, etnik köken, din veya cinsiyet farkı gözetmeksizin, bakış açıları veya vardıkları sonuçlar itibarı ile, itinalı ve mantıklı tartışma içeren yazılara açıktır. *Dergi*'ye gönderilen bütün yazılar, değerlendirilmek üzere incelenirken yazarın olduğu kadar hakemin de kimlikleri saklı tutulur. Tartışmaya açık konular söz konusu olduğunda, editör herhangi bir makaleye ilişkin eleştirel değerlendirmeler, yanıtlar veya alternatif yaklaşımlar için başka araştırmacılardan görüş isteyebilir ve bu konudaki bütün görüşler *Dergi*'nin aynı sayısında yer alır.

Editorial

This archival issue was prepared by our guest editors Emre Aykoç, Sanem Yamak and Suat Söylemez. The issue is entirely devoted to documents from the Republic of Turkey Prime Ministry Archives dating from 1923 to 1967. It consists of a compilation of documents including reports of communications and newsletters, letters and telegrams from foreign and domestic state officials as well as ordinary citizens and civil society organizations from both Turkey and Cyprus, reacting to Cyprus issues. The documents are categorized chronologically into three periods of which we are publishing the first two, namely 1923-51 and 1952-60 due to practical reasons. The third section, 1960-67, will be published in our next archive issue. We have also provided scanned images of some of the earlier documents, where they were available in Ottoman script only, without transcriptions. These documents relating to the modern history of Cyprus will be invaluable for those who work on social, political and economic aspects of the history of the island. Together with *JCS*'s two previous archive issues, the documents collected in the current issue could shed more light on the rise of nationalisms on the island, in so far as they provide insight into immediate and contemporaneous reactions to various periods of the 'Cyprus problem'. A short introduction by our editors provides information on the content, intent and importance of the documents. The editors have also provided us with scanned images of some documents to give an idea about their original format and layout. As in our previous archive issues, for the sake of accuracy and future scholarship, the text has been carefully edited in order to remain as faithful as is practically possible both to the documents' language and original layout. At the end of the two sections an index has been provided to give the reader some of the keywords, names and concepts to be found in these documents. We are grateful to Aykoç, Yamak and Söylemez. We would also like to acknowledge our debt to Nihal Sakarya, and to the staff of the Eastern Mediterranean University printing house.

Özlem Çaykent

JCS Journal of Cyprus Studies Kıbrıs Araştırmaları Dergisi

Volume 14 (2008)

Cilt 14 (2008)

[34]

Contents / İçindekiler

Özlem aykent

vii

Acknowledgements/Editorial

Documents/Belgeler

Emre Ayko

1

T.C Başbakanlık Cumhuriyet
Arşivi'ndeki Belgelerde Kıbrıs: Sunuş

Sanem Yamak

Suat Söylemez

6

1923-1951 Dönemi

117

1952-1960 Dönemi

315

Index

Documents

Belgeler

T.C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŐIVİ'NDEKİ BELGELERDE KIBRIS

Emre AYKOÇ

İstanbul Üniversitesi SBF Uluslararası İliŐkiler

Sanem YAMAK

İstanbul Üniversitesi SBE Uluslararası İliŐkiler

Suat SÖYLEMEZ

İstanbul Üniversitesi SBF Kamu Yönetimi

SUNUŐ

1571 yılında Osmanlılar tarafından fethedilen Kıbrıs'ta, 1878 yılından itibaren İngiliz idaresi başlamıştır. 1914 yılında başlayan Birinci Dünya SavaŐı'nda Osmanlı Devleti İngiltere'ye karşı savaŐa girince, ada İngiltere tarafından ilhak edilmiştir. 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması'nın 20. maddesi ile de Türkiye bu ilhakı tanı mıŐtır. Cumhuriyetin kurulmasının ardından irredentist politika izlememeyi temel dış politika ilkelerinden biri olarak belirleyen genç Türkiye Cumhuriyeti, bu doğrultuda dış Türklere yönelik olarak iktisadi, sosyal ve kültürel açıdan ilgisini korumakla birlikte, siyasi mülahazalardan kaçın mıŐtır. Özellikle Kıbrıs sorununun tam anlamıyla patlak verdiği ve uluslararası politikayı etkilemeye başladığı 1950'li yılların başına kadar olan dönemde, Türkiye'nin Kıbrıs Türkleri ile olan ilişkileri de bu çerçe ve ile sınırlı kalmıştır.

1950'li yılların başından itibaren KıbrıŐlı Rumlar ve Yunanistan'ın "enosis" kampanyasını yükseltmelerine ve Kıbrıs sorununun giderek uluslararası bir sorun haline gelmesine paralel olarak, Türk Hükümeti ve kamuoyunun Kıbrıs konusundaki ilgi ve duyarlığında bir artış olmuş; gelişmelerin aldığı seyir çerçevesinde 1950'li yılların ortalarından itibaren de Kıbrıs, bir "milli dava" olarak benimsen miŐtır. Bu çerçe ve de Kıbrıs konusu Türkiye için de siyasi bir mesele haline gel miŐtır. Özellikle Türk kamuoyu bu dönemde Türk Hükümeti'nin Kıbrıs konusundaki politikalarını etkileme çabasına giriŐ miŐtır. Fakat 6-7 Eylül 1955 olaylarından sonra, Hükümet Kıbrıs konusundaki kamuoyu ilgi ve etkinliğini bastırarak konuyu sadece kendi uhdesinde tutmaya yönel miş ve "taksim" tezini benimseyerek kamuoyunun bu politikaya desteğini sağlamaya çalıŐ miŐtır. Bununla birlikte, olayların geliŐimi, 1959 yılında Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında Kıbrıs konusunda bir uzlaŐmaya yol aç mıŐ ve Zürih ve Londra AnlaŐmaları ile kayıt altına alınan bu uzlaŐmanın bir sonucu olarak 1960 yılında bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti kurul muŐtır.

Bu yeni dönemde geçici bir süre için sağlanan huzur ortamı, 1963 yılı sonlarında Kıbrıs Rum tarafının Anayasayı tadil girişimlerinin toplumlararası çatışmalara yol açması ile sona ermiş ve Kıbrıs, yeniden hem Türk-Yunan ilişkilerini etkileyen, hem de uluslararası gerginliğe neden olan bir sorun haline gelmiştir. Bu bağlamda Kıbrıs konusu hem Türk Hükümeti ve kamuoyu düzeyinde, hem de uluslararası düzeyde yeniden önemli bir ilgi odağı olmuştur.

Bu çalışma, TC Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde (BCA) yer alan Kıbrıs konulu belgeleri kapsamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu dönemden 1967 yılına kadar, Türkiye'nin genel olarak Kıbrıs ile ilişkileri ve bu ilişkilerin niteliği; Kıbrıs sorunu karşısında Türkiye, Yunanistan, İngiltere hükümetleri, Kıbrıs Türk ve Rum toplulukları ile bunların liderlerinin, diğer devletler ve yabancı şahısların, Kıbrıs konusunda kurulmuş olan bazı örgütlenmelerin ve özellikle Türk kamuoyunun Kıbrıs konusundaki tutumları ile genel olarak Kıbrıs sorununun izlediği tarihsel seyir, bu belgelerden takip edilebilmektedir. Bu bağlamda bu çalışma da, Kıbrıs konusunda çalışan araştırmacılar ve bu konuya ilgi duyan okurlar için faydalı bir kaynak teşkil edeceği düşüncesiyle yapılmıştır.

1 Mart 2002 tarih ve 24682 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Devlet Arşivlerinde Araştırma ve İnceleme Yapmak İsteyen Türk ve Yabancı Uyruklu Gerçek veya Tüzel Kişilerin Tabi Olacakları Esaslar"ın 2. maddesine göre, BCA'da tasnif edilmiş ve üzerinden en az 30 yıl geçmiş belgeler, araştırmacıların faydalanmasına sunulmaktadır. BCA'da araştırmacılara açık bulunan Kıbrıs konusu ile ilgili belgelerden en son tarihli olanların 1967 yılına ait olması dolayısıyla çalışma dönemimiz, 1923-1967 olarak belirlenmiştir. Bu noktada belirtilmesi gereken önemli bir husus da, çalışmanın BCA'da Kıbrıs'a ilişkin olarak bulunan tüm belgelerin tüketici bir incelemesi olmadığıdır. BCA'da kataloglarında yaptığımız taramalarda rastlayamadığımız daha başka belgeler bulunabileceği gibi, katalogda rastladığımız fakat ulaşamadığımız belgeler de olmuştur. Bunun haricinde BCA'da Kıbrıs konusu dışındaki bazı fonlarda da Kıbrıs'a ilişkin bazı belgelere rastlamamız, Kıbrıs ile ilgili belgelerin sayısının daha da fazla olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca Kıbrıs'a ilişkin bazı fonlarda çok sayıda belge bulunduğu belirtilmelidir. Bunların sayısı bazı fonlarda 200'e ulaşmaktadır ve tamamının yayınlanması durumunda derginin sayfa sayısının çok fazla artacağı düşünülerek, bu türdeki fonlardan örnekleme yoluyla belli miktarda belge seçilmiştir. Bu örneklemede, birbirine benzeyen ifadeler taşıyan belgelerden en fazla temsil edici niteliğe ve çarpıcı/ilginç ifade ve önerilere sahip olanlar seçilmiştir.

Yukarıda genel hatlarıyla özetlemeye çalıştığımız Türkiye'nin Kıbrıs ile olan ilişkisi ve Kıbrıs sorununun tarihsel seyri, sözkonusu belgelerin kendi içerisinde dönemlendirilmesinde ve tasnifinde yol gösterici olmuştur. Bu çerçevede sözkonusu belgeler üç ana dönemde kategorilendirilmiştir: 1923-1951, 1952-1960 (Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar) ve 1960-1967.

1923-1951 dönemine ait belgeler genel olarak değerlendirildiğinde, bunların çoğunlukla sosyal, iktisadi ve kültürel konulara ilişkin oldukları görülmektedir. Bu dönemdeki belgelerin yoğunlaştığı konular, eğitim işleri (Türkiye'de okuyan Kıbrıslı Türklere ilişkin belgeler), vatandaşlık ve iskân işleri, Kıbrıslı Türklerin siyasi, iktisadi, sosyal, kültürel durum ve sorunlarını açıklayan raporlar ve buğday, fidan ve merkep alımı ile taşımacılık gibi iktisadi konulara ilişkindir. Bu belgelerin içeriği, yukarıda ifade edilen, Türkiye'nin bu dönemde Kıbrıs ve Kıbrıslı Türklerle siyasi içerikli yaklaşımlardan uzak durduğu ve daha çok Kıbrıslı Türklerin adada barış ve gönenç içinde yaşamalarını arzusuna yönelik olarak daha çok kültürel, iktisadi ve sosyal ilişkileri geliştirmeye çalıştığı yönündeki görüşü de destekler mahiyettedir.

1952-1960 dönemi altbaşlığında toplanan belgelerin ise, Kıbrıs konusunda 1950'li yılların başından itibaren yaşanan gelişmeler ve bu çerçevede Türkiye'nin Kıbrıs ile olan ilişkilerinin niteliğindeki değişimin bir göstergesi olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Yunanistan ve Kıbrıslı Rumların 1950'li yılların hemen başlarından itibaren arttırdıkları enosis çabaları ve Türkiye'de Kıbrıs konusunun giderek siyasi bir sorun haline gelmeye başlamasına ve bunun bir sonucu olarak Türk kamuoyunda Kıbrıs'a yönelik duyarlılığın artmaya başlamasına paralel olarak bu dönemde BCA'daki Kıbrıs'a ilişkin belgelerde siyasi içerikli olanların sayısının arttığı göze çarpmaktadır. Ayrıca iktisadi ve sosyal konularda belgeler de varlığını sürdürürken, özellikle 1954 yılından itibaren siyasi içerikli belgelerdeki artışın nedeni, Türk Hükümet ve kamuoyunun Kıbrıs sorununu bir "milli dava" olarak sahiplenmesidir. Bu belgelerin çoğunluğunu da Kıbrıs meselesi hakkında gönderilen mektup ve telgraflar oluşturmaktadır (Bu konuda ayrıntılı bilgi için 2007 yılında Gazimağusa'da yapılan 6. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi'nde sunmuş olduğumuz "Başbakanlık Arşivindeki Mektup ve Telgraflarda Kıbrıs: 1950-1970" başlıklı çalışmamıza bakılabilir). Bununla birlikte, 6-7 Eylül 1955 tarihinden sonra, vatandaşlardan Kıbrıs konusunda gelen mektup ve telgrafların azaldığı, buna karşılık resmi raporların ve yurtdışından yabancıların gönderdikleri mektupların (ki bunların çoğu öneridir) sayısının arttığı tespit edilebilir.

1960-1967 dönemi göz önüne alındığında ise, durumun nispeten sakinliğini koruduğu 1963 yılına kadar çok fazla belge olmayıp, bu

tarihten sonra belge sayısında büyük bir artış yaşandığı görülmektedir, Bu belgeler de yine önceki dönemdeki gibi ağırlıklı olarak siyasi içeriklidir. Özellikle 1964 yılı boyunca ve Kıbrıs sorununda bazı önemli gelişmelerin yaşandığı dönemlerde bu belgelerin sayısında önemli bir artış görülmektedir.

Çalışmada, her döneme ilişkin belgelerin sıralanmasında şu yöntem izlenmiştir: Temel olarak yıllara göre bir tarih sıralaması yapılmakla birlikte, aynı fonda birden fazla belge bulunması halinde, yıllarına bakılmaksızın bu belgelerin bir arada tutulmasına özen gösterilmiş ve bu belgelerden en erken tarihli olanı esas alınarak ilgili yıla yerleştirilmiştir. Belgelerin dizgisi yapılırken, format ve içerik olarak aslına sadık kalınmış, bu nedenle yazım ve gramer hataları da düzeltilmemiştir. Eski harflerle yazılmış belgeler yanında, genelde el yazısı ile yazılan ve okunması güç olan belgeler ve ilginç olduğunu düşündüğümüz bazı örnekler taranarak verilmiştir. Belgelerde köşeli parantezler içinde yer alan ifadeler bize ait olup, bunlar yanında soru işareti ile birlikte olması muhtemel tarihleri, okunamayan kelimeleri ve bazı tamamlayıcı harfleri belirtmek için kullanılmıştır. Belge üzerinde tarihe ilişkin hiçbir ifadenin bulunmadığı ve belgenin içeriğini inceleyerek tahmin ettiğimiz fakat doğruluğundan emin olamadığımız durumlarda BCA kataloglarında yer alan tarihler esas alınmış ve yine köşeli parantez içinde verilmiştir. Taranarak sunulan ve özellikle eski harflerle yazılı olan belgelerin altında yer alan açıklamalar da kataloglarda yer alan ifadelerdir. Eski harfli ve yabancı dillerdeki belgelerin içeriği incelenmekle birlikte, çevirisi veya transkripsiyonu yapılmamıştır. Görüleceği üzere, bazı belgelerin çevirisi veya transkripsiyonu bulunmaktadır. Bunlar tarafımızdan yapılmış olmayıp, arşivdeki orijinal belgelerdir.

B.A. Belgeler

1923-1951 DÖNEMİ

24

توزی بولوك ملت مجلسی
جران کابری هیئت ریاستی
در محوس ۲۰۰۲
۲۰۰۲

غیر محرمانه
۲۹-۴-۲۰

اجراء و تسلیمی قضتی ریاست

7
BAGCAKANLIK
CUMHURİYET ARŞIVI

۲۹/۴/۲۰ تاریخ و ۱۹۹ نومور و سفینه ک ایلمی سارسته دیر. طائفة دولتی و عدلیه
انضامی فرقه سہ قبری بقیل ایله قلمی و در شماره بولسا نه صافان شیوه سہ طرفه
تخصص امر سوی ایتمه مشطیله بوقت ۲۰۰۲ تاجدی رأی الهم فرقه
ادق نسیب اتمه سعف فویا ایتمک استماره عطف بر صده اتمه.

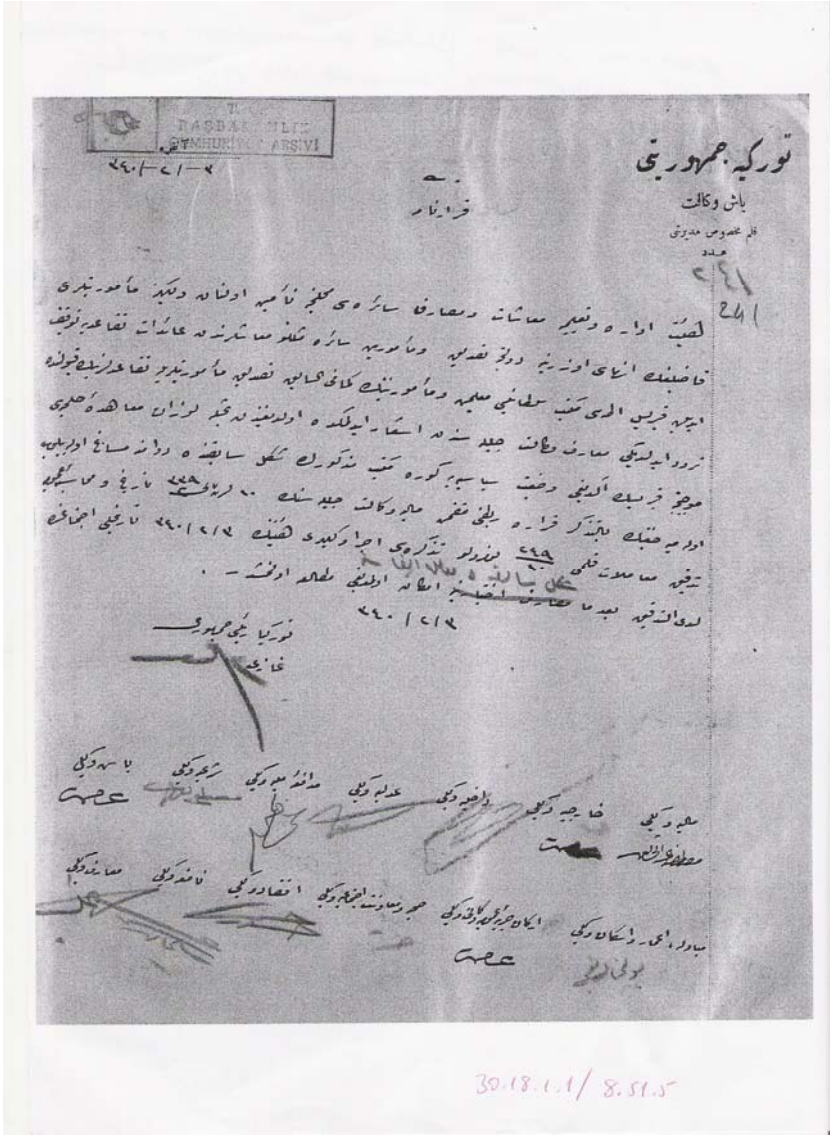
- ۴۴۱
فوزی

تاریخ
۲۹/۴/۲۰
کلی
۱
۲۰۰۲

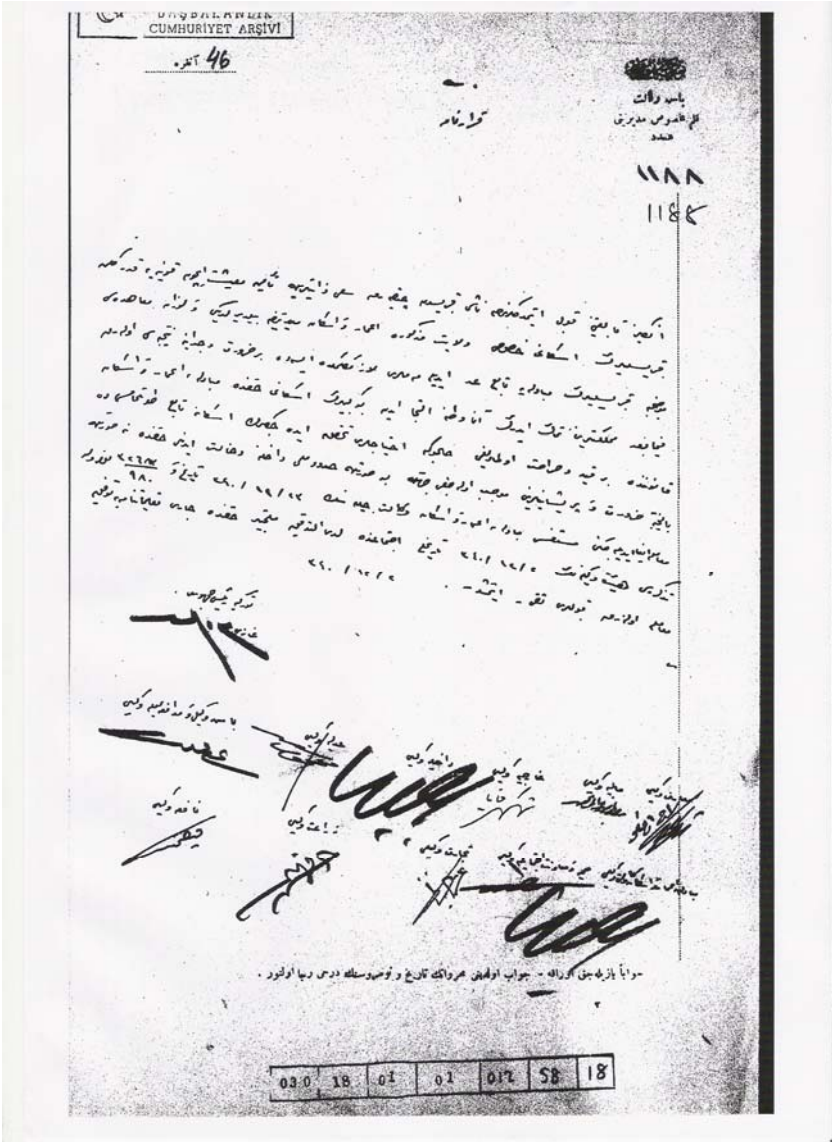
- ۱- جوانی بایان ایلمه اولان ایله بجز اولان کورج و نومور و سنک درسی دیا اولور.

030	10				202	380	3
-----	----	--	--	--	-----	-----	---

Taif'de bulunan Vahidettin'in İngilizler tarafından Kıbrıs'a götürüleceğinin bir gazetedeki haber olarak çıktığı... (5/4/1923)

Kıbrıs adası sultanisi öğretmen ve memurlarının memuriyetlerinin tasdiki ve emekliliklerinin kabulünde eski şekliyle işlem yapılmasının mümkün olmayacağı (3/2/1924)

İngiliz uyuğunu kabul etmeyip Kıbrıs'tan anavatana göçen Türklerin iskâmı (2/12/1924)

نامه سریت مخفیست داخله وکالی

28 Dec 1961

کتابچه	شماره	تاریخ	محل	نام
134	28	12/28/61	[Blank]	[Blank]

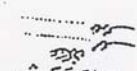
**DELET ISSUEN DEEL 2 CHINA
COMMUNIST ARMY**

کتابچه سریت مخفیست داخله وکالی

1. [Handwritten notes in Chinese and English regarding military movements and intelligence.]

کتابچه سریت مخفیست داخله وکالی

1. [Handwritten notes in Chinese and English regarding military movements and intelligence.]

 DEVLET GACINLARI GENEL MUDURLUGU
 HUKUMET GACINI

...
 ...
 ...

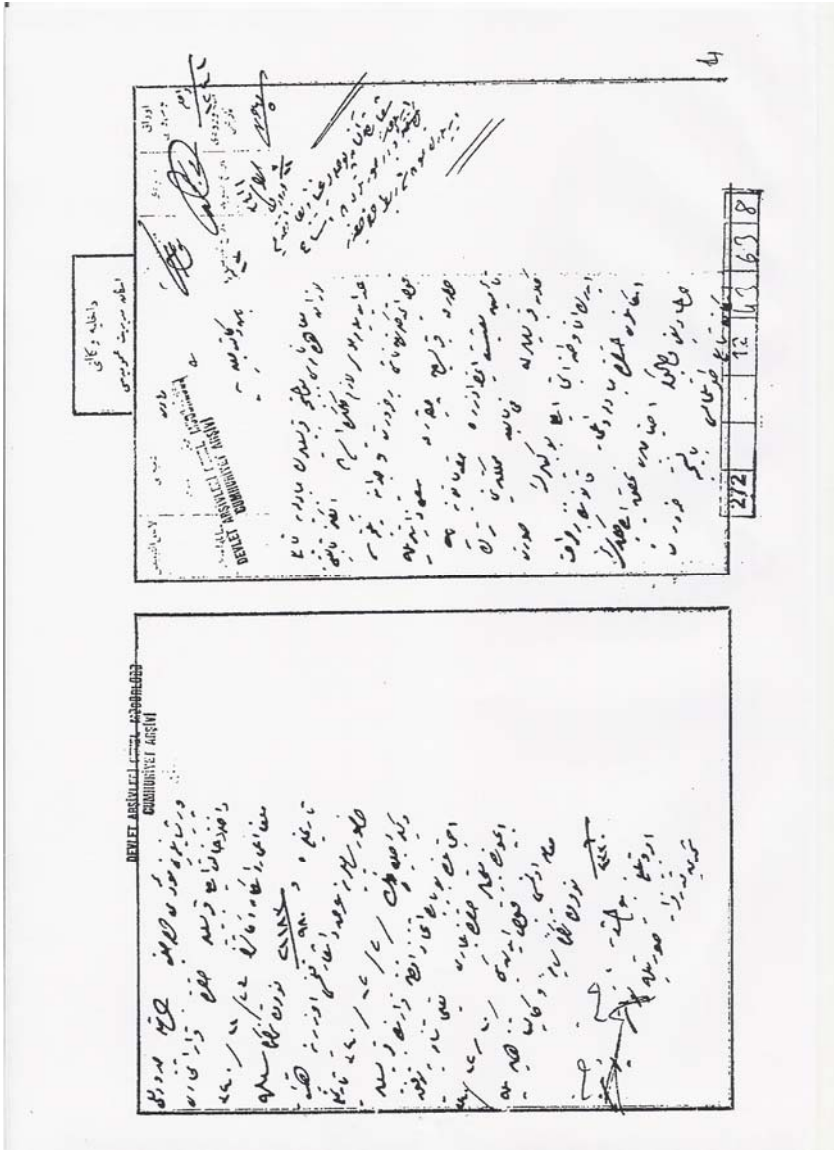
...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

272			12	43	63	8
-----	--	--	----	----	----	---

3

5

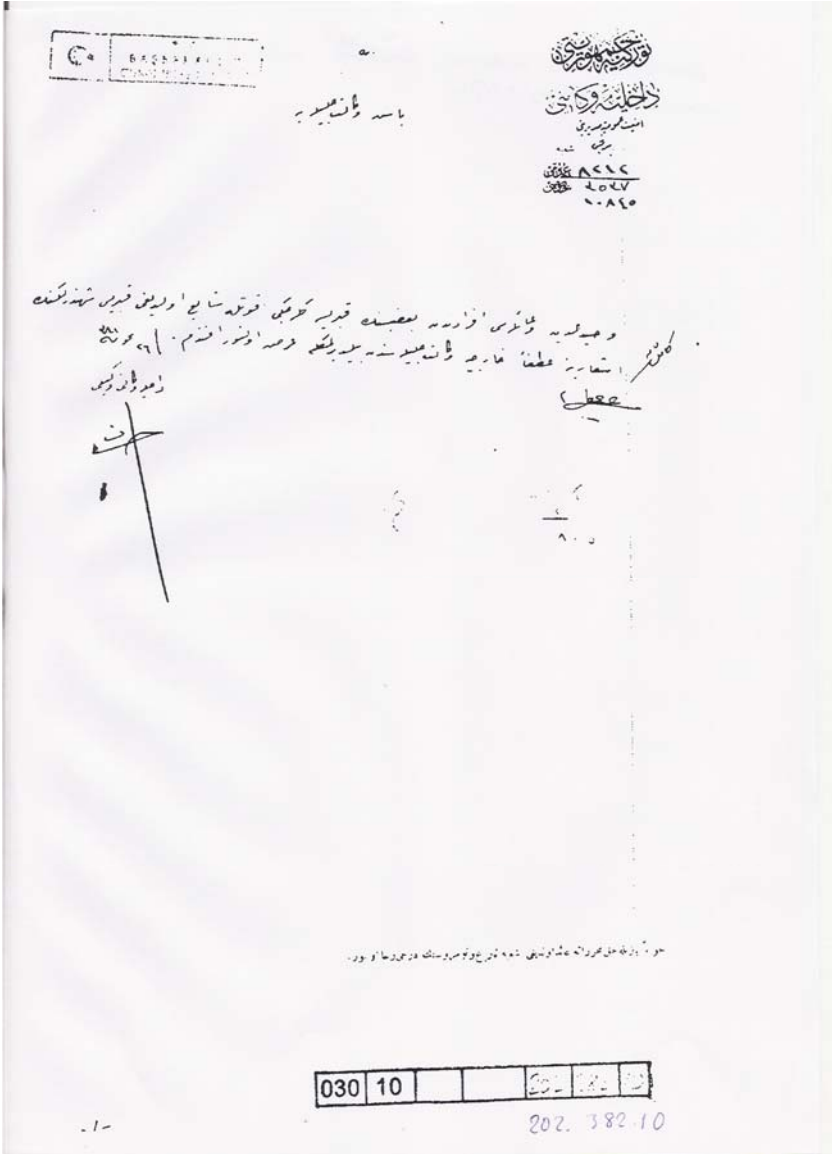
Adı Soyadı	Mesleği	Yaş	Evlilik Durumu	Göç Yılı
<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 15%;"> <p style="text-align: center;">اطلاع سرحدات كبريتي</p> <p style="text-align: center;">واحدية وگان</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>REHLET ARSIZI (KIBRIS) [REHLET]</p> <p>REHLET ARSIZI (KIBRIS)</p> </div> </div>				
<p>Handwritten text in Arabic script, including names and details of the individuals.</p>				

<p>REHLET ARSIZI (KIBRIS) [REHLET]</p> <p>REHLET ARSIZI (KIBRIS)</p>				
<p>Handwritten text in Arabic script, including names and details of the individuals.</p>				

272	12	16	6	8
-----	----	----	---	---

Kıbrıs ahalisinin göç etmelerinin kabul edilmesi halinde Cebeli Bereket, Silifke, Mersin, Adana ve Konya dolaylarına yerleştirilmeleri ile yardıma muhtaç olanlara yardım yapılması (28/1/1925)

BCA 030.10.202.382.10

Vahidettin ve ailesinin bazılarının Kıbrıs'a geleceğinin bildirilmesi (26/7/1925)

- 7 -

باسمہ و ملت
ایم خصوص مدیرین
عہدہ

۸۸
۸۸۶۱
۸۹۶۱

قرارداد

ماہنامہ اولیٰ تاریخ ۸۸ نوروی قرارداد نامہ زیر :-

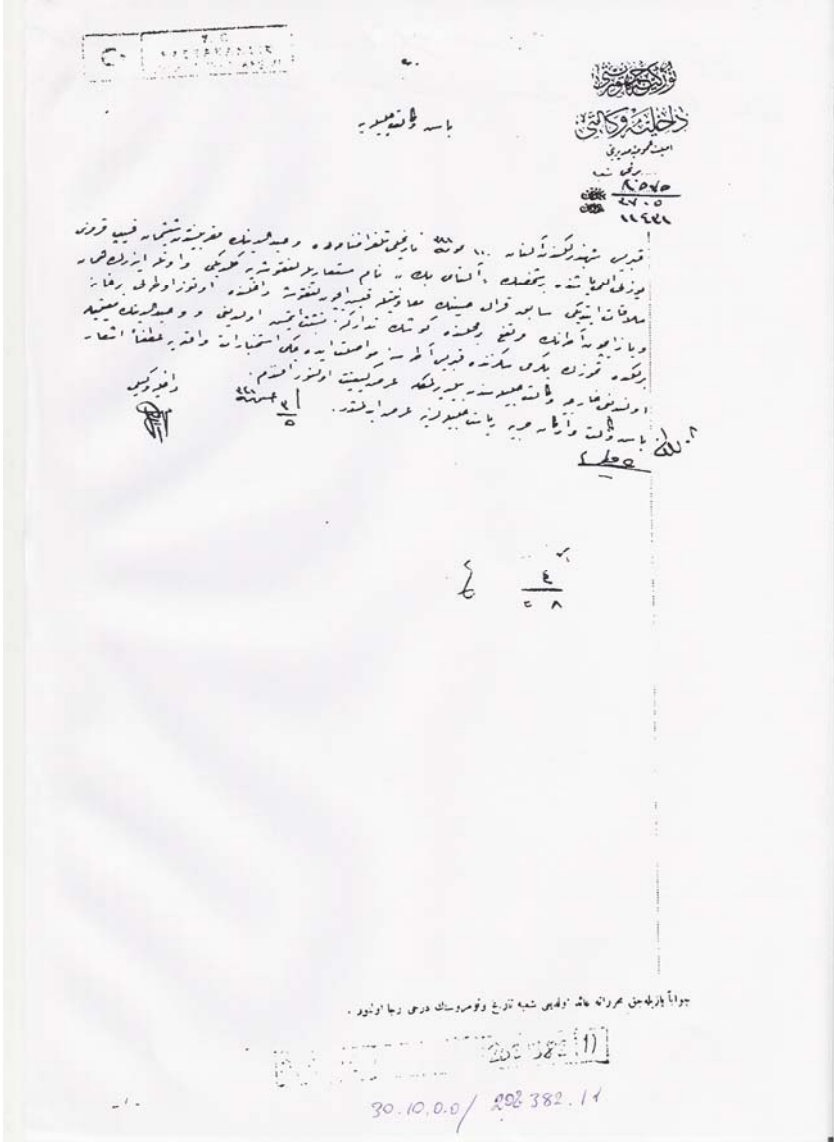
موزان عهد نامہ استک برنی ، ارضی بر تعلول احلام - فصلتہ کیری بر نیژادہ می بیجہ دیر می
خبا رده استقاده ایہ رده نور کی بر جوبتا تقریر لریہ ر مرکز صیا بلوزن تقریر اکملہ شہود و کبری الیک
ملفوظ کیم اولیادہ قریب می نور کی ، سوی واسطہ بعضی کنسیر بر خاک اولیادہ اولیادہ ، پیچہر مقدم
تعلیق نامہ توفیقاً ربوب مدولہ مرکز منطقه در دستا لری و بوزده می قیام سعادت اولیادہ رده ،
اطمان بلوزنی تقدیرده و کلمت ایچید صیح برقی قیام اولیادہ و مسکنه در جہتہ کولہ بر ویا کوی کیر بر نلیہ
مہر بردی بلوزنہ بر قیام صیحہ تفحص بیلکہ تقریر ، بر فغانہ و قای عقدادہ ارضی دیر لکہ مویزہ بلوزنہ
و موزنج تعلیق نامہ می بیجہ رده کلمت امر نہ کی ارضیہ ملکہ ایچولہ ، علم ، محلو و موزنہ رده
تیز مویزہ ارضی احصای ، دانندہ نظریہ اولیادہ اولیادہ تاریخ و اطمینان بر بیجہ کیر
نکرہ میہ وقوع بولہ تکلیف اولیادہ ، امر کیریدی صحتیہ اولیادہ اولیادہ کولہ در بر علیہ صیحہ رده کولہ

ماہنامہ اولیٰ

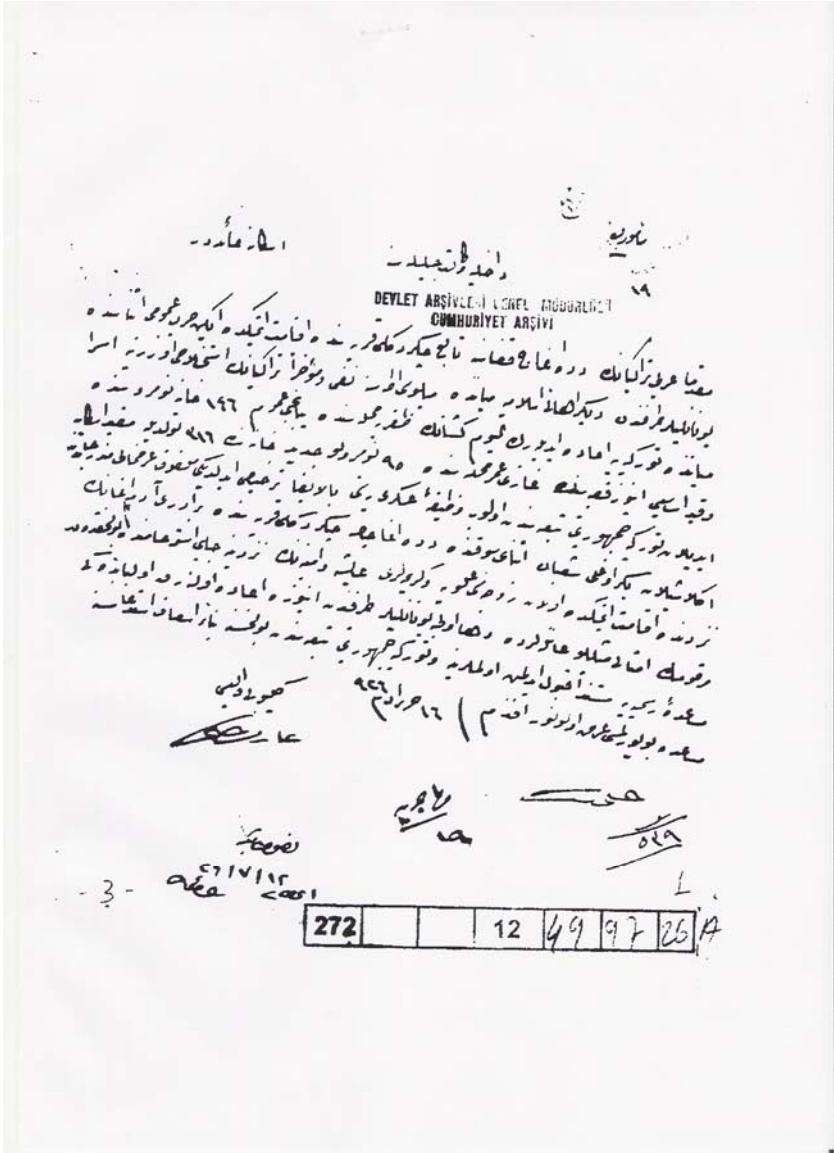
غاز

غاز	غاز	غاز	غاز	غاز	غاز	غاز	غاز
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Lozan Antlaşması gereğince Türkiye'ye hicret etmek isteyen Kıbrıslıların iskân edilmeleri ile onlara sağlanacak arazi. (7/12/1925)

28 Temmuzda Kıbrıs'a gelecek olan Vahidettin ve ailesi için bir köşk alınma teşebbüsünün bildirilmesi (5/8/1925)

داخله و كالتي	
اسكاه سربيت هموريسى	
BEVLET ARSIVI مدير مقابلة ايدنىز	ERKUTKUN ARSIVI تاريخ: ... تاريخ: ...
اوراق نومروسى: ... تاريخ: ... تاريخ: ...	
تاش توتكاشيك نظير محمد سالك دده افندي كوناك سينا تاش هموم دده افندي خدر كوناك توتكوش باردي اوم زنده سندن زوجه سونور و كوناك كوناك باردي كوناك سونور كوناك كوناك دده افندي سينا توتكوش اوتكوش توتكوش اوتكوش اوتكوش سينا توتكوش ايكي اسانك اسانك اسانك اسانك اسانك اسانك	
اوراق نومروسى تاريخ: ... تاريخ: ...	
3	

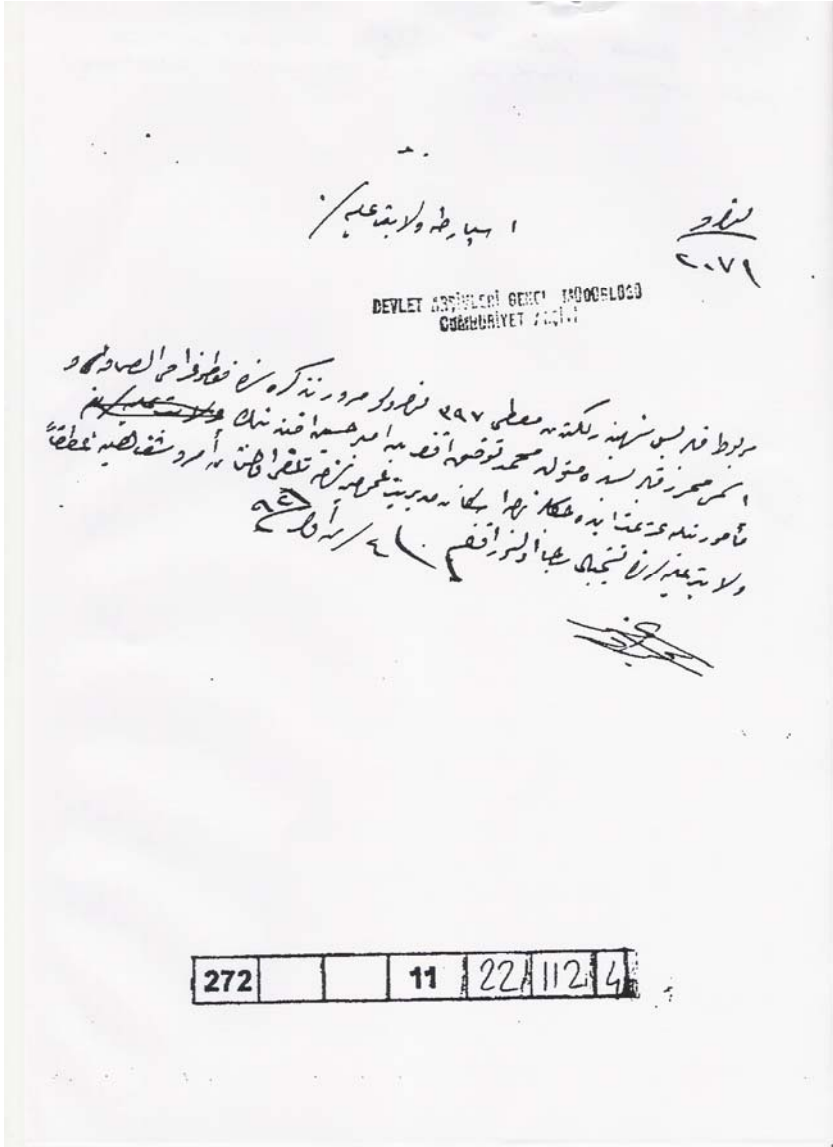
272
12
44
92
26

Kıbrıs'ta mukim Mehmet Ali'nin Türk tabiiyetine geçme isteği (10/7/1926)

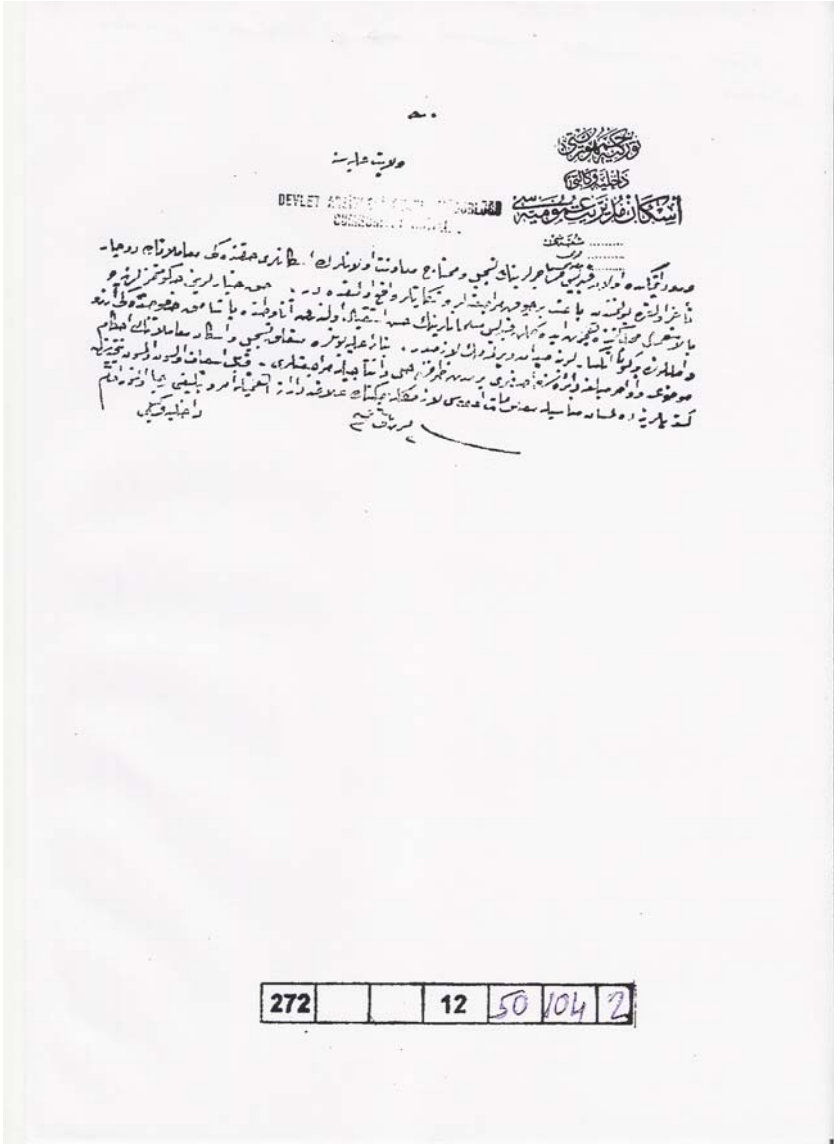
BCA 272.12.49.97.36

Kıbrıs doğumlu Halil oğlu Salih'in Türk tabiyetine geçme isteği
(24/7/1926)

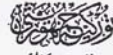
Kıbrıs doğumlu Mehmet Tevfik'in İskân Genel Müdürlüğünün isteği üzerine Isparta'da tescillerinin yapılması. (4/10/1926)

Kıbrıs muhacirlerinin lerinin anavatanda iskân ve tescillerinde yardımcı olunması (2/11/1926)

İngiliz tebasından Kıbrıslı Ahmet Vefik'in Ankara'da iskân edilip edilmeyeceğinin bildirilmesi (11/11/1926)

قلمرو مليّی
تعمیر و ترمیم

واحد ریاستی

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

تاریخ: ۱۳۰۵/۰۵/۰۶

استاد سرپرست محرمی افاده سید نور اولاد ۱۴ اکتبر ۱۹۶۱ تاریخ و ۱۴۴۵۹۶ نودونمگره
در نامه جوابیه

ایچ ای دولتی واحد استادم ایدیل اوره ۱۰ نوبت ۱۹۶۱ تاریخه آنالیز استادمه که
بکله ابر مغوس ایمانده ایچ ای دولتی حرکت اوره آتیه نوز قورده بی قورس لاجریسلا برنده که قور
تکروه لی نودولر بر موقع کنه لرینا رفته بوضوئنده افراج ایلمه بوضوئی فرین شهنه کورده بلورده
ایفای مضامی چابده لغا تعیین قیلدی اتمه
تسبیح ۱۹۶۱

خارجی ریاست
سهندللی و تجارت امور مدیر عمومی

کاتب

۱۱/۶
۰۵۰۵
۲۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱
۱۹۶۱

تاریخ
۱۳۰۵

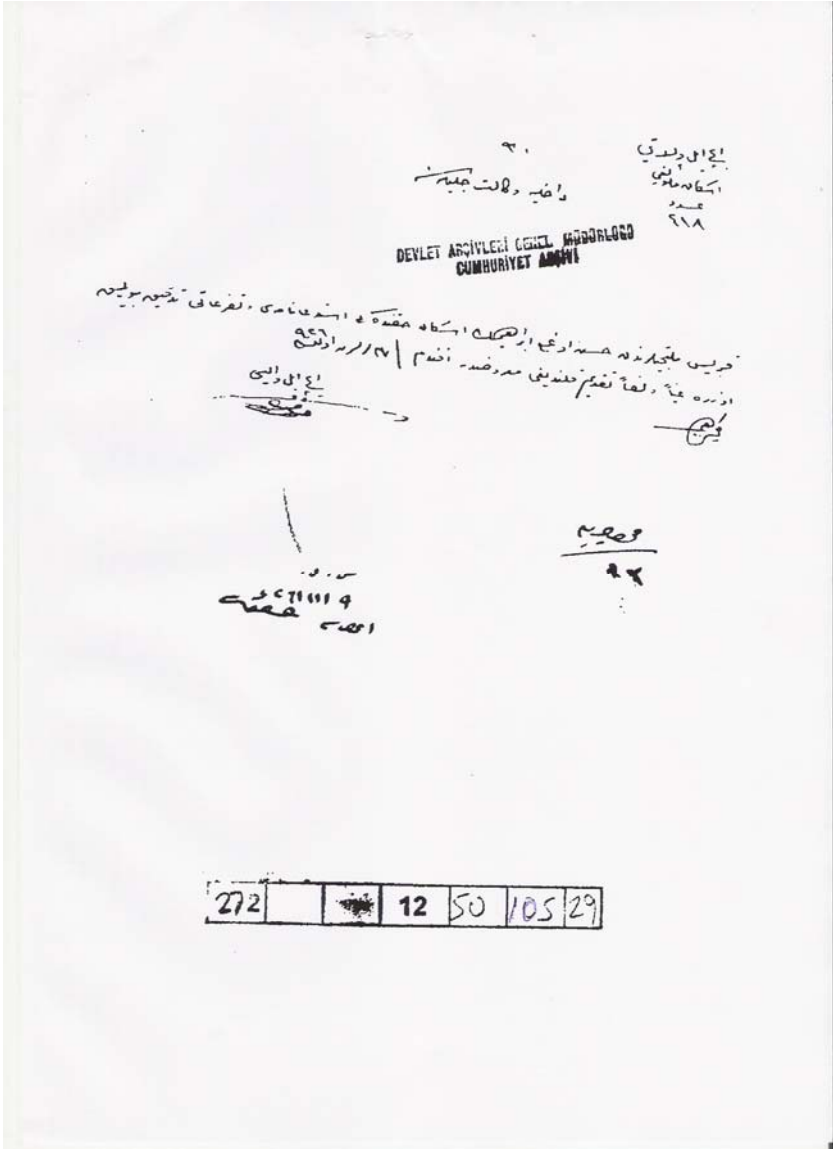
۲۱۳

272			12	50	105	2
-----	--	--	----	----	-----	---

BÜYÜK İSTİKLAL ERTEL MÜHÜRLEME KOMİTESİ BAŞKANLIĞI		BÜYÜK İSTİKLAL ERTEL MÜHÜRLEME KOMİTESİ BAŞKANLIĞI	
Yazma No	Yazma İçeriği	Yazma No	Yazma İçeriği
1	...	1	...
2	...	2	...
3	...	3	...
4	...	4	...
5	...	5	...
6	...	6	...
7	...	7	...
8	...	8	...
9	...	9	...
10	...	10	...
11	...	11	...
12	...	12	...
13	...	13	...
14	...	14	...
15	...	15	...
16	...	16	...
17	...	17	...
18	...	18	...
19	...	19	...
20	...	20	...
21	...	21	...
22	...	22	...
23	...	23	...
24	...	24	...
25	...	25	...
26	...	26	...
27	...	27	...
28	...	28	...
29	...	29	...
30	...	30	...
31	...	31	...
32	...	32	...
33	...	33	...
34	...	34	...
35	...	35	...
36	...	36	...
37	...	37	...
38	...	38	...
39	...	39	...
40	...	40	...
41	...	41	...
42	...	42	...
43	...	43	...
44	...	44	...
45	...	45	...
46	...	46	...
47	...	47	...
48	...	48	...
49	...	49	...
50	...	50	...
51	...	51	...
52	...	52	...
53	...	53	...
54	...	54	...
55	...	55	...
56	...	56	...
57	...	57	...
58	...	58	...
59	...	59	...
60	...	60	...
61	...	61	...
62	...	62	...
63	...	63	...
64	...	64	...
65	...	65	...
66	...	66	...
67	...	67	...
68	...	68	...
69	...	69	...
70	...	70	...
71	...	71	...
72	...	72	...
73	...	73	...
74	...	74	...
75	...	75	...
76	...	76	...
77	...	77	...
78	...	78	...
79	...	79	...
80	...	80	...
81	...	81	...
82	...	82	...
83	...	83	...
84	...	84	...
85	...	85	...
86	...	86	...
87	...	87	...
88	...	88	...
89	...	89	...
90	...	90	...
91	...	91	...
92	...	92	...
93	...	93	...
94	...	94	...
95	...	95	...
96	...	96	...
97	...	97	...
98	...	98	...
99	...	99	...
100	...	100	...

داخليه وکالتی اسکان مدیریت عمومی		DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ CUMHURİYET ARŞİVİ		شعبه	تاریخ	موردی	بیشی	اوزاق نومبروی
مقابلة ایملر	نوعیه	ایچ ایل و لایحه	تاریخ	تاریخ	تاریخ	تاریخ	تاریخ	2011
<p>خارجہ دکان عدلیہ سردور و لایحه تاریخ 20/11/1926 دولت محرم رافند اسلمه ایملر اوزده ایملر قده بدین نفوس قریب طر حریق ۱۰/۱۰/۱۰۰۰ تاریخ اناسیا ایملر که بکنده ایملر رافند ایملر قوت ایملر که قریب شخصه کنت اشعاره عطفاً اشعار قریب ارضیه صحریه مذکور کنت کنت دولت سردور ایملر تاریخ نفوس سردور و دهم سردور اسلمه ایملر اوزده لایحه ایملر ایملر ایملر</p>				<p>تاریخ 20/11/1926</p>				
272		12	50	105	2			

İçel'de iskân edilmek üzere Kıbrıs'dan gelen 247 muhacire ait isim listesi (20/11/1926)

داخلیہ وکالتی		اسکان مدیریت عمومی		اوتاری	موسدی	میشی
لاجل انویس	شعبہ سی	DEWLET ARHİVLEŖ	DEWLET MÜBÜRLEŖ	نومبردی	تاریخ انویس	تاریخ انویس
موسدی	شعبہ سی	ایع امی روتیہ		۶۶۷۷	تاریخ انویس	تاریخ انویس
تاریخ انویس	تاریخ انویس	تاریخ انویس		۶۶	۱۵	۶۶
<p>۶۷ رتہ اولہ نامہ تاریخ ۱۸ ۱۸۱۸</p> <p>موسدی</p> <p>اور انہ اسے ی زمین لے ای رہنہ بہرہ برینہ خدہ حصہ اولہ</p> <p>ایر صحت دولتہ مجوزہ دانہ ی دتہ اس لکٹ اولہ</p> <p>مراحتہ نور خدہ اولہ خدہ ایچ ای ی رجا اولہ انویس</p>				<p>تاریخ انویس</p> <p>۶۶</p>		
<p>۶۶</p> <p>۱۱۷</p>				<p>۶۶</p>		

272

50 105 29

2

Kıbrıs mültecilerinden Hasan oğlu İbrahim'in Mersin'de iskan edilmesi
(20/11/1926)

REPUBLICAN ARMY GENERAL HEADQUARTERS
CUMHURİYET ASKERİ BAŞKANLIĞI

امپراطور
سلطان
سلطان

اسطفا ماسورلی
عدد
۱۹۱۹
شماره

شماره: ۵

افند کاوشکله

۱۱ اپریل ۱۹۱۹ تاریخ ۱۹۸۴
آهسته آهسته بولغورستان دولتی
قلمی بولدی اسطفا ماسورلی
افند کاوشکله اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی

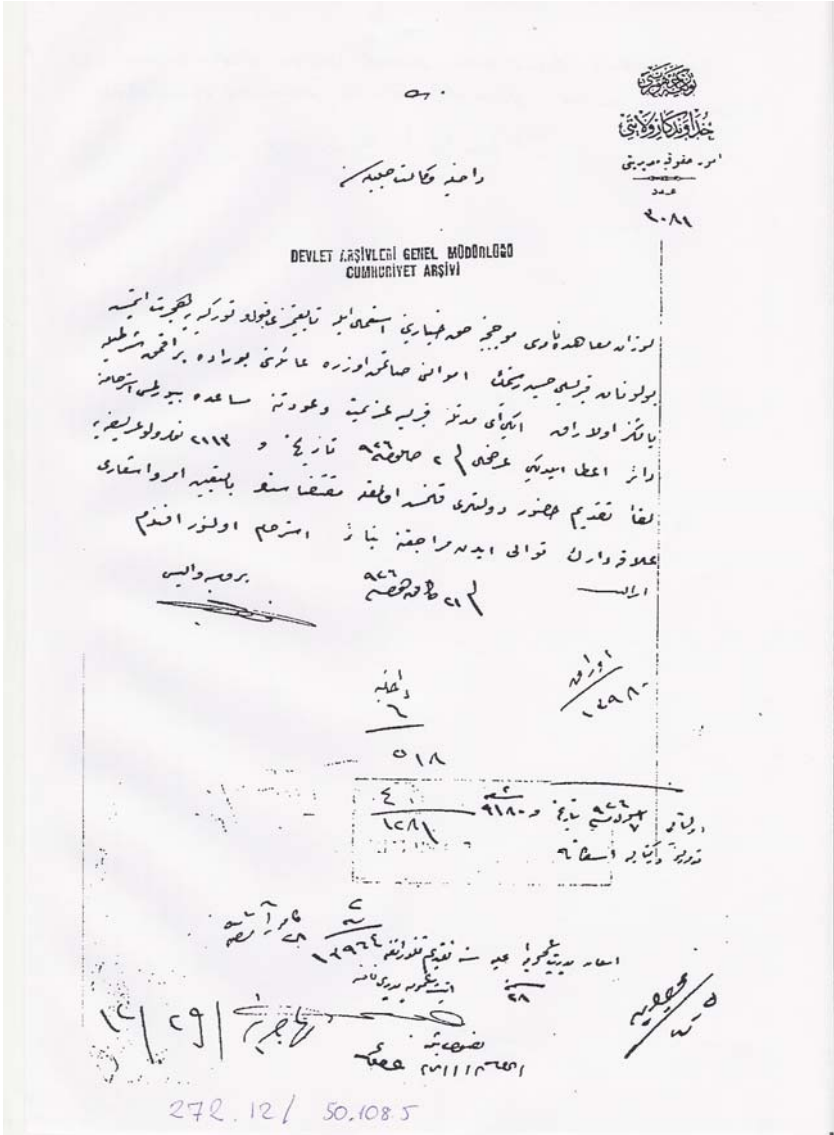
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی

دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی
دولتی بولدی اسطفا ماسورلی

داخلیه وکالتی		اسکان مدیریت عمومی		اوراق نومبرسی	موردی	مبیتی
لاجل آتیش	شماره DEYLET ARZIVLERİNE CUMHURİYET	مدیر	مرسبه ولایت	۱۹۲۶		
مقارنه ایملر	نوعه			تاریخ ورودی تاریخ تسویه تاریخ تسویه		
<p>از تاریخ ۱۹۲۶ و ۱۹۲۷ الی ۱۹۲۸ و ۱۹۲۹ و ۱۹۳۰ و ۱۹۳۱ و ۱۹۳۲ و ۱۹۳۳ و ۱۹۳۴ اینک اولاده و صدرک، حاضرین اویج آی قلات ان ایندر سر قید، کن برن ای قلاتی بوانقده و ۱۹۳۵ احوالی بارجو اوهر قلات</p>				<p>۱۹۲۶/۱۱/۱۹</p>		

272 12 50 106

Mersin'deki Kıbrıs mültecilerinin istediği arsaların verilmesinin uygun olduğu (21/11/1926)

Tabiyetimizi kabul eden Kıbrıslı Hüseyin Rüstem'in mallarını satmak üzere Bursa'dan Kıbrıs'a gitmesine izin verilmesi (21/12/1926)

لاحة الترخيص	شماره	اسم المالك	نوع المبنى	العدد	المساحة	التاريخ	الرقم	الملاحظات
		م. علي	مبنى سكني	1	100	1927	112	هذا المبنى هو ملك للمهاجر المذكور في القائمة رقم 112/15 بتاريخ 8/1/1927. وهو من النوع القديم ولا يتناسب مع المخطط الحداثي. لذلك لا يمكن إصدار ترخيص له.
		م. علي	مبنى سكني	1	100	1927	112	هذا المبنى هو ملك للمهاجر المذكور في القائمة رقم 112/15 بتاريخ 8/1/1927. وهو من النوع القديم ولا يتناسب مع المخطط الحداثي. لذلك لا يمكن إصدار ترخيص له.
		م. علي	مبنى سكني	1	100	1927	112	هذا المبنى هو ملك للمهاجر المذكور في القائمة رقم 112/15 بتاريخ 8/1/1927. وهو من النوع القديم ولا يتناسب مع المخطط الحداثي. لذلك لا يمكن إصدار ترخيص له.

اسم المالك: م. علي

نوع المبنى: مبنى سكني

العدد: 1

المساحة: 100

التاريخ: 1927

الرقم: 112

الملاحظات: هذا المبنى هو ملك للمهاجر المذكور في القائمة رقم 112/15 بتاريخ 8/1/1927. وهو من النوع القديم ولا يتناسب مع المخطط الحداثي. لذلك لا يمكن إصدار ترخيص له.

272

12

112

15

1927

هذا المبنى هو ملك للمهاجر المذكور في القائمة رقم 112/15 بتاريخ 8/1/1927. وهو من النوع القديم ولا يتناسب مع المخطط الحداثي. لذلك لا يمكن إصدار ترخيص له.

Söke'de mukim Kıbrıs mültecilerinden Mehmet Ali'nin maaşının iyi olması sebebi ile iskân yardımından faydalanamayacağı (8/1/1927)

17

امیر سایدی و جلیل بوکوره محمد رفیعی بکر عکوف یازده روزه
 صوفاتک وصولی استفسار د یاره کوندر ریویتی اخبار
 ایلام موخافه رفیعی بکر لوقه صوفاتک وصولنده
 عاکفیدر غزنی عباسی محمود بکر افندیی معاون و بر سره ادریس
 محمد و لطفی و محمد ایلام افغ

۲۰
 BAŞBAKANLIK
 CUMHURİYET ARŞIVI

030	10	28	159	2
-----	----	----	-----	---

2

خارجیہ دعوہ خانہ سندہ اٹانہ خاطرہ سندہ جانی	۶۰	۱۰
نقلات انبارہنک دردیکی	۱۱	۲۰
رد کوخانہ ردہ نقلات انبارہنک قدر اجمالیہ	.	۸۰
فرضتویہ برآمد اول آجوبی رزی بکم کوثر حاج اوزرہ عیگرہ بیف	.	۸۰
آجیبہ بقورہ بونامہ وایورہ قادار کیدوبہ کلم عدالت اوجوش	.	۲۰
تعداد کتوبہ اوجوش	.	۲۰
	۶۶	۶۰

۲۶
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞIVI

030	1.0		28	153	2
-----	-----	--	----	-----	---

3

Fonderie de Caractères
" HATCHIK KÉVORKIAN ,,
 Propriétaire: Haïg Kévorkian

« ھاڤيک کيفورکيان »
 حروفات دو کوڭخانه سي

STAMBOUL 847
 DZADÉSSI N° 39-41

صاحب: ھاڤيک کيفورکيان
 باب عالی ماره سنه نعلی سیر مقال ارفقی ۱۱ نومرد
 تلفون نومروسي: استانبول ۸۴۷

استانبول ۱۹۴۷

نومرد: ۴۹۴

Doit
 مالکیت سید قنده صاحب محرمه کتبه و خطبه قریده لفظونه ده سرزونه مکتوبه
 عدد سرزونه کتبه
 عدد کتبه لرا

۰.	۱۴	۱۸۰	۹۰
۰.	۱۶	۱۷۰	۱۵۰
۴۶	۴۶	۵۰	۶۵
عدد عدد و آیات			۶
			۴۴۴
			۶۱۰
			۵۰۰

P.C. BAŞLAKANLIK
 CUMHURİYETİ ARŞIVI

۱ - سند ریفا

[مستثنیة بالادون]

CSO 10 2 153 28

الله اعلم
 ۴

تاریخ	ملاحظات	مقدار	بکون
20/12/1951	فرماندهی در 20 دینار	20	20
21/12/1951	بازرسی در 5 دینار	5	5
22/12/1951	بازرسی در 10 دینار	10	10
23/12/1951	بازرسی در 5 دینار	5	5
24/12/1951	بازرسی در 5 دینار	5	5
25/12/1951	بازرسی در 5 دینار	5	5
26/12/1951	بازرسی در 5 دینار	5	5
27/12/1951	بازرسی در 5 دینار	5	5
28/12/1951	بازرسی در 5 دینار	5	5
29/12/1951	بازرسی در 5 دینار	5	5
30/12/1951	بازرسی در 5 دینار	5	5

T.C.
 SAĞBAKANLIK
 CUMHURİYET ARŞIVI

پوسته و تلگراف مقبوضی

[نمونه لا ۰۰]

نیمت غروش

ظفتی غرام

کله عددی

بارہ غروش

اجرت

مسولہ نوروسی

دہ (ایہوندر) نامہ () خردن گھبروئی لہوریہ

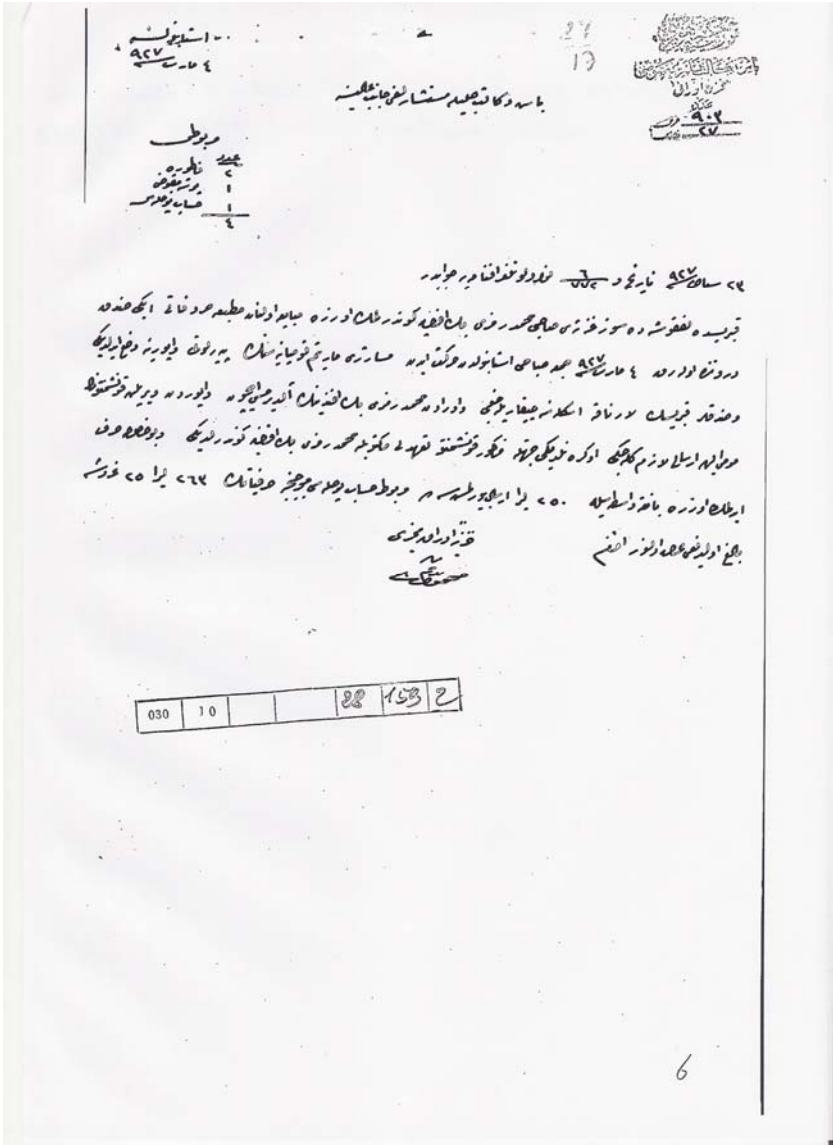
ناموزک انصافی

سنہ ۱۳۷۷

۲۱۰ / ۱۳۷۷

اخطار: معترضہ اچندہ مراہاتلاک لکری یعنی تلتر الفانہ مہمدلی قیستلی مکتوب
حوالہ نامہ قیستلی و یا قیستلر یا کتدن حالت کیسوا لیا لور کور ستر لہ چکدر.

Kıbrıs'ta Söz Gazetesi sahibi Mehmet Remzi Bey'e gönderilen matbaa harflerinin teslim edildiği (8/3/1927)

JOURNAL "SERON"
NICOSIA-CYPRUS
—48—
P.O. Box No. 110

BÖLÜM
CİLT

• 502 4 471 451 471 451
Kütüphane - Nicosia
Bölge İşleri Bakanlığı

17 11 1957

Handwritten header text

Handwritten title text

Handwritten text

Handwritten body text in Turkish, discussing a letter and its content.

Handwritten signature

2

030 01 10 59 6

JOURNAL "SSUZ"
NICOSIA-CYPRUS
P.O. Box No 116

«سوز» گزتیسی اذار و شامسی
لقودو - نوسیا
پوسته نواموز توروسو ۱۹۲۷

۹۷۷ نوبتی ۱۹۲۷

تدویر هجیرتی باسد رمان چانسیلییه

سوز گزتیسی اذار و شامسی

بیت مزاج عصمت باسا عهده نوری

مقدور اولدیم بازه هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه رفته ان ایضا وانجه جمانه ایتمکده سوز گزتیسی
بر دیکر بیتم سوز جغتو رازد عهده نوری

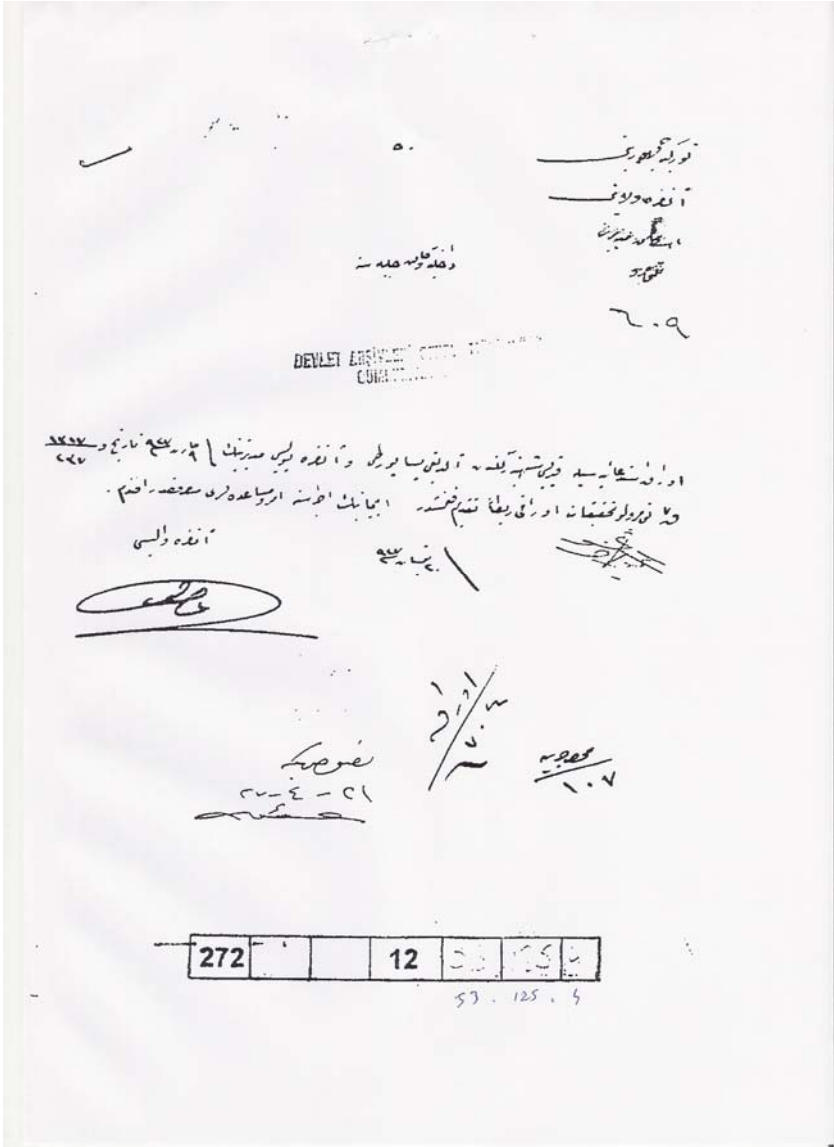
سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
با سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
نیز وقت آ اولدیم عهده نوری بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
نیز سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه

خنده نوری بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه

ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه

ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه
ایضا سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه ایضا هجیرتی سوز گزتیسی بیت چانسیلییه

Kıbrıs Söz Gazetesinin yardım isteği (21/5/1927)

داخله و كائى		مكان هديرث محوميدسى		ميدنى	مسودى	ادارى قوسوسى
لاجن تيبش	شعبسى			706		24.6
مذاهب	نوعى	انفء روىك	نوع تيبش	نوع تيبش	نوع تيبش	نوع تيبش
	نوعى			2-2	نوع تيبش	نوع تيبش
<p>مستحقه ايدو 12.9 اى 12.9 روزله قراسته ايدو اورون استى زى ندا اماره قناه اراخا قدى قراىان سوي موزو قراىي محمد ميرازينكو وكونه قراى راجد قراىي موزو قراىي موزو قراىي موزو قراىي اى - رجا و سوزا قراىي</p>				<p>كراى احمد GOVERNMENT ACCOUNT</p>		
272		12	56	25		2

Kıbrıs mültecilerinden Mehmet Münir Efendi'nin Ankara'da iskânının uygun olduğu (6/6/1927)

۵۰

راهد و کت جلد ۱۰

دینارین ولایتین
اسکان نولین

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

بروط در وده موی فریلمی کور دینو عهده چی برده تصدیق کورده
 در نهدنوی دره ک بیک لوسید از ره قزلبی ز زره کجلا قانی
 مین ایلمده در ساسا زینک ب جوسید از ج ایره بیک دوقور بر کور لاره
 اصلا کور لوسید برده کج لیک و قومک برده نعل چار ایلم زنده کور لیک
 برده و کور لیک
 برده و کور لیک

مد و ضرر اقم

اداره

اداره

اداره

اداره

272		12	55	139	30
-----	--	----	----	-----	----

داخليه وکالتی اسکان مدیریت عمومی		شعبه	مستحق	مسودی	اوزاق نومروسی						
لاجل انقیص		DEVLET ARSIVLERI GENEL MUDURLUGU CUMHURİYET ARSIVLERI			272						
مقابله ایضالار			تاریخ انقیص	تاریخ تسویه	قلمه ورودی تاریخی						
				13/11/27	272						
<p>پشتیله له تاریخه 2011/11/27 تاریخه 2011/11/27 قلمه 272 تاریخه 2011/11/27 تاریخه 2011/11/27 تاریخه 2011/11/27 تاریخه 2011/11/27 تاریخه 2011/11/27 تاریخه 2011/11/27</p>											
<table border="1"> <tr> <td>272</td> <td></td> <td>12</td> <td>55</td> <td>139</td> <td>30</td> </tr> </table>						272		12	55	139	30
272		12	55	139	30						

Mersin'de bulunan Kıbrıs Molla Hasan oğlu Hüseyin'in İzmir'deki akrabalarının yanında iskânının uygun görüldüğü (20/11/1927)

دفعه اول
دفعه دوم
دفعه سوم
دفعه چهارم

DEVLET ARŞIVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞIVI

سابقه
۱۱۶۴
۲۸۵۶

تقریباً ۱۹۰۸ء تا ۱۹۱۰ء تک تاسیسات و درودینہ امور میں
اقتباسی طور پر دیکھا گیا ہے۔ اس کا تذکرہ ایضاً
میں کیا گیا ہے۔ اس کا تذکرہ ایضاً
میں کیا گیا ہے۔ اس کا تذکرہ ایضاً
میں کیا گیا ہے۔ اس کا تذکرہ ایضاً

۱۹۰۸ء

۱۱۶۴

۲۸۵۶

۱۱۶۴

۲۸۵۶

272		12	59	163	21
-----	--	----	----	-----	----

1

داخله و كاتبي		اسمان مديريت عمومي		وراق نومبردى						
لاجن تقييش	شعبسى	مديريت	مديريت	11/116						
مواجهه نومبر	تاريخ تقييش	اسمان اولدو عياله	تاريخ تقييش	قلمه و زودى تاريخ						
		تقييش	28.6.28	404						
DEVLET ARŞIVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇUMHURİYET ARŞİVİ										
<p>اسمان مديريت اداره يازما يازما 4 عرزه 28</p> <p>تاريخ و 1934 نوردي تجرین مديريت هوايد</p> <p>3854 دريبيجيد نه ايرضويه يطفه افه نك اسان اولدو</p> <p>كيمي عياله يري افه روزه كيمي عياله يري اسان اولدو</p> <p>تقا اعاده قصه باكيوش مديريت اعطام قانون</p> <p>دره سده كيمده برنج دور اولدو اسان اولدو</p> <p>مديريت تقا اعاده قصه بعد ما يركيد قصه</p> <p>21 باشه 927 تاريخه و 40889 نومبرده</p> <p>دره كيمي ماره سده كيمي تقا اعاده قصه</p> <p>تاريخه مديريت اسان اولدو</p>										
2										
<table border="1"> <tr> <td>272</td> <td></td> <td>12</td> <td>59</td> <td>163</td> <td>21</td> </tr> </table>					272		12	59	163	21
272		12	59	163	21					

Kıbrıs mültecilerinden Ahmet Hulusi'nin İstanbul'da yeğeni Hüseyin Remzi'nin nezdinde tescil ve iskânı (3/7/1928)

JCS

BCA 030.10.83.548.2

Hazine Evrak Muavinliğine

Kıbrısta çıkan Söz gazetesine ikinci defa gönderilen harflerin bedeli olan seksen lira İş bankasına tevdiat gönderilmiştir. [?]lindiğinin iş'ari mütemennadir efendim.

Bş. v. Ms.

BCA 030.10.83.548.2

Hazinei Evrak Muavinliğine

2-2-1929 tarihli ve 1257/35 numaralı tarifat cevabıdır.

Kıbrısta müntesir "Söz" gazetesi için intihap ettiğiniz 24 puntoluk harflerin irsali muvafiktir. Hemen gönderilerek bedeli ve sevk masrafı ile miktarının iş'ari mütemennadir efendim.

Bş. v. Ms.

BCA 030.10.83.548.2

Başvekaleti Celile Müsteşarlığına

Kıbrıstaki soz gazetesine geçende gönderilmiş olan hurufatın vasıl olduğuna dair mezkür gazete sahibi tarafından yazılan mektup merbutan takdim kılınmıştır.

Mündericatından malumu samileri olacağı vechile makale başlıkları için büyük punto harf talep edilmektedir.

Mezkür gazeteye 12 puntoluk ve 2 kasalık 60 okka harf gönderildiği malumu âlileri olup miktarının azlığı hasebile buna ayrıca büyük punto harf ilavesi mümkün olamadığı ve bu sebeple gönderilemediği ve gazete düz yazı ile bir şey'e benzemeyeceği cihetle 40,50 lira kadar daha bir fedakârlıkla merbut venekadar kırmızı ile işaret olunan 24 puntoluk

B.A. Belgeler

harften 22,23 okka kadar bir şey gönderilirse mumaileyhin memnûniyeti celp edilmiş olacağı arz olunur efendim. 2-2-929

Muavin
M. Nedim

BCA 030.10.83.548.2

25/1/929

M. Nedim Beyefendiye

Mühterem Beyim

Lutfen göndermiş olduğunuz bir sandık içerisinde 87 kiloluk yeni harfleri aldım. Katlandığınız külfet ve meşakkate teşekkür ederim. Yalnız harfler tertip edilir iken başlık için büyük puntoluk harf konulmamıştır. Fırsat bulupta bu nevi' harfleri bir miktar gönderirseniz bizi daha ziyade minnettaretmiş olursunuz.

Hürmet ve minnettarlığımızı arz eder ve muvaffakiyetinizi temenni eylerim Beyim.

M. Remzi
“Söz” gazetesi sahibi

BCA 030.10.83.548.2

Hazine Evrak Muavinliğine

Kıbrısta çıkan Söz gazetesine ikinci defa gönderilen harflerin bedeli olan seksen lira İş bankasına tevdiat gönderilmiştir. [?]lindiğinin iş'arı mütemennadir efendim.

Bş. v. Ms.

BCA 030.10.83.548.2

Hazinei Evrak Muavinliğine

2-2-1929 tarihli ve 1257/35 numaralı tarirat cevabıdır.

Kıbrısta müntesir “Söz” gazetesi için intihap ettiğiniz 24 puntoluk harflerin irsali muvafiktir. Hemen gönderilerek bedeli ve sevk masrafı ile miktarının iş’arı mütemennadir efendim.

Bş. v. Ms.

BCA 030.10.83.548.2

Başvekaleti Celile Müsteşarlığına

Kıbrıstaki soz gazetesine geçende gönderilmiş olan hurufatın vasıl olduğuna dair mezkür gazete sahibi tarafından yazılan mektup merbutan takdim kılınmıştır.

Mündericatından malumu samileri olacağı vechile makale başlıkları için büyük punto harf talep edilmektedir.

Mezkür gazeteye 12 puntoluk ve 2 kasalık 60 okka harf gönderildiği malumu âlileri olup miktarının azlığı hasebile buna ayrıca büyük punto harf ilavesi mümkün olamadığı ve bu sebeple gönderilemediği ve gazete düz yazı ile bir şey’e benzemeyeceği cihetle 40,50 lira kadar daha bir fedakârlıkla merbut venekadar kırmızı ile işaret olunan 24 puntoluk harften 22,23 okka kadar bir şey gönderilirse mumaileyhin memnûniyeti celp edilmiş olacağı arz olunur efendim. 2-2-929

Muavin
M. Nedim

B.A. Belgeler

BCA 030.10.83.548.2

25/1/929

M. Nedim Beyefendiye

Mühterem Beyim

Lutfen göndermiş olduğunuz bir sandık içerisinde 87 kiloluk yeni harfleri aldım. Katlandığınız külfet ve meşakkate teşekkür ederim. Yalnız harfler tertip edilir iken başlık için büyük puntoluk harf konulmamıştır. Fırsat bulupta bu nevi' harfleri bir miktar gönderirseniz bizi daha ziyade minnettaretmiş olursunuz.

Hürmet ve minnettarlığımızı arzeder ve muvaffakiyetinizi temenni eylerim Beyim.

M. Remzi

“Söz” gazetesi sahibi

BCA 030.10.83.548.2

Öz:

Kıbrıstaki Evkaf teşkilatı, hertarafa medreseler açarak, vaizler göndererek İngilizler lehine Faaliyete ve propagandaya girişmişler, aleyhimizdeki Hakikat gazetesi hergün neşre başlanmış.

Bunlara mukabele için Söz gazetesinde hergün neşre başliyacıklarından kâfi miktarda hurufat gönderilesi ve Türk tarihi ve Türk dili cemiyetlerinin neşriyat ve kararlarından gönderilmesinin temini istirham olunmaktadır.

Dosyasına Rapti

11.7-933

JCS

BCA 030.10.83.548.2

12.1.1933

Pek muhterem paşam
ISMET paşa HZ.
paşam

Zatıdevletlerine hitap etmek şerefi beni çok sevindiriyor. Bunca devlet işleri varken bu mektubu okumak için sarfedeceğiniz kıymetli vaktin ehemmiyetini takdirederim. Fakat başaramıyacağım bir iş olduğu zaman size danışmayı ve sizden imdat istemeyi adet edindim.

Kıbrısta Evkaf Teşkilatı son zamanlarda büsbütün kudurdu ve yalnız burada bulunan Türkleri değil bin zahmet ve çok yüksek fedakarlıkla yaşattığımız ve yaşattığımız büyük inkilaba zarar vere bilecek işlere girişti: -

1- Bir takım hocalar buldu bunları vaiz deye tayinetti ve her tarafa saldırdı.

2- İmam ve hatip yetiştirecek vesilesile bir medrese açtı. Diğer kaza merkezlerinde bunun birer şubesi olmak üzere daha birkaç medrese açacağı zannolunyor.

3- Şimdiye kadar arap harflerile neşrettirdiği Hakikat gazetesini gündelik çıkarmak ve dağıtmak niyetindedir.

Kıbrıs halk tabakası temizdir. Bunların millî akideleri bu gün sarsılmaz fakat muzur telkinatla yarın bozula bilir.

Mevcut muallimlerimiz sağlam birer unsurdur. Fakat Hükümet yeni bir kanun hazırlıyor. İngilizceyi artıracak ve tetricen millî duygu ve terbiyemizi bozacaktır.

Açılan medreseye talebe bulamadılar. Ayda 15 şilin vermek suretile şimdilik 3 kişi buldular.

Bütün bu tertibat ve teşkilât sabık Kıbrıs valisi Stors'un şeytanetkâşane birer eseridir.

Şimdi yeni bir vali geldi. Makul düşündür bir zata benziyor. Buna meram anlata bileceğimizi zannediyoruz. Fakat bir şey teminedemiyorik. Bu medrese teşkilatına mükabil vaziyet almak ve neşriyatımızı teksif etmek mecburiyetindeyiz.

Bunun için de Söz ü gündelik neşretmek ve millî ceryanları idare ve sevk etmek lâzımdır. Bu işi başarmak için yeniden bana kâfi miktar harf

B.A. Belgeler

göndermenizi rica edeceğim. Söz hacminde 4 sayfalık bir gazete için lüzumu kadar harf gönderilmesini emir buyurmanızı rica ederim.

Gazetemizin sene nihayeti ağustos sonudur. Biz o güne kadar gazeteyi haftalık olarak devam ettireceğiz. Çünkü abonelerimizden içinde bulunduğumuz sene için para aldık.

Türk tarihi ve Türk dili Cemiyetlerinin vakit vakit verecekleri kararları ve buna dair yapacakları neşriyatı biz de görmek ve takip etmek ihtiyacında bulunuyoruz.

Bunun için de tevassutunuzu rica edeceğiz. Siz çok koşuyorsunuz bu vaziyet altında size yetişemeyiz fakat izinizi takip ederek sesinizi duyar ve bundan kuvvet alarak kendimizi kayıp etmeyiz.

Çok yazdım sizi çok yordum fakat daha kısa yazamazdım afviniizi rica ederim.

Size ve pek muhterem ailenize sıhhat ve afiyet diler ve şimdiki kadar hayatlarını koruduğunuz ailem efradı ve ben ellerinizi öperiz muhterem paşamız.

Daimi hurmetkârınız

M. Remzi

Söz

BCA 030.10.83.548.2

Muamelat M.Ş: 4 Muavinliğine

Kıbrıs-Lefkoşada çıkan “Söz” gazetesini idarehanesine yeni Türk harflerinden iki kasa gönderileceğinden İstanbulda bu harfleri satanlarla hemen görüşerek iki kasanın temini ve ikzarile parası gönderilmek üzere bedelinin iş’ari mütemennadır efendim.

Bş. V.

MS.

JCS

BCA 030.10.83.548.2

10/11/28

Pek mühterem efendim
Mahmut Bey efendi

Efendim

Takriben bir ay evvel zatıalınıza bir mektup göndermiş ve gazetemiz için iki kasalık yeni Türkçe harf gönderilmesi hususunda lutfen delâlette bulunmanızı istirham eylemiştim şimdiye kadar buna dair cevabınızı alamadığımda bu mektubumla tekrar sizi rahatsız etmege mecbur oldum afvinizi reca eder ve samimi tazim ve hurmetlerimi taktim eylerim efendim.

Daimi hurmetkarınız
Mehmet Remzi.

BCA 030.10.124.886.18

Yüksek Başvekâlete

Kıbrıstaki Türk akalliyeti hakkında işbu Konsolosluğumuzdan alınan yazı bitişik olarak sunuldu.

Hariciye Vekili

BCA 030.10.124.886.18

Kıbrıs Türkleri umum ada ahalisinin beşde birine yakın bir kısmını teşkil etmektedirler. 1935 senesinde neşredilen resmi bir istatistikde 365,000 tahmin olunan umum nüfustan 65,000 –inin Türk olduğu beyan edilmektedir.

İngiliz Müstemleke İdaresi Kıbrıs ehalisini, milliyetlerini nazarı itibara almaksızın dinlerine göre tefrik etmekte olduğundan Türkleri de resmen İslâm cemaatı olarak tanımaktadır. Fakat İslâm denilen bu halk kâmilten Türktür. Bazı kenar köylerde Rumca konuşan müslümanlar varsa

da, Rum ekseriyeti arasında kalmaları ve kimsenin kendileriyle alâkadar olmaması yüzünden dillerini unutan bu soydaşlarımızın bir kısmı tekrar Türkçe öğrenmeğe başlamış ve diğerlerinin de yakın zamanda tamamıyla Türklüğe avdet edecekleri memul bulunmuştur.

Kıbrıs Türkleri adanın heman her tarafında dağınık bir halde bulunmaktadırlar. Yalnız mühim bir nahiye merkezi olan Lefke kasabasında ve bir kaç köyde ekseriyeti haizdirler. Diğer köy ve kasabalarda Rumlarla muhtelit olarak yaşamakta ve bazı köylerde mikdarları bir kaç aileyi tecavüz etmemektedir. Türklerin böyle dağınık bulunmaları aşağıda izah edileceği gibi bazı hususlarda, bilhassa Maarif işlerinde zararlarını mucib olmaktadır.

Kıbrısta sakin Türkler umumiyet itibariyle Türk İnkılabı prensiplerini kabul eylemişler ve adanın idarî vaziyetinin bahşettiği imkânlar nisbetinde bunları tatbik eylemekte bulunmuşlardır. Türk Harfleri gazetelerde ve mekteplerde kabul edilmiş, bütün Türkler, bir kaç ihtiyar ve adedi mahdud bir kaç eski kafalı müstesna olmak üzere, heman kâmilen şapka geymişlerdir. Türkiyede cereyan eden hadiselerle daima alâkadar olmaktadır. Möntrö konfransında ve Hatay meselesinde Hükümetimizin muvaffakiyeti Kıbrıs Türklerini sevindirmiş ve tabî oldukları tazyikkâr rejime rağmen muhtelif suretlerle bu sevinç hislerini izhara sevk etmiştir. Kıbrıs Türklerinin Türkiyeye ve Türk İnkılabına merbutiyetleri o derece kuvvetlidirki içlerinden taraftar olmyanlar bile zahiren tarafdarmış gibi görünmeğe lüzum his ederler. Bu vaziyet karşısında yalnız Evkaf Dairesinde levhaların Arap harflerile yazılı olması ve Evkaf Murahhası olan zatın fes geymekde ısrar etmesi bu idare ile ada Türkleri efkârı umumiyesi arasındaki ayrılığı artırmaktan başka bir şeye yaramamaktadır.

Kıbrıs Türklerinin cemaat teşkilatı mevcut değildir ve cemaat namına hükümetle temas edebilecek ve bu sıfatla sözünü dinletebilecek hiçbir makam yoktur. Şimdi Evkaf Murahhası makamını işgal eden Munir, kendisine cemaat reisi süsünü vermekte ve hükümetin de bazı ef'al ve harekâtıyla kendisini o sıfatla tanıy gibi davranmakta ise de murahhasın hükümet tarafından tâyin edilmesi ve ba husus Munir'in şahsen Türklerin itimadına mahzar bir şahsiyet olmaması böyle bir iddianın yerinde olmadığını isbat eder.

Kıbrıs adası hukukan Osmanlı İmperatorluğunun hakimiyetinde bulunduğu zamanlarda Kıbrıs Müftü ve Kadısı ile Evkaf Müdürü İstanbul Hükümeti tarafından tâyin edilmekte ve maaşları Kıbrıs budjesinden

verilmekte idi. 1927 senesinde Kıbrıs Vâlisi bulunan ve meşhur casus Lawrence ile birlikde Arabistanda Türklere karşı çalıştığı ve Türk düşmanı olduğu rivayet edilen Stores isimindeki bir zat Kadı ve Müftülükleri ilga ettirmiştir. Ondan bir iki sene evvel de İstanbuldan mansup son Evkaf Müdürü de vefat eylemiş olduğundan yerine hükûmetce şimdiki Evkaf Murahhasını tâyin ettirmişdi. Stores bu hareketlerine esbabı mucibe olarak Rumların Ruhanî Reislerine hükûmetce maaş verilmediği halde Türk Müfti ve Kadıya Kıbrıs budcesinden tahsisat verilmesinin hükûmetin iki cemaata karşı müsavi muamele yapması esasına muhalif olduğunu ifade eylemiştir.

1931 senesinde Rumların adanın Yunanistana ilhakını talep ederek isyankâr hareketlerde bulunmaları ve bu arada Lefkoşadaki Vâli konağını yakmaları üzerine hükûmet adanın idare şeklini tebdil ederek müntehap olan Kavanin Meclisini ilga etmiş ve Belediye azasının halk tarafından intihap edilmeyerek hükûmetce tâyini usulünü vâz eylemişdi. Bu vaziyette Türklerin intihap eyledikleri mümessillerin mahrum olmalarını intaç eylemiştir.

Yukarıda arz edildiği gibi Müftülüğün ilgasının yalnız malî esbabdan mütevellit olduğunun hükûmetce beyan edilmesi ve bu arada Kavanin azasından Necati Özkan'a resmi makamlarca, Türklerin maaşı kendi aralarından verilmek şartıyla bir Müfti intihabında serbest olduklarının ifade edildiği şayi olması üzerine 1931 senesi Mayısında, ada Türkleri Lefkoşada bir Millî Kongre akt ederek avukatlıkla iştiğal eden ve teceddüde tarafdar ve hür fikirli bir zat olarak tanınmış olan Hoca Said'i Müftülüğe intihap eylemişlerdir. Fakat hükûmet bu kararı tanımadığı gibi Müftülüğe intihap olunan Hoca Said bu sıfatla hareket eylediği takdirde hükûmet emirlerine muhalefet eylemiş addolunarak hakkında o suretle muamele yapılacağını ilân eylemiştir. Ondan bir müddet sonra Rumların isyanı vakî olarak bir çok hürriyetlerin tahdid edilmesi, ada Türklerini bu cebheden faaliyet göstermek imkânından mahrum bırakmıştır.

Müftülüğün ilgasından sonra evvelce Müfti bulunan zat yeniden ihdas olunan ve maaşı Evkaf varidatından verilmekte olan Fetva Emanetine tâyin edilmiştir. Fakat muayyen bir vazifesi ve prestiji olmayan bu memuriyet, bir sinekürden başka bir şey değildir.

Bugün Kıbrısta üç aded Şer'i Mahkeme vardır. Hakimler Evkaf tarafından tâyin edilmekte ve maaşları evkafdan verilmektedir. Vazifeleri nikâh, talâk, ve veraset gibi işlere müteallik davaları fıkıh ahkâmı dairesinde ruiyet etmektedir. Bu Mahkemelerin kararlarının İstinaf

Mahkemesince nakz edilebilmesi lüzumsuzluklarını göstermektedir. Türklerin aile hukuku mesailinin Türk Kanunu Medenisine mumasil bir kanunla tesbit edilmesi için vakî müracaatları da semeresiz kalmıştır.

Kıbrısın merkezi olan Lefkoşa ve diğer mühim bir kaç kasabada Türk klüpleri vardır. Fakat maalesef burada toplananlar Türkiyeden gelen bir kaç gazeteyi okumak ve aralarında kâat oyunları oynamaktan başka bir şeyle iştiğal etmemekte olduğundan klüplerden kültür sahasında bir fayda istihsal olunamıyor. Bu klüplerin bizdeki Halk Evlerine muadil bir müessese haline getirilmesi mümkün olabilse ada Türkleri için çok istifadeli olacaktır.

Lefkoşada Söz isminde haftada iki defa ve Ses isminde haftada bir defa çıkan bir Türkce gazete vardır. Yalnız Lefkoşada Rumca dört yevmî gazete çıktığı halde Türklerin bir tek yevmî gazeteleri olmaması çok acınacak bir haldir. Adı geçen iki gazete Türk İnkılabına tarafdâr ve milliyetçi olmakla beraber vesaitsizlikleri ve ada Türklerini muhtelif mesail hakkında irşat edecek tahrir heyetlerine malik olmamaları yüzünden kendilerinden beklenen hizmetleri yapacak bir halde değildirlir.

Kıbrısta ilk mektepler cemaat mektepleri halindedirlir. Rumların, Türklerin ve adada mikdarları pek az olan Ermeni ve Maronitlerin ayrı mektepleri vardır. Mekteplerin mesarifine karşılık olmak üzere emlâk vergisine munzam olarak maarif vergisi namıyla bir vergi tahsil olunur; ve bu vergi, nüfusları nisbetinde her cemaatın mekteplerindeki muallimlerin maaşlarına ve mekteplerin inşa ve mühim tâmiratına tahsis olunur. Mekteplerin alel'ade idame masrafı da o mektebin kâin olduğu kasaba ve karyedeki Rum veye Türk cemaatına aittir ve bunun için ehaliden ayrıca bir para alınır.

İlk mekteplerin idaresi nazârî olarak cemaata ait olmakla beraber hakikatta bu mektepler hükûmetin sıkı kontrol ve idaresi altındadırlar. 1933 senesinde neşrolunan bir kanunla ilk mekteplerin idaresi vazifesile mükellef olmak üzere bir Maarif Encümeni ile her kaza merkezinde ve bazı mühim nahiye merkezlerinde bir Maarif Komitesi teşkil edilmiştir.

Türk Maarif Encümeni Maarif Müdürünün riyaseti altında Maarif Müdür Muavini, Türk Evkaf Murahhası ve Vâlinin tâyin edeceği altı Türk azadan, Maarif Komiteleri ise Evkaf Murahhası veya vekilinin riyaseti altında İngiliz Evkaf Murahhası, Maarif Müdür Muavini ve keza Vâli tarafından tâyin edilecek üç Türk azadan mürekkebdirlir. Bu suretle Maarif Encümen ve Komiteleri tamamıyla hükûmet tarafından tâyin

edilmekte ve cemaatin hakiki mümessilerini ihtiva etmemektedirler. Bundan mâda Türkiyeden gelen kitapların okutulmasına manî olmak üzere kitapsız tedrisat usûlü kabul edilmiş ve buradaki Türk çocuklarının Türkiye ile olan manevî alâkalarını kesmek için her vasıtaya müracaat edilmekte bulunmuştur.

1935 senesinde neşrolunan bir istatistiğe nazaren adada 263 ilk Türk mektebi mevcuttur. Bu mekteplerde 4788-i erkek ve 3174-ü kız olmak üzere 7962 çocuk okumaktadır. Evvelce bu mekteplerin adedi daha fazla idi. 1931 senesinden sonra yüzü müteceviz mektep kapatılmış ve muallimleri açığa çıkarılmıştır. Hükûmet buna esbabı mucibe olmak üzere, Türk nüfusu umum nüfusun beşde birini teşkil ettiği halde maarif vergisinden Türk mekteplerine tefrik edilen mikdarın beşde birinden fazla olmasının Rumların itirazlarını celbettiğini ve unsurlar arasında müsavi muamele yapılması esası ile tearuz eylediğini ifade eylemektedir. Halbuki Türklerin nüfusu filhakika umum ehalinin beşde biri ve hatta belki daha az olmakla beraber Türklerin tasarrufunda bulunan emlâk üzerinden tahsil olunmaktadır. Bundan mâada yukarıda arz edildiği gibi Türkler adada dağınık olduğundan bazı köylerde mikdarları pek az bulunmaktadır. İlga edilen mekteplerin ekseriyeti ise bu Türk nüfusu az olan köylerin mektepleridir. Mektepleri ilga edilen köylerin çocukları, civar köyler uzak olduğundan, başka mektebe gidemiyerek tamamen tahsilden mahrum kalıyorlar. Esasen kapatılan mekteplerin bütün masrafları bir kaç bin İngiliz lirasını tecavüz etmediğinden bu paranın hükûmetin başka varidatı ile temin olunmasının veya Türklerden tahsil olunan maarif vergisine biraz zam yapılarak mekteplerin idamesinin mümkün olabileceği ise aşikârdır. Bu noktai nazarlardan hükûmetin mektepleri kapamak için ileri sürdüğü esbab ada Türkleri efkârı umumiyesini tatmin etmemekte ve şikâyetlerinin en mühimmini teşkil eylemektedir.

Lefkoşada biri erkeklere, diğeri kızlara mahsus olmak üzere iki Türk Lisesi mevcuttur. Erkek Lisesinde 252 ve kız Lisesinde 99 talebe okumaktadır. Bu mektepler hususi mahiyette telakkî olunmaktadırlar. Masrafları talebeden alınan ücretlerle Evkaf tarafından verilen 932 lira ve hükûmetin verdiği 1880 lira ile temin olunmaktadır.

Yakın zamanlara kadar Türk Liseleri Türkiyedeki liselerle aynı programı takip etmekte ve hatta müdürleriyle bazı muallimleri Türkiyeden getirilmekte idi. Fakat bir kaç senedenberi bu müesseselere de hükûmet müdahale eylemeğe başlamıştır. Yeniden çıkarılan bir kanunla

muallimlerin İngiliz tabiiyetinde bulunmaları mecburiyeti konulduğundan Türkiyeden muallim getirmeğe imkân kalmamış, Liselerin başına İngiliz Müdürler getirilmiştir. Ders Programının Türkiyedeki liseler programından tamamıyla ayrı olması için çalışılmaktadır. Türklüğe karşı yapılan bütün bu hareketlerde Türk düşmanlığı ile mâruf olan şimdiki Maarif Müdürü Mr. Cullen bilhassa amil olmaktadır.

Lisenin dahilî nizamnamesile 29 Teşrinevvel günü resmi tatil günü olarak kabul edilmiş olduğundan geçen seneye kadar bu suretle hareket olunmaktadı. Geçen sene, Bayramdan bir gün evvel mektep müdürü talebeye ertesi gün mektebin açık olduğunu bildirerek mektebe gelmelerini tenbih eylemiş ise de evvelce daima o gün tatil yapmağa alışmış olan talebeden büyük bir ekseriyet mektebe gitmemiş ve mektep idaresi de talebeden dördünü müşevvik addederek bir daha diğer bir mektebe kabul edilmemek üzere tart eylediği gibi bu fırsattan istifade olunarak Türk Lisesi ismi İslâm Lisesine tahvil edilmiş ve mektepde Türk ismini taşıyan levha ve alâmetler ortadan kaldırılmıştır.

Kıbrıs'daki Türk cemaati iktisaden, bilhassa Rum cemaatına nisbet edilirse çok geri bir vaziyette bulunmaktadır. İngiliz işgalinden evvel ada emlâkinin heman umumiyeti Türklerin elinde bulunduğu muhakkaktır. Bir çok ihtiyarlar, gençlikleri zamanında Lefkoşa çarşısındaki esnafın ekseriyetini Türklerin teşkil eylediğini söylüyorlar. Fakat bugün vaziyet tamamen berakis olmuş, emlâkin ekseriyeti Rumlar eline geçmiş, ticaret ve sanayi Rumlara intikal ederek bir kaç esnafdan başka ticaretle müsteğil Türk kalmamıştır.

Bugün Türklerin elinde bulunan emlâkin, şehir ve köylerde umum emlâkin dörtte birini teşkil eylediği, ehli vukufca ifade edilmektedir. Fakat bu emlâk sahipleri de ekseriyetle borcludurlar. Şunu ilâve etmek lazımdır ki emlâk sahiplerinin borclu olması yalnız Türklerde görülmez, son senelerdeki krizler dolayısıyla Rum emlâk ve erazi sahipleri de aynı vaziyettedirler. Yalnız para ikraz eden sermayedarlar heman tamamıyla Rum olduklarından Rumlara ait olan erazi yine Rumlara geçerek cemaatın umumi servetinin eksilmemesine mukabil, Türk emlâki de yine Rumların eline geçmekte ve Türk emlâki mikdarı azalmaktadır. Hükûmet, adada muhim bir içtimaî mesele halini almış olan bu köy borçları meselesini tetkik ve halle uğraşmakta ise de şimdiye kadar bir çare bulunamamıştır.

Türk cemaatının nisbeten müreffeh kısmını teşkil edenler, hükûmet memurlarıdır. İngiliz işgalinden sonra uzun müddet Türk memurlar

bilhassa Gümrük, Tapu, Polis gibi dairelerde ekseriyeti teşkil etmekte idiler. Bugün bile Türk memurların adedi, nüfuslarına nisbeten fazladır. Fakat bu sahada da Türkler tefevvuklarını kaybetmek üzredirler. Rumların mütemadi itirazları üzerine hükûmet münhal vukuunda yapılan tâyinlerde nüfus nisbetini göz önünde tutmakta olduğu gibi İngilizce, Türkçe ve Rumcaya aşına olmaları dolayısıyla Ermeni memur tâyinini de tercih etmektedir.

Cemaatın iktisaden düşük vaziyette olması doktor, avukat gibi serbest meslek erbabının mikdarının azalmasına saik olmaktadır. Bugün Türk Üniversitelerinde ve yüksek mekteplerinde okuyan bir çok Kıbrıslı gençler, tahsillerini ikmal ettikten sonra adaya dönmiyerek Türkiyede bir vazife kabul eylemeği veya serbest çalışmağı tercih ediyorlar. Bunların bu hareketlerinde millî bir idare altında serbest ve mustakil yaşamak arzusunun da müessir olması tabii görülmekle beraber, Kıbrısta fakirleşen cemaatlarının kendilerini besleyememesi hakikatının âmil olduğunu da kabul etmek icap eder.

Hulasatan denilebilirki, Kıbrısdaki Türk cemaatı bir çok cihetlerden zayıflamakla beraber bugüne kadar milliyetini ve hüviyetini muhafaza etmiş, adada ihmal edilmez bir kuvvet olarak kalmıştır. Fakat son senelerde iktisaden çok düşmeğe başlamış ve ayrıca haricî kuvvetler benliğini onutturmak için faaliyet sarf etmekte bulunmuşlardır. Kıbrısta Türklerin şuurlu bir kitle olarak idamesi arzu edildiği takdirde iktisaden tealisini temin edecek tedabir almak ve ayrıca Türklük hislerini idame ettirecek çareler aramak lazımdır.

BCA 030.10.185.278.21

19/7/933

Öz: Kıbrıs eşeği satın alma
parasından bin liranın
Vekâlet emrine verilmesine müsaade buyurulması h.

Yarış ve İslâh Encümeni Yüksek Reisliğine

Kıbrıstan satın alınacak merkepler için yüksek Encümen bütçesine 600 liralık tahsisat vaz edilmiştir. Yapılan tetkikat neticesinde merkeplerin beşbin lira ile mübayaasının kabil olduğu anlaşılmış

B.A. Belgeler

olduğundan muhtelif mübayaalar için lazımgelen muhtelif sarfiyata karşılık olmak üzere Kıbrıs eşeği satın alma parası olarak ayrılan altı bin liradan - - bin lirasının vekalet emrine verilmesi hususuna müsaade buyurulması istirham olunur efendim

Ziraat Vekili

BCA 030.10.19.106.12

Başvekâlet Arşiv Dairesi Müdürlüğüne

İstanbul

İstanbul üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih zümresi talebesinden 648 N.lı Hatice Mraslan'ın "Kıbrısın osmanlılardan ayrılması" mevzuuna ait 19 uncu asrın vesikaları üzerinde araştırmalar yapmasına Profesörü tarafından lüzum gösterilmiş olduğu üniversite Rektörlüğünün ışarından anlaşıldığından bu talebeye o yolda tedkikat yapmasına usulü dairesinde müsaade edilmesini rica ederim.

Başvekâlet Müsteşarı

üniversite Rektörlüğüne

14/6/1938 tarihli tedris iş, 2721/1018 sayılı tezkere karşılığıdır.

Talebe Hatice Meralan tarafından Başvekâlet Arşivinde "kıbrısın osmanlılardan ayrılması" mevzuuna ait 19 uncu asrın vesikaları üzerinde araştırmalar yapılmasına müsaade edilmesinin Arşiv Dairesi müdürlüğüne yazıldığını arz ederim.

Başvekâlet Müsteşarı

BCA 030.10.19.106.12

Özü:

Hatice Meralan hak:

14/6/1938

Başvekâlet Müsteşarlığı Yüksek
Orununa

Edebiyat Fakültesi Tarih zümresi talebesinden (648) sayılı Hatice Meralan'ın Başvekâlet arşivinde, (Kıbrısın Osmanlılardan ayrılması) mevzuuna ait 19 uncu asrın vesikaları üzerinde, araştırmalar yapmasına Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı tarafından lüzum gösterilmiştir.

Yüksek orunlarınca da uygun görüldüğü takdirde Başvekâlet arşiv memurluğuna gerekli emrin verilmesine yüksek müsaadelerini diler, saygılar sunarım.

Üniversite Rektörü
C. Bilsel

BCA 030.10.124.886.19

K.T. MİLLİ KONGRE HEY'ETİ MERKEZİYESİ

26-4-1937

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Sayın İsmet İnönü'ne

Kıbrısta İngiltere Hukûmetinin idaresinde bulunuyoruz. Bu vaziyet tahtında idareten İngiltere Hukûmetine tabi olmamız zarurîdir. Şübhe edilmezki bizim için bu yolda bir vaziyet ihdas eden ve bundan mes'ûl olan biz değiliz. çektüğümüz şey eski hılafet idaresindeki seyyiatı cezasıdır. O vaktün Hukûmeti kendi selameti için bizi kurban vermiş ve bizi başka ellere teslim eylemiştir. Bununla beraber Cezirede kısılıp kalan Türkler, kendi Türklük seciyelerini bozmamışlar, kanlarına ecnebi kani karıştırmamışlardır. Bunun içindirki Anavatan muhabbetini unutmamak ve unutmıyacağız, zaten Anadolunun kucagındayız ve yalnız idare noktasından ayrılmış isek de hissiyat ve maneviyat cihetinden aramızda hiçbir ayrılık kabul etmiyoruz. Bizim İdarî vaziyetimiz her ne olursa olsun, herhalde ve cemi zemanda hissiyat ve maneviyatımızın, millî hayata ve varlığımızın evvela menbaı, saniyen kıblesi türkiyadır. Binaenaleyh İdarî hususatta İngiltere Hukûmetine muracaat ediyor isekte buradaki hayat ve mevcudiyetimize taalluk eden mesailde size muracaat eylememiz lazımdır. ve bu babda hiçbir yanlışıımız yoktur kanaatindeyiz.

İşte bu luzum ve kanaat eseri olmak üzere üzere huzuru devletlerine bir arıza takdimine cesaretyab oluyor ve sair mühim mes'elelerinize birlikde bu arıza münderecatının da Kıbrıs Türk cemaatının dilekleri olmak hasebile mühim addedilmesi ricasında bulunuyoruz.

2- Malumu devletleri olduğu veçhile buradaki Türkler, rum unsurunun beşde biri nisbetinde bir ekalliyettedirler. Bu unsurun ise kendine göre ihtirası, kendine göre hayat ve mevcudiyet şartları ve o yolda icraat ve harekâtı vardır: Umuru adiyede olduğu gibi umuru resmiyede de Türk menafii mevzuu bahis olduğu zaman daima aykırı daima muarız görünürler. ve kendi hayat ve menfaatlerini Türklerin ziyanına kazanmak siyasetini takib ederler. İhtirasları ile millî taassublarına nihayet olmayan bu hayalperest cemaat, vakit vakit cezirenin Yunan'a ilhakı, muhtariyet ve tevsii mezuniyet gibi fikir ve tekliflerde bulunurlar ve kendi kanaatlerine göre amali milliyelerine nail olmak hususunda en büyük engel ceziredeki türk mevcudiyetidir. Bunun içindirki Türkleri manen ve maddeten zayıf düşürmek ve perişan etmek minelkadîm siyaset meslekleridir. Despotları, muharrirleri ve bazı siyasî adamları hatta yunanistanda bulunana bazı insanları onları mütemadiyen Türklerin ziyanına olarak tahrik eylemekte ve senelerdenberi bu yolda işlemektedirler.

3- İşte bu yolda gördüğümüz bir çok hadiselerden ve bir çok tecrübelerden anlaşılımtürki bu cezirenin siyasî hatta bazı idarî cihetlerinde rumlar ile arkadaşlık ve teşriki mesaf etmek imkânî yoktur. Bu sebebledirki Türkler senelerdenberi Hukûmet tarafına ağırlaşmak siyasetini takip ettiler. Ciddî ve gayri kanunî bahusus nezaketten arî hiçbir muhalefette bulunmadılar. Kıbrısın kavanin ve sair meşveret meclislerinde Rumlar, Hukûmetin hukuk, kuvvet ve nüfuzuna, Kıbrısdaki mevcudiyet ve menafine hucum ettikçe Türkler daima Hukûmet tarafını iltizam ve müdafaa ettiler. hatta rumları hukûmete karşı vakit vakit aldıkları isyan vaziyetlerinde de Türkler Hukûmete bilfiil muzaheret edecek hareketlerde bulundular. Türkler o gibi ahvalde başka dürlü hareket edemezlerdi. yani malûm bir tabirle iki şerrin ehvenini tercih ederek hareket ettiler.

4- Rumların, Türk hukuk ve menafine muarız olmaları hasebile cezirede Türk varlığını gösteren ve Türklerin istinad noktalarını teşkil

eden şeylere daima hucum eylemeği ötedenberi meslek itti haz eylemişlerdir. Bu cümleden olmak üzere Türk maarifine karşı itirazlarda bulundular. Türk mekteblerine maarif parasından beşde bir nisbetinden ziyade para veriliyor diye senelerce uğraşdılar ve ısrar ettiler bundan başka Hükümet nezdinde Türk hukukunu arasına müdafaa eden Kıbrıs müftisi ile baş kadı ve kazalarda bulunan üç kadı üç naib aleyhine mütemadiyen hucum ettiler. Müfti ile baş kadı ve üç kaza kadısı varidatı umumiyeden maaş alıyorlar idi. O gibi maaşlar verilmesin diye senelerce uğraşdılar. Kıbrıs valileri ise o gibi uğraşmalara karşı daima mukavemet gösterdiler. Bilhassa müessesatı diniye mesailinde cvab olarak o gibi makamları muhafaza etmek ve onlara maaş vermek lazımdır, onları lagv etmek elimizden gelmez diyorlar idi. Hal bu merkezde iken 1925.de Cezireye sergüzeşt arayan bir vali geldi. Bu vali Rumların o yoldaki metalibatına karşı mukavemet edemedi ve daha kendisinde onların fikrine mütemayil göründü. 1978. muahedesi de zaten feshedilmiş bir halde bulunuyor idi. Valinin bu yolda bir vaziyet alması yüzünden 1925 den beri hükümetin harekâtında bir tahavvül hissedildi. Hükümet eski zamanlarda arasına Türkleri himaye ettiğine bedel bu def'a Türklerin ziyanına olarak rumlar tarafına temayül etti. Ve nihayet Türk maarifini ve dolayısıyla Türk mevcudiyetini baltalamaya başladı. Maarif idaresi elimizde iken Hükümet kendi idaresine aldı bilhassa yeğâne Türk Lisemizin idaresi serbest bi heyeti idare elinde iken hükümete uygun iki Türk ile bir İngilizin idaresine verdi. Bu ahval tahtında giderek gün geldiki Türk mektepleri kapatılmaya başlandı. Tedricen lagvede ede bugüne kadar 121. Türk mektebi lagvedildi. Ve 119 muallime yol verildi. Türk Lisemizin başında ötedenberi Türkiyadan gele Türk müdürler var idi. Bunları da kaldırarak İngiltereden İngiliz müdürler teyin etmeye başladı. Lise programında ziyanımıza olarak tadilat icra edildi. ve ilk mekteplerde de senelerdenberi takib ettiğimiz Türkiye mekteb programı ortadan kaldırıldı. İlk mekteplerde dersler şifahen veriliyor. ve bu tarzda bir usul itti haz etti. Fakat program mes'elesini rumalara da teşmil etti. Diğer taraftan Müftiliği ve başkadılık ile üç kaza naiblerini lagvetti. Müftilik makamını Kıbrıs Evkaf murahaslığının emrinde ve maiyetinde olmak ve maaşı evkaf sandığından verilmek üzere fetva eminliğine tahvil etti. Vakıa üç şeriye hakimi ikba edildi fakat bunların da maaşları Kıbrıs evkafı islâmiye sandığına tahvil edildi. Şeriye Hakimleri aynizamanda kazaların evkaf vekili sıfatile de amil olduklarından bunlar dahi evkaf murahaslarının maiyet memuru oldular. Halbuki mühim vukuatlar

zuhurunda Türkler o gibi makamların himayesine iltica ediyor ve himaye görüyorlar idi. Hususile Kıbrıs Müftisi lüzum gördükçe ilannameler neşreder, davetnameler gönderir ve cezirenin ileri gelenlerini toplar ve meşveretler yapar ve neticede Hukûmete muracaat ederek keyfiyetianlatır idi. Bu gibi haller Kıbrıs Türklerinin bir nevi cemaat teşkilatından ibaret olup Türkler için epeyi bir mevcudiyet idi. Müftilik makamını lagvedilince bütün bu gibi haller ve hareketler dahi birlikte mahv oldular.

5- Cezire Türkleri, Hukûmetin yaptığı o gibi işleri kendi hayat ve mevcudiyetleri namına büyük bir zayıyat talakki ettiler. O sıralarda meclisi kavanin azalığında bulunan bay Mehmed Necati özkın, Hukûmete şikâyetinde bulundu, ve müftilik makamının ihyasını istedi. vaktin müsteşarı, cevap olarak ; Türkler istedikleri müftiyi kendileri intihab ede bilirler,dedi ve bir müfti intihabına Hukûmetin muhalif olmadığını anlattı. Ve Lozan muahedesi mucibince Türklerin müessesatı diniyelerine müdahale etmek niyetinde olmadığını beyan etti. Bunun üzerine bütün cezire köylerinden ve kasabalarından adamlar intihab edildi Kefkoşada I.Mayıs 193I.de büyük bir kongre akdedildi. Orada halk, istedikleri müftiyi intihab ettiler. Kongrenin bu muamelesi Cezirede müfti tayini usul ve ananesine ve şeraiti islâmiyeye muvafık idi. Kıbrıs müftisini İngiltere Hukûmeti resen ve dogrudan dogruya hiçbir zaman tayin etmedi. Münhal vukuunda ileri gelenlerin ve çağrılan kimselerin imzaları alınarak İstanbula gönderilir ve orda vaktin Şeyhulislâmı Müftiyi tayin eder idi. ve Hukûmet dahi tanır ve maaş verir idi. Müftilerin serbest olmaları ve Hukûmete karşı cemaati islâmiyeyi himaye eylemeleri bu sebebe menbi idi. Müfti Hukûmetin nüfuzu altında deyil idi. Halbuki Kıbrıs'ın son müftisini, balâda arz eylediğimiz gibi vali, dogrudan ve kimsye sormaksızın kendi tayin etti ve bir müddet sonra da o makamı Fetva eminliğine tahvil eyledi. O gibi bir kimse müfti olarak ibka edilse bile cemaati islâmiye için ondan bir hayır ümid olunmayor idi. zira hukûmet memuru olub hukûmetin nüfuzu altında idi. Bunun içindirki Umumî Millî Kongre kendi aralarından emin bildikleri, namus ve iktidarına itimad eyledikleri bir kimseyi müftü intihab eylemege mecbur kaldılar. Müfti olarak intihab ettikleri kimse, ötedenberi marufları olup Kıbrıs'ın meclisi kavanin azalığından hizmeti sebkeden hür ve genç fikirli ve aynizamanda hususatı diniyede teceddüd isteyen ve müteceddidane makaleleri ile bizi daima tenvir eyleyen ve halihazırda Lefkoşada dava vekâleti ile iştigal eylemekte bulunan hoca Said'i ittifağı ara ile intihab ettiler. ve intihab

ettikleri mumaileyh müftinin riyaseti altında birde cemaatı islâmiye teşkili yabdılar ve kararlarını hukûmete yazdılar. Vali bu yoldaki hareketi tanımadı ve tanımadıktan başka intihabedilen müfti hakkında eger o gibi bir sıfatla amil olduğu takdirde takibatı kanuniyede bulunacağını ilan etti. Bu suretle müfti intihabı ile cemaatı islâmiye teşkilatımız akim kaldı ve resmî bir şekil alamadı.

6- Cezirede bu gibi hallere maruz kaldığımız sıralarda evvel ve ahır hissiyat ve maneviyatımızın menbaı olan Türkiye Cumhuriyet Hukûmetine muracaat eylemek ciheti daima varıdı hatır oluyor idi. fakat haricî siyaset vaziyetlerini bu işe müsait görmiyor idik. Bu gibi mes'elelerin, bir Devlet umuru dahiliyesi-ne müdahale suretile deyil, belki dostane tassavvut suretile halledilecekleri kanaatında idik. fakat hamdolsun giderek beklediğimiz müsait devirler geldi. Türkler ile İngilizler arasında ananevi dostluk çok ümidbahş bir surette teessüs etti. Ümid ederizki Türkiye Cumhuriyet Hukûmetinin bizi istishab ve himaye eylemesi sayesinde idaresi altında bulduğumuz İngiltere Hukûmeti artık bizi burada dost nazarı ile görecek ve rumların hucumlarına karşı evvelki gibi bizi müdafaasında devam edecek ve bu güne kadar hernasılsa ziyanimıza olarak yaptığı hataları tashih eyleyecektir.

7- Bu cezirede yeniden nefes alup yeniden hayata gelmemiz için istedigimiz şey, umumî bir tabir ile millî hissiyatımıza hukûmet tarafından hûrmet edilip rencide edilmemesi ve bu cezirede hayat ve mevcudiyetimizi haleldar eden ve tehlikeye düşüren şeylerin tashihi ile cezirede Türk cemaatının, rum cemaatına nisbeten daha ağır ve farklı muamelelere tabi tutulmamalarıdır. Bu noktayı berveçhi âti tafsil ediyoruz:

A) I. Mayıs. 1931. tarihinde içtimah eden umumî millî kongrenin Müftilik makamı hakkında ittifakı ara ile verdiği kararın hukûmetçe tanınması ve binaenaleyh Kongrenin intihab eylediği hoca Said'in müfti olarak kabul edilmesi ve maaşının Kıbrıs evkafı islâmiye sandığından verilmesi.

B) Müftinin riyaseti altında azaları serbest kimselerden olmak üzere cezirede dokuz azadan müteşekkil, bir cemaatı islâmiye teşkiline müsaade edilmesi ve o gibi bir teşkilin Hukûmetçe tanınması.

C) İlk mekteblerden lagvedilenlerin yeniden açılmaları ve muallimlerin tekrar tayini ile beraber bundan evvel olduğu gibi ilk

mekteplerde Türkiye ilk mekteb programının takib edilmesi ve kitapların Türkiyeden getirilmesi ve binaenaley şifahi tetrisat usulünün ortadan kaldırılması.

D) Türk Lisesinin başına evvelki gibi daima Türkiyeden bir Türk Müdür getirilmesi ve bununla beraber Lise heyeti idaresi evvelki gibi intihab ile taayyün eden kimseler tarafından teşkil edilmesi ve programının da Türkiye Lise programlarını ihtiva eylemesi yani Lise mezunlarının Türkiye Darülfununlarına kabul edilecekleri tarzda bir program takib edilmesi.

E) I.Mayıs.1931. kongresinin kararı mucibince teşekkül edecek ve balâda (B) fıkrasında gösterilen cemaati islâmiye azasının seneden seneye tensib edeceği altı aza tarafından Kıbrıs evkafı İslâmiye bütcesinin senede bir def'a tetkik edilmesi.

F) Bu gün mevcut şer'î mahkemelerde meriyülicra olacak ve muhit ile ihtiyaçlarımıza tetabik edecek ahkâmın yeniden tedvin edilmesi ve bu yolda bir kanunu medenî tanzim olunması.

G) Ecnebi bir idarede kahir ve mutaasıb bir ekseriyet içinde akalliyete kalan bir cemaatın canlı bir halde devam eylemeleri iktisaden kuvvetli bulunmaga vabeste olduğundan burada iktisadî sahada ve vasi mikyasta muavenette bulunulması ve binaenalyh Türkiye İşbankasının, burada Lefkoşada bir şube açmasına himmet ve delâlet edilmesi ve başda İşbankası olmak üzere burada ticarî fealiyetlere gemi verilmesi ve bu suretle Kıbrıs'ın Türkiye ile olan ticarî muamelâtının azamî nisbette inkişaf ettirilmesi.

8- Vakıa bunlardan başka daha mes'elelerimiz ve daha davalarımız vardır. Fakat en mühim ve en hayatî mes'eleleri arz ettik, mütebakiyi şimdilik geri tutuyoruz. esasen arz eylediğimiz mes'eleler, ceziredeki Türk varlığının temel taşıdır. Bilhassa Kongrede intihab edilen Müfti ile birlikte bir cemaati islâmiye teşkili yapılacak olursa cezire Türkleri için yeni bir hayata devresi açılmış addedilecektir.

Kıbrıs baş Despotunun maiyetinde olmak üzere Kıbrıs Rumlarının o gibi bir teşekkülleri vardır. ve kendi işleri ve ihtiyaçları için o vasıta ile Hukûmet nezdinde mütemadiyen teşebbüsatta bulunuyorlar. Burada bu münasebetle şunu da arz eylemeliyizki cezirede bir müfti bulundurulmasını talep eylememiz, cezirenin hususatu diniyesini kuvvetleştirmek maksadına mebni değildir Cezirede Türkler, kafi derecede tenevvür etmiş ve dinî taassublardan kurtulmuş laik bir cemaat

halindedirler. Bu halde bir müfti bulundurulmasını istediğimiz, münhasıran cemaat işleri ile uğraşacak ve fena cereyanlara karşı kanun dairesinde cemaati müdafaa edecek bir teşekkül bulundurmamak içindir. (Müfti) tabiri ise ötedenberi burada tanınmış bir unvan olduğundan ve Hükûmetin lagvettiği makamın da (Müftlik) makamı olmasından naşidir. Binaenaleyh bu yoldaki muracaatımız, o gibi bir unvan altında millî ve hayatî ve aynizamanda hususatı diniyede teceddüd isteyen ve Türkiyenin dinî inkilablarına hürmet eden bir teşekkül gayretinden ileri gelmektedir. Hatta dinen mutaassıb yahut mütereddit olan ve din mes'elelerini akıl ve hikmete tevfikân kabul etmeyen ve tevfik eylemek kudretinde olmayan ve aynizamanda Türk cemaatının bugünkü ihtiyaçlarını takdir etmeyen ve asrın teceddütlerine hürmeti olmayan bir müftiye hiçbir zaman taraftar olamaz.

9- Görülüyorki büyük ve mühim işlerinize ilâveten daha bazı işler çıkararak sizi rahatsız ediyoruz. Mamafî buralarda kimsesiz kaldığımız ve bununla beraber bir taraftan hükûmetin diğer taraftan rumların tazyikleri arasında kısılıp kaldığımız nazarı itibare alınacak olursa mazur görüleceğimizi ümid eder ve bu suretle mütesllî oluyoruz. Herhalde cihan durdukca durmasını, azamet ve ikbalin en yüksek derecelerine kadar çıkmasını samim kalbimizden arzu ve dua eylediğimiz Türkiye Cumhuriyet Hükûmetinin, sırası geldikçe mahzarı lutf ve inayetleri olmamızı ve hernasılsa anavatandan ayrılmış ve ecnebi ellere düşmüş olan şu bir avuç Türk evladının da unutulmamasını ister ve bekleriz.

Türk Millî Kongre heyeti merkeziyesi	Kıbrıs Türk Millî Kongre heyeti merkeziyesi
azası ve sabık Kavanin azası	resisi ve sabık kavanin azası
M. Necati Özkan	Dava vekili H. Said

BCA 030.10.234.577.15

Kıbrıs isyanı hakkında
Yüksek Başvekâlete

22.11.1931 tarih ve 23153/688 numaralı tezkereye zeyildir:

B.A. Belgeler

Kıbrıs Meclisi kavanininin 13/II/1931 tarihinde lağvolunduğu ve hukûmet tarafından neşrolunan evamir mukarreratın yeni bir nizamname ile tevhit edildiği Kıbrıs Konsolosluğumuzdan işar olunmaktadır.

Bu hususta hukûmetin resmî gazetesi olan The Cyprus Gazette'in fevkalâde nüshasında intişar eden fermanın bir sureti mütercemesi ile ahiren neşrolunan Nizamnamenin türkçe bir nüshası merbuten Yüksek makamlarına arz ve takdim kılınmıştır efendim.

Hariciye Vekili

13 Teşrinisani 1931 tarihli ve 2176 numaralı Kıbrıs Ceridei Resmîyesi nüshai fevkaladesinin tercümesidir.

Zati Hz.Krali tarafından istar edilen fermanların tasdike iktiran edip bunlar mucibince Meclisi Kavanininin ilga ve kanun yapmak selâhiyetinin Valiye bahşedildiğinin berayi malûmatı umumiye ilânini Zati Hz. Vilâyetpenahî emreyler.

Bu Fermanlar tedabiri âcile olarak telâkki edilmelidir. Kıbrıs müstakbel kanunu Esasîsi meselesinin hepsinin bundan sonra tahdi teemmüle alınması icap edecektir. Fermanlar, usulü veçhile temhir edildikten sonra mevkiî meriyete vaz'edileceklerdir.

BCA 030.01.36.218.1

Sayın Dr.Refik Saydam

Başvekil ve C.H.P.Genel Başkan Vekili

M. Necati Özkan imzasile Kıbrızdan ve oralı bir Türkten gelen şayanı dikkat mektubun bir örneğini bağılı olarak sunuyorum.

Bu vesile ile de derin saygılarımı arz ederim.

C.H.P. Genel Sekreteri
Erzurum Saylavı

C.H.P. Umumî Katipliğine

Sayın Bayım;

Kıbrısta 1927 tarihinde mahallen açmış olduğumuz millî mücadelede evelce merkez olan Lefkoşa belediye âzalığında fırkamız muvaffakiyet elde eden 1950 senesi Mebus intihabatında dahi son derecede çalışmamız ve halkımızın millî duygularının uyanması neticesinde Kıbrıs türk halkının bir nümessili bulunmak hasebile vukubulan müteaddit teşebbüsâtında çok iyi neticelere vasıl olduk.

1931 tarihinde Rum halkının çıkardığı iğtişâş münasebetile Kıbrıstaki teşrii meclislerin hükûmet tarafıdan lağvedilmesi yüzünden hareketimiz ve mücadelemiz akamete uğramıştır. Buradaki varlığımızın şerefimizle mütenasip bir surette temadi etmesini, anavatana umum türk gençliğinin sarsılmaz bir irade ile bağlılığını görmekle iftihar eylemekteyiz. Lakin vakit bevakit kuvvetli darbelere maruz kalarak mücadeleden de geri durmuyoruz.

Dünya türklüğünün Ulu önderi ölmez şefimiz Atatürkün cenaze merasiminde bulunmak üzere Ankaraya kadar gelen heyetler arasında bir ingiliz muhbirinin avdetinde Kıbrısa uğrayarak bendehanede görüşülüp Kıbrıs türklüğünün ihtiyaçlarını şikâyelerini arzyledikten sonra bütün millî mesailimizi ve 1931 tarihinde hanemde akdetmiş olduğumuz millî kongremizin mukarreratını o da pek haklı olarak kabul eylemiş olduğundan bu meseleler hakkında Londrada intişar eden gazetelere makaleler yazmış ve parlamentoda dahi Kıbrıs mesaili hakkında münakaşalar olmuştur. Ümit ederiz ki pek yakında Kıbrısta bir teşrii meclis kurulacak ve eski hürriyetimiz iade olunacaktır.

Binaenaleyh yeni intihaplarda faaliyet göstermek için şimdiden neşriyatta bulunmak mecburiyetinde kalıyoruz.

1930 tarihindeki mücadelemizde fırkamıza hizmeti sebkat eden ve mükâfatını hükûmeti cumhuriyemizden gören ve elan görmekte olan “Söz” gazetesi halkın naşiri efkârı mesabesinde tanınmıştı, fakat son zamanlarda hükûmetciler “evkafçılar” burada kendilerine ait bir “vakıt” gazetesi çıkarmağa başladıkları gibi bizim makalelerimizi ve fikirlerimizi vaktile neşreden ve şimdi ise tetkik buyrulursa hiçbir efkârımızı makalatımızı neşretmeyen “Söz” gazetesini dahi elde etmeğe muvaffak

oldular, şöyleki Söz gazetesi sahibi Remzinin kızına bir vazife verdikleri gibi masrafı Kıbrıs hükûmeti tarafından ödenmek üzere Londraya da gönderttiler.

Halkımız büyük bir endişe içerisinde, Kıbrısta türklüğün vaziyeti daha mühim bir safhaya girmiştir. Burada ekalliyette yaşamak mecburiyetinde kalıpta millî harsımızı ve millî kültürümüzü idame ettirebilmek için İngiliz Türk dostluğundan istifade etmek zamanının hulûl ettiği bu sıralarda çalışacak olan bir gazeteye şiddetle ihtiyacımız vardır.

Önümüzdeki sene mevcut gazetelerin “Söz” “Vakit” her ikisi de hiç şüphe yoktur ki hükûmetçiler ve evkafçılar lehine neşriyatta bulunacaklardır?

Burada bunlara karşı bir gazete çıkarabilmeliğim için adamızın hemen hemen her yerinden teklifler almaktayım. 1936 senesinde Ankaraya vukubulan ziyeretimden avdet ettiğim zaman hükûmeti mahalliyeye pasaportumu alıp elan iade etmemiştir. Müteaddid defalar tahriri taleplerime de menfî cevap aldığımdan türk kâbesi olan Ankarayı ziyaretten men edildiğim için birçok mühim mesaili vakit ve vakit adamızı ziyaret eden Türkiye Büyük millet meclisi âzalarına vaziyetimizi bildirmekte geri kalmadım.

İki sene evvel Ankaraya seyahatimin semerelerinden biri olan cümhuriyet hükûmetimizin yardımı ile ve sırf Kıbrısta Türk tütünlerini işlemek ve sarfetmek ve buradaki işsizlere iş temin etmek için açmasına muvaffak olduğum türk sigaret fabrikasının faaliyete başladığı bu sırada bir de matbaa küşat etmek için lâzım olan hurufat ve makineyi tedarik hususunca vaziyeti maliyem gayri müsaittir.

Bu hususta karar vermezden evel Türkiye Cumhuriyeti Halk fırkasına müracaat ederek vaziyeti bildiriyorum. Bana lazım olan hurufat ve tabı makinesi vesaireyi tedarik hususunda yardımınıza şiddetle muhtacım.

Şimdiye kadar olduğu gibi bu hususuta da yardım edilecekse hükûmeti mahaliyeye müracaat ederek bir gazete neşretmek imtiyazını talepedeceğim. Ve mahallû kanunlar mucibince tediyesi icap eden 25İ İngiliz lirası depozitoyu mahalli hükûmet sandığına yatırarak imtiyazı elde edip burada fırkamızın ve halkımızın naşiri efkârı olacak bir gazete çıkaracağımı tarafınıza arzeyler ve hurufat ve tabı makinesinin, C.H.P. nin anavatandan ayrı düşen bir diyarda yaşayan türk kardeşlerine vermekten esirgemeyeceklerini kaviyen ümid eyler ve sonsuz samimi

duygularımı bildiririm. Bu babta vaktimiz dar olduğundan intihabattan evvel faaliyete geçebilmek ve mücadelemize devam etmek için cevabınızı acele beklerim.

Saygılarımla....

M. Necati Özkan
Kıbrıs Türkleri Mümessili

BCA 030.10.234.578.12

Ankara 30 MAYIS 1933 193

Hulâsa.....

Yüksek Başvekâlete

İlişik: 1.

İngiltere Müstemlekât Nazırının Kıbrıs'ı ziyareti hakkında Kıbrıs Konsolosluğundan alınan yazının bir örneği ilişik olarak Yüksek Makamlarına arz ve takdim olunur Efendim Hazretleri.

Hariciye V. Vekili

BCA 030.10.234.578.12

193/48

Özü: İngiltere Müstemlekât Nazirinin
Kıbrıs'ı ziyareti hakkında.

Hariciye Vekilliğine.

İngiltere Müstemlekât Naziri Sir Filip Kanlif [?] Lister Cenapleri 19 Nisan 1933 tarihinde deniz tayyaresiyle Mağusa limanına ge miş ve 21 Nisan 1933 tarihinde öğleden sonra aynı tayyareye bi[okunamadı] Bagdat'a gitmek üzere Filistine avdet etmiştir.

B.A. Belgeler

Müşarunileyh Lefkoşa'da ikamet Girne ve Larnaka kasabalrı ve Karpası ziyaret eylemiştir.

Kıbrıs ahaliı İslâmiyesi namına mülâkat talep eden Heyet kabul edilmemiş ise de Kıbrıs Baş Piskoposu'nun ziyaret ve mülâkati rededilmemiştir. Bununla beraber Baş papasın memleket idaresi ve Rum Cemaatinin dilekleri hakkındaki ifadelerinin Nazir Hz. tarafından pek baridane karşılandığı ve Baş-papas Efendiye din ile dünya işlerinin ayrılmış olup kendisinin de uhrevi umur ile meşgul olmasının açıkça anlatıldığı mervi ve mahalli Rum matbuatinin işbu ziyaret hususundaki neşriyatı yes ve meraret ile malidir Efendim.

KONSOLOS

Londra Büyük Elçiliğine yazılmıştır.

BCA 030.10.254.712.44

Ankara.....II/.....1931

Hulâsa Kıbrıs hadısâtı münasebetile
Selânik İngiliz konsoloshanesi
önünde yapılan nümayiş hakkında

Yüksek Başvekâlete

29/10/931 günü, öyle üstü, millî fırkaya mensup birkaç yüz kişinin Selânik İngiliz Konsoloshanesi önüne iki defa gelerek Kıbrıs Rumları lehine nümayişte bulunduğu, mahiyeti meseleyi bilmeyen İngiliz konsolosunun balkona çıktığı lakin derhal içeriye kaçtığı, nümayişçilerin ise her iki defasında da polis ve jandarma kuvvetleri marifetile dağıtılmış olduğu mahalli mezkûr Konsolosluğumuzdan bildirilmiştir. Arz olunur efendim Hazretleri.

Hariciye Vekili N.

JCS

BCA 030.10.124.887.3

Ankara.....193.

Hulâsa: Kıbrıstaki türkler hakkında

Yüksek Başvekâlete

14.5.1937 tarihli ve 10183/298 numaralı tezkereye ektir:

Kıbrıstaki Türk akalliyeti hakkında Kıbrıs Konsolosluğumuzdan alınan raporun bir sureti leffen takdim kılındığı arz vesilesile derin saygılarımı yenilerim.

Haricye V. Vekili

BCA 030.10.124.887.3

14.5.1937. tarihli ve 10183/298 numaralı tahriratla Kıbrıs Türklerinin vaziyetini arz etmiş ve bunların bir çok müşkülata karşılaşmakla beraber henüz mevcudiyetlerini muhafaza edebildikleri ve kendilerine bazı cihetlerden muavenet edilmek imkânı bulunursa şuurlu bir kitle halinde Kıbrıs'da yaşamaları temin edilebileceği neticesine vasıl olmuşum. Bugün yine bu mevzua avdet ederek arada geçen bir sene zarfındaki müşahadelerimi mutalaalarım ile bildirmek ve alınabilecek tedbirler hakkındaki fikirlerimi arz eylemek isterim.

Kıbrıs Türklerinin burada barınmalarına engel olacak mahiyetteki hadiseleri, mahallî Hükümetin tazyikası, iktisadî vaziyetlerinin darlığı ve bunlardan mütevellid olan hicret arzusu olarak üç maddede toplamak mümkündür. Bunların herbiri hakkında iyicap eden tafsilatı aşağıda arz ediyorum:

I- Kıbrıs Türklerinin mahallî Hükümetten gördükleri en büyük tazyik, milliyetlerinin tanınmaması ve millî kültürlerini yaşatacak vasıtalarından birer birer mahrum edilmeleridir. Buradaki soydaşlarımız Hükümetce Türk değil, İslâm cemaatı olarak tanınmıştır. Evvelce bu tabirin hususî bir mana ifade etmemiş olduğu muhakkaktır. Fakat son senelerde henedense bir İslâmcılık siyaseti takip edilmekte olduğundan İslâm tabiri Türk'e muhalif bir tabir olarak daha dogrusu islâmcılık

Türklerin millî hisleri öldürmek için bir alet gibi kullanılmaktadır. Türk Lisesinin unvanının islâm lisesine çevrilmesi, Türkçe gazetelere sansör konularak bütün Türk kelimelerinin islâm'a tahvil edilmesi hep bu siyasetin tatbikatı neticelerindedir. Türklük aleyhindeki faaliyetler bilhassa maarif sahasında görülmektedir. Talebe bulunmadığı bahanesile bir çok Türk İlk mekteblerinin kapatıldığını ve Türkiyeden gelen kitapların okutulmaması için kitabsız tedrisat usulünün ihdas edildiğini evvelce arz etmiştim. Fakat en ziyade müdahaleye uğrayan müessese Lisedir isminin İslâm Lisesine tahvil edilmesi, başına muallimlik meslekile hiç bir alakası olmayan bir İngiliz Müdürün getirilmesi, milliyetperver muallimlerin işden çıkarılması suretile sönük bir hale getirilmiş olan bu mekteb bu haliyle beraber yine göze batmakta, talebenin tahdidi [?] kollej sınıfları açılması gibi tedbirlerle hergün bünyesi tahrib edilmeğe çalışılmaktadır. Hükûmet mahafili Liseden çıkan talebenin Türkiyede yüksek mekteblere girmekte ve ondan sonra orada iş bularak bir daha Kıbrıs'a dönmemekte oldukları cihetle lise mezunlarından Adaya bir faide gelmediğini ve binnetice bu müessesenin lüzumsuz olduğunu ileri sürmektedirler. Fakat liseden çıkanların iş bulmaları için hiçbir kolaylık gösterilmediği gibi Türkiyede yüksek tahsil görenlerin Adaya avdetle orada çalışma bilmelerinede birçok maniler çıkarılmaktadır. Ezcümle son seneler zarfında neşredilmiş[?] kanunlarla Avukatlık ve Doktorluk gibi serbest mesleklerin iyfası İngiltere Üniversiteleri mezunlarına has?redilmiştir.

Türklerin iktisadî vaziyeti ise gençlerin İngilterede tahsil eylemelerine kat'iyen müsaid degildir.

Milliyet hissini söndürmek için yapılan faaliyetlere ragmen son zamanlarda zuhur eden iki hadise Kıbrıs Türklerinin Türkiyeye olan bağlılıklarının eskisinden daha kuvvetli olduğunu isbat eylemiştir. Bunlardan biri, Kırşehir ve havalisinde vukua gelen ve bir çok vatandaşımızın ölümü ve binlerce kişinin yersiz kalmasıyle neticelenen Zelzele felâketidirki bu acı haber bura Türklerinde pek büyük bir teessür ve alâka uyandırmış ve Türk halkını felâketzede kardeşlerine yardıma sevk etmiştir. Adanın en hücre köşesindeki Türk köylüleri bile bu hayırlı işe iştirak etmiş ve toplanan para tahminen 1500 İngiliz Lirasına belîğ olmuşturki fakır olan Kıbrıs Türkleri için istisgar edilemeyecek bir paradır.

İkinci hadise de Hamidiye Mekteb Gemimizin Kıbrıs'a ziyaretidir. Altmış senedir Türk bayragını taşıyan bir gemi görmemiş olan Ada

Türkleri, her taraftan Magusa' ya koşmuş ve gemimizi sevinç gözyaşları ile istikbal eylemişlerdir. Gemi Subay ve Talebeleri de Lefkoşaya geldikleri zaman aynı hareketli tezahürlerle karşılaşmışlardır. Hamidiyenin buraya gelmesinin böyle büyük bir heyecan tevlid edeceğini tahmin eden Hukûmet, bu heyecanı bir dereceye kadar teskin için, geminin gelişinden bir müddet evvel Türkçe gazetelere sansör vaz ederek bu ziyaret hakkında yazılar yazılmasını men eylemişti. Bir memleketin asayişinden mes'ul olan idarenin umumî intizamı[?] ihlâl edebilecek mahiyette hadiselerin önünü almaya çalışması tabii bir hakkı olduğu muhakkaktır. Fakat sansörün konulmasını iycap ettiren zaruretle mahdud olması iktiza ederdi. Halbuki filiyette böyle olmamış ve sansörden istifade edilerek Kıbrıslılar hakkındaki Türk kelimeleri İslâm'a ve Bay tabiride bey ve efendiye tahvil ettirilmiştir. Bundan maada o günlerde Türkiye hakkında bilhassa Hatay mes'elesine müteallik olarak gelen haberlerin neşrine [okunamadı] edilmiştir. Hamidiye Adadan ayrılalı bir bir buçuk ay olduğu halde sansör hâlâ kaldırılmamış ve bu suretle Türk cemaatı, yedi sene evvel İngiliz idaresine karşı isyan eden Rum cemaatından daha [okunamadı] bir vaziyette bırakılmıştır. İslâmıcılık siyasetinin fesi temin etmeğe çalışmak gibi bazı gülünç safhaları da vardır. Evvelce de arz etmiş olduğum gibi bugün Kıbrıs'ta bazı ihtiyarlarla Evkaf Müdüründen başka fes geyen yoktur. Bu elbet Müstemleke memurlarının hoşuna gitmiş olacak ki birkaç ay evvel istinaf mahkemesi azasından Fuad ile Lefke Türk Belediye Reisine merasim esnasında fes geymeleri emredilmiş ve o sırada bu kararın yavaş yavaş diğer Türklere de teşmil edileceği rivayetleri şayi olmuştu. Fakat kendisine aynı tebliğat yapılan Lefkoşa Hakimi Raif' in bu hareketten kat'î surette imtinai üzerine bu tasavvur şimdilik gevşemiş gibidir.

2- Kıbrıs Türklerinin iktisadî vaziyeti hakkında geçen raporunda arz eylediğim malumata ilave edecek mühim bir şey yoktur. Türk cemaatının iktisaden geri olmasının sebepleri ikidir: Evvelâ, Adanın iktisadî vaziyeti eyi deyildir. diğeride bütün ticaret Rumların elindedir. Gerek Rum Ticaret evleri ve gerek Banka ve saire gibi diğer müesseseler Türk memur hemen hemen kullanmamakta olduğundan Türklere bu sahada iş bulmak muhal gibidir.

3- Mahallî idareden gördükleri tazyik ve iktisadî vaziyetlerinin [okunamadı] Türklerin büyük bir kısmında hicret arzuları uyandırmıştır. Cumhuriyet Hukûmetimiz ahiren ittihaz eylediği karar üzerine Kıbrıs'dan muhacir kat'î surette kabul edilmemekte olduğundan

Konsoloslukca bittabi bu gibi müracaatlar kabul edilmemekte ve hatta ahvalleri Zatı Devletlerince de malum olan optanlara[?] olbabdaki emir üzerine pasaport verilmemektedir. Bu vaziyet karşısında geçen sene bir çokları Kayıklarla vesikasız olarak cenubî Anadolu limanlarına gitmişlerdi ki bu hadise, hicret arzusunun ne dereceye kadar kuvvetli olduğunu isbat eder. Kayıklarla gidenlerin bilahare iade edilmeleri bu hadiselerle nihayet vermiştir. Fakat bu hususda yapılacak küçük bir müsamaha binlerce kişinin Türkiyeye hicretini [okunandı] edecektir. Yalnız diğer bir kısım muhacirler vardırki bunların hicretleri devam etmektedir. Bunlarda tahsillerini ikmal için Türkiyeye gidenlerdirki hemen bilâistisna Türkiyede kalmakta ve yavaş yavaş Kıbrısla alakalarını tek eylemektedirler. Tabii ırkdaşlarımızın okuyub münevver bir ferd olarak yetişmeleri gerek kendileri için ve gerek memleketimiz için çok faydelidir. Fakat neticede Kıbrıs'da münevver zümresinden kimse kalmamaktadır ki ileride bu cihet, Kıbrıs Türklerinin yalnız esnaf ve köylüden ibaret bir kitle olarak kalmalarına mucib olacaktır.

4- Kıbrıs Türklerinin, Hükümetimize de arz edildiği gibi şuurlu ve milliyetlerine merbut bir kitle olarak yaşamalarının temin edecek tedabire gelince bu hususdaki müşahedelerime istinaden hatıra gelen fikirlerimi aşağıda arz [?] iştar[?] ediyorum:

Evvelâ Kıbrıs Türklerinin milliyetlerinin Hükümetçe tanınmasını ve onların millî harşlarını inkişaf ettirecek vesait'e malik olmalarını temin eylemek iycap ederki bu cihet ancak İngiltere Hükümeti ile itilaf suretile mümkün olabilir. Kanaatımca burada tatbik edilen siyaset İngiltere merkezî Hükümetinin bir prensip haline soktuğu bir siyaset değildir. Bilakis ekserî Afrika Müstelekelerinde hizmet ettikten sonra buraya gönderilen ve bura Türklerini Afrika Zencileri ile bir kıyas eyleyen dar kafalı Müstemleke memurlarının şahsî siyasetleridir. Son zamanlarda dostlugumuza çok kıymet veren İngiltere Hükümetine, bura Türkleri ile Cumhuriyet Hükümetinin alakadar olduğu münasib bir şekilde ifade edilirse tatbik edilen siyasetin tahdil edilmesi kaviyyen melhuzdur. Birde yukarıda arz eylediğim gibi Doktor Avukat gibi serbest meslek erbabının burada mesleklerini icra edebilmeleri ancak İngiltere Üniversitesinden mezun olmalarıle meşrut olduğundan burada münevver bir zümrenin mevcudiyetini temin edebilmek üzere şu çare düşünülebilir; Türkiye yüksek mekteplerinde okumakta olan Kıbrıslı geçlerden bir kısmına, eski tabiiyetlerinin muhafaza ettirilmesi ve bunların Türkiyede tahsillerini bitirdikten sonra Hükümetimiz hesabına İngiltereye gönderildikten sonra

yine Kıbrıs'a iade edilmeleri ki bu suretle Kıbrıs Türk cemaatı da ihtiyacı olduğu münevver zümreye ve tabii şeflerine malik olmuş olacaktır.

Türklerin iktisadî vaziyetlerinin ıslahı içinde Millî Bankalarımızdan birinin burada bir şube açması, iktisadî teşebbüslere girişecek Türklere az bir faizle ikrazda bulunması pek faideli bir hareket olacaktır. Bu suretle bir çok Türklerin ticarî hayata atılmaları temin edileceği gibi bu yüzden meydana gelecek müesseselerde bir çok Türk gençlerine iş bulmak da mümkün olacaktır. İskenderun'a sefer yapan Türk vapurlarının Kıbrıs Limanlarından birine uğraması da Kıbrıs ile Türkiye arasındaki münasebeti daha normal bir hale getirerek mühim menafî temin edebilecek bir iş olacaktır.

Adana ve Mersin gibi bazı Vilâyetlerimizde bilhassa yaz zamanları mühim miktarda zirraî ameleye ihtiyaç olduğu malumu devletlerdir. Kıbrıs'da işsiz kalan ve yaşamak için pek cüzî yevmiyelerle iktifa [okunamadı]yetinde bulunan bir takım soydaşlarımızın hususî vize şeraiti altında muvakkat bir zaman için o taraflara giderek birkaç ay çalışmalarına müsaade edilmesi de halkın refahına yardım edebilir. Bu hususda bittabi daha bir çok şeyler yapılabilirki bunların teferruatının tesbiti ancak Hukûmetimizin Kıbrıs Türklerine muavenet hususunu bir prensib olarak kabul eylesmesinden sonra mümkündür. Yalnız şunu arz eylemek isterim ki bu muavenet arzu edildiği takdirde bir an evvel karar altına alınarak tatbikine geçilmesi zaruridir.[?] Zira birkaç sene geçdikten sonra Kıbrıs Türkleri her cihetçe pek geri bir vaziyete düşecek ve Hukûmetimizin arzu eylediği gibi şuurlu ve milliyetini müdrik bir kitle olarak idameleri imkânsız bulunacaktır.

Bu vesile ile derin tazimatımı arz eylerim.

Kıbrıs Konsolosu

BCA 030.20.124.886.14

Baş Bakanlık Müsteşarı Bay Kemal Gedeleş tarafından Hariciye Vekâletine yollanan Kıbrıs Birinci İntihab Dairesi Mebhuslarından Necati Özkan'ın Kıbrıs adası Türkleri hakkında verdiği izahat notlarıdır:

B.A. Belgeler

İhsai Malûmat:

Kıbrısta mecut muhtelif anasının nüfusu:

Rum: 300.000

Türk: 65.000

Ermeni: 4.000

Mecliste muhtelif anasına mensub azalar:

Rum: 12

Türk: 3 (Necati Özkan , Zekâ , Doktor Eyüp)

İngiliz: 9 Meclis'deki İngiliz azalar müntahap olmayıp mahalli Hükûmet tarafından tayin olunurlar.

II.

Ada Türklerinin şikâyet ettikleri haller:

a-Maarif sahası :

1-Rumların her sene mektepleri çoğaltıldığı halde Türk mektepleri azaltılıyor.1935 de 42 ve 1936 da 39 Türk mektebi kapatılmış.

2-Rumların mekteplerine müdahale edilmediği halde Türk lisesine müdahale ediliyor. Gelecek sene lise kolej şekline sokukup başına bir İngiliz Müdür konulacakmış.

3-1931 isyanına iştirak eden Rum muallimleri bile ancak mahkeme kararile işlerinden çıkarıldıkları halde milliyetçi Türk muallimleri sudan bahanelerle ve idari kararlarla işlerinden çıkarılıyorlar.Şimdi Sümer Bankda çalışmakta olan Tagi bunun bariz bir misalidir.

4-Rum mektepleri için Yunanistan'dan kitab getirtilerek bunlar okutulduğu halde oraya Maarif Vekâleti tarafından tavsiye ile gönderilen

Türk Lisesi Müdürü mahallî Hükûmetin teşviki ve himayesile Türk mekteplerinde ancak kendisi tarafından telif edilen ve millî duyguyu uyandıracak bir tek yazıyı ihtiva etmeyen kitabları okutturuyormuş.

b-Evkaf İşleri

Türk cemaatine malî sahada kuvvetli bir destek olabilecek Evkaf Lozan ahidnamesi ahkâmı hilâfına ve Kıbrıs Evkaf murahhası Münür'ün delâletile İngiltere Kıralı namına tescil ettirilmişti. Halbuki Rum evkafı serbesttir, ve cemaate aiddir. Rum evkafına halk tarafından müntahap heyetler idare ettiği halde Türk evkafını Hükûmet tarafından tayin olunan bir İngiliz ve bir Türk memur idare eder.

c-Siyasî Saha:

1- 1931 ihtilâldenberi Meclis ictimaa davet edilmemektedir. 1928 tarihinen beri de müftülük mülğadır. Bu suretle Türk cemaatini temsil edecek ve Hükûmet yanında onun iddialarını müdafaa edecek bir kimse yoktur.

Halk mutaassıb değildir. Ancak sırf kendilerinin müddeiyatını Hükûmete erişdirebilmek için Avukat Bay Said'i müftü seçmişlerdir. Ancak Hükûmet bunu tanımamıştır.

Rumların ise despotları vardır. Ve Hükûmet yanında Rum cemaatinin mümessilliği vazifesini görür.

2- Hükûmet bütcesinden maaş alan Türk cemaati memurlarının maaşları kesilmiştir. (mahakami şeriye memurları)

Bu şekilde ezilmemelerini ve haklarının korunmasını temin için Bay Necati Özkan ve arkadaşları mahallî Hükûmet nezdinde semere vermeyen teşebbüslerde bulunmuşlar.

Adanın Türk halkı badireden kurtulmak için yegâne çare olarak hicreti görüyor.

Ancak bu halkın mümessilli olan ve 65 bin Türkten 63 bininin kendi partisine mensub olduğunu söyleyen Necati Özkan ve diğer arkadaşları

B.A. Belgeler

Hükûmetin bu husustaki noktai nazarını öğrenmeden Adayı boşaltma mesuliyetini üzerlerine almak istemiyorlar.

Bunlar Türklerin Kıbrıs'da kalmaları lâzım ise:

Evvela: İktisadan kuvvetlendirmeleri lazım geldiğini söylüyorlar.

Bu hususu temin için Nuri Özkan aşağıda bildirilen vasıtalara müracaat edilmesini tafsiye ediyor :

a-Kıbrıs'da Gümrük ve İnhisarlar Vekaletinin Mısırdaki olduğu gibi bir sigara fabrikası tesis etmesi (Rumların ada da beş sigara fabrikası vardır. Mumaileyhyaptığı tetkikata istinaden açılacak bir Türk fabrikasının senevî 100 bin kilo Türk tütünü işleyebileceğini söylüyor)

b-Kıbrıs'da İş Bankasının bir şube açması

c-Sümer Bank'ın bir yerli Mallar pazarı açması

Bunlar yapılmak suretile bir çok Türk aileleri iş bulacak ve sıkıntıdan kurtulacaklardı diyen mumaileyh kendisinin bu vadide ilk adımı attığını ve bir fabrika ve iki ticarethane açıldığını söylüyor.

Saniyen: Türk harsının inkişafı için burada Hükûmetimizin yardımile tam kadrolu bir lisenin açılmasının temin edilmesi. (Bu lise için adadan duhuliyeye parası olarak 1500 İngiliz lirası toplanabileceğini söylüyor.)

Salisen siyasi sahada Hükûmetimizin İngiltere ile inkişaf etmekte olan dostluğumuzdan bilistifade yapacağı dosthane bir teşebbüsle Türk cemaatine mahalli Hükûmetin hüsnü teveccühünü celbetmesi.

Eğer matlup Türk halkının adadan hicreti ise: biran evel ana yurda naklin kabil olup olmadığını soruyor ve şimdi ana yurda dönülürse pek çoklarının Hükûmete barolmadan yaşayacak kadar servetleri olduğunu söylüyor.

Lefkoşa Komiserinin kendisine Türkiye'ye giderse bir daha geri dönemeyeceği şeklinde vaki tehdidine rağmen ana vatana vaziyeti arz için gelen mumaileyh bütün bu hususat hakkında direktif almak istiyor.

4-5 teşrinisani 1936.

BCA 030.10.109.727.4

29.11.1931

H:Kıbrısın Yunanistana iltihakı
hakkındaki son isyanla Fener
Baş papazlığının da alâkadar
olduğu hakkında.

Yüksek başvekâlete

Yunanistana iltihak maksadıyla Kıbrıs Rumalarının çıkardıkları son isyan hareketinde, aynı zamanda istanbuldaki Rum ortodoks ruhanî reisliğinin gizli faaliyetinin de müessir olduğu, aşığıya naklolunan malûmattan istidlâl olunmaktadır.

Atınada senede bir defa intişar eden “Megaz Engiglopedikos Kazamias” unvanlı 1931 senesine ait takvimin 24 üncü sahifesinde müneccim gibi daha evvel zuhurunu bildirdiği hadisat meyânında bu sene Teşrinisani zarfında Kıbrısın Yunanistana ilhakına dair bir hareketin vukua geleceğini ve bu meyanda on iki adanın de bu suretle ilhakına bir nümayiş yapılacağını yazmakla bu faaliyeti teyit etmekte ve aynı zamanda Atınada münteŝir “Patris” gazetesinin 5 Teşrinisani 931 tarihli nüshasının birinci sahifesinde dercedilen bir resimde Rum Ortodoks ruhani reisinden son en büyük “Protosingelos” rütbei ruhaniyesine irtika ettirilen Sinot azalarından Alaŝehir metropolidi Maksimosun son Kıbrıs ihtilâlini ihdas ve hareketi idare eden en mühim uzuvlardan millî ŝair Libertis ve müstafa mebus Lanitis ve Kıbrısın Yunan konsolosu Aleksî Kiro ve belediye reisi hacı Pavlo arasında fotoğrafının bulunması son Kıbrıs isyanı ile fener başpapazlığının da alâkadar olduğu kanaatına takviye etmekte olduğunu arzleyirim efendim.

Dahiliye Vekili

B.A. Belgeler

BCA 030.18.01.02.15.77.10

KARARNAME

Antalya Vilâyeti sahil Kazaları çiftçilerine Ziraat bankasınca maliyet fiyatına nazaran kilosu 15 kuruştan tevzi olunacak tohumluk Kıbrıs buğdayının mahalli mezkûrde 8 kuruştan fazlaya satılamayacağı anlaşıldığından arada hasıl olacak fiat farkının İktisat Vekâletinin gelecek sene bütçesinden temini; Vekâleti müşarunleyhanın 9/II/930 tarih ve 69137/31 numaralı tezkeresile yapılan teklifi ve Maliye Vekâletinin 23/II/930 tarih ve 17647 numaralı mütaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 23/II/930 tarihli içtimanda tasvip ve kabul olunmuştur.

23/II/930

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.13.53.3

KARARNAME

Adana, Cebelibereket ve Mersin mıntakalarındaki muhtaç çiftçilere tevzi edilmek üzere Kıbrısdan mübaya olunacak 300 ton buğdayın bu sene Mersine maliyet kilosunun 14 kuruş olacağı anlaşılmağa dahilden de aynı fiyatla mübayaası ve satış fiyatının 15 kuruş olarak tesbitile işbu satış fiyatına nazaran tahaddüs edecek farkının gelecek sene bütçesine vaz edilecek tahsisattan tazmin edilmek üzere Ziraat bankasına karşı taahhüt edilmesi İktisat Vekâletinin 27/7/930 tarih ve 67157/19 numaralı tezkeresiyle yapılan teklifi ve Maliye Vekâletinin 29/7/930 tarihli mütaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 29/7/930 tarihli içtimanda tasvip ve kabul olunmuştur.

29/7/930

REİSİCUMHUR

JCS

BCA 030.18.01.02.38.57.14

KARARNAME

Türk-İngiliz Muhtelit Hakem Mahkemesinden verilen ve Hariciye Vekilliğinin 2/7/933 tarih ve 38716/752 sayılı tezkeresile gönderilen yirmi bir Kıbrıslının davasına ait ilâmlar ve teferruatı İcra Vekilleri Heyetinin 10/8/933 toplantısında tetkik edilerek mahkemenin bu davaları nassı dahilîyi ihlâl, selâhiyeti tecavüz ve hükmü ahdfîyi fasiden tefsir etmek suretile rüyet ve intaç eylediği anlaşıldığından bu ilâmların tenfizi icap etmiyeceği kararlaştırılmıştır.

10/8/933

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.29.65.19

KARARNAME

Kıbrıstan getirilmekte olan damızlık hayvalarda zuhur eden mikrobî ve tufeylî hastalıklara karşı yapılmakta olan mücadele usullerini yerinde tetkik etmek üzere Kıbrısa gönderilmesine lüzum görülen İzmir Baytar Müdürü Adil Beyin 14735 sayılı kararnameye göre bu memlekete gönderilmesine izin verilmesi, Ziraat Vekilliğinin 27/8/933 tarih ve 6670 sayılı tezkeresi ve Maliye Vekilliğinin 12/9/933 tarih ve 9606 sayılı mütaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 18/9/933 toplantısında kabul olunmuştur.

18/9/933

REİSİCÜMHUR

B.A. Belgeler

BCA 030.18.01.02.44.27.16

KARARNAME

Kıbrıs halkından olup Türk vatandaşlığına alınmasını isteyen ve halen Viyana Üniversitesi Dahiliye Kliniğinde doktor olarak tettebbuatta bulunan 1905 doğumlu Ali Rıza Oğlu Mehmet Derviş Beyin 1312 sayılı 6 ıncı maddesine göre istisnaen Türk vatandaşlığına alınması: Dahiliye Vekilliğinin 29/4/934 tarih ve 7242/2393 sayılı teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 3/5/934 te tasvip ve kabul olunmuştur.

3/5/934

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.47.57.10

KARARNAME

Kıbrıs Türk Lisesini birincilikle bitirmiş olan Kıbrıslı Mehmet Nefi efendinin Türkiyede okumasını kolaylaştırmak üzere müsabakasız ve parasız yatılı olarak Yüksek Mühendis Mektebine kaydı, Nafia vekilliğinin 18/8/934 tarih ve 3646/7414 sayılı tezkeresi üzerine İcra vekilleri heyetince 19/8/934 te tasvip ve kabul olunmuştur.

19/8/934

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.51.2.9

KARARNAME

Damızlık olarak kullanılmak üzere İzmir Vilâyetince kıbristen satın alınacak olan yirmi baş eşek ve yol parası için 2500 liralık döviz izni verilmesi; Ziraat Vekilliğinin 25/12/934 tarih ve 48/38818 sayılı tezkeresi ve Maliye Vekilliğinin 29/12/934 tarih ve 4663 sayılı mutaleanamesi

JCS

üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 5/1/935 toplantısında onanmıştır.
5/1/935

REİS İ CÜMHUR

BCA 030.18.02.52.14.20

KARARNAME

İçel Vilâyetinin köylere damızlık olarak dağıtmak üzere hususî muhasebe parasile Kıbristen satın alacağı 34 baş eşek aygırının, gerek memleket içinden gerek kliring yapılan memleketlerden tedariki kabil olamayacağı anlaşıldığından, bu hayvanların bedelleri ve yol masrafları için üç bin liralık kambiyo izni verilmesi; Ziraat Vekilliğinin 9/2/935 tarih ve 5/3852 sayılı tezkeresile yapılan teklifi ve Maliye Vekilliğinin 13/2/935 tarih ve 5148 sayılı mütaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 27/2/935 de onanmıştır.

27/2/935

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.52.16.19

KARARNAME

İçel Vilâyeti için Kıbristen getirilecek olan damızlık eşek aygırlarını satın almak üzere İçel Baytar Müdürü Hüsamettinin Kıbrisa gönderilmesine izin verilmesi; Ziraat Vekilliğinin 4/3/935 tarih ve 26/6283 sayılı tezkeresi ile teklif edilmiştir.

Bu iş İcra Vekilleri Heyetince 5/3/935 de görüşülerek II sayılı para kararına göre göndermek iznine lüzum olmadığından, 300 liralık döviz verilmesi onanmıştır.

5/3/935

REİSİCÜMHUR

B.A. Belgeler

BCA 030.18.01.02.53.24.16

KARARNAME

Burdur Vilâyeti tarafından Kıbristen getirilecek olan iki baş damızlık eşek aygırı için 400 liralık döviz verilmesi; Ziraat Vekilliğinin 28/3/935 tarih ve 8741/13 sayılı tezkeresi ve Maliye Vekilliğinin 31/3/935 tarih ve 5700 sayılı mütaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 7/4/935 de onanmıştır.

7/4/935

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.53.26.19

KARARNAME

Antalyada Evkaf tarafından tesis edilen Sıcak iklimler nebatat fidanlığı için Kıbristan satın alınacak 400 hurma fidanının bedeli ve nakliye masrafı için 405 Türk lirası karşılığı olarak 66 İngiliz liralık döviz verilmesi; Evkaf Umum Müdürlüğünün 10/4/935 tarihli 160495/37 sayılı tezkeresi ve Maliye vekilliğinin 15/4/935 tarih ve 5829 sayılı mütaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 15/4/935 toplantısında onanmıştır.

15/4/935

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.54.39.7

KARARNAME

Antalyada sıcak iklimler ziraatı istasyonu için Kıbristen satın alınacak yüz dane hurma fidanı parası olan 100 liranın dövizle ödenmesi; Ziraat Vekilliğinin 6/5/935 tarih ve 11779 sayılı tezkeresile yapılan teklifi

JCS

ve Maliye Vekilliğinin 18/5/935 tarih ve 6159 sayılı mütaleenamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 19/5/935 de onanmıştır.

19/5/935

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.58.75.13

KARARNAME

Aslen Kıbrısın Limassol kasabası ahalisinden iken Lozan Muahedenamesine göre hakkı hıyarını hükûmetimiz lehine kullanarak yurdumuza gelen ve İstanbul Süleymaniye Nufus memurluğundan nufus tezkeresi çıkartan Terzi Mustafa Ragıbın, 13/II/926 tarihinde tekrar Kıbrıs giderek Limassol kasabasında yerleştiği ve yapılan ihtarlara rağmen askerliğini yapmadığı gibi kendisini konsolosluğa dahi kaydettirmediği ve izin almadan yabancı devlet tabiiyetine geçtiği anlaşıldığından 1312 sayılı kanunun 9 ve 10 uncu maddelerine göre Türk vatandaşlığından çıkarılması; Dahiliye Vekilliğinin 25/9/935 tarih ve 25926/7825 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 30/9/935 de onanmıştır.

30/9/935

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.70.98.2

KARARNAME

Türk Tarih Kurumu tarafından çıkarılacak olan “Türk Tarihinin Ana Hatları” eserinde “Ege Medeniyeti” bahsini yazacak olan İstanbul Üniversitesi Eski Zamanlar Tarihi Doçenti ve İstanbul Müzeleri Yardirektörü Dr:Arif Müfidin ilmî tetkikatta bulunmak üzere Yunanistan, Kıbrıs ve Giride gönderilmesi ve tahakkuk edilecek harcırah ve yevmiyelerinden Yunanıstana isabet edecek kısmının kliring yolu ile ve Kıbrıse ait kısmının da 1937 takvim yılı itibarile tanzim olunacak döviz

B.A. Belgeler

çetvellerinde ecnebi memleketler harcırahı namile Maarif Vekâleti hesabına konulacak tahsisattan tediyesi; Maarif Vekilliğinin 19/II/936 tarih ve 1466 sayılı tezkeresi ve maliye vekilliğinin 26/12/936 tarih ve 111149/5156 sayılı mutaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 29/12/936 da onanmıştır.

29/12/936

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.83.57.19

KARARNAME

Evvelce 2/7005 sayılı kararnamenin 4 üncü maddesi hükümlerine tabi tutulan Malta ve Kıbrısın aynı kararnamenin I sayılı listesine nakli hakkındaki 2/7569 sayılı kararnamenin resmî gazete ile neşredildiği 10/II/937 tarihinden önce Malta ve Kıbrıstaki firmalar ile mal teslimi hususunda mukavele ile bağlanmış olupta teslimin vadeli olması dolayısıyla bu tarihten evvel ihracat yapmamış ve binaenaleyh bu hususta takas tetkik heyetlerine muracaatta bulunmamış olan ve binnetice 2/7569 sayılı kararnamedeki, kararın neşrinden evvel mevkiî icrada bulunan muamelelerin eski hükümlere göre ikmal edileceğine dair olan kayıttan istifade ettirilmemiş bulunan firmalardan, İktisat Vekâletinin kânunuevel.1937 nihayetlerinde Anadolu Ajansı vasıtasile yapmış olduğu ilâna teb'an bu husustaki mukavele ve vesikalarını sözü edilen Vekilliğe muayyen vaktinde göndermiş olan firmalara ait muamelelerin de, bunlara müteallik ihracatın bahsi geçen müesseselerden bazıları tarafından bilâhara, mukavele hükümlerinin yerine getirilmesini teminen tamamen veya kısmen (fakat o zamanki vaziyete göre takas tetkik heyetlerinden geçirilmeden) yapılmış olduğu da nazarı itibare alınarak, Takas Tetkik Heyetlerince, bu işlere ait mukavelelerde sipariş olunan malın tahmil ve teslim tarihlerinin değiştirilmesine müteallik muahhar taleplerden başka değişiklik talepleri kabul edilmemek ve her bir firmaya ait dosyadaki evrak, vaziyeti değiştirmeyecek şekilde ikmal olunmak ve alâkadarlardan ihraç etmiş oldukları veya edecekleri malların hakikaten Malta veya Kıbrısta istihlâk edilmiş olduğuna veya edileceğine dair şahsî teahhütname alınmak ve sevk edilmiş olup ekspertizi yapılmamış olan

JCS

malların ekspertizi aranmamak şartile intacı hususunda İktisat Vekâletine salâhiyet verilmesi; adı geçen vekilliğin 31/5/938 tarih ve 5847 sayılı tezkeresi ve Maliye Vekilliğinin 21/6/938 tarih 9785 sayılı mutaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 23/6/938 tarihli toplantısında onanmıştır.

23/6/938

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.86.28.2

KARARNAME

İngiliz tabiiyetini haiz Kıbrıslı Ahmet Hulusi oğlu Necdet Burğul'un Yüksek mühendis mektebine leylî meccanî olarak kayıt ve kabulü; Nafia Vekilliğinin 29/3/939 tarih ve 4211 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine adı geçen Mektep nizamnamesinin 37 inci maddesine tevfikan İcra Vekilleri Heyetince 1/4/939 tarihinde onanmıştır.

1/4/939

REİSİCÜMHUR

BCA 030.10.169.176.21

Münakalât Vekilliğine

14.4.942 tarih ve Kabotaj İş. 3629/4078/4278 sayılı yazı karşılığıdır:
Ordu namına Kıbrısdan Mersine taşına[okunamadı] 4-6000 ton harup'un teklif[okunamıyor] veçhile bir kaç seferde iki veya üç motörlü naklinin muvafık görüldüğünü arz ederim.

Başvekil yerine
Müstaşar

B.A. Belgeler

BCA 030.10.169.176.21

14 Nisan 1942

Özü: Kıbrıs tan harup nakli için ciheti askeriye için istenilen şilep H.

Acele

Yüksek Başvekalete

Deniz askeri nakliyat Genel komutanlığı tarafından Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğüne müracaat edilerek Kıbrıstan Mersine 4000/6000 ton Harupun nakli için bir şilep tahsisi istenilmiştir.

Akdenizdeki harp vaziyetine göre gemilerimizden birisinin Kıbrıs adasına gönderilmesi tehlikeli görülmekte olduğu gibi esasen gemi vaziyetimizde buna misait bulunmadığından mevzuu bahis harupların bir kaç seferde Mersine nakli için müsait tonajda iki veya üç mötör tahsis edilmesinin muvafık olacağı mütealaasındaım.

Keyfiyeti, 14/4/942 tarih ve 6-703/1528 sayılı emirlerinize tevfikan yüksek takdir ve tasvibinize saygı ile arz ederim.

Münakalât vekili

BCA 030.10.143.21.14

Münakalât Vekilliğine

17-20/5/1941 gün, Kabotaj İşleri 3293-2524/3757 sayılı tezkere cevabıdır:

İstanbul liselerinde okuyan Kıbrıslı on beş talebenin Türk bayraklı bir motörle Kıbrıs'a gönderilmelerinin muvafık görüldüğünü arz ederim.

Başvekil yerine
Müsteşar

JCS

BCA 030.10.143.21.14

17-20/5/1941

Özü: Kıbrısa gidecek İngiliz tebaası
talebeler için motör tahsisi H.

Yüksek Başvekâlete

Mersinde Deniz Nakliyat Şirketinden alınan bir telgrafda İstanbul ve Ankara liselerinde tahsilde bulunup yaz tatili münasebetile Mersinden Kıbrısa gidecek İngiliz tebaasından onbeş Türk talebesinin nakli için vapur bulunamadığından bunların Türk bayraklı bir motörle memleketlerine götürölmelerine müsaade istenilmiştir.

Bir miktar yolcuya yetecek kadar vesaiti tahlisiyesi bulunan bir motörün tahsisine müsaade buyrulması 14.4.941 tarih ve 6-703/1516 numaralı emri devletlerine tevfikan yüksek tasviblerine arz olunur.

Dz. Nk. D. Rs.

Münakalât Vekili

BCA 030.10.169.177.38

A. KANAAN & SONS
IMPORT & EXPORT MERCHANTS
COMMISION AGENTS

LARNAKA 13 Ağustos 1945.

Türkiye Cumhuriyeti Baş Bakanlığı Yüce Katına.
ANKARA

Pek kıymetli vaktinizi almak cesaretinde bulunduğumuzdan affınızı dileriz.

Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün Doğu Akdeniz Hattı namı altında bir hat koyduğunu ve Kıbrıs Adası Lârnaka limanına uğrayacağını gazetelerde görür görmez gerek İstanbul

B.A. Belgeler

Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğüne ve gerekse Ankara Ulaştırma Bakanlığına 23 Temmuz 1945 tarihinde telegrafla bu Hattın Kıbrıs Acentalığını müessesemize verilmesi hususunda dilekcede bulunduk. Teessürle bu gün gazetelerde acentalığın Türklere tercihen bir Rum firmasına verildiğini gördük.

Zatı Alilerinin malumu olduğu üzere Kıbrısta ezher cihet Ana Vatana merbut yetmiş bin Türk bulunmaktadır bu kararın karşısında müteessir olmiyan tek bir Türk tasavvur olunamaz.

Türklere tercihen, Türk Devletinin malı olan vapurların vekâletinin Rumlara, verilmesi iktisadi, içtimaî ve Millî gurur ve varlığımıza ne büyük darbe olduğunu tahmin buyura bilirsiniz.

Kıbrısta ekalliyette bulunan biz Türklerin, ekseriyetle, iktisadi ve siyasi varlığımız için çarpışmak mecburiyetinde bulunduğumuz sırada Ana Vatanın onları tercih etmesi karşısında kalbî teessurlermizi gizliyemiyerek Zatı Alilerine saygılarımızla bu Millî derdimizi arzetmeği Millî ve Vatanî bir borç addederiz.

Acentalığın tarafımızdan hakkıyla başarılacağına emin ola bilir ve referans olarak Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıs Konsolosluğunu, Osmanlı Bankasını gösterir ve herhangi Bank karantisi vermeğe hazırız.

Dilekcemizin nazarı tedkikten geçirilmesini diler ve şanlı bayrağımızın bir Rum firması yerine bir Türk müessesesi üzerinde dalğalanmasını görmekte şeref duyacağımızı arz eyler ve saygılarımızla ellerinizden öperiz.

A. KENAN ve EVLATLARI

Leffen iki telegraf kopyası

BCA 030.10.169.177.38

KIBRIS ADASI TÜRK AZINLIĞI KURUMU Larnaka 12 Ağustos 1945
Türkiye Cumhuriyeti Baş Bakanlığı Yüce Katına
ANKARA

Devlet Deniz Yolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün İlânı üzerine Doğu Akdeniz Hattının Lârnaka limanını tutacağı ada

Turklerini ne kadar memnun ve minnettar bırakmışsa acentalığının bir Türk muessesesine tercihen bir rum firmasına verilmesi Türk cemaati üzerinde büyük bir taaccüb ve teessür icra ettiğini kurumumuz namına yüce katlarına arzitemmi milli bir vazife addederim

Adadaki milli ve iktisadi varlığımızı muhafaza etmek için sarf edilen gayretler Zatı Alinizce malûmdur. Bu işin Lârnakada bir Türk firması tarafından tamamıyla başarılabileceğine emin olabilirsiniz.

Bu hususda meselenin yeniden nazarı tedkikten geçirilmesi için Yüce Makamınıza muracaat etmeği milli bir borç sayar, sonsuz saygılarımın kabülünü dilerim.

K.A.T.A.K.
LARNAKA ŞÜBESİ BAŞKANI

BCA 030.10.169.177.38

KURTULUŞ TİCARETHANESİ
MEHMED ZEKI

Larnaca, 11 Ağustos 1945.

TÜRKİYE CUMHURİYRTİ BAŞ BAKANLIĞI YÜCE KATINA
Ankara, Türkiye.

Çok değerli vaktınızı kısa bir müddet için işgal eylememe müsadenezizi istirham eylerim.

Doğu Akdeniz hattı namıyla kurulan hattın Kıbrıs, Lârnaka Limanını tutacağı haberini görmemiz Ana Vatana ezher cihet merbut olan ve bunu daima özleyen bilumum Ada Türkleri tarafından büyük sevinc ve şükranle karşılandığını bildirmeği vazife sayarım.

Adada ihmal edilmeyecek bir Türk mevcudiyetinin bulunduğu ve Denizyolları Genel Müdürlüğünün bunu takdir ederek Türk cemaatinin kalkınmasına ezher cihet yardım edecek acetalığın bir Türk müessesesine verileceğinden şüphe etmeyordum.

1939 tarihinde İzmir Fuarı için gönderilen Tırhan vaporunun fahri acentalığını yapmış bulunmaklığım hasebiyle mahalli gazetelerde yapılan

B.A. Belgeler

ilânatdan evvel ve sonra yapmış olduğum dilekceleri tetkik buyurmanız için kopyaları leffen gönderilmiştir.

Son intişar eden gazetelerde bir Türk Müessesesi yerine bir Rum müesseseine acentalığın verilmesini görmekten his eylediğim teessürü gizleyemeyeceğimden Bakanlığınıza müraceat eylemeği Türklük namına bir borc bildim, varlığımıza endirilen bu darbenin yeniden nazarı tetkikden geçirilmesini diler sonsuz saygılarımın kabulunu dilerim.

BCA 030.10.169.177.38
Larnaka, 7 Ağustos.1945.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Denizyolları ve Limanları
Genel Müdürlüğü,

İstanbul

16.6.1945 ve 23.7.1945 tarihli mektuplarımla 4.8.945 tarihli telğırafımı teyit eylerim.

Doğu Akdeniz Hattı) namı altında başlayacak ve Larnaka limanını tutacak hattın muvaffak olacağına şuphe yokdur, bu güne değin Türkiye Cumhuriyeti Konsolosluğu tarafından yapılan ilanlarda bu hattın tecrube mahiyetinde olduğu ve henüz Larnakada bir acentalık tesis edilmediği anlaşıldığından birkere daha müraceat eylemeği vazife sayarım.

Tecrube suretiyle başlayacak olan işbu hattın Kıbrıs acentalığını 19.8.1939 tarihli tarafeyin tarafından karşılıklı teati edilen mektuplardaki ve 4.8.1945 tarihli telğırafımla arz eylediğim şerait tahtında tecrube vakti hitama erüp katî karar verilinceye değin evrakı müsbeteye müstenit resmi ve husisi masraflar hariç acentalık namı altında hiçbir ücret talep etmemek şartıyla kabul eylemeği milli bir borc ve şeref sayar ve bendenize tevdi edilmesini dilerim.

Katî hattın işletilmesine devam edileceği kararı verildiği takdirde acentalık vazifesinin tarafımdan başarıla bileceği kanaatına varıldığı ve münasib bulduğunuz takdirde arzu edilen şerait tahtında devam etdire bileceğimi arz eyler sonsuz saygılarımı sunarım.

JCS

BCA 030.10.169.177.38

4/ 8/ 1945

Devlet Denzyollari Umum Isletme Mudurlugu
İstanbul.

I Accept Honorary Agency Accordance our Correspondance 19/ 8/ 1939
Wire Time of Arrival If Accepted.

Mehmed Zeki.

BCA 030.10.169.177.38

Lárnaka. 23 Temmuz 1945.

Türkiye Cumhuriyeti Münakalat Vekâleti
Devlet Denizyolları İşletme Müdürlüğü.

İstanbul. Türkiye.

(Kıbrıs)da intişar eden (Halkın Sesi) gazetesinde ilanınızı gördüm
yaptığım tetkikatda Mısırdaki acentanıza Kıbrıs acentalığınızda ilaveten
vereceğinizi öğrendim.

Malumunuz olduğu üzere Kıbrısta bir Türk mevcudiyeti olup ezher
cihet Türkiyeye merbut bulunmaktadır.

İşbu acentalık Mısırdaki vekilinize verildiği takdirde pek aşıkardırki
Türkten ğayri unsur eline geçeceğinden bilumum Türk efkârı müteessir
olacaktır.

Bu işin bir Türk tarafından başari olup başari lamayacağı meselesine
gelinde bunun katiyetle başari lacağına teminat veririm.

Türkün her şeyi yapmağa kadir olduğnu kabul edenlerdenim.

Bu acentalık yabancı ellere verilmekle Adadaki Türk mevcudiyetine
bir darbe teşkil edeceğini kabul buyurmanızı reca ederim.

16.6.1945 tarihli mektubumu tekrar nazarı tetkikten geçirmenizi reca
eylerim.

Şerefli Bayrağımızın bir Türk müessesesi üzerinde dalğalanmasını
görmek benim için en büyük bahtiyarlık olacağını beyan eyler sonsuz
saygılıarmı sunarım.

B.A. Belgeler

BCA 030.10.169.177.38

23/7/45.

DEVLET DENIZYOLLARI VE LIMANLARI ISLETME GENEL
MUDURLUGU
ISTANBUL

Understand Turkish Ships calling Cyprus we apply your Agency prepared
give any guarantee required refer Ottoman Bank Turkish Consulate
Cyprus for our financial moral integrity

AHMED KANAAN & SONS

BCA 030.10.169.177.38

Larnaka, 16 Haziran 1945

Devlet Denizyolları Umum Müdürlüğü
İstanbul

19 Ağustos 1939 tarihli teklifim ve aynı tarihli ve 1797 sayılı mektubunuz üzerine 30.8.1939 tarihinde İzmir Fuarı için Limanımıza gelen Tırhan vaporunun fahi acentalığı tarafımdan yapılmıştı.

1945 senesi Fuarı için Kıbrısdan bir çok Vatandaşların iştirak eylemek arzuları olduğundan Kıbrısa bir vapor gönderileceği takdirde acentalığınızı fahi yapmağı bir vazife bildiğimi arz eylerim.

Şurasını dehi arz eylemek isterimki Pelestin Süriye Sahillerini tutmak üzere Kıbrıs Limanlarından her hanki bir limanı tutacak bir vapor tahsis edildiği takdirde çok menfaatlı bir işle neticeleneceği gibi Kıbrıs ile Ana Vatan arasında daha sıkı bir temas edileceği ve Kıbrıs Türklerinin ezher cihet istifade eyleyeceği inkâr kabul eylemez bir hakikattir, bu husus mümkün olduğu takdirde daimi acentalığınızı kabul eylemeği bir şeref sayar ve her kazada bir şube açmağı ve lazım gelen her hanki bir karantiyi vermeğe hazır olduğumu arz eyler saygılarımı sunarım.

JCS

BCA 030.10.169.177.39

MİLLİ TÜRK HALK PARTİSİ

Larnaka,Kıbrıs.

Larnaka,13 Ağustos 1945.

Türkiye Cumhuriyeti Baş Bakanlığına,

Ankara,Türkiye.

İstanbul Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün “Doğu Akdeniz” Hattı namıyla kurduğu Hattın pek yerinde olarak Lârnaka Limanını tutacağı haberi Türk doğmuş ve Türk ölecek Ada Türkleri tarafından büyük sevinc ve minnetle karşılandığını belirtmek vazifemdir.

Adadaki Türk mevcutiyeti Rumlara karşı azınlığı eylediğinden gerek maddi gerek manevi himayeye muhtac olduğu göz önünde tutulmayarak Acentalığın bir türk firması yerine bir Rum firmasına verilmesi Ada Türklerini çok müteessir eylemiştir.

Adadaki Türk varlığına bir darbe teşkil eden işbu kararın mevcutiyetimizi nazarı dikkate alarak bir daha yeniden tetkik edilmesini Partimiz namına reca eyler, bu işin Larnakada hakkıyla başara bilecek Türk firmaları buluna bileceğine emin ola bilirsiniz.

Dilekcemizin nazarı dikkate alınmasını tekrar diler saygılarımın kabulunu istirham eylerim.

L.M.T.H.P.

Sekreteri

BCA 030.10.235.590.35

Ankara, 11 Temmuz 1947

Hulâsa: Kıbrıs Evkaf murahhası

Mehmet Münir’e verilen rutbe H.

Yüksek Başbakanlığa

Kıbrıs Evkaf Murahhası ve İcra Meclisi Azası Mehmet Münir’e, İngiliz Kralının doğum gününde “Sir” rütbesi tevcih olunduğu hakkında

B.A. Belgeler

Kıbrıs Konsolosumuzdan alınan yazı ve eklerinin birer örneğinin bilgileri için ilişik olarak sunulduğunu derin saygılarımla arz ederim.

Dışışleri Bakanı
Hasan Saka

Kıbrıs Konsolosluğumuzun 19 Haziran 1947

Tarihli ve 1863/381/29 sayılı yazı suretidir.

Özeti: Evkaf Murahhası Bay
Münir'e Sir'lük ünvanının
tevcihine dair.

Dışışleri Bakanlığına

Kıbrıs Evkaf Murahhası ve İcraat Meclisi âzası Bay Mehmet Münir'e Kralın doğum gününde "Sir'lük" rütbesi tevcih olunmuştur. Bu unvan ilk defa olarak Kıbrıs'da bir türke verilmiş bulunuyor.

Sir M. Münür üç ay mezuniyet alarak daha iki oğlunun Londra'da tahsilleri münasebetile kendilerini ziyaret etmek ve bilhassa tevcih olunan ünvandan dolayı Krala bizzat teşekkürde bulunmak üzere Haziranın on beşinci günü vapurla ve ailesile birlikte Londra'ya hareket etmiştir.

Hareketinden önce İcraat Meclisi üyeliğinden istifa eylemiştir. Mumaileyhin bu istifası münasebetiyle Kıbrıs Valisi ile arasında teati olunan mektupların İngilizce suretleriyle türkçe tercümelere ilişik olarak sunulmuştur.

Keyfiyeti en derin saygılarımla arz ederim.

Kıbrıs Konsolosu

Aslına uygundur.

Kıbrıs Valisi Lord Winster'in Sir Münir'e gönderdiği mektub'un suretidir:

My dear Münir,

I Write to congratulate you on the signal honour which His Majesty has been pleased to bestow on you in recognition of your long and distinguished public service in this Island. Government and the Turkish

community alike have reason to be grateful to you for your unremitting loyalty and devotion to duty.

You now inform me that as you are going on leave and will not return until October, shortly before your term of Office as a member of the Executive Council expires, you would wish to retire from the Council forthwith, and that you are principally animated in taking this step by a desire to give some other representative of the Turkish community an opportunity to serve.

I have received this news with great regret on personal and public grounds but, in accepting your resignation, I recognize in your decision that spirit of unselfishness and zeal for the public service which has always marked your career.

In the short time that we have worked together I have learnt to value the wisdom of your advice you have always given in a spirit of impartiality and with a sincere regard for the welfare and interest of the Turkish community.

From the papers which have come before me it is evident that my predecessors in the office I hold have felt complete confidence in you as an adviser and have had reason to be grateful to you for your counsel. Your long record of service must be a certain source of pride and satisfaction to you.

I wish you well in the future and that you may live long to enjoy and adorn the honours you have won.

Yours sincerely,
(signed) Winster

Kıbrıs Valisi Lord Winster'in Sir Münir'e gönderdiği mektup suretidir.

Azizim Münir,

Bu adada göstermiş olduğunuz uzun, mühim halk hizmetlerinden dolayı, Majeste Kralın size sunmuş olduğu şeref ünvanından dolayı sizi tebrik ederim.

Vazifenize karşı göstermiş olduğunuz bağlılık ve sadakatten dolayı Türk cemaatinin size karşı minnettarlık duymıya hakkı vardır.

Siz şimdi adadan ayrılacağınız ve Ekim ayından evvel adaya dönmiyeceğinizden beni haberdar ediyorsunuz ki bu müddetten bir az evvel İcraat Meclisi azalığınızı hitam bulmuş olacaktır. Siz, bundan böyle İcraat Azalığından çekilmek ve yerinize Türk cemaatinden, başka

B.A. Belgeler

birisinin vazife görmesine fırsat vermek arzusunda olduğunuzu izhar ediyorsunuz.

Bu haberinizi gerek halk noktai nazarından ve gerekse şahsen teessüfle karşıladım, fakat istifanızda vazifenizde daima takip etmekte olduğunuz tevazu ve iyi niyetin amil olduğunu nazarı itibare alarak istifanızı kabul ediyorum.

Berberer işlediğimiz kısa müddet zarfından yapmış olduğunuz tavsiyelerde daima bitarafane ve Türk cemaatının menfaatlerinin gözetilmiş olduğunu takdir etmiş bulunuyorum. Önüme gelen evraklar, benden evvel yerimi işgal edenin de size tam bir istişareci olarak itimat etmiş bulunduğunu ve size müteşekkire olduklarını açıkca isbat etmektedir. Uzun hizmet müddetiniz size kalp rahatlığı ve bahtiyarlık temin edecek kati bir menba olmalıdır.

Size iyi istikbal ve mesur ömürler diler ve kazanmış olduğunuz madalyalarınızı şerefle taşımanızı temenni ederim.

(imza) Winster

Sir Münir'in Kıbrıs Valisi Lord Winster'e gönderdiği cevabî mektup suretidir:

Your Excellency,

May I express to you the deep gratification caused to me by the Honour which His Majesty has been pleased to bestow upon me and by the very kind terms of Your Excellency's own letter of June 12.

I appreciate that the knighthood which I have been given is an indication of the King's confidence not only in me but in the Turkish community of Cyprus and I would ask that my humble duty, and theirs, might be submitted to His Majesty.

Your own kind words are profound satisfaction to me I have at all time sought to offer advice in accordance with my convictions as to what was best for the welfare of the Community which I have the honour to belong, and I am deeply grateful if I have earned the confidence of yourself, the last of the many Governors whom I have served. At all times in the future I shall be at Your Excellency's command to do all that I can for the welfare and prosperity of our country.

Yours most Sincerely,

JCS

M. Münir

Sir Münir'in Kıbrıs Valisi Lord Winster'e gönderdiği cevabî mektup suretidir.

Ekselâns,

Majeste Kralın bana bahşetmiş olduğu ünvan ve Ekselansınızın göndermiş olduğu 12 Haziran tarihli mektubunuzda lütüfkâr sözlerinizden duymuş olduğum derin minnettarlığı sunmama müsaade buyurunuz.

Majeste Kralın bana bahşetmiş olduğu Sir'lük rütbesi Majestenin bana ve Kıbrıs Türk cemaatına olan derin itimadının bir eseri olduğunu takdir ederim. Benim ve halkın mütevazî hizmetlerinin Majesteye sunulmasını rica edeceğim.

Zati âlinizin lütüfkâr sözleri bana büyük bir huzur vermiştir. Ben daima yapmış olduğum tavsiyelerde, ait bulunmakla şeref duyduğum cemaatımın en iyi menfaatlerini ve refahını göz önünde bulundurdum. Şimdiye kadar hizmet etmiş bulunduğum bir çok Valilerden sonuncusu olan sizin de itimadını kazanmağa muvaffak olmuşsam minnettarlık duyarım.

İstikbalde daima memleketimin refah ve saadeti uğrunda elimden geleni yapmak için Ekselansınızın emrinde olacağım.

imza – M. Münir -

BCA 030.01.40.241.14

TELGRAF

Cumhurreisi ismet inonu ankara

nicosia, 30/11/48

28 kasim 1948 tarihinde Lefkosada onbes bin turkun yapmis oldugu ayasofya mitinginde bir kere daha kibris rumlarinin yunanistana ilhak ve muhtariyet taleplerinin siddetle reddedilmesi oy birligi ile kararlasmistir kibris turkleri ilhak ve muktariyetin tamamiyle

B.A. Belgeler

turklugun mahvina sebep olacagina ve adanın asayisini bozacagina inaniyorlar = secretary dr kucuk + kl 28 kasim 1948 + +

BCA 030.18.01.02.91.52.3

KARARNAME

Aslen Kıbrıslı olup İstanbulda Beşiktaşta oturan İngiliz tebaasından ve Türk ırkından 1885 doğumlu Naciye ile kızı 1931 doğumlu Süheylanın Erzurumda piyade alayı 9 uncu bölük teğmeni oğlu Osman Nurinin yanında ikamet etmelerine izin verilmesi; Genelkurmay Başkanlığı iş'arına atfen Dahiliye vekilliğinin 23/5/940 tarih ve 23651 sayılı teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 30 MAYIS 1940 tarihinde kabul olunmuştur.

REİSİCÜMHUR

BCA 030.18.01.02.112.71.2

KARAR

Kıbrıs'da oturan Dr. Mehmet İhsan Coşar'ın mahallî uyrukluğa geçmesine izin verilmesi hakkındaki 25/9/1943 tarihli ve 2/20684 sayılı kararın kaldırılması; İçişleri Bakanlığının 22/10/1946 tarihli ve 73241/2/4704-2180 sayılı yazısı üzerine Bakanlar Kurulunun 9/11/1946 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

JCS

BCA 030.18.01.02.117.51.5

KARAR

Kıbrıs'da yayınlanan “İşçinin yolu şaşmaz” adlı mecmuanın yurda sokulmasının yasak edilmesi ve mevcutlarının toplattırılması; İçişleri Bakanlığının 22/4/1948 tarihli ve 9116-299/25961 sayılı yazısı üzerine, 1881 sayılı kanunun 2657 sayılı kanunla değiştirilen 51 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunun 10/7/1948 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

BCA 030.18.01.02.117.51.20

KARAR

Kıbrıs'da çıkan “Emekçi” adlı Türkçe gazetenin yurda sokulmasının yasak edilmesi ve elde edileceklerinin toplattırılması; İçişleri Bakanlığının 15/7/1948 tarihli ve 42378 sayılı yazısı üzerine, 1881 sayılı kanunun 2657 sayılı kanunla değiştirilen 51 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunun 15/7/1948 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

BCA 030.01.02.103.72.9

KARAR

Ankara nüfusuna kayıtlı bir Türk vatandaşı olup halen Kıbrısta oturmakta olan Dr. Mehmet İhsan Coşar'ın mahalli tabiiyete geçmesine izin verilmesi; Dahiliye Vekilliğinin 16/9/1943 tarihli ve 7324I/6362 sayılı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine, 1312 sayılı kanunun 7 inci

B.A. Belgeler

maddesine tevfikân, İcra Vekilleri Heyetince 28 Eylül 1948 tarihinde kabul olunmuştur.

REİSİCUMHUR

BCA 030.01.17.98.3

Lefkoşa 9 Mart 1950

Sayın Bay Şemsettin Günaltay
Başbakan
Ankara.

Sayın Bay,

Dört aydanberi Kıbrıs Türk cemaatına hizmet ve buradaki Rum solcularının tahrikleriyle mücadele etmek gayesiyle “İstiklâl” isimli günlük siyasî bir gazete neşretmekte olduğum malûmunuzdur. Gazetemizi müntezaman zatîlinize göndermekteyiz. Takip ettiğimiz siyaset C.H.P. nin siyasetidir.

Varlığımızı Türkiyede tanıtmak gayesiyle Türkiyenin bir çok Halkevlerine ve basın mensuplarıyla Vekiller Heyetine ve Parti mensuplarına ve İngiliz Siyasî ricaliyle Londra Halkevine V.S. lüzumlu gördüğümüz bir çok memleketlere gazetemizi hediye olarak göndermekteyiz.

Takdir buyuracağınız gibi, Kıbrıs azınlıkta olan bir Türklük camiasını bağrında toplamaktadır. Gazetemizi azınlık olan Türk cemaati a-rasında bir çok maddî zorluklar içerisinde yayınlıyoruz. Son zamanlarda kâğdın âni olarak yükselmesi zararımızı bir kat daha artırmış bulunuyor.

Bu münasebetle gerek C.H.P. nden ve gerekse takdir buyuracağınız herhangi bir kanaldan gazetemize Hükûmetimizin maddî yardımını müsaadenizle talep edeceğim.

Buradaki çalışmalarımıza bir medar olacağı ümidiyle bu yardımın bizden esirgenmiyeceğini ümit eder, en derin saygılarle hürmet ve selâmlarımın kabulunu özlerim.

Sa-ygılarımla
(M. Necati Özkan

JCS

İstiklâl gazetesini sahibi ve
başmuharriri.)

BCA 030.18.01.02.123.69.14

KARAR

Çorum Lisesi Müdürü ve Tarih öğretmeni Yavuz Konnolu'nun Türkiye'deki görevine ait aylığı ödenmek suretiyle iki yıl süre için Kıbrıs Türk Lisesi Müdürlüğü görevini almasına izin verilmesi, Millî Eğitim Bakanlığının 29/8/1950, 4/9/1950 tarihli ve 1877,1886 sayılı yazılılarıyla yapılan teklifi üzerine 4489 sayılı kanunun birinci maddesine göre Bakanlar Kurulunca 5/9/1950 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

BCA 030.18.01.02.123.72.5

KARAR

Çorum Lisesi Beden Eğitimi Öğretmeni Melâhat Konnolu'nun Türkiye'deki görevine ait aylığı ödenmek suretiyle iki yıl süre için Kıbrıs Türk Lisesi Beden Eğitimi Öğretmenliği görevini almasına izin verilmesi, Millî Eğitim Bakanlığının 11/9/1950 tarihli ve 1925 sayılı yazısı üzerine, 4489 sayılı kanunun birinci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 16/9/1950 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

B.A. Belgeler

BCA 030.18.01.02.123.73.16

KARAR

Kıbrıs'lı Türklerden her yıl için beş kız öğrencinin mecburî hizmet aranmaksızın parasız olarak Hemşire ve Laborant okullarında okutturulması; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının 14/9/1950 tarihli ve 124/15663 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulunun 20/9/1950 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

BCA 030.18.01.02.124.713.10

KARAR

20/9/1950 tarihli ve 3/II859 sayılı kararın Kıbrıslı Türklerden Her yıl için Beş kız öğrencinin mecburî hizmet aranmaksızın parasız olarak hemşire ve Laborant okullarında okutturulması hakkındaki kaydın; (Kıbrıslı Türklerden her yıl için beş kız öğrencinin mecburî hizmet aranmaksızın parasız olarak Ebe veya hemşire ve Laborant okullarında okutturulması) şeklinde değiştirilmesi; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının 13/10/1950 tarih ve 137/17055 sayılı yazısı üzerine Bakanlar Kurulunca 14/10/1950 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

BCA 030.18.01.02.124.86.1

KARAR

Muğla avukatlarından Dersiam Yakup Celâl Menzilioğlu'nun Türkiye'deki hayat kaydıyle muhassas bulunan dersiamlık maaşı

ödenmek suretiyle ve üç yıl için Kıprıs Müftülüğü görevini almasına izin verilmesi; Bakanlar Kurulunca 24/II/1950 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

BCA 030.18.01.02.124.89.9

KARAR

İlişik listede adları ve görevleri yazılı öğretmenlerin Türkiye'deki görevlerine ait aylıkları ödenmek suretiyle adları hizalarında gösterilen süreler için Kıprıs'taki orta dereceli Okullarda öğretmenlik görevi almalarına izin verilmesi; Millî Eğitim Bakanlığının 3, 22/II/1950 tarihli ve 9453/1078, 9253/2449 sayılı yazıları üzerine, 4489 sayılı kanunun birinci maddesine göre, Bakanlar Kurulunun 25/II/1950 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

Dersler	Adı ve Soyadı	Resmî görevi	Kıprısta bulunacakları süre
Türkçe	İbrahim Zeki Öcal	Burdur Ortaokulu Türkçe Öğ.	2
Türkçe	Mehmet Durulgan	Edirne Öğretmen Okulu Türkçe Öğ.	2
Tarih	Ali Cengiz Gökoğlu	Balıkesir Necati Eğitim Ens. Öğ.	2
Coğrafya	Emin Çakıroğlu	Balıkesir Necati Eğitim Ens. Öğ.	2
Fizik- Matematik	Abdullah Evrenos	Ankara Atatürk Lisesi Fizik Öğ.	2
Fizik- Matematik	Cemil Fenman	Bursa Erkek Lisesi fizik Öğ.	2

B.A. Belgeler

Fizik- Matematik	Sabri Beşer	Kastamonu Lisesi Matematik Öğ.	2
Kimya	Zeynep Evrenos	Ankara Atatürk Lisesi Kimya Öğ.	2
Tabiiye	Mübecci Fenman	Bursa Erkek Lisesi Tabiiye Öğ.	2
Edebiyat	Naim Buluç	Eskişehir Lisesi Edebiyat Öğ.	Eylül 1951 sonuna kadar
Matematik	Burhan Tinçer	Sivas Lisesi Matematik Öğ.	Eylül 1951 sonuna kadar
Fizik-Kimya	Avni Yakalıoğlu	Emekli Fizik-Kimya Öğ.	Eylül 1951 sonuna kadar

BCA 030.18.01.02.185.14.20

KARAR

Kıbrıs'tan alınacak damızlık merkep aygırlarının mübayaası için, Tarım Bakanlığı Şube Müdürlerinden Enver Erlat ile Çukurova Harası Müdürü Hüseyin Elbaşı'dan toplu komisyonun kurulması; adı geçen Bakanlığın 10/2/1951 tarihli ve 7582/1619 sayılı yazısı üzerine, 2490 sayılı kanunun 28 inci maddesine 2902 sayılı kanunla eklenen fıkraya göre Bakanlar Kurulunca 22/2/1951 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

BCA 030.18.01.02.126.71.19

KARAR

Hatay'ın İskenderun İlcesi Nüfus kütüğünün Savaş Mahallesi 3/50 cildinin 129 sayılı evi üzerine kayıtlı 1330 Kıbrıs doğumlu Kayser oğlu Hanri Şahsuma Sayeg'in Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilmesi; İçişleri Bakanlığının 27/9/1951 tarihli ve 73II3/3-22539-18454 sayılı

yazısı üzerine, 1312 sayılı kanunun 7 nci maddesine göre, Bakanlar Kuruluca 29/9/1951 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

BCA 030.18.01.127.79.8

KARAR

İlişik listede adları ve görevleri yazılı öğretmenlerin Türkiye'deki görevlerine ait aylıkları ödenmek, yol paraları kendilerine ait olmak suretiyle iki yıl süre için Kıbrıs'taki orta dereceli Türk okullarında öğretmenlik görevi almalarına izin verilmesi; Millî Eğitim Bakanlığının 23/10/1951 tarihli ve 9253/1-A/2031 sayılı yazısı üzerine, 4489 sayılı kanunun 1 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunun 3/11/1951 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

-Liste-

<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Resmî Görevi</u>	<u>Dersler</u>
Fatma Okansoy	Antakya Lisesi Tabiîye Öğ.	Tabiîye
Mehmet Güver	Kalecik O.O.Md.ve tarih Coğ.Yurttaşlık B.Öğ.	Tarih-Coğrafya ve Yurttaşlık bilgisi
İhsan Uhri	Hasanoğlan Köy.Ens.Toplu D.	Toplu Dersler
İbrahim Bozunoğlu	Gümüşhane O.O.Toplu D.Öğ.	'' ''
Hulusi Top	Gümüşhane Erkek S.Enst. '' ''	'' ''
Hasan İlgililer	Soma O.O.Toplu dersler Öğ.	'' ''
Vedat Berk	Eşme O.O. '' '' ''	'' ''
Burhan Demiriz	Antakya Erkek S.Ens. '' ''	'' ''

1952-1960 DÖNEMİ

JCS

BCA 030.01.102.635.8

Ankara,5.7.952

Başbakanlık Hususi Kalem
Müdürlüğüne

Atina radyosunun elence programında Kıbrıs meselesine dair yayınlanan yazı metninin Türkçe tercümesi ilişik olarak takdim kılınmaktadır.

Sayın Başbakanımızın yüksek bilgilerine arzına delâletinizi saygılarımla arz ve rica ederim.

Genel Müdür
(Dr. Halim Alyot)

BCA 030.01.102.635.8

ATINA RADYOSU: Elence, Saat 21.15, 4.7.952

Atina Başpiskopos Spiridon beraberinde Kıbrıs Başpiskopos Makaris ve Kıbrıs ilhak cemiyeti azaları olduğu halde Venizelos'u ziyaret etmiş kendisine hitaben, Kıbrıs adasının Anavatan'a ilhakına mani olan bu günkü gasibin esareti altındaki idarenin ne kadar zaman devam edeceğini sormuş ve nüfusun yüzde doksanının Yunanistan'a ilhakı şiddetle arzu etmekte olduğunu belirterek bu hakkın verilmesi karşısında meselenin Birleşmiş Milletler Konseyine arzunu istemiştir. Spiridon'a göre, bu vaziyet esasen Birleşmiş Milletler Anayasasına aykırıdır ve Yunan hükümetinin mudahale etmesi lâzımdır.

Buna cevaben Venizelos Başpiskopos Spiridon'a Yunan hükümetinin, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için elinden geleni yapmaya devam edeceğini ve icabında Birleşmiş Milletlere müracaat etmesi ihtimalinin henüz mevcut olduğunu belirtmiştir.

X X X

B.A. Belgeler

Bu gün Atina'da ve bütün Yunanistan'da sabah saat 6 dan 9'a kadar devam eden ve İngiltere'nin Kıbrıs meselesinde takındığı tavrı protesto eden bir gösteri yapılmıştır. 8 den 9 a kadar kiliselerin canları matem işareti olarak mütemadiyen çalmıştır. Bu müddet zarfında sokakalara kimse çıkmamış bütün deniz ve kara seferleri tatil edildiği gibi bu zaman içinde hava seferleri de durdurulmuştur. Saat ona kadar resmi, gayrî resmi daireler okullar, fabrikalar ve bütün iş yerleri kapanmıştır.

İlhak cemiyeti tarafından alınan kararın birer sureti Amerika, İngiltere ve Fransa Elçilerile Mareşal Papagos'a verilmiştir. Kıbrıs başpiskoposu Amerika Büyükelçisine de muhtura vererek, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhaki için Amerika'nın tevassutunu talep etmiştir.

X X X

Bugün İçişleri Bakanı Reudesm Başkanlığında olağanüstü olarak toplanan Epek mebusları toplantı neticesinde bir tebliğ neşretmişlerdir. Tebliğat Epek partisinin bütün mevcudiyetile Kıbrıs meselesini destekleyeceği, zira bunun milli bir mesele telakki etmekte olduğu ve Kıbrıs'ın Anavatan'a ilhaki için elinden geleni yapmaktan geri kalmayacağı belirtilmektedir.

BCA 030.01.44.263.12

15.9.1952

D.Parti Grup Yüksek Başkanlığına

Dışişleri Bakanlığınca aşağıdaki sözlü sorularına Meclis kürsüsünde cevap ve izahat verilmesini dilerim.

1-1952 yılında Atina ve Pire de Kıbrıs hakkında bazı nümayişler yapılmış, Yunan devlet ve hükümet başkanlarına müracaat edilmiş ve Kıbrıs ile Atina ruhani reislerinin bu işlere karıştıkları duyulmuştur;

2- Kıbrıs adası hakkında bizim de düşünce ve emellerimiz olduğu ve orada yaşayan mühim bir Türk kitlesinin daima emniyet ve refah içinde yaşamalarına ehemmiyet verdiğimiz ve statüko'nun değişmesine taraftar olmadığımız icabedenlere ne zaman ve ne suretle anlatılmış veya anlatılacaktır?

3- Gerek memleketimizin koministlere ve moskofların yapmaları muhtemel tecavüzlere karşı müdafaasında ve gerek nato müdafa cephesinin sağ kanadını temin hususunda Kıbrıs Adasının mühim bir askeri müdafa üssü teşkil ettiği aşikar olduğundan bu ada da statükonun değişmesine sebep olabilecek her çeşit talep, müracaat ve tahriklere göz yummak Atlantik cephesinin müdafaasına zarar verebilir; biz, bu ada da böyle bir müdafa için bizlere yardım eden ve edecek olan Amerikan ve İngiliz savunma kuvvetlerinin askeri tesislerinin artırılmasına ve bunların emniyetle iş görmelerine yakından ilgili olduğumuz cihetle bu hususta Yunanlı fesatçıların ve kominist 5.nci kollarının kışkırtma hareketlerinin her birine karşı cephe almak ve münasip surette cevap vermek, mesajlar neşretmek diplomatik teşebbüsler yapmak vesaire suretleriyle hassasiyetimizi göstermek gibi hareketleri ne zaman yaptık veya yapacağız?

Esasen bu adanın sahibi olan Türk Devleti, vaktiyle moskoflara karşı memleketimizi müdafaaya yardım için, bu adayı muvakkaten İngiliz idaresine emanet etmişti; malın asıl sahibi sıfatıyla bizim bu ada hakkında Balkan Harbinin politika oyunlarının tekrarına meydan vermemek düşünülüyormu ve bu düşüncelerimiz fiili hareket ve teşebbüsler ile icabedenlere anlatılıyormu?

4- Yunanlı balıkçılara sahillerimizde balık avlamak müsaadesi için yapılmış olan müzakerelerin neticesi nedir? Türk-Yunan işbirliğinin bir cemilesi olarak yapacağımız müsaadenin kendi balıkçılarımızın hukukunu kaybetmeye ve bizim kara sularımızda yunanlı balıkçıların tutacakları balıkları bize satmalarına meydan verilmişmidir? Süngercilik ne şekil almıştır?

Afyon Milletvekili

General

Ali İhsan Sâbis

BCA 030.01.123.783.8

KIBRIS TÜRK KÜLTÜR DERNEĞİ

Ankara, 11/X/1952

12, İsmet Paşa Caddesi, Yenişehir

A N K A R A

KIBRISIN STATÜSÜ VE KIBRIS TÜRKLERİNİN EKALLİYET

HAKLARININ KORUNMASI MEVZUUNDA, LONDRA
SEYAHATLARI
MÜNASEBETİYLE, BAŞBAKANIMIZA VE DIŞ İŞLERİ BAKANI-
MIZA TAKDİM EDİLEN MUHTIRADIR.

1- Yüksek malûmları olduğu veçhile, Kıbrıs üzerindeki Yunan tahrikâtı devam etmektedir. Birleşik Amerikanın bu meselede şimdiye kadar takındığı tavır, bu tahrikâtı ve dolayısıyla Yunan iddialarını teşvik eder mahiyette tefsir ediliyor.

Bu durum karşısında, İngilterenin Yunanistana istikbale muzaf herhangi bir vaitte bulunması tehlikesini önlemek üzere, Kıbrıs Adasının tarihî, coğrafi, ekonomik, askerî ve stratejik sebeplerle Anadoluya bağlı olduğu ve İngilterenin çekilmesi halinde Türkiyeye iadesi gerektiği hususundaki Türk görüşünün ilgili devletlere ve bu ziyaretiniz esnasında Britanya Hükümetine açık olarak anlatılması yüksek takdirinize arz olunur.

2- Son zamanlarda Kıbrıs muhtariyet verileceğinden sık sık bahsedilmektedir. Halen adet çoğunluğunun mahalli rumlar lehine olması, muhtariyetin Kıbrıs Türkleri ve dolayısıyla Türkiye aleyhine netice vermesini intaç edeceğindenbu ihtimalin bertaraf edilmesi gerekir.

Adaya daha liberal bir statü verilmesi düşünüldüğü takdirde, Kıbrıs Türklerinin ekalliyet haklarının teminat altına alınması zaruridir. Hazırlanmakta olduğu söylenen yeni Kıbrıs Anayasasına bu hususu temin edecek esaslı hükümler konulmasına delâlet buyurulması bilhassa rica olunur.

3- Kıbrıs Türkleri şimdiye kadar müstemleke idaresinden iyi muamele görmemişler ve azınlık haklarından layık veçhile istifade ettirilmemişlerdir. Bugün, Kıbrıs Türk halkı mahalli rum unsurla birlikte eşit muameleye dahi tabi tutulmamaktadır. Türklerin bu farklı muameleden şikâyetleri ve Türk cemaatının sosyal ve kültürel müesseselerinin inkişafı hususundaki dilekleri Türk İşleri Komisyonu'nun raporunda tespit edilmiştir. Bu rapordaki haklı dileklerin yerine getirilerek,

- a- Türk Evkâf mallarının halk tarafından müntehap bir komisyon marifetiyle idaresi ve Evkâf gelirlerinin Vakıflar ahkâmına göre Türk Cemaati nef'ine kullanılması,

- b- Türk Okullarının daha liberal bir rejime tabi tutulması, ve ayrıca
- c- Mahalli idareye, mes'ul makamlara getirilmek suretiyle, Türklerin daha geniş ölçüde iştirat ettirilmesi,

Adada Türk varlığının bekası için zaruridir. Bu hususların, mümkün görüldüğü takdirde, dost İngiliz Hükümetinin dikkatine sunulması yüksek takdirlerinize derin saygılarımızla arz olunur.

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri Kıbrıs Türk Kültür Derneği
Adına Başkan V.
Türkiye Millî Talebe Federasyonu Mehmet Ali Pamir
Genel Başkanı
Ali İhsan Çelikkın

Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu
Başkanı
Ahmet Faiz Kaymak

BCA 030.10.138.989.11

İktisat ve Ticaret Vekâletine

22/2/1954 tarih ve 6/574/406 sayılı tezkereye ektir.

Yapı ve Kredi Bankası tarafından Kıbrıs'ta açılması mutasavver şube hakkında Maliye Vekâletinden alınan 22/3/1954 tarih ve 5263-10/9239 sayılı tezkere ile ekinin suretlerinin bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil Namına
Müsteşar

A. Salih Korur

B.A. Belgeler

BCA 030.10.138.989.11

22 Mart 1954

Özü: Yapı ve Kredi Bankasının Kıbrıs'ta
şube açmaktan sarfınazar ettiği h.

Başvekâlet Yüksek Makamına

15 Şubat 1954 tarih ve 5263-10/5551 sayılı yazıya ektir.

Yapı ve Kredi Bankası Genel Müdürlüğü tarafından Dışişleri Vekâletine gönderilen 2/2/1954 tarih ve 9/1107 sayılı yazının bir örneği leffen takdim kılınmıştır.

Tetkikinden de müsteban buyurulacağı üzere işbu yazıda; Yapı ve Kredi Bankası tarafından Kıbrıs'ta açılması istenilen şube hususunda Kıbrıs mahallî makamlarınca 1953 yılı sonuna kadar gereken müsaadenin verilmemesi tamamen iktisadî mahiyette olan bu teşebbüsün bu derece müşkilâta maruz bırakılması, Bankalarının orada selâmetle çalışmasına imkân vermeyeceği kanaatını telkin etmiş bulunduğu cihetle bu teşebbüsten sarfınazar edildiği iş'ar kılınmaktadır.

Keyfiyet yüksek ittilâlarına saygı ile arz olunur.

MALİYE VEKİLİ Y.

BCA 030.10.138.989.11

2/2/1954

9/1107

T.C.

Dışişleri Vekâleti Yüksek Makamına

A n k a r a

Kıbrıs'ta açılacak Şube hakkında:

1952 senesi başında Kıbrıs'ta bir şube açmak hususundaki tasavvurlarımız Hükümetimizin geniş ölçüde müzaheret ve tasviplerine

mazhar olunca bir taraftan Banka için yer teminine, diğer taraftan Şube'nin açılması için Kıbrıs Hükûmetinden müsaade istihsaline teşebbüs ettik. Bu çalışmalara muvazi olarak bu Şube'ye tahsis edilecek sermaye ile lüzumlu elemanların hazırlıklarını da yapmağa başladık.

Kıbrıs hükûmetinden Şube'nin açılması için beklediğimiz müsaade 22/8/1952 tarihinde menfi bir şekilde tecelli edince vaziyeti derhal Hükûmetimize arzettik. Ve Şube için tedarik ettiğimiz bina ile sermaye ve hazırladığımız kadroyu yeni bir karara intizaren muhafaza ettik.

Sarfettiğimiz bütün gayretlere rağmen kararın istihsalı devamlı olarak gecikmiştir. Bu husus da şifahen ve yazı ile Hükûmetimize arz edilmiştir.

Her yıla ait muamelât hakkında hissedarlara izahat vermek mecburiyetinde bulunan Bankamız İdare Meclisi bir türlü neticelenemiyen ve Bankamızın maddi ve manevi bir çok angajmanlar altında bulunduran bu teşebbüs için 1953 senesi sonunu son intizar mühleti olarak kabul etmeğe mecbur kalmıştır. Bu mühlet içinde de müsbet bir karar çıkmayınca Kıbrıs'da bir şube açmaktan sarfınazar etmeğe ve bu Şube için ayırdığımız sermayeyi diğer işlerimize tahsis ve hazırladığımız kadroyu memleket içinde açtığımız Şubelere dağıtmağa mecbur kaldığımız gibi Kıbrıs'ta tuttuğumuz binanın da devredilmesi hususunda Kıbrıstaki vekilimize talimat verdik.

26/1/1954 tarihli II. Daire U.Müdürlüğü Şube II, 70459/18 sayılı emirleriniz üzerine mevzu Bankamızca tekrar ehemmiyetle tetkik edilmiştir.

Tamamen İktisadî mahiyet taşıyan böyle bir teşebbüsümüzün Kıbrıs Hükûmeti tarafından bu kadar geciktirilmesi ve derecede müşkilâta maruz bırakılması, bize, orada, selâmetle çalışmanın mümkün olamayacağı kanaatını telkin etmiştir. Kaldiki geniş ölçüde maddi ve manevi fedakârlıklar yaparak temin ettiğimiz hazırlıkları da dağıtmış bulunuyoruz.

Millî Bankalarımızdan herhangi birini Kıbrıs'ta Şube açmağı kabul etmesi halinde, Lefkoşa'da tuttuğumuz bina henüz devredilmemiş bulunuyorsa, devre amade olduğumuzu arzeder, aldığımız bu karardan dolayı Yüksek Vekâletlerinin Bankamızı mazur görmelerini derin saygılarımızla rica ederiz.

Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
Genel Müdürlüğü

B.A. Belgeler

İmza

İmza

aslının aynıdır.
2/3/1954

BCA 030.10.138.989.11

Ekonomi ve Ticaret Vekâletine

23/11/1953 tarih ve 3/17307-4491 sayılı tezkereye ektir.

Yapı ve Kredi Bankası tarafından Kıbrıs'ta açılması mutasavver şube hakkında Maliye Vekâletinden alınan 15/2/1954 tarih ve 5263-10/5551 sayılı cevapla ekinin birer suretinin bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil Namına
Müsteşar

A. Salih Korur

BCA 030.10.138.989.11

15 Şubat 1954

Özü: Yapı ve Kredi Bankası tarafından
Kıbrıs'ta açılması mutasavver şube hakkında:

Başvekâlet Yüksek Makamına

13 Ocak 1954 tarih ve 5263-10/986 sayılı yazıya ektir:

Yapı ve Kredi Bankası tarafından Kıbrıs'ta açılması mutasavver şube hakkında Dışişleri Vekâletinden bu defa alınan 26 Ocak 1954 tarih ve 70468/123 sayılı yazının bir örneği leffen takdim kılınmıştır.

Tetkikinden de müsteban buyrulacağı üzere işbu yazıda; Yapı ve Kredi Bankasının Kıbrıs'ta açılması istenilen şube hususunda mahallî makamların gerekli müsaadeyi vermeleri için İngiltere Sefareti nezdinde

müteaddit teşebbüslerin yapılmış olduğu, Aralık ayı başında Ankarayı ziyaret eden Kıbrıs Umumî Valisi ile yapılan hususî görüşmelerde bilhassa bu meseleye temas olunduğu belirtildikten sonra 21 Ocak 1954 tarihinde Vekâletlerine gelen İngiltere Sefaretinden bir memurun mezkûr Bankanın acentası vasıtasile yapacağı yeni bir müracaata Kıbrıs Hükûmetinin müspet cevap vereceğini bildirmiş olduğu zikredilmektedir.

Keyfiyet yüksek ittilalarına saygı ile arz olunur.

MALİYE VEKİLİ

BCA 030.10.138.989.11

Dışişleri Vekâletinin 26 Ocak 1954 tarih ve 70468/123 sayılı yazısı suretidir.

Öz: Yapı Kredi Bankasının Kıbrıs'da açmak istediği şube hakkında:

Maliye Vekâletine

13 Ocak 1954 tarih ve 987 sayılı yazıları karşılığdır:

Yapı Kredi Bankasınca Kıbrıs'ta açılması istenilen şube hususunda mahallî makamların gerekli müsaadeyi vermeleri için İngiltere Sefareti nezdinde müteaddit teşebbüsler yapılmış ve kendilerinden bu işin müspet bir şekilde halli için Kıbrıs Hükûmeti nezdinde tavassutta bulunacaklarına dair vaat alınmıştı. Son defa Aralık ayı başında Ankara'yı ziyaret eden Kıbrıs Umumî Valisi ile yapılan hususî görüşmelerde bilhassa bu meseleye temas edilerek bunun memnuniyetbahiş bir şekilde intacına verdiğimiz ehemliyetin tebarüz ettirilmesi üzerine mumâileyh bu işi yeni baştan tetkik edeceğini vaatmişti.

21 Ocak 1954 tarihinde Vekâletime gelen İngiltere Sefaretinden bir memur, Yapı Kredi Bankasının, Acentası vasıtasile yapacağı yeni bir müracaatta Kıbrıs Hükûmetinin müspet cevap vereceğini bildirmiştir.

Keyfiyetin bu yolda adı geçen Bankaya da bildirilmiş olduğunu saygılarımla arz ederim.

B.A. Belgeler

Dışışleri Vekili Y.

Aslının ayındır.

BCA 030.10.138.989.11

13 Ocak 1954

Özü: Yapı ve Kredi Bankası tarafından
Kıbrısta açılması istenilen şube H:

Başvekâlet Yüksek Makamına

Yazı İşleri ve Sicil Müdürlüğü ifadesile alınan 23/11/1953 tarih ve 4491/3-17307 sayılı yazıları cevabıdır:

Yapı ve Kredi Bankası tarafından Kıbrıs'ta açılması istenilen şube için mahalli makamlarca gerekli mezuniyetin verilmemesi üzerine keyfiyet 21 Ekim 1952 tarih ve 5263-7/35189 sayılı tezkeremizle Dışışleri Vekâletine arzedilmiş ve 16/6/1953 tarih ve 5263-10/19630 sayılı yazı ile de bu hususta bir teşebbüste bulunulup bulunulmadığı sorulmuştu.

Müşarünileyh Vekâlet tarafından bugüne kadar müspet veya menfi bir iş'arda bulunulmamış olduğundan keyfiyet bir örneği ilişikte takdim kılınan yazımızla tekiden sorulmuş bulunmaktadır.

Saygı ile arz olunur.

MALİYE VEKİLİ Y.

BCA 030.10.138.989.11

Yapı ve Kredi Bankası
tarafından Kıbrısta açılması
istenilen şube H:

Dışışleri Vekâletine

16 Haziran 1953 tarih ve 5263-10/19630 sayılı yazıya ektir:

JCS

Yapı ve Kredi Bankasıncı Kıbrıs'ta açılması istenilen şube için mahalli makamların gerekli mezuniyeti vermedikleri yüksek malûmlarıdır.

Bu hususta Kıbrıs Makamları nezdinde bir teşebbüste bulunulup bulunulmadığının iş'arına müsaadeleri saygı ile arz olunur.

MALİYE VEKİLİ

BCA 030.10.138.989.11

Dışişleri Vekaletine
Ekonomi ve Ticaret Vekâletine
Maliye Vekaletine

Lefkoşe den Tüccar ve Doğan Sığorta A.S. Kıbrıs Acentesi Seyfi Akdeniz tarafından Yüksek Cumhurreisliğine çekilip Başvekâlete tevdi olunan ve Türkiye'de mevcut Millî Bankalardan Kıbrısta'da birer şubesinin açtırılması dileğini havi bulunan 28/9/953 tarihli telgraf örneğinin bağılı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Dışişleri, Ekonomi ve Ticaret ve Maliye Vekaletine yazılmıştır.

Başvekil Namına
Müsteşar
Ahmet Salih Korur

21.11.953

BCA 030.10.138.989.11

TELGRAF

AZIZ CUMHUR BASKANIMIZ SAYIN CELAL BAYAR. ANKARA
ANKARA, 28/9/1953

B.A. Belgeler

TURK IKTISADI KALKINMASININ BUYUK ORGANIZATORU VE MILLI BANKACILIGIMIZIN KURUCUSU OLAN ZATI DEVLETLERINDEN KIBRIS TURKLERINI DE IKTISADI KALKINMA VE BAGIMSIZLIGA KAVUSTURACAK OLAN MILLI BANKALARIMIZIN SUBELERININ KIBRISTA BIRAN EVVEL ACILMASI ICIN IRSADKAR EMIR VE DIREKTIFLERINIZIN VAZIFELILERE TEBLIGINE MUSAADE BUYRULMASINI ISTIRHAM EDER VE ELLERINIZDEN SAYGILARIMLA OPERIM = SEYFI AKDENIZ. TUCCAR DOGAN SIGORTA A.S. KIBRIS ACENTESI LEFKOSE

BCA 030.01.131.847.2

TELGRAF

SAYIN MUZAFFER ERSU BASVEKALET HUSUSİ KALEM
MUDURU . FLORYA
ISTANBUL, 25/8/54

TALEBE VE GENCLIK TESKILATI VE GAZETECILER TARAFINDAN KURULAN KIBRIS KOMITESI EN MUNASIP HAREKET TARZI HAKKINDA DANISMAK UZERE YEDI AZASININ VEYA BIR KISMININ BASVEKILIMIZ TARAFINDAN PERSEMBE VEYA CUMA GUNU BES ON DAKIKA ICIN KABUL EDILMESINI RICA EDIYOR KIBRISA DAIR ALAKANIN VE HASSASİYETIN DERINLIGINI VE UMUMILIGINI GORUNCE YANLIS GELISMELERI ONLEMEK ICIN BENDE KOMITEYE GIRDIM BASVEKILLE TEMAS COK HAYIRLI VE LUZUMLU OLDUGUNA INANIYORUM EMIRLERINI BEKLIYORUM SAYGILAR = AHMED EMIN YALMAN +=+=+=+

BİRİNCİ SERVİS SAAT 16,30

BÜLTEN [okunamadı]

TARİH: 14- Mayıs-1955

KIBRISTAKİ AMERİKAN BAŞKONSOLOSUNUN [okunamadı]' YE
DEMECİ:

BUGÜNKÜ TÜRKİYE [okunamadı] HÜKÜMETİNİN İLERİ GÖRÜŞÜ
SAYESİNDE DÜNYA MİLLETLERİ SAFINDA ÇOK ŞEREFLİ BİR
MEVKİ İŞGAL ETMEKTEDİR.

“BEN. ADNAN MENDERES’İ 1955 YILININ SULH MÜKAFATINA
LAYIK BİR DEVLET ADAMI OLARAK SELAMLAMAK İSTERİM.”

_____AJANS TÜRK_____

(HUSUSİ MUHABİRİMİZ HİKMET AFİF MAPOLAR’DAN)

Lefkoşe 14 (AJANS TÜRK)-Son zamanlarda Kıbrıstaki Amerikan siyasi çevreleri, Türkiye’nin Orta Şark’taki mühim rolünden bahsetmekte ve Kıbrıs ihtilafı yüzünden, Amerikanın Orta Şark’taki istikararın tehlikeye düşmesine fırsat vermiyeceğini belirtmektedirler.

Amerikanın Kıbrıstaki başkonsolosu, Orta Şark ve Türkiye mevzuunda Ajans Türk’ün Kıbrıs muhabirine aşağıdaki demecde bulunmuştur:

“Dünya sulhunun kurulması için, Amerikanın yapmakta olduğu mücadeleyi bir örnek olarak ele almış bulunan bugünkü Türkiye ve onun devlet adamları, Amerikan millesini hayretler içinde bırakmaktadırlar. Türkiye, Orta Şark’ın ileri gören en büyük bir lideri’dir. Sulhun ve dünya istikrarının temini için, Türkiyenin giriştiği faaliyet, Türk politikasının samimiyetine açık bir şekilde göstermektedir.”

Başkonsolos sözlerine devamla Ajans Türk muhabirine demiştirki:

“1954-55 yıllarının sulhçu önderi olan Türkiye Başvekili Ekselan Adnan Menderes’in dünyanın husuru için giriştiği her mücadeleden zaferle çıkışı, O’nu dünya çapında büyük bir devlet adamı, büyük bir

diplomat ve büyük sulh aşığı olarak dünyaya tanıtmıştır. Ben, O'nu 1955 yılının sulh mükafatına lâyık bir devlet adamı olarak selamlamak isterim.

Bugün, sulhu; dünyanın huzur ve insanlığının sükûnunu düşündüğümüz zaman aklıma ilk gelen şahsiyet Adnan Menderes'tir. Onun Hükûmetine politikasına bütün dünya milletleri güvenmektedirler. Bugünkü Türkiye, Menderes Hükûmetinin ileriye görüşü sayesinde, dünya milletleri safında çok şerefli bir mevki işgal etmektedir.”

PARİS MUHABİRLERİ TARAFINDAN VERİLEN BİR HABERE
GÖRE:

AMERİKAN HARİCIYE VEKİLİ JOHN FOSTER DULLES, YUNAN HARİCIYE VEKİLİ STEPAN STEFANNOPULOS'A “KIBRIS MESELESİNİN KAPANMIŞ OLDUĞUNU” SÖYLEDİ.

___AJANS TÜRK___

Lefkoşe 14 (AJANS TÜRK)-NATO Konseyi toplantılarında Yunanistan'ı temsil etmiş olan Yunanistan Hariciye Vekili Stepan Stefannopulos'un, Amerika Hariciye Vekili John Foster Dulles ile Kıbrıs mevzuunda müzakerelerde bulunduğu dair, burada intişar etmekte olan Rum gazetelerinin Paris muhabirleri tarafından haber verilmektedir.

Yunanistan Hariciye Vekili, Amerika Hariciye Vekiline, Yunanistan Hükûmetinin Kıbrıs meselesini Birleşmiş Milletlere yeniden götüreceğini bildirmiş ve bu mevzuda Amerikanın Yunanistan'a yardımda bulunmasının Vekilden rica etmiştir.

Amerika Hariciye Vekili Dulles, Stefannopulos'u fikrinden vazgeçirmek için çok çalışmış; fakat, Yunan Hariciye Vekili, Kıbrıs meselesinin artık bir millet davası haline geldiğini ileri sürerek, Yunanistan Hükûmetinin aldığı karardan dönmeyeceğini beyan etmiştir. Dulles ise, Amerikanın bugünkü şartlar altında, Kıbrıs mevzuundaki Yunan görüşünü Birleşmiş Milletlerde desteklemeyeceğini açıktan açığa tebarüz ettirmiştir.

Amerika Hariciye Vekiline göre, Kıbrıs meselesile Türkiye Hükûmeti birinci planda alakadar olmaktadır. Türkiyenin Orta şark müdafaasında, üzerine aldığı ağır mes'uliyetler inkâr edilemez. Bu vaziyette Türkiyenin görüşü hilafına Amerikanın harekette bulunması, Orta Şark'taki sulh, istikrar ve emniyet için tehlikeler yaratabilir. Bu

düşünce ile Amerika hiçbir zaman, Kıbrıs mevzuunda Yunan talebini desteklemeyecektir.

Amerikanın bu kat'ive sert cevabı buradaki Rum siyasi çevrelerinde hayal kırıklığı yaratmıştır.

İsminin açıklanmasını istemeyen mühim bir Amerikan şahsiyeti Kıbrıs mevzuundaki görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

“Kıbrıs, Orta Şark’ın bir kilit noktasını teşkil etmektedir. bu bakımdan, Ada’nın Yunanistana verilmesi gayri kabildir. Çünkü ada’daki Rum çoğunluğunu yerli kominüstler teşkil etmektedir. Kıbrıs, Yunanistana ilhak edilirse, Komünizm Ada’da daha geniş bir şekilde yerleşecek ve o zaman, Orta Şark’ın sulh politikası tehlikeye düşecektir.

BCA 030.01.36.221.1*

Sayın: Başbakanımız

Günlerden beri gazetelerde takip ettiğimiz Halledilemeyen Kıbrıs davası türk gençliğini galyana getirmiş ve Kahramanlık yaratan Atalarımızı hatırlatmıştır.

Duyduğumuz şaialara göre gönüllü kabul edilecekmiş. Gerçi halen Geyve ceza evinde mahkûm bulunmakta isekde bizce şimdiki durumda bunun ehemmiyeti bulunmadığı, O dava bundan daha ehemmiyetli bulunduğu ve bilahare bakiye kalan hükümlerimiz infaz ettirilmek üzere gönüllü listesine bizleride kabul etmeleri ve bu mutlu güne bizleride kavuşturmaları için gerekenin ifasını olmadığı takdirde müsbet veya menfi Cevap verilmesini Saygılarımızla arz eder, Hürmetle ellerinizden öperiz.

Listede mevcut şahıslar namına
Yusuf Kamış

Gönüllü listesidir.

Yusuf Kamış

* Bu fon kodunda toplam 89 sayfalık belge bulunmaktadır. Birbirine benzeyen bu belgeler arasında, yer sıkıntısı nedeniyle örnekleme yapılarak aşağıdaki belgeler sunulmuştur.

B.A. Belgeler

Osman Ően
Ahmet Titiz
Remzi Toklu
Raşit Rençber
Kemal Filiz
İsmail Bilgili
Sedat Albatur
İrfan Öztabak
Kemal Özkan
Őevket Kurt
İbrahim Yıldız
İlhan Erdoğan
Ali Osman AktaŐ
Ali Emir
Ahmet Çelik
Mehmet Göktepe
Mehmet Karabulut
Mehmet Özkaya
Recep Aygün
İsmail GüneŐ
Mustafa Ay
Mustafa Demir
Ahmet Özdemir
Sabri İnal
Mehmet Emin Türk
Mustafa Özcan
Ahmet Demir

BCA 030.01.36.221.1

8/8 1955

Sayın

Başvekilimiz Adnan Menderes

Dost devlet diye bağırımıza bastığımız küstah Yunanistan Hükümetinin son Günler içinde yapmış olduğu düşük hareketleri biz Türk gençlerine atalarımızın şerefli 30 Ağustos zaferini hatırlatmaktadır.

JCS

Sevgili Başvekilimiz, küstah Yunanlılar Atamızın manevi şahsına yapmış oldukları hakaretteneve Kıbrıslı Kardeşlerimize karşı yapmış oldukları iğrenç hakaretlerden dolayı biz Türk Gençleri ikinci bir (30) Ağustos zaferini yaratmak istiyoruz. (Sevgilerimizle)

Türk Demokrasi Gençleri
E R Z İ N

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ANKARA =

LONDON 2/9/55

VERDIGINIZ DIREKTIFLERIN ISIGI ALTINDA TURK DELEGASYONUNUN LONDRA KONFERANSINDA GUTTUGU AZIMKAR POLITIKAYI BUYUK BIR HAYRANLIKLA TAKIP EDIYORUZ STOP SAYENIZDE KIBRIS IKINCI BIR HATAY OLACAKTIR STOP KIBRIS TURKLERI SIZE EBEDIYEN MINNETTARDIR = LONDRADAKI KIBRIS TURK HEYETI BASKANI DR KUCUK

KL KIBRIS IKINCI BIR HATAY OLACAKTIR
INSALLAHHHHHHH=+

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

=ELT SAYIN BASVEKIL ADNAN MENDERES ANKARA=

SAMSUN 2/9/55

TURKIYENIN COK AKILDANE BAS VEKILI OLARAK SON ZAMANDA VERMIS OLDUGUNUZ KIBRIS HAKKINDAKI

B.A. Belgeler

NUTKUNUZ DUNYAYI DONDURMUSTUR VE AYNI ZAMANDA
INTIHAP ETMIS OLDUGUNUZ TURK HEYETI BASKANI FATIN
RUSTU ZORLU HIC CEKENMEYEREK TURK HALKI HESABINA
1/9/955 GUNU LONDURA KONFERANSINDAKI
KONUSMASINDAN ANLASILMISTIR YUKSEK GORUSUNUZE
CANDAN TESEKKUR EDER HURMETLERIMLE HER ZAMAN
EMRINIZE AMADEYIM = SAMSUN ANKARA OTELI MUSTECIRI
HASAN KUNDAKCI

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ANKARA

NICOSIA 2/9/55

KIBRIS HAKKINDAKI VAKUR SIYASETINIZ VE TARIHI
BEYANATINIZ MAKUS TALIHIMIZIDEGISGIRMIS VE
YARINIMIZ ICIN EN BUYUK UMIT VE TESELLI KAYNAGI
OLMUSTUR BIN VE YUZ NUFUSLU TURK GONYLI KALBTEN
BAGLILIGINI ARZEDER SAYGIYLA ELLERINIZDEN OPER =
GONYELI HALKI

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

ACELE SAYIN BASBAKANIMIZ ADNAN MENDERS ANKARA
ADAPAZARI 2/9/55

ZIRAI DONATIM SPOR GENCLIK KULUBUNUN YAPILAN
SENELIK KONGRESINDE KIBRIS DAVAMIZDA 500 UYEMIZ ILE

JCS

EMRİNİZE AMADE OLDUĞUMUZU ARZ EDERİZ
SAYGILARIMIZLA = DONATIM SPOR KONGRE BASKANLIĞI

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

SAYIN BAY ADNAN MENDERES BAŞ VEKİL ANK

HAVZA 2/9/55

ÖN PLANDA ELE ALDIGINIZ KIBRIS DAVASINDA BİZLERİNDE
MAHSUN EDİLMİYEREK FILEN [?] GONULLU ASKER OLARAK
DUSMANLA SAVASA EMİR VE MUSAADELERİNİZİ CANDAN
ARZI NİYAZ EYLERİM = HAVZA İBRANIN [?] HADER [?] AL +

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

ELT ADNAN MENDERES BAŞ VEKİL

ISPARTA 3/9/55

MUKADDES VATANIMIZIN EZELİ VE EBEDİ PARÇASI OLUP
BAGRINDA BINLERCE TURKU BARINDIRAN KIBRİSİMİZE
DİLÜZATAN ZALİMLERE VERDİĞİNİZ BEYANATINIZA
TEŞEKKURLERİMİZLE BEYANATINIZDA TAYİNETTİĞİNİZ
İSTİKAMETE VASIL OLMAK İÇİN VARLIĞIMIZI VERMEYE
DAİME HAZIROLDUĞUMUZU SAYGILA SEVİLERİMİZLE
BİLDİRİRİZ = = = MERKEZ CEZAEVİ MAHKUMLARI
NAMİNAHUSEYİN ONER

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

Sayın Adnan Menderes Başvekil Florya Şehri

Galata 3/9/55

Anadolumuzun bir devamı olan Kıbrıs davası hakkındaki beyanatlarımız İstanbul liman ve dokları gemi sanayii işçileri sendikası camiasını son derece sevindirmiştir bugün aktedilen Kongre sizleri hararetle Tebrik eder saygılarımı arz eder Liman ve dokları gemi sanayii işçileri sendikası Tophane şubesi Kongre Bşk Kadri Bum

BCA 030.01.36.221.1

Biz Türküz, Zeytinlik Mahallesinde Oturuyoruz . İsmimiz Hasan Soyadımız Özdörtlü , Sayın Başkanım . Adnan Menderes sizin sayenizde emret , burada kıbrısı biz alırız . Nekadar bu mahallede sarhoş varsa evellallah emret biz bu kıbrısı alacağız , evelallah. Celal Bayar ,Adnan Menderes Emret sizin sayenizde biz bu memleketi alacağız evvelallah.

Adres :

II68 sokak NO. 23 Zeytinlik Mahallesi İzmir
Hasan Özdörtlü

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

ELT-SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ANKARA

KARAKOSE, 4.9.55

YETMIS YASIMI GECKINIM .BUNA RAGMEN YURDUMUZUN
KALBI OLAN YESIL KIBRISA GOZ DIKEN SOYSUZ YUNAN

PALIKARYALARININ HAKKINDAN GELECEK KADAR
DINCIM.KENDI YASIMDA OLAN ALTMIS İHTİYAR İLE
BİRLİKTE EMRİNİZDE OLUME HAZIRIZ.DERİN
SAYGILARIMIZLA= FETULLAH SOLMAZ.

BCA 030.01.36.221.1

Bursa – 4.9.955

Sayın Adnan Menderes'e saygılarla;

Şu anda, mustarip bulunduğumuz hastalıktan mütevellit tedavimiz cihetiyle; Bursa memleket hastanesi, Ahmet Vefik paşa pavyonunda; Kıbrıs'ımızı heran hatırlıyarak heyacanlar içinde yatmaktayız. Kıbrıs'ımız hakkındaki Konferansın seyrinden memnunuz. Bu bakımdan sayın Fatin Rüştü Zorlu'ya teşekkürü borç biliriz.

Yunan tezine hiçbir surette Kıymet vermiyoruz. Yeşil Ada hakkındaki Yunan iddialarını çürük olarak görüyoruz.

Kıbrıs'ta statükonun aynen muhafazası isteği, sulhçuluk hususiyetlerimizdendir.

“Kıbrıs Türktür” hissiyatımızın ifadesidir. Milli şiarımızı baltalyanlar bilsinlerki Yeşil Ada için ölmeğe azimliyiz. Kıbrıs Rum Cemaatı baş piskoposu Makarios'un Karşısına, bu hal devam ettikçe, büyüklerimizin müsadeleriyle, bedenen çıkmak önüne geçilmez arzumuzdur.

Arzumuz: “Kıbrıs Türktür, Türk Kalacaktır”

Sayın büyüğümüz; salâh bulduğumuz takdirde; “Kıbrıs Türktür” demiyenlerin Karşısına; icabı halde ilk defa gönderilmemizi; yüksek, asil ve necip vicdanınızdan; şiddetli önüne geçilmez arzumuz olarak nezih hislerimizle rica ederiz.

Hürmetler....

Bursa. Ahmet Vefik paşa pavyonu
hastalarına tercüman olarak
Trabzonlu-Faik oğlu
Sabahattin Yurdakul

Sayın

Başvekilimiz Adnan Menderes;

Kıbrıs hakkında, birkaç gün evvel ezeli düşmanımız olan mel'un Yunanlılara karşı, söylemiş olduğunuz sözler göğsümü kabarttı. Yaşım 62. Çalın İsabey kasabasındanım. Baba adı. Hasan. Anne adı Eminedir.

Balkan savaşına istirak ettim. Birinci Cihan muharebesinde 57.ci fırkada idim. Üzerime düşen vatanî vazifeyi burada ifa ettim. Çok şükür ulu Tanrıya. Gelelim istiklâl savaşına; Yunan izmire çıktı. kazamızda bulunan Necip bey (Kuvayı Milliye reisi) derhal çağırdı. Bizi Aydın köşkünün sevketti. Omurlulu Rifat beyin havuzlu yemiş bahçesinde bulunduk. Burada Yunanlılara karşı ilk cephemizi teşkil ediyorduk. Yunan burada Bizi tanıdı.

Epey Yunanlılarla çarpıştıktan sonra 1.ci fırka 5.ci Alaya dönünce bomba müfreze çavuşluğunu ifa ettim. Elimizdeki yok denilecek kadar az silahımızla düşmanı tepeliye tepeliye ileri püskürttük. Ve kahpe Yunanın yaptığı harbin derhal hilesini öğrendik. Daima cephelerimiz muvaffakiyetle neticelendi. İnönü'nde muzafferiyeti aldıktan sonra emirle geriye çekildik. Polatlı ve Sakarya meydan muharebesinde geceli gündüzlü 21 gün keskin Türk süngüsünü kana boyuyarak Yunanı kırkız dağına kadar sürdük.

Atatürk maiyetiyle birlikte Sivrihisar Çandır köprüsünde Bizi teftiş etti. İlk sözü şu oldu. Merhaba Askerler dedi!. Karşınızda cevizli-kırkızdağlarında Yunan cephesi kurulmuş; Onlar orada iken canınız memlekete gitmek istermiş. Bu mel-un Yunanı Akdenize dökmedikçe; Akdenizde süngülerinizi yıkamadıkça; İstanbuldaki fesat ocağı olan patrikhaneyi yıkmadıkça; memleketinize gitmek yok. Koca taarruzda kahpe Yunanın ardına düşerek keklik avlar gibi avladık. Kütahya porsuk çayında kendi istikametini kaybetmiş 11.ci serseri Yunan fırkasını imha ettik. Sonra Bozöyük, Karaköy, Pazarcık, İnegöl (Bursa), kazancı bayırında 8 Eylül gecesi düşmanın dimdar kuvvetiyle çarpışırken saat 20 de yaralandım. Eskişehirde kaldırdılar. Orada tedavi edildikten sonra kıt'amı Gebze'nin Darca nahiyesinde buldum.

Gün geçti Lozana giden heyet Başkanı İsmet İnönüyü uğurladık. Ankaraya tekrar Lozandan dönüşünde heyet Başkanı İnönü merhaba

Askerler! dedi. Bizde sağol paşam dedik. Nasıl süngüleri keskindiriyor musunuz diye ilave etti. Türk ordusunun sivri uçlu süngüleri sayesinde Lozanda sözümüze devam edeceğiz Askerler diye tekrar ilave etti. Oradan terhis olduk. ve memleketimize geldik.

Sözüm sözdür; Yunanlıların harp hilesini öğrendik. Kıbrısa gitmeye hazırım.

Türk büyüklerinin, vazife gören büyüklerin ellerinden küçüklerin gözlerinden operim. Halep ordaysa arşın kıbrısa.

Omuzlarınızda Türk milletinin büyük vazifesi vardır. Sizi taciz ediyorum, kusurumun affını rica ederim.

Yazan. Çal'ın İsabey köyünden İsmail Çavuş Semerci

Adres: İsmail Semerci Lise kapıcı ve telefoncusu

Denizli

Bu mektubu orta birdeki oğlum Hüseyine yazdırdım.

030.01.36.221.1

Pek sayın baş vekilimiz Adnan Menderes :

Yüksek şâhsınıza sunduğum (Kıbrıs destanı) İstanbulda rağbet görmektedir.

yalnız ,Büyük Boy daha fazla sahifalı ve dört renkli çekici bir resimle yayınlansa Türkiyemizin dört bir köşesinde ümitlerim fevkinde satış rekoru kıra bilir.

Sayın Baş vekil :

Yeni yazmış olduğum destanı basa bilmem için yüksek şâhsınızdandan bir sene(vade)ile İzmit kağad fabrikasından lütûf ettiğiniz kağadları alabilmem için emirlerinizi esirğememenizi bil hassa arzederim.

NOT : Sayın baş vekilim teminatım şu;

“ne malım ne mülküm sadece ülküm
daim hür yaşarım türk oğlu türküm”

Halk şairi

Halil Alınmaz

ADRES

5.9.955

Necati bey caddesi NO: 302

İstanbul-Tophane

(Kıymetli Okuyucularıma)
(KIBRIS DESTANI)

Pek Sayın Başbakanımız Adnan Menderesin kıymetli beyanatlarından faydalanılarak hazırlanmıştır.

JCS

Bu vesileyle kendilerine teşekkürü bir borç bilirken bu naziz şiirlerimi kendilerine ithaf ediyorum.

1 –

Verdiğin nutukla coşturdun bizi
Pek Sayın Başbakan Adnan Menderes
Bir destan yazmağa coşturdun bizi
Çok yaşa Başbakan Menderes

2 –

Geçmişdin yanımdan, gördüm yakından
O nurlu bakışın çıkmaz aklımdan
Bir dileğim varki: Yüce katından
Lütfedin imzalı resim efendim

Halk şairi Halil Alınmaz
Necatibey Cad. No. 302
İstanbul-Tophane

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BAS VEKİL ANKARA

İSLAHIYE , 6/9/1955

=ANA VATANIN AYRILMAZ BİR PARCASI OLAN KIBRISTA
PLİKARYALARIN TERBIYESİNİ VERMEK İCİN BESYUZ
ARKADAS DERHAL HAREKET ETMEK İSTİYORUZ BU
HUSUSTA EMİR VE MUSADELERİNİ DİLERİZ = = ADRES
PINARBASI MAH DEN MEHMET KAFADAN MILLI MUCADELE
MUCAHITLERİNDEN

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

ACELE SAYIN ADNAN MENDERES BAS VEKIL ANKARA

AKHISAR, 5/9/955

= VATANIMIZIN VE 24. MİLYON TURKUN DEVAMI BULUNAN KIBRIS ADASININ SUKUNUNU BOZAN RUM PALIKARYALARINA TURK KUVVETINI GOSTERMEK UZERE KIBRISA GONULLU OLARAK BIZ AKHISAR CEZA EVI MAHKUMLARI GITMEK UZERE EMIRLERINIZI BEKLIYORUZ. SAYGILARIMIZLA. = MAHKUMLAR NAMINA NECATI ONBAS

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

ACELE- SAYIN ADNAN MENDERES BAŞVEKIL ANKARA=

USKUDAR, 3/9/955

BIR VATAN PARÇASINA GOZ DIKEN ESKI KOLELERIMIZE ŞUNU HATIRLATMAK ISTERİZ KI KIBRISA DİL UZATANLAR VE ONA GOZ DIKE NLERIN GOZLERINI KOR EDER VE DILLERINI KESERİZ 12 ADANIN VE GARBI TRAKYA NIN ACISI KALPLERIMIZI SIZLATIRKEN KIBRIS A DA EL ATMALARINA ASLA TAHAMMUL EDEMEYİZ ZINCIRDEKI ASLANLARIN YUKSEK EMIR VE İŞARETLERINIZI BEKLIYOR HURMETLERIMIZLE ELLERINIZDEN OPERİZ = TOPTAŞI CEZA EVI MAHKUMLARI ADINA SULEYMAN HIZLAN

JCS

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

BAS VEKIL ADNAN MENDERES ANKARA
GOLCUK, 7/9/55

ISTANBUL FECAATI BIZCE KAN KUKRETMESIDIR ECDADIMIZ
BU KANKUKREMESI VE BU ULKELERI ZAPT VE UHTEMIZE
ICARA VERDIGINIZ ULKELERI ZORLUKLA DEGIL
BEYNELMILEL 3 BAK KONUSMALARI UZERRINE BIZ
TURKLERHERSEYE RAZI OLDUGUMUZ HAALDE KABULU
RAZI OLMADI BIZTURK GENCELERI VICDANEN SAADETLI
EMIRLERINIZI HER AN ICIN BEKLIYORUZ + MEHMET BULUT

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

=ACELE . SAYIN ADNAN MENDERES BAS BAKAN ANKARA

GIRESUN, 7/9/955

=YENI OTO SPOR KONGRESI YAPILMISTIR RUM
PALIKARYALARINA KIBRISI MEZAR ETMEYE HAZIR
OLDUGUMUZU SAYGILARIMIZLA BLDNN BILDIRIRIZ
=GIRESUN OTO SPOR LULAR

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

= = ELT MUHTEREM BAŞ VEKILIMIZ ADNAN MENDERES
ANKARA

SALIH LI, 7/9/955

B.A. Belgeler

ICTEN GELEN MILLI HISLERIMIZLE ARZ EDERIZKI TARİH BOYUNCA BİZE FENALIK YAPMAKTAN KALMAYAN VE ZAMAN ZAMAN BU MELANETLERİ NUKSEDEN İKİYUZLU VE DOST GÖRÜNEN YUNANLILARIN KIBRIS ADASINDAKİ KARDESLERİMİZİ VE TÜRK BENLİĞİNİ RENCİDE EDEN KUSTAHLIKLARINI DUYUYORUZ GAZETELERDE OKUYORUZ HER NE KADAR MAHPUSTA İSEKDE VATAN VE MİLLET SEREFİ BAHİS MEVZUU OLUNCA MİLLİ VAZİFELERİMİZİ İFADA EMROLUNAN HER AN VERİLECEK HİZMETİ YAPMAGA TOPRAKLARIMIZ VE MİLLİ SEREFİMİZ İÇİN CARPISMAGA VE OLMEĞE HAZIRIZ HUKUMETİMİZ BU SOYSUZ SALDIRGANLARA BİR DERS VERMEK LUZUMUNU DUYARSA VE GÖNÜLLÜ BİR KİTANIN TEVRİKİ İÇİN EDERSE BİZ SALİHLİ MAHKUM VE MEVKUFLARI BU DİDALE CANI GÖNÜLDEN KATILMAGA HAZIRIZ KIBRIS ADAMIZ TÜRKÜR DİYEN VE VATAN MİLLET HUKUKU ÜZERİNE TITIZLIKLE TİTREYEN GÖZÜ AÇIK HUKUMETİMİZİN ASLANCA HAREKETİNDEN MÜTESELLİYİZ MİLLİ HİSSİYATİMİZİN İFADESİ OLAN MURACAATİMİZİN SAMİMİ OLDUGUNU KABUL ETMENİZİ İSTİRHAM EDERKEN ELLERİNİZDEN OPERİZ SALİHLİ CEZA EVİ HUKUMLULERİ ALİ İHSAN ÖZKAHRAMAN ETEM ÖZGÜR HÜSEYİN CAN HÜSEYİN TOPAL İBRAHİM TOPAL YUSUF HASIRCI HASAN HÜSEYİN ÖZKUL HÜSEYİN ORHAN BEKİR ZEYBEK MACİT NECATİ VE ARKADASLARI

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

ELT SAYIN ADNAN MENDERES BASBAKAN ANKARA

URFA, 7/9/55

TÜRK GENCLİĞİNİN KIBRIS DAVASINA GÖSTERDİKLERİ HASSASİYET HER TÜRK GENÇİ GİBİ BENDENİZİNDE MİLLİ HISLERİMİ GALEYANA GETİRMİŞ BU MUKADDES [ANLAŞILMIYOR] ADANA GENÇLERİ SAFINA BENDENİZİNDE KABULUNU İSTİRHAM EDER ELLERİNİZDEN ÖPCD8 = = HALİL ALTIN

JCS

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

SAYIN BAŞVEKİL ADNAN MENDERES ANKARA

BAYAZIT, 7.9.55

KIBRIS HADISELERINDEN DOLAYI ATATURKUN DOĞDUGU
EVİN BOMBALANDIGINI GAZETELLEERDEENN OGRENDİK BU
UGURDA MALIMIZ VE CANIMIZ DEVLET VE MILLET UGRUNA
AMADE OLDUGUMUZU BILDIRIRIZ = BEYAZ SARAY SAHIBI
HALİL PAKER

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

YILDIRIM ADNAN MENDERES ANKARA

UZUNKOPRU, 7/8/955

KIBRIS TURKTUR TURK KALACAKTIR EMRİNİZDEYİZ SERHAT
KALESİ UZUNKOPRU TURK GENCLİĞİ AHMET KAYA TURAN
MEHMET OZTOPCU

BCA 030.01.36.221.1

Sayın Atan menderesin yüksek makamı

yazmış olduğum bu dilekçemi kabul edmeni rica ederim.
Gelibolu muhabara taburunda kırk beş ay vatan hizmetini gönüllü olarak
bitirdim.

Şimdi ise kıbrız hadisesini işidir, işitmez içimden bir sevinç başladı.
Beni gönüllü olarak kıbrıza göndermeni rica ederim

B.A. Belgeler

Demokrasi hükümetine canımla malımla olara fedayım

Son hadisede olup olmayacağını yayın evinden bildirmeni rica ederim.

ADRES

Kefenbostan köyünden
Gaşım oğlu emin aslan
G antep

BCA 030.01.36.221.1

Sayın Başvekilimiz

Kıbrıs meselesinde takip ettiğiniz ağır başlı siyasetinizi takdir eder, herhangi bir hadise anında, meselenin halli için, yediden yetmişe gönüllü ve emrinizde olduğumuzu en derin saygılarımızla bildiririz.

Milâs – Ağaçlıyük Köyü
Halkı adına
Raşit Aydın

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BASBAKN ANK

ERZURUM, 7/9/1955

UÇLU KONFERANSIN NETICESINI ÇELİK
SUNGULERİMİZİNİMZALAMASI İÇİN DAHA NE KADAR
BEKLİGECEGİZ = HURMETLER TURHAN LEVENT

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

ADNAN MENDERES BAS VEKİL ANKARA

AYVALIK, 1/9/55

JCS

KIBRIS DAVASI HAKKINDAKI SON BEYANATINIZI HARARETLE TASVIP EDİYORUZ. ANA VATANIN BOLUNMEZ BİR PARÇASI OLAN YESİL ADANIN KANIMIZI TASIYAN SAHIPLERİNİ KORUMAK İÇİN İSTİKLAL HARBİNDE İLK KURSUNU ATAN BİZ MURAT ELİ KOYU SAKINLERİ KADINI VE ERKEĞİ İLE EMİRLERİNİZİ BEKLİYORUZ

AYVALIK MURAT ELİ KOYLULERİ

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BAS VEKİL ANKARA

GERMENCİK, [?]

BUGÜN GERMENCİK GENÇLERİNİN KIBRIS KIBRIS TÜRKÜ MEVZUUNDA YAPTIĞI TOPLANTIDA MİLLETİN BUTÜN BİR KALP HALİNDE BULUNDUĞUNU BİR DEFA DAHASAHİT OLDUK TÜRK HÜKÜMETİNİN LİYAKATİLE ERGEC BU DAVANIN TAHAKKUK EDECEĞİNE İMAN ETTİK VE BUNA İNANİYORUZ. BU VESİLE İLE HURMET VE SEVGİLERİMİZİ ARZ EDERİZ= GERMENCİK GENÇLİĞİ

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

ELT SAYIN BAS BAKANIMI Z ANKARA

C.PINAR, [?]/9/1955

KIBRISI TOPRAKLARIMIZA KATMAK ÜZERE GİDEN HEYETE HAYIRLI YOLCULUKLARLA GİRİSTİKLERİ FİKİR MÜCADELESİNDE BASARILAR DİLER İÇAP ETTİĞİ ZEMAN EMRİNİZ ÜZERİNE KIBRİSTA KANLARIMIZI AKİTMAYA HAZİR OLDUĞUMUZU ARZ EDER SİZİNDE BU MÜSBET

B.A. Belgeler

KARARINIZDAN DOLAYI TEBRIK EDERİZ= CEYLANPINAR
GENCLIGI ADINA HACI ODABASI

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ANKARA

DIYARIBAKIR, 1/9/55

TURK KIBRISA GITMEK UZERE CEMİYETİMİZE
MURACAAT EDENLERİN SAYISI BESBİNİ BULMUSTUR
KIBRISA DAİR BEYANATINIZ MEMNUNİYET VE HEYECAN
YARATMIŞTIR İ BİLVEŞİLE CANDAN BAĞLILIGİMİZİ BİR
KERRE DAHA HORMETLERİMİZLE ARZ EDERİZ = = KIBRIS
TURKTUR CEMİYETİ DIYARIBAKIR SUBASI ADINA OGUZ
OZGUR=+++

BCA 030.01.36.221.1

TELGRAF

ELT SAYIN ADNAN MENDERES BAS VEKIL

KOYCEGİZ, 1/9/55

AZİZ ATATURKUN GENCLİGE EMANET ETTİĞİ ANA VATANIN
BİR PARÇASI OLAN KIBRISIN MUDAFAA VE MUHAFAZASI
İÇİN MUHTAC OLDUĞUMUZ KUVVET VE KUDRETİN
DAMARLARIMIZDAKİ ASIL KANDA MEVCUT OLDUĞUNA
İNANIYORUZ BU İTİHARLA KIBRISIN MUHAFAZASI İÇİN
KOYCEGİZ GENCLİK HER TURLUFEDAKARLIĞI GOZE ALARAK
EMİRLERİNİZE AMADEDİR DERİN SAYGILARIMLA =
KOYCEGİZ GENCLİK KURULU BASK NİHAT PİNYAL.

JCS

BCA 030.01.36.220.1*

TELGRAF

=ELT SAYIN BAŞBAKAN ADNAN MENDERES ANKARA

BURSA – 27/8/955

KIBRIS HAKINDAKİ SOZLERİNİZ İLE GOGSUMUZ KABARIYOR
ALLAH RIZASI İCİN SİZİ TEBRIK EDER ULU TNRIDAN
BAŞARILAR NİYAZ EYLERİM = BAKKAL CIRAGI NASIT TURAN
YENİ HAL NO 3 BURSA

BCA 030.01.36.220.1

TELGRAF

ADNAN MENDERES BAS VEKILIMIZ ANKARA

USAK 27/8/55

ASIL KIBRIS DAVASINDA MUHTEREM HUKUMETİMİZİN
DINAMİK KARARINI AKSETTİREN KIYMETLİ BEYANATINIZ
BİZLERİ MEMNUN ETTİ KUTSİ DAVANIN HİZMETİNDE VE
HUKUMETİNİZİN İZİNDE DURDUGUMUZU SAYGIYLA ARZ
EDERİZ SEKER FABRİKASI SOFORLERİ ADINA MUHTESEM ++
KL = ANKARA +++

BCA 030.01.36.220.1

TELGRAF

ELT SAYIN ADNAN MENDERES BASBAKAN ANKARA

* Bu fon kodunda toplam 132 sayfalık belge bulunmaktadır. Birbirine benzeyen bu belgeler arasında, yer sıkıntısı nedeniyle örnekleme yapılarak aşağıdaki belgeler sunulmuştur.

B.A. Belgeler

MERSIN 27/8/55

KIBRIS HAKKINDAKI KATI VE YERİNDEKİ BEYANATINIZLA
SİZDEN İLHAM ALAN SAYIN FATİN RUSTU ZORLUNUN
LONDRAKI İLK BEYANATINIZLA İFTİHAR EDERİZ VAR OLUN
SAG OLUN SAYGILAR == KIBRISLI ERELİ BAS GEDİKLİ
ABDURRAHMAN YURDERİ+++

BCA 030.01.36.220.1

TELGRAF
SAYIN ADNAN MENDERES BAŞ VEKİL ANKARA

KONYA 27/8/55

KIBRIS MESELESİ HAKKINDAKİ BEYANATINIZ BUTUN
TÜRK MİLLETİNİN KALBİNDE BÜYÜK İNŞİRAH
YARATMIŞTIR VEKARLI VE CESUR HAREKETİNİZ
YALINIZ TÜRKİYEDE DEĞİL BUTUN MEDENİ ALEMDE
DERİN BİR İNTİBAYA VESİLE OLMUŞTUR SİZİNLE
İFTİHAR ETMEKTEYİZ ALLAH SİZİ BASIMIZDAN EKSİK
ETMESİN HURMELERİMİZLE ELLERİNDEN OPERİZ = 27
8 955 = HAYRAT HADEMESİ CEMİYETİ BŞK RIZA
KORKMAZ =

BCA 030.01.36.220.1

TELGRAF
SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKİL ANKARA
NICOSIA, 27/8/1955

CEMAATİMİZİ SONSUZ SEVİNÇ VE EMİYT VEREN TAIHI
BEYANATINIZDAN DOLAYI MUTESEKKİR VE MİNNETTARIZ
DERİN SEVGİ VE HURMETLERİMİZLE SARSILMAZ
BAĞLILIGİMİZİ ARZEDER ELLERİNİZDEN OPERİZ=

JCS

LEFKOSA UMUM TURK ISCILERI BIRLIGI GENEL SEKRETER
RAMADAN GUNEY

BCA 030.01.36.220.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ANKARA

NICOSIA, 27/8/55

KIBRIS HAKKINDAKI KIYMETLI BEYANATINIZ BIZLERE
HUZUR VE EMNIYET BAHSETMISTIR YUKSEK SAHSINIZDA
BUYUK MILLETIMIZE ITIMAD VE BAGLILIGIMIZI ARZEDER
HURMETLE ELLERINIZDEN OPERIZ= KARDES OCAGI

BCA 030.01.36.220.2*

TELGRAF

=ELT BAŞ VEKILIMIZ SAYIN ADNAN MENDERES ANKARA
ORDU – 30/8/955

KIBRIS HAKKINDAKI MERT VE TOK SESINIZ MILLI
GURURUNUZUN CIHANIN SUURUNA NUFUS EDEN TARIHI BIR
ABIDESIDIR 30 AGUSTOS ZAFERININ OTUZUCUNCU YIL
DONUMUNDE AYNI ZAFERIN HAZZI VE BAHTIYARLIGI
ICERISINDEYIZ MILLETIN DUYUS GORUS SEZIS VE
HEYECANINI BIN KADAR HEYECANINI BU KADAR VEKAR VE
BU KADAR VACIZ BIR SURETTE DILE GETINN DILE GETIRMEK
TARIHTE PEK AZ DEVLET ADAJINA NASIP OLNN ADANNN
ADAJINA NASIP OLMUSTUR KIBRISLI KARDERNN N
KARDESLERINIZIN HURRIYETLERININ TEMINATA
BAGLANMASINI DEMOKRATIK HAMLENIZIN EN BUYUK

* Bu fon kodunda toplam 47 sayfalık belge bulunmaktadır. Birbirine benzeyen bu belgeler arasında, yer sıkıntısı nedeniyle örnekleme yapılarak aşağıdaki belgeler sunulmuştur.

B.A. Belgeler

ZAFERİ OLARAK SELAMLLNN SELAMLIYORUZ BU BUYUK
DAVANIN ASIL SAHSIYETINIZLE TECELLISINI TANRIDAN BIR
LUTFU TELAKKI EDIYOR MUCAHIT VARLIGINIZLA GURUR
DUYUYORUZ VAR OLUNUZ SAG OLUNUZ BUYUK VE COK
MUHTEREM BAS VEKNN BAS VEKILIMIZ =SITKI BACINOGLU

BCA 030.01.36.220.2

31 / 8 / 955

Sayın başvekilimiz Adnan menderes

Ankara

Kıbrıs davası için milletimize göstermiş olduğunuz Alakadan dolayı
İstanbul yedikule verem hastanesi Hastaları Namına Teşekkürlerimizi bir
borç Bilerek Sunarız ?

Kıbrıs Türktür Dünya Durdukça Türk Kalmalıdır Adada bulunan Türk
Kardeşlerimizin İzdiraplarınıâ Duyduğumuz üzüntüden Dolayı Kıbrıs
Davasını yakinen alakadar Olan hastalar yerlerinden Kükremiş Bir Arslan
gibi Karşılarna Dikilmek ve damarlarımızda Dolaşan Kanımızı Seve
seve akıtmak İçin Kıbrısa gönüllü gitmek İçin Sayın başvekilimizden
müsadelerini Saygılarımızla arz ederiz.

Lüleburgazlı T. vakfıKebir Tırapzon
Zülkef Tozluk apturahman Sağlam M.Ç.
göreleli
huseyin İhaç

BCA 030.01.36.220.2

Sayın Başvekilimiz adnan menderes

Kıbrıs Anavatanımızın Bir parçası ola Kıbrısa gitmegi bir vatan
Borcu telakki etmekte emirlerinizi intizar etmekteyiz. Ben umum Birinci
Dünya har binde Basarada Küt muassarında Bagdad cebhesinde son
mütareke esir düşüp iki sene esirde Kalıb Tekrar inönü harbinde
yunanlılarla orda harp ettigimizde Bolatlıya kadar yunanlılar inib güzelim
daglarına yunanlılar cebhe tuttugunda 30 ogusdasda Allah Allah sesiyle

JCS

cebheyi Bozub uşakda gedizde Balamut içinde yunanlılar Kaçtıklarını unutmuşlarmı. Bütün bu harblerde Bulumdum tevellüdüm 313 58 yaşında olduğum Bugün için Kıbrısa gitmeği Kendim şaban Bakır Başda olmak üzere Konya ceza evinde Bulunan 500 Mahkum vatanımız için hazırız:
Adres

Konya Bozkır sarı oğlan Bucagının agras Köyünden mustafa oğlu
31X8X955 Şaban Bakır
Konya ceza evinde

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

ELT. SEVGİLİ BASBAKANIMIZ ADNAN MENDERES ANKARA=

FETHIYE 31/8/55

BUYUK ATATURKUMUZUN ORDULAR ILK HEDEFİNİZ AKDENİZDİR. KUMANDASINI DEVAMINI TESKİL EDEN KIBRIS HAKKINDAKİ BEYANATİNİZİ KALPLERİMİZİ FETHETMİŞDİR. N MINNET VE ŞUKRANLARIMIZI SAYGILE ARZ EDERKEN AFİYETLERİNİZİ TANRIDAN DİLERİZ= MUSTAFA OZCAN BABA KIVRAK

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

ÇOK SAYIN BAŞVEKİLİMİZİN YÜKSEK HUZURLARINA
İSTANBUL+=

ŞİŞLİ 30/8/955

KIBRIS HAKKINDA MA'RUZAT: 78 SENESİNDEKİ MUAHEDEMİZDE KIBRIS YALNIZ RUSYAYA KARŞI BİZE MUAVENET İÇİN VE TEHDİDEN KARS VE ARDAHAN TARAFIMIZDA İSTİRDAD EDİLİNCEYE KADAR İŞGAL EDİLMEK ÜZERE İNGİLİZLERE BIRAKILMIŞTI LOZAN

B.A. Belgeler

MUAHEDESİNDE KIBRIS HAKKINDA NNE SARİH NE İŞAŞİ HİÇ BİR İFADE YOKTUR BİNAENALEYH 1878 MUAHEDESİ BUGÜN TAMAMN MERGSİ OLMAK GEREKTİR BU MALUMATI LOZAN MUAHEDESİNDE VAZİFELİ SALAHİYETLİ BİR ZATTAN ÖĞRENDİK MUSTA'CELİYETE MEBNİ MA'RUZATIİN MA'ZUR GÖRÜLMESİ MUSTERHAMŞİR TA'ZİMAT HAKİKAT ZATI DEVLETLERİNCE ANLAŞILIR KEMAL OHRİ+++

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKİL ANKARA

AYVALIK, [?]

=HUKUMET KUVVETLERİMİZİN YANINDA BİZ ESKİ MUHARİPLER MUKADDES EMRİNİZİ BEKLIYORUZ. KANIMIZ AKACAĞSA VATAN VE KIBRIS YOLUNDA AKSİN HURMETLERİMİZLE. EFE HAKKI TOKAN

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

ADNAN MENDERES PRİME MİNİSTER

NEWYORK, [?]

= KIBRIS HAKKINDKI ANERJİK VE CANDAN DAVRANISINIZ DUNYANIN HER YERİNDE OLDUGU GIBI BURADAKI KIBRİSLİLERİ DA MİNNETLE VE SUKRANLA DOLDURDU VARLIĞINISI YUREKTEN DİLER SAYGILARIMIZI SUNARIZ

ADATS ANTIENOSIS TURKISH COMMITE OF NEWYORK

JCS

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

SAYIN ADNANS MENDERES BASBAKAN ANKARA

MERSIN, [?]

30 AGUSTOS ZAFER BAYRAMINI KUTLAMAK İÇİN ETRAF KOYLERLE BERABER BUTUN SEHIR HALKI CUMHURİYET MEYDANINDA TOPLANDILAR TURK ZAFERKERI HURMETLE ACILDI YUZBIN TURKUN YASADIGI KIBRIS DAVASINDA BUTUN MILLETCE YOLUNUZDA OLDUGUMUZU ARZEDER CENABIHAKTAN MUVAFFAKİYETLER DILERİZ KUTLAMA KOMİTESİ ADINA GOZİF MUHTARI YAHYA YUKSEL

BCA 030.01.36.220.2

30/8/955

Eşsiz Reisimiz:

Bendeniz 7- yıldır öğretmendir. Çocuklara ders verirken eşsiz vatanımızın devamı olan, adalarımızın yabacı ellerde tutulması, bendenizi mecnun edecek kadar üzmekte ve heyecanımdan endişe etmekteyken; Limanlarımız da bir avuç betonun ve bir tane buğday tanesinin düşmesine dayanamıyorken. Yunanlıların şu son hareketi beni derime sığmaz etti.

Kıymetli beyanatınız, yüksek Türk Milletinin şan ve şerefini yükseltmiştir. Ve zatalinizi Türk milleti derin duyguları ile taktir ettiğini bendeniz eder.

Kendimi teselli edemiyorum, hayatım boyunca bana teselli olacak yazınızı kıymetli ellerinizden istirahat eder, yüksek Türkün Hükümet reisi olan sizleri derin duygularıyla selamlarım. Kıymetli cevabınızı alırsam bahtıyarım.

Tarım hakkında düşünüşüm vekaletimize gönderilmiştir..

Tokat, Erbaa, Mürüs
Köyü ilkokulu Baş öğretmen-
Ahmet Demirezen

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

ANKARA SAYIN BAŞ BAKANIMIZ ADNAN MENDERES

KONYA/EREĞLİ, 30/8/1955

KIBRIS' DA BULUNAN TÜRK KARDESLERİMİZİN SİZ BABAMIZ
TARAFINDAN Y KINDAN GÖSTERDİĞİNİZ ALAKAYI
ŞUKRANLA KARSILAR BEN VE 7 ÇOCUGUM EMİR
BUYURDUGUN AN GONULLU MILLETİMİ VE MUKADDES
VATANIM İÇİN KANIMIN SON DAMLASI KALINCIYA KADAR
ÜZERİMİZE DÜŞEN VAZİ EYİ İFA ETMEK ÜZERE
BEKLIYORUM YAŞASIN TÜRK MİLLETİ YAŞASIN VATANIMIZI
BÖLÜNMEZ BIRICIK YESİL KIBRISI=== AZİZ GULEŞEN

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BAŞ VEKİL ANKARA

TASLICAY, 30/8/955

TURK KIBRIS HAKKINDAKİ TARİHİ NUTKUNUZDAN DOLAYI
ŞAHSİM VE TASLICAY HALKI ADINA SİZİ TEBRIKİ BİR BÖRÇ
BİLİRİM NİCE OTUZ AGUSTOSLAR YARATMIŞ BİR
MİLLETİNEVLATLARI OLARAK DAIMA SİZİNLE BERABERİZ
SAG OLUNVAR OLUNSAYIN BUYUGUM ELLERİNİZDEN
OPERİZ = TASLICAY HALKI
ADINA BELEDİYE RS HAYDAR TURAN

JCS

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BAŞ VEKİL ANKARA

BULANIK, 30/8/955

KIBRIS STONNSTATISUNUN GORUSULDUGU BUGUNLERDE KIBRISLI KARDESLERIMIZIN KADERILE YAKIN ILGINIZI MUHAFAZA ETNN ETTIGINIZI HUKUMETIMIZIN BU KONUDAKI SIYASETINI CANDAN TEKDİR VE TEBRIK EDEREK EN IYI TEMENNILERIMIZI MEMELKETIN BU KOŞESINDEN SIZ VE KIYMETLI TAVASUTUNUZLA KBNNKIBRISLI KARDESLERIMIZE ILETİR EN DERIN TAZIMLERIMIZI ARZ EDERİZ= BULANIK GENCLIGI ADINA MURAT EFENDIOGLU OZER ZENGI SEFIK KALELI

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BAŞ VEKİL ANKARA

ERZURUM, 30/8/955

DAVAMIZI EN MUKEMMEL VE KALPLERIMIZI FETHEDEN BİR ŞEKİLDE İFADE BUYURDUNUZ NENE HATUNUN TORUNLARI OLARAKPALANDOKENLERDEN SESELENIYORUZ KIBRIS TURKTUR VE TURK KALACAKTIR MİLLETİMİZE VE HUKUMETİMİZE GUVENİMİZ SONSUZDUR EN DERINSAYGILARIMIZLA ERZURUM GENCLIGI ADINA BELEDİYE REİSİ SAMİH KORUKCUOGLU

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

SAYIN BASVEKILIMIZ ADNAN MENDERES ANKARA

HAYMANA, 30/8/955

25/8/955 TA KIBRIS HAKKINDA VERMIS OLDUGUNUZ SIYASI
BEYANATI TURK MILLETINI SAHLANDIRAN MESHUR
ATATURKUN 33 YIL ONCEKI HATIRALARINI O AZIZ MILLETE
BIR KEREDAHA HATIRLATTIGINIZ ICIN BUTUN DUNYAYI
MEMNUN ETMISTIR MUSTAFA GUCLU

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BAS VEKIL ANKARA

TARSUS, [?]

EZELI DUSMANIMIZ VE SAHTE DOSTUMUZ YUNANLILARA
SON IHTARINIZI SEVINCLE KARSILARIZ=== TARSUS CHP
BASKANI IRFAN YILDIRIM

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

ELT. ANKARA SAYIN ADNAN MENDERES BAS BAKAN

BOR, [?]

SON ZAMANLARDA KIBRIZ UZERINDE NA MUTENAHI
HAYALLERE DALAN YAKIN DOSTUMUZ YUNAN
SALDIRGANLARA VERMIZ OLDUGUNUZ KESIN CEVAPTAN
DOLAYI SUKRANLARIMIZI SUNAR ELLERINIZDEN HURMETLE

JCS

OPERIZ OGRETMEN MEVLUT SAHIN TURK OGRETMEN ILYAS
KIVRAKDAL ESNAF HASAN SOYCAN ULUKISLA KOYU BOR

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

SAYIN BAŞ VEKIL ADNAN MENDERES ANKARA

GURUN, [?]

KIBRIS HAKKINDAKI BEYANATINIZI GAZETELERDEN
HEYECANLA DINLEDİM ALTMISLIK BİR VATANDAS OLMAMA
RAGMEN BU UGURDA BİR FEDAI OLDUGUMU BILDIRIR DERİN
MEMNUNİYETİMİ ARZ EDERİM GURUNDE KADIR SIMŞEK

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

SAYIN BAS VEKILIMIZ ADNAN MENDERES ANKARA ELT

SAMANPAZARI, 30/8/955

YUNANLILARA TARİHİN 33 SENE EVVEL BUGUNDEKİ
HATIRALARINI BİR DAHA HATIRLATMAK İCİN EMİRLERİNİZİ
BEKLIYORUZ KIBRIS TURKUNDUR SAATCI AHMET ASIK

BCA 030.01.36.220.2

TELGRAF

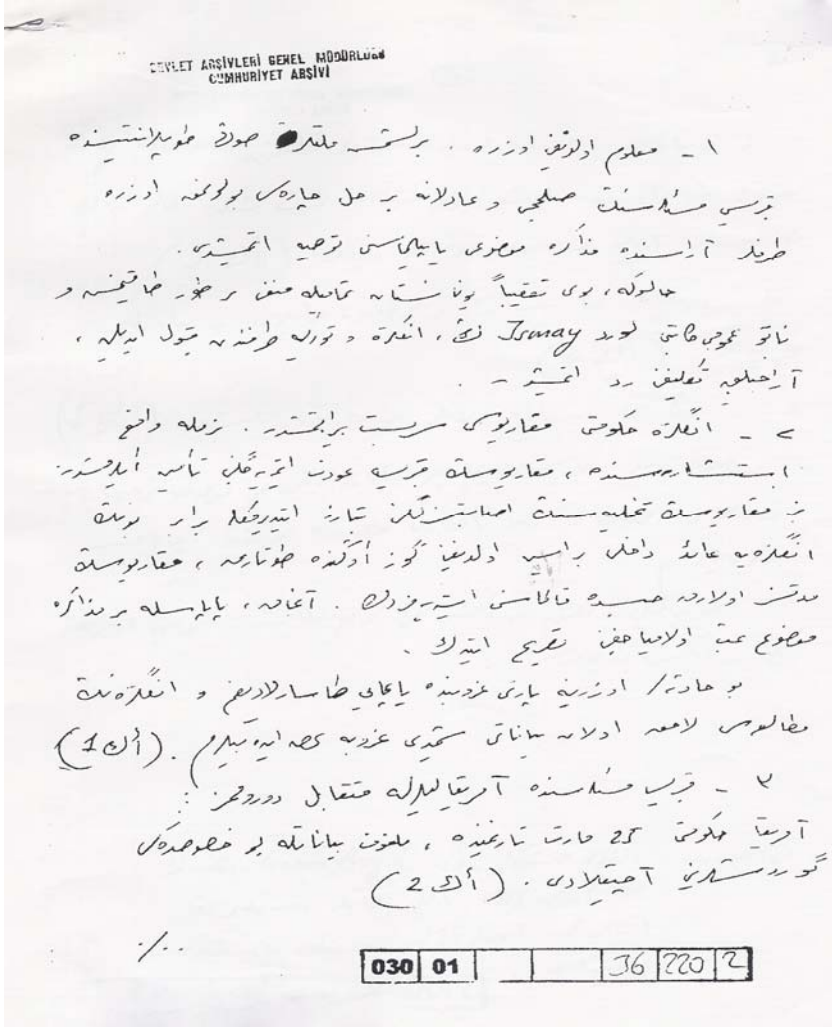
ELT. SAYIN ADNAN MENDERES BAS VEKIL ANKARA

GERMENCİK, 30/8/55

30 AGUSTOS. TARİHLİ İZMİR GAZETESİNDE YUNAN
GAZETELERİNİN NESR ETTİĞİ VE NEFRETLE OKUDUGUMUZ
NESRIYATLARI BİZ GENCLERİ GALEYANA GETİRMEKTE VE

SABRİMİZİ TUKETMİSDİR. BU PACAVRALARIN
SUSDURULMASI İCİN SİZ BUYUKLERİMİZİN İSARETİNİ
BEKLEMekteyiz. SAYGILARIMIZLA. = GERMENCIK
GENCLERİ ADINA YUSUF AKPINAR++++

BCA 030.01.36.220.2

2
 KEMET ARSIVLERI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
 KEMET ARSIVI

بیر بیانیه : جمعده صادره شد آلتنه *self determination*
 حقیقت طایفاسینه باعث هوق فتوه سنه شت شعله طلاله ایوب
 بیانیه تامله فخله زنی آرتقالده درون (اذک 3)
 ۴ - آرتقالده بی بیانیه بو فخله زنه مولایری بر بیانیه
 بلدریسه . (اذک 4)
 ۵ - بقا بی بیانیه دردیقر جولده قتی ایستیده (اذک ۵)
 ۶ - هوق دفعه بو سوچه بایلیقم بیانیه قرسی موزونه قتی ایوب
 دردیقری مملکت د دنیا انطاری فخله زنه هرقته آیتلاسه
 بولونویوم
 آرتقالده هوق بر تکی العمل واقع الماسنه . قرسی موزونه
 بی بر انکشاف بوچه .

قامعه : انقده سنه (ناوی Mr. Lennox Boyd)
 ۱۹ - آرتاله ۱۹۱۶ - تامله بیانیه باسه دیوان
 ایتمه س کوه آتادله آرتالنه دردیقر بیانیه قتلری ده
 ایستیده .

030	01			36	220	2
-----	----	--	--	----	-----	---

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.219.1*

TELGRAF

SAYIN BAS VEKILIMIZ ADNAN MENDERES ANKARA

IZMIT 27/8/55

=24,8,9 5 TARİHİNDE KIBRIS HAKKINDA IRAT ETTİMİŞ OLDUGUNUZ BEYANAT UZERINE IZMIT KADIKOY D P OLAN OCAK BASKANIAHMET SEN TARAFINDAN KENDILERINE HER HUSUSTA MUVAFFAKKIYTLER TEMENNI EDERİZ MHALLEMİZ SAKINLERINDEN 6000 KISI KADAR KIBRISA GONULLU GITMEK ICIN OCAGIMIZA MURACATLAR YAPILIYOR DERHAL EMRİNİZİ BEKLIYORUZ

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

Başbakan Sayın Adnan Menderes İstanbul

Papho – 27/8/55

Kıbrıs dair Tarihi beyanatınız hepimizin sonsuz mütehasis etmiştir stop ana vatana candan bağlılığımızı belirtir ve derin saygılarımızın Kabulünü rica ederiz

Baf inkilâp Kulübü

* Bu fon kodunda toplam 138 sayfalık belge bulunmaktadır. Birbirine benzeyen bu belgeler arasında, yer sıkıntısı nedeniyle örnekleme yapılarak aşağıdaki belgeler sunulmuştur.

JCS

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

ELT SAYIN BAŞ VEKİL ADNAN MENDERES ANKARA

V.KEBİR – 27/8/55

GAZİLER DİYARI OLAN VATANIMIZ BİR BUTUNDUR BU VATANA MENFİ EMELLER BESLEYENLER HARİTADAN SİLİNECEKLERİNİ KATIYEN BİLSİNLER TURKUN MUKADDER BU İMTİHANI TARİHTEKİLERE HİÇDE BENZEMİYECEKTİR HARİTAMIZI EVVELCE UNSİYET ETTİĞİMİZ YENİ YENİ ÜLKELERCE TEVSİĞ VE TEZYİN EDECEĞİZ ADIMIZ ANDIMIZDIR TÜRKİYENİN GIYDİĞI GOMLEK DAR KUMAŞDAN YAPILMIŞTIR BU GOMLEĞİN NORMAL OLMASI İÇİN EPEYCE PARÇAYA İHTİYAC VARDIR BUNU BUTUN DÜNYA BOYLE BİLMELİDİR TÜRKLER DÜĞÜNÜ ÇOK SEVER BU MUTLAKA SİLAHLA YAPARLAR ÇUNKU CADIRDA DOĞDULAR ATTA KUSANIS TURKUN MUAZZAM KUVVETİ SAGAVUCUMUZDARDIR KADERİN SAATI ÇALARSA BU KUVVET MUHAL MUMKUN KILMAGA AMADEYİZ İSARETİNİZİ BEKLİYORUZ MARUZATIMIN EFKARI UMUMİYEYE İBLAĞINI HASSETEN HURMETLERİMİLE İSTIRHAM ETMEKTEYİM +TONYA KAZASI SABİK DEMOKRAT PARTİ BSK ARSLAN CORA

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKİL ANKARA

İSTANBUL, [?]

KIBRIS İÇİN MİLLİ HİSLERİMİZİN TERCUMANI OLAN VECİZ VE ASIL BEYANATINIZ BUTUN TÜRK VATANDASLARI GİBİ

B.A. Belgeler

BENİMDE GOGSUMU IFTIHAR VE GURURLA KABARTI KIBRIS
ANAVATANIMIZA ILHAK EDİLDİĞİ İLK GÜN SAHİBİ
BULUNDUĞUM TÜRK YUNLU ÖRME SANAYİ FİRMASININ BİR
SUBESİNİN KIBRİS'DA AÇILMASI İÇİN YÜKSEK
MUSAADELERİNİZİ SİMDİDEN SAYGILARIMLA RİCA EDERİM+
TEL ADRESİ YUNLULER SAFFET YUNLU+

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

AZİZ MENDERES BAŞVEKİL ANKARA

KARABUK, 26/8/955

KIBRIS HAKKINDAKİ KONUSMANIZI GÖZLERİM YASARAK
MİNNET VE SÜKRANLA DİNLEDİM DÖRT SENE KIBRİS'TE
ÇALIŞMIŞ BİR İNSAN OLARAK BU KONUSMANIZA KIBRİSLİ
TÜRKLERİN NE KADAR İHTİYAÇLARI OLDUĞUNU YAKİNE
BİLİRİM BÜTÜN KIBRİSLİ TÜRKLERİ İHYA ETTİNİZ SAĞ
OLUNUZ ELLERİNİZDEN HURMETLE OPERİM

YAVUZ KONNOLU

BCA 030.01.36.219.1

Ankara 26.8.1955

Sayın,
Adnan Menderes
Başvekil
Ankara

Anavatanından ayrılmaz bir bütün olduğunu ifade ettiğiniz
25.8.1955 tarihli zafer gazetesinde Kıbrıs ve Kıbrıs'daki

vatandaşlarımızın akibeti hakkındaki beyanatınızla Atatürk'ün İtalyanlara vermiş olduğu dersin bir aynı olduğunu , bu münasebetle türk'ün ezeli esaletinin ne derece yüksek olduğunu bir defa daha isbat etmekle dosta dost düşmana da ne suretle mukabele edileceğini en kat'i ve en selâhiyetli bir lisanla ifade etmiş bulunuyorsunuz .

Daha dün yurdumuzdaki hezimetini unutarak görülmemiş küstahlıkda bulunan bir millete layık olduğu dersi vererek efkârı umumiye üzerinde müsbet ve derin akisler yaratmış bulunuyorsunuz.

Türk milleti sizleri başında gördükçe göğüsleri iftiharla kabarmaktadır. Millet namına verdiğiniz ve vereceğiniz isabetli kararlarınızda muvaffak olmanızı halıkı zışandan niyaz etmekteyiz.

Derin saygılarımızı sunarız.

Gözaydın ailesi

İsmail Hakkı Gözaydın

Muhasebeci

Demirlibahçe Düşün sokak

No: 1 Cebeci-Ankara

BCA 030.01.36.219.1

Transit

SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ISTANBUL

NICOSIA, 26/8/55

KIBRIS HAKKINDAKI DUNKU BEYANATINIZ BIZIM ICIN HUDUDSUZ MESERRET KAYNAGI OLMUS VE KIBRIS UFKUNU SARAN KARANLIK BULUTLARI DAGITMISTIR BU MUTLU GUNU KIBRIS TURKLERI KURTULUSLARININ MUJDECISI SAYACAK VE BAYRAM YAPACAKLARDIR SIZ VE HUKUMETIMIZE OLAN DERIN BAGLILIGIMIZI BIR DAHA IFADE EDERKEN MINNET VE SUKRAN HISLERIMIZI ARZ EDER HURMETLE + ELLERINIZDEN OPERIZ AYHAN HIKMET KIBRIS TURK KURUMLARI FEDERASYONU GENEL SEKRETERI

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.219.1

Transit

BASVEKIL ADNAN MENDERES ISTANBUL

NICOSIA, 26/8/55

KIBRIS HAKKINDAKI DUN VERMIS OLDUGUNUZ TARIHI
BEYANAT YUZBIN KIBRIS TURKUNU KALBLERINI BU
KARANLIK GUNLERDE SEVINC VE IFTIHARLA
DOLDURMUSTUR YESIL ADANIN ANAVATANDAN AYRILMAZ
BIR PARCA OLDUGU IMANIYLA SIMDIYE KADAR KIBRISTA
MEVCUDIYETINI MUHAFAZA EDEN BIZLERIN BU IMANI
KIYMETLI BEYANATINIZLA BIR KERE DAHA SARSILMAZ BIR
SEKILDE TAKVIYE EDILMISTIR STOP +
YUKSEK HIMMET VE SAYENIZLE BU SARSILMAZ IMANIN BIR
GUN GERCEKLESECEGINDEN EMINIZ STOP = OSMAN OREK
KIBRIS TURKTUR PARTISI GENEL SEKRETARI ++

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN M NDERES BASVEKIL ISTANBUL

NICOSIA, 26/8/55

KIBRIS TURKLERININ MUKADDERATI HAKKINDAKI
BEYANATINIZ BIZLERI SONSUZ SEVINCE GARKETMISTIR
IMANLI V E GUR SESINIZ MANEVİYATIMIZI YUKSELTMISTIR
MINNET VE SUKRAN HISLERIMIZLE HURMETLE
ELLERINIZDEN OPERIZ = AYHAN CIFTCIOGLU MAGUSA
KIBRIS TURKTUR PARTISI SEKRETER VEKILI +

JCS

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

BASVEKIL ADNAN MENDERES ISTANBUL

NICOSIA, 26/8/55

KIBRIS HAKKINDAKI BEYANATINIZ HEPİMİZİ SON DEREÖE SEVİNDERMİS VE MANEVİYATİMİZİ TAKVİYE ETMİSTİR STOP SAHSİNİZDA TEMSİL EYLEDİĞİNİZ BÜYÜK MİLLETİMİZ TARAFINDAN UNUTULMADIĞIMIZA KATI İSAR[?]ET OLAN BU KIYMETLİ BEYANATINIZDAN DOLAYI SİZE VE BÜYÜK MİLLETİMİZE MİNNET VE SÜKRANLARİMİZİ HURMETLE SUNARIZ = KIBRIS TÜRK TUCARLAR DERNEĞİ BASKAN VEKİLİ + ORHAN +

BCA 030.01.36.219.1

Telsiz Telgraf

BASVEKİL SAYIN ADNAN MENDERES ISTANBUL

NICOSIA, 27/8/55

KIBRIS TÜRKLERİNİN ATISINI GARANTİ EDEN BEYANATINIZDAN MUTEHASSİS OLDUK SAYGILARİMİZLA ELLERİNİZDEN OPERİZ = PERİSTERONA (LEFKOSA) TÜRK HALKI NAMINA HAMİT HASAN +

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.219.1

Telsiz Telgraf

SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ISTANBUL

LIMASSOL, 29/8/55

ANAVATANDAN OKSUZ KALMIS BIZLERI EMSALSIZ
BEYANATINIZLA IHYA ETTINIZ ASIL MİLLETİMİZLE SIZLERE
BAGLILIGIMIZI BILDIRIR ELLERİNİZDEN OPERİZ = LEYMOSUN
TURK OCAGI NAMINA SEKRETER ASIM OZTURK +

BCA 030.01.36.219.1

Telsiz Telgraf

SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL I S T A N B U L

LIMASSOL, 28/8/55

ISTIKBALIMIZIN EMMIYETTE OLDUGUNU ACIKLAYAN
BEYANATINIZ BIZI SON DERECE MUTEHASSIS ETMISTIR
BAGLILIGIMIZI BILDIRIR HURMETLE ELLERİNİZDEN OPERİZ =
DOGAN TURK BIRLIGI LEYMOSUN +

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

SAYIN MENDERES BASVEKIL ANKARA

NICOSIA, 26/8/55

KIBRISIMIZ HAKKINDAKI KESIN KARAR VE BEYANATINIZ
KIBRIS TURKLERI ICIN BIR IKSIRDIR ASIL MİLLETİMİZE VE

JCS

HUKUMETINIZE OLAN IMANIMIZ SARSILMAZ VE EBEDIDIR
IHYA EDILMENIN MINNET SUKRAN VE HEYECANI ICINDEYIZ
BIZE MESUT BIR ISTIKBAL UFKUNUN GUNESI HALINDE TULU
ETTINIZ VAROLUNUZ = KIBRIS KONEDERA KOYU TURK
HALKI +++

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

BASVEKIL SAYIN ADNAN MENDERES ANKARA

NICOSIA, 26/8/55

KIBRIS MEVZUUNDA DUN YAPMIS OLDUGUNUZ KESIN
BEYANATI MINNET VE SUKRAN DUYGULARIYLA KARSILADIK
EN DERIN SAYGILARIMIZI SUNAR ELLERINIZDEN OPERIZ =
HALK KULUBU SEKRETERI+++

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

PEK SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ANKARA

FAMAGUSTA, 26/8/55

KIBRIS HAKKINDAKI TARIHI BEYANATINIZ SARSILMAZ
IMANIMIZI KUVVETLENDIRMIS BIZLERI SEVINCE
GARKETMISTIR UYELERIMIZIN SONSUZ MINNET VE
SUKRANLARINI ARZEDER HORMETLE ELLERINIZDEN OPERIZ
= = KEMAL KARADERI MAGUSA TURK OCAGI SEKRETERI+++

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES TURKIYE BASBAKANI ANKARA

LEFKACYPRUS, 26/8/55

HUKUMETINIZIN ISABETLI KARARINI BILDIREN YUKSEK SAHSINIZIN VECIZ BEYANATINI KIBRIS TURKLERI ISITMEKLE EN BUYUK HUZUR VE EMNIYETI HISS ETMISTIR BAGLILIGIMIZI BILDIRIR MUBAREK ELLERINIZDEN OPERIZ = A KEMAL LEFKE BELEDIYE BASKANI+++

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BASBAKAN ANKARA

FAMAGUSTA, 26/8/55

KIBRISLA ILGILI BEYANATINIZ DOLAYISILE MINNET VE SUKRANLARIMIZI HURMETLERIMIZLE ARZEDERIZ MAGUSA TURK ESNAFLAR BIRLIGI ADINA SEKRETER NEBIL NABI +++

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

SAYIN BASBAKANIMIZ ADNAN MENDRES ANKARA

PAPHO, 26/8/55

TURK KIBRIS ICIN GIRISTIGINIZ KATI MUCADELEDEN VEBILVESILE RADYO VASITASIYLA VERDIGINIZ

JCS

BEYANATTAN DOLAYI BIZ KIBRIS TURKLERI SAHSINIZA VE
MILLETIMIZE KARSI SONSUZ MINNETTAR VE MUTESEKKIR
KALDIK BUTUN KALBIMIZLE SIZE GUVENIYORUZ = MAKIL
HODJA ULKU YURDU SPOR BAF KIBRIS+++

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

SAYIN BASVEKIL ADNAN MENDERES ANKARA

PAPHO, 26[?]/8/55

KIBRIS HAKKINDAKI BEYANATINIZI SEVINCLE KARSILADIK
ICTEN GELEN TESEKKURLERIMIZI SUNARIZ += DR. IHSAN ALI
BAF TURK BIRLIGI SEKRETERI

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

BASBAKAN MENDERES ANKARA

POLIS, 27/8/55

KIBRIS TURKLERI HAKKINDAKI KONUSMANIZ BIZLERI
MUTEHASSIS ETMISTIR SUKRANLARIMIZI BILDIRIR SAG
OLUNUZ += POLI TURK HALKI

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.219.1

Ankara
26.8.1955

Sayın,
Adnan Menderes
Başvekil

25/8/1955 tarihli Zafer gazetesinde Kıbrıs'daki Türk vatandaşlarımız hakkında her türkün kalbine ferahlık verecek beyanatınızla , insan hak ve hürriyetlerine riayet etmesini bilmeyen dünkü Yunan müstevlilerine verdiğiniz ders mahiyetindeki irşadkâr cevabınızla vatanperverliğin şahikasına yükselmiş , bu milletin Atatürk gibi nicelerini yetiştirmeye kadir bulunduğunu en bariz jest, harekât ve icraat ile isbat etmiş bulunan siz büyüklerimizi başımızda görmenin sevinci ile gönüllerimiz ferahlamaktadır.

Hepimiz izinizdeyiz. şimdiye kadar olduğu gibi bundanböylede milletin hayrına matuf kararlar ittihazında daim bulunmanızı ve daha uzun yıllar başımızda kalarak sıhhatle muammer olmanızı cenabı hakdan niyaz eder saygılarımla ellerinizden öperim.

Serbest Mühendis
Cemal Taner
Yeni mahalle Miralay Nazımbey
Sokak No: 128

BCA 030.01.36.219.1

26/8/1955

Sayın Adnan Mendres
Başbakan

Ankara

Sayın Başvekil.

Türk milleti derin ve derin olduğu kadarda çetin bir imtihan verecektir. Bu imtihanda mensubuyetiyle iftihar ettiğiniz büyük Türk milletine başarı sağlamak için heppimizin aynı hassasiyetle hareket etmemiz lâzım geldiği kanaatindeyim. Bunun sebebi kıbrıs meselesidir.

Yunan politikasının kahpece hazırladığı oyunları, tuzakları bozmak maksadıyla bazı tedbirlerin alınması yerinde olacaktır.

Balkan komitacılığına has çalışmalar vardır. Biz Türkleri politika sahnesinde zaif düşürmek istedikleri zaman, karşımıza daima ve ilk hamlede bir papazı çıkarırlar. Milli politikalarını din kisvesi altında karşımıza Dikerler. Böyle şeytani bir yola girmelerinin açık sebebi bizi dünya kiliselerine hıristiyanlığın düşmanı olarak tanıtmak içindir. Şimdi sizden bu hususta bir ricada bulunacağız. Bu oyunu bozmak esastır. Hiç bir suretle papazları muhatap ittihaz etmeyelim. Onları istihfafla tezyif etmiyelim. Yalnız yunan milli hükümet ve milleti hedef olmalıdır. Hatta bu hususta matbuatıda ikaz etmek imkânı varsa, ikaz edilmesi faydasız sayılmaz. I/Aralık/1954 yılında bu yolda yazmış olduğum bir yazıyı ayrıca takdim ediyorum. Lütfen keyfiyeti bu yolda incelemenizi rica eder derin saygılarımı sunarım.

Celâl Balkanlı

BCA 030.01.36.219.1

26-8-1955

Pek Sayın Başvekilimiz.

İşiniz pek çoktur. Uzun yazmıyorum. Zaman harcar çünkü. Tek, tek ne söylesek duyulmaz. Kıbrıs için karşımızdakilere ders olacak ve kesinlik taşıyan demecinizden tahassüs duydum. Sağ olunuz. Teşekkür ve minnetlerimi arzederim.

Kerami Enginalev

Sazlımalkoç öğret.

Pehlivanköy Trakya

BCA 030.01.36.219.1

26/8/955

Aziz büyüğümüz

Dün sabah gazetesinde Kıbrıs için beyanatınızı okuyunca gözlerim yaşardı.

Bu tahassusatımı size bildirmeği bir borç bildim.

B.A. Belgeler

Memleketimize uzun seneler faydalar sağlamanızı gönülden diledim.
Hürmetlerimin Kabulünü rica ederim efendim.

Musiki Mecmuası sahibi
Lâika [?] Karabey

BCA 030.01.36.219.1

İstanbul, 26/Ağustos/1955

Sayın Bay

Adnan Menderes;

“Türk’ün şî’arı sabırdır” Ata sözünü bir daha isbat ettiniz. Tam zamanında, Türk’ün dim dik nöbette olduğunu, efkârı umumiyeye açıklamanızla, Kıbrıs’lı kardeşlerimizin kalplerini ferahlattınız. Hepimizin maneviyatını takviye ettiniz. Sağ olun.

Palikaryalara hudutsuz hıncım var. Onları, icabederse, hiç bir vasıta bulamasam bile, dişlerimle çiğ çiğ parçalamağa hazırım. Eminim bütün Türk’lük aynı his ve duygularla dop doludur.

Elimde olmayan bir taşkınlıkla ve Millî hislerimin hudutsuzluğu ile sizi rahatsız ettiysem, özür dilerim.

“Onun izinde”, sizin yolunuzdayız. Allah sizi bize bağışlasın, Sayın Menderes.

Candan sevgilerimle selamımın kabulünü rica ederim.

Bir Türk Kadını

Fevziye Bağlan;

Yıldız Posta caddesi Yalçınlı Apt.

No: 1 : Daire 1

Beşiktaş-İstanbul

BCA 030.01.36.219.1

26-8-1955 istanbul

Sayın başvekil adnan menderes:

yunanlılara karşı vermiş olduğun beyaneti çokzamandan beri:
beklemekteydim şimdiise sevincimden üyğü üyumadım hayallah senden:

JCS

razi olsun ben onların kanından doymadım azkeldi birdahi nasib
olacakmiki yunan kani içmeye acaba benim yaşım 55 emret kine hazırım
yunan kani içmeye şimdi kine hazırım kibris ve selenuge geçmiye benim
kibi 3 daha olursa bize azkelur yunanlıların kani : can kurban olsun veta
millete

emrinizi bekliyorum sayın başvekil adnan mederes
bılvesile enderin saygı hörmetlerimi sunarım başvekilim
yazan şebın karahisali yusuf tombul
adresim galata ünıyon han No, 73 te

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

Sayın Adnan Menderes Başvekil – İstanbul

Nicosia, 26/8/55

Kıbrıs Hakkındaki emsalsiz beyanatınız hepimize sevinç gözyaşları
akıttı en derin saygılarımızla ellerinizden öperiz

Cetmakaza [?] üyeleri adına
Doktor Ziver

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

Sayın Adnan Menderes Başvekil – Florya

Famagusta 26/8/55

Kıbrıs mevzuunda Türk görüşünü dünya umumi efkârına ilân eden
ve şarlatanlara Kati bir cevap teşkil eden sözlerinizi radyolarımızın

B.A. Belgeler

başında sevinç gözyaşları dökerek dinledik Ana vatandaki 22 milyon Kardeşimizle birlikte damarlarımızda bu kan ve kalplerimizde bu iman varken haklı davamızda er geç muzaffer olacağımıza inanıyoruz Tek ümidimiz sizlersiniz sağ olun var olun

Ramiz Manyese [?]
Magosa Türk gücü kulübü sekreteri

BCA 030.01.36.219.1

TELGRAF

Sayın Adnan Menderes Başvekil – İstanbul

Lefka Cyprus 26/8/55

Milli varlığımızı ebediyen Teminat altına alan Beyanatınıza sonsuz şükran ve minnetler.

Türk Kulübü Lefke

BCA 030.01.36.218.2*

TELGRAF

ELT Adnan Menderes Başbakan İstanbul

Şişli, 25/8/55

Sayın Başkanımız bugün Kıbrıs mevzuunda 24 milyon Türke Tercüman olarak bütün dünyaya Akseden beyatanız gözlerimizi sevinç gözyaşlarıyla

* Bu fon kodunda toplam 152 sayfalık belge bulunmaktadır. Birbirine benzeyen bu belgeler arasında, yer sıkıntısı nedeniyle örnekleme yapılarak aşağıdaki belgeler sunulmuştur.

JCS

Kalplerimizi türk olmanın gururu ile doldurdu her zaman her yerde her devirde sizlere sizin gibi vatanseverlere ihtiyacımız vardır sağ olun var olun orhaniye Ağır Bak. Fb. sivil işçileri adına cemel güç

BCA 030.01.36.218.2

TELGRAF

KAHRAMAN BAS VEKILIMIZ ADNAN MENDERES ANKARA

NAZILLI, 25/8/[1955?]

KIBRIS HAKKINDA VERMIS OLDUGUNUZ BEYANATI OKUDUK
HER KELIMESI MAHALLEMIZ HALKI TARAFINDAN TASVIP
EDILDIGINI BU YOLDA HER FEDAKARLIGI VE HATTA
CANIMIZI VERMEGE HAZIR OLDUGUMUZU ARZ EDERIZ.
SAYGILARIMIZLA+.=
NAZILLI CUMHURİYET MAH. İHTİYAR HEYETİ BASKANI
MUSTAFA AKGUNES

BCA 030.01.36.218.2

TELGRAF

SAYIN ADNAN MENDERES BAS BAKANIMIZ

ORDU, 25/8/[1955?]

KIBRIS HAKKINDAKI VERMIS OLDUGUNUZ BEYANATINIZI
RADYODA DINLEYİNCE SEVİNCİMİZDEN AĞLADIK KIBRIS
YASAMAKTA OLAN TÜRK KARDESLERİMİZİN YALINIZ
OLMADIKLARINI ARKALARINDA TÜRK MİLLETİNİN
BULUNDUGUNU SİZLERİN AGZINIZDAN İSİTMEKLE
SEVİNCİMİZ BİR KAT DAHA ARTMIŞTIR BU HUSUSTA

B.A. Belgeler

EMIRLERINIZE DERHAL DAMARLARIMIZDAKI ASIL
KANLARIMIZI DOKMEGE HAZIR OLDUGUMUZU BILDIRIR
ELLERINIZDEN OPERIZ = ALI GURESCI IBRAHIM ALPER
YAKUP CEBI LUTFI SAYGI HUSNU BAYRAKTAR

BCA 030.01.36.218.2

TELGRAF

ANKARA SAYIN ADNAN MENDERES BAS VEKIL

FATSA, 27/8/955

BEKLEDIGIMIZ SULH SUKUNJNN NN SULH SUKUNU
KOMUNIST TESIRINDEN KENDISINI ALAMAYARAK BOZMAGA
CALISAN KIBRIS RUMLARI DUNYA DEMOKRASININ EN
BUYUK DUSMANININ AVUCU ICINDE SAYILDIGIMIZ HALDE
KORKMADAN YIMNN YILMADAN CELIK BILEK VE IMANLA
GOGUSU ACIK NESE ICINDE GEZEN BIT KARADENIZLILERIN
HER BIRIN NEB DAGLARINDAKI INLERINDEN BIRER CAKAL
GIBI CIKARAK DOGAN SANN BOGAN SOYTARI OGLU VE
DAVUT OGLU VE HALEN 34 SENEDIR BIR KABUS GIBI
UYKULARINI KACIRAN BIR TOPAL OSMAN AGA OLDUGUNU
UNUTMUS LARSA YESIL NN YESIL ADANIN 24 SAATTE
MUKADDERATINI TAYIN ETMEK VE BIN SENEDAHA TURKU
AGIZLARINA ALAMAYACAK HALE GETIRMEK ICIN
YEDISINDEN YETMISINE SINIRLERI GERILMIS OLARAK SU
ISARETI BEKLIYORUZ HAYDI = OMER SARIHAN

JCS

BCA 030.01.36.218.2

TELGRAF

SAYIN MENDERES BAS VEKIL ISTANBUL

ESKISEHIR, 25/8/55

TURK KIBRIS MILLI DAVASINDA TURKLUGUN RUHUNA
TERCUMAN OOLAN ASIL BEYANATINIZI DERIN BIR HEYECAN
ATMOOSFERI ICINDE OOKUDUK MILLI HEYECAN TURKUN EN
BUYUK GIDASIDIR SOZLERINIZ CORAK RUHLARA BIR PINAR
SERINLIGI SUNMUSTUR VAROLLUNUZ SAG OLUNUZ = = = =
= KIBRIS TURKTUR CEMİYETI ESKISEHIR SUBESI

BCA 030.01.36.218.2

TELGRAF

Acele Sayın Adnan Menderes Başvekil İstanbul
Amasya, 25/8/55

Büyük Davamız Kıbrıs mevzuunda hükümet başkanı olarak Türk
milletinin hislerine tercüman olan Konuşmanızı Radyodan büyük bir
heyecanla dinledik her Türk gibi Kıbrıs için ölüyoruz ve öldürüyoruz hürmetle
ellerinizden öperiz

Amasya Tuhafiyeciler Birliği

BCA 030.01.36.218.2

25/8/955

Sayın ADNAN MENDERES

BAŞVEKİL

ANKARA

B.A. Belgeler

Asil milletimizin tercümanı olarak; Kıbrıs tezini İngilterede müdafaa edecek hey'etin gönderilmesi münasebetile ecdadına has bir vekar ve asil bir lisanla irat buyurduğunuz nutuk muhakkakki Haddini bilmezlerin ensesini haşlamış cihangir fatihlerimizin at kişnemelerini kılıç sallamalarını ve aslanca naralarını hatırlatmıştır.

Kalbimizi teskin ettiniz Yüreğimize su serptiniz. Türk milletinin her sahada olduğu gibi milli hislerilede mücehhes medarı iftiharî Başvekilimiz sevgili menderesimize en halisane hürmetlerimizi arz eder ellerinden öpmekle gurur ve şeref duyarız.

Tapu Kadastro Memur kursu
Talebeleri adına Hüseyin Seymen

Merkez tapu sicil Muhafızlığında

BCA 030.01.36.218.2

Karşıyaka
25/8/1955

Efeler diyarı Aydın'ın çocuğu;

Sayın Adnan Menderes;

Başvekil.

Kıbrıs mevzuunda olan beyanatınızı gazetelerde bir kelimesini dahi İhmâl etmeden dikkatle okudum. 15/Mayıs/335 faciasını İzmir'de yaşamış ve Türk'üm deyebilmekliğin büyük bir günah olduğu O kara günleri görmüş ve İzmir'de ilk kurşunu atanlar arasında hizmet etmiş ve İstiklâl harbinin bütün acılarına seve seve katlanmış ve göğsünde İstiklâl madalyası taşıyan bir Türk vatandaşı sıfatiyle bu beyanatınız karşısında göğsüm kabardı, Millî hislerime ve gönlümün dediklerine tam tercüman oldunuz.

O millet ve onun hâmileleri senin konuştuğun dilden anlar; bu beyanatınızla hiç bir parti farkı gözetmeden bütün Türk milletinin hislerine ve isteklerine tercüman olduğunuza eminim.

JCS

Bir Türk vatandaşı olarak sizi tebrik ederim. Yolun İzmir'e düşer ve zahmetinizi de esirgemezseniz fakir yuvamda sana koca fincanlı bir Türk kahvesi borcum olsun.

Hürmetlerimle.

İzmir
Karşıyaka I869 sokak NO.13/B evde
C.H.P. Alaybey ocağından
Ali Gönenli.

BCA 030.01.36.218.2

Eskişehir: 25/8/955

Pek muhterem Baş vekilimiz...

Şu anda içinde bulunduğumuz gurur ve heyecanımızla acaba hislerimizi size izah edebilecekmiz.Bir halk çocuğu olmamız hasebile ifadelerimizde bir hata olursa hoş görmenizi rica ederiz.

Biraz evvel radyoda neşrolunan (KIBRIS)a dair beyanatınızı hassasiyetle dinledik.

Hislerimizin tercümanı oldunuz.U marızki Yunanlı dostlarımızda bu konuşmanızdaki vakur ifadeyi anlamış olsunlar.

Türk milleti hiç bir zaman üç-beş palikaryanın tahriklerine aldırılmıyacaktır. Fakat yunanlılar millet olarak Türk camiasının mal ve canına kasteder mahiyette bir harekete tevessül ettikleri zaman küçük bir işaretinizle yer yüzünde (Elen) diye bir kimse bırakmayıncaya kadar cihada atılmaya hazırız.

TÜRK'ün kim olduğunu ve yakın tarihte onun müthiş sillesini yiyen yalınayak palavracılara bu müthiş hakikati bir kerre daha hatırlattığınızdan dolayı nekadark teşekkür etsek azdır.

Ey, yiğitler yatağı Anadolunun muhteşem Bozkurt'u size olan minnettarlığımızı bir kerre daha katbekat derinleştirdiniz, sizinle ne kadar iftihar etsek yinede azdır.

Allah sizi bu aziz milletimize bağışlasın.

B.A. Belgeler

Dilaver Vural
Kırmızı Toprak Mh.
Arslan Sk. No. 19

Hürmetlerimizle.
İ. Hakkı Sarıtuğ
Arifiye mahallesi
Köprü Sk. No.3
Eskişehir

BCA 030.01.36.218.2

TELGRAF

ELT BAS VEKALET YUKSEK MAKAMINA ANKARA

ANTAKYA, 24/8/955

20 8 955 TARİHLİ YENİ SABAH GAZETESİNİN BAS
MAKALESİNDEKİ 28 8 955 TARİH KIBRIS TURKLERİNİN
NKATLIAM GUNU TESBIT EDİLDİGİNİ NEFRETLE OKUDUK BU
IGRENC HABER ASIL TURK KANI TASIYAN DAMARLARIMIZI
KAMCILAMISTIR HATAYA COK YAKIN OLAN KIBRISLI
KARDESLERİMİZ ICIN EMRİNİZDE OLMEYE OLDURMEYE
HAZIR OLDUGUMUZU TURK TARİHİNE İKİNCİ BİR OTUZ
AGUSTOS ZAFERİ YAZMAYA YUNANLILARA İKİNCİ DEFA
KENDİLERİNİ TANITMAYA HATAY KUVEYİ
MİLLİYECİLERİNİN HAZIR OLDUGUNU SAYGI İLE ARZ EDERİZ
= ANTAKYA KUVAYI MİLLİYECİLERİ ADINA BASKAN ABDİN
ERTUGRUL+++

BCA 030.01.36.218.2

24[?]/8/955

Sayın Menderes:
Bilgilerinize. Saygılarımla
[imza okunamadı]

İSTANBUL

Sayın bay Hikmet Bil :

Kıbrıs Türktür derneği genel başkanı
Hürriyet gazetesi
Istanbul

Sayın bayım:

Geçen sene Ekimde Kıbrıs işi için sizi rahatsız etmiştim. Beni her halde hatırlayacaksınız. Ben Hikmet Adsız hürmetkarınızım. Bu mektubumla size yerinde bir teklifte bulunacağım:

I-A- İtalyan şairi Danoçiyof[?] birinci cihan harbinden sonra topladığı 30,000[?] kada[r] gönüllü sivil ile Tiryesteyi işgal ve İtalyaya ilhak etmişti.

B- Hindistandaki [okunamadı] portekiz sömürgesini silahsız hint sivilleri bir harbe meydan vermeden tasviye azminde olduklarını olaylar isbat ediyor.

C- [Okunamadı] sömürgesi ayağa batan bir çivi gibi Hint milliyetçilerini nasıl rahatsız ediyorsa Ege ve bilhassa I2 adalar (dan- MEİS-)in de bizi aynı şekilde rahatsız ettiğin[i] söylemeğe bile lüzum yoktur.

Dilek: Meisi İlhak için yeter miktarda aydın Türk gönüllüleri Danonçiyoy misalini pek ala verebilirler. İrlanda milliyetçileri gibi (el altından devletin himayesi ile) bir askeri depoyu soyarak veya başka bir tertip düşünülerek bu işi başarmak pek ala mümkündür. Bu işe ben şahsen beş yüz lira nakit olarak; Hikmet Adsız da bedenen tahsis e[t]meğe hazırım.

Bu fikrimde samimi olduğuma İzmirde çıkan hücum gazetesi sahibi sayın Nihat Paykoç şahittir. İkibuçuk sene önce kendi aramızda bu işi konuşmuştuk.

2- Kıbrıs Türktür derneğinin genel merkez makbuzlarından 00242 sayılısı bendedir. yani bir üyenizim. Malesef dernek iyi çalışmıyor.

A-Üyelere henüz kimlik belgesini veremeyen (Fatih) şubeniz Balo tertibi ile meşgul.Yaka rozetleriniz davayı çok iyi tanıtıyor. Malesef o da yok. Genel merkezde genç katibiniz ricam üzerine kendi yakasındaki bana verdi.

B- Kıbrıs işi için para toplamak silah toplamak demektir. Gereğinde kan isteyen Kıbrıs davasını Balolar ile Sosyete delisi lüks serserilerin ayağına düşürmek hatadır. Cami yaptırtmak için köy köy gezenlerin yüzde bilmem kaçını dercep ettikleri bir hakikat olduğu halde ; halk Allah rızası için yardım ediyor. Olgun bir meyve halinde köylerin harimine

kadar giren Kıbrıs işi de en az bu kadar kutsal bir davadır. Bu bakımdan biz Türkiye aydınları Megalo İdea cıların tırnağı kadar fedakarlık yaparak köylere gidemiyor[uz]. Köylere gidilse hem para toplanır hem şubeler açılır. Dün bunu ayak üstü teklif ettim Bana sen yap dediler . bir yala uydurarak ret ettim. Malesef bildiğiniz gibi benim huku[ki] durumum buna mani. Hakikatı kendilerine söylemiş olsaydım dernekten kaydımıda silerlerdi

3- Halk partisini yıkan tek parti idaresinin bütün hastalıkları ile malul bulunan DP nin perestiji düşyüğü bir gerçektir. Toprak mütegalibesini ortadan kaldırarak Türk köylüsünü Toprağa yani hürriyete kavuşturacak olan faaliyetteki tek parti (o değişen programları ile) malesef yane halk partisidir.Fakat milleti kendisinden fazlaca üşütmüş bulunan bu parti kolay kolay iktidara gelemmez. Millet partisi ile köylü partisi ise ağaların davasına müzahir. Bizi toprak ağaları idare edecek olduktan sonra semer değışti[re]rek sırtımızda yeni yaralar açmağa pek lüzüm yoktur. Bu bakımdan Hiç olmazsa Kıbrısın mukadderatı bahis konusu olan şu günlerde Makyevelist bir amaç güden iç politika kavgalar[ını] bir tarafa atarak İktidarı tek cephe halinde destekleseک iyi olur. Bunun için gazeteleri[n] muhalefeti uyarmaları lazımdır fikrindeyim. Ben bu gün İstanbuldan ayrılıyorum ilk fırsatta sizi rahatsız edeceğim. Saygılarımla.

Ergenekon köylü ve işçi partisi kurucusu

BCA 030.01.36.218.2

TÜRKİYE MİLLİ GENÇLİK TEŞEKKÜLLERİNİN KIBRIS
MESELESİ VE KIBRIS TÜRKLERİNE YAPILMASI GEREKEN
YARDIMLAR HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞINA,
BAŞBAKANLIĞA, DIŞİŞLERİ BAKANLIĞINA VE DİĞER İLGİLİ
BAKANLIKLARA TAKDİM ETTİKLERİ MÜŞTEREK RAPORDUR

I- Kıbrıs Meselesinin bugünkü durumu; Bu meseledeki Türk Görüşünün resmen açıklanması ve Adanın mukadderatı hakkındaki Türk tezinin esaslarını teşkil edecek geniş bir etüdün acilen hazırlanması zarureti:

Türkiye millî Gençlik Teşekküllerinin 16/Temmuz/1952 tarihli Beyannamelerinde de belirtildiği gibi, Kıbrıs Adasının Yunanistan'a ilhakı için Kıbrıs'ta ve Yunanistan'da devamlı tahrikât yapıldığı malûmdur. Elen Kırallı Majeste Paul'ün başkanlığı altında faaliyetlerine devam eden "Kıbrıs'ı ilhak cemiyeti" bu tahrikâtı had bir safhaya getirirken, Yunan Hükûmeti de, meseleyi bir taraftan İngiltere ile Yunanistan arasında müzakere mevzuu yapmağa çalışmakta, diğer taraftan Birleşmiş Milletler Asamblesine götürmek için gayretler sarfetmektedir. Türk Gençliğinin, Türk basın ve umumi efkârının bu meseledeki hassasiyeti kaale alınmadan, Kıbrıs'ın coğrafî, tarihî, ekonomik, askerî ve stratejik sebeplerle Küçük Asya'ya bağlı olduğu ve İngiltere'nin çekilmesi takdirinde Ada'nın Türkiye'ye iade edilmesi gerektiği hususundaki Türk görüşü hiç hesaba katılmadan Kıbrıs'ı ilhak kampanyasına aralıksız devam ediliyor.

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, bugünkü dünya şartları içinde, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakının kolaylıkla bir olup-bitti haline getirilebileceğine kani bulunmamakla beraber; Yunan Millet ve Hükûmetinin Kıbrıs'ı ilhak kampanyasında bu derece ileri gitmesi; yapılan geniş ölçüde propagandalar neticesinde, Kıbrıs'ın bütün dünyada bir Yunan adası olarak tanıtılmış bulunması; ve nihayet Orta Doğu'daki İngiliz menfaatlarının tasfiyesini lâkaydiyle takip eden Birleşik Amerika'nın, Kıbrıs üzerindeki Yunan tahrikâtını müsamahakâr ve Yunanistan lehine tefsir edilen bir sükût politikasıyla karşılamakta olması; Türk Gençliğini Kıbrıs mevzuunda ciddî endişelere sevketmekte ve Hükûmetimizin bu hususta ifade edilmiş açık ve kat'î bir politikasının mevcut olmaması Gençliği derin surette müteessir etmektedir.

Yakın bir geçmişte Halk Partisi Hükûmetlerinin aciz ve pasif dış politikaları yüzünden kaybedilen Oniki Ada, Türk Gençliğinin kalbinde ebedi bir yaradır. Türk Gençliği, Türk-Yunan Dostluğu nam ve hesabına Oniki Ada üzerinde Millet adına işlenen feci hatanın daha geniş ölçüde tekrerr etmemesi için, Kıbrıs meselesinde müteyakkız bulunulması ve bu meselede hiç değilse Yunanistan kadar faal bir politika takip edilmesi icap ettiği fikrindedir.

Umumiyetle Devlet Adamlarımızda mevcut kanaata göre, Kıbrıs meselesi bugünün mevzuu değildir. "Eğer Kıbrıs günün birinde ciddi surette tehlikeye düşecek olursa, Hükûmet gereken tedbirleri alacaktır" denilmektedir. Yunanistan'daki son hadiseler ve bu hadiselerin bütün dünyadaki akislerine, Birleşik Amerika'nın Yunanistan'ı teşvik eder

mahiyetteki politikasına rağmen, Türk Devlet adamlarına mahsus olan bu görüşün doğruluğunu kabûl etmek güçtür. Yunanlıların Kıbrıs'ı bir Yunan Adası olarak tanıtmak ve Yunan taleplerini meşru göstermek için sarfettikleri muazzam gayretler muvacehesinde, Türk Hükûmetinin Kıbrıs mevzuundaki görüşünü peşinen ve resmen açıklamasının, Türk-Yunan dostluğuna en az bizim kadar ihtiyacı olan Yunan Millet ve Hükûmetine dostça bir ihtar mahiyetinde olacağı, ve Kıbrıs üzerindeki Türk görüşünü bütün dünyaya ilân etmek suretiyle, gelecekte ileri sürülecek talep ve iddialarımıza bir mesnet teşkil etmesi bakımından müspet tesirleri olacağı aşikârdır.

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, Kıbrıs mevzuundaki Türk görüşünün resmen açıklanması veya hiç değilse, diplomatik yollarla Yunanistan, Britanya ve Birleşik Amerika Hükûmetlerine açık ve kategorik olarak bildirilmesi lüzumunu Hükûmetimizin dikkat nazarına ehemmiyetle arz ederler.

Bundan başka, Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, Kıbrıs üzerindeki haklarımızı korumak ve yakın veya uzak bir istikbalde Kıbrıs'ı kurtarmak için, şumullü ve sistemli ön çalışmalara şiddetle ihtiyaç olduğu kanaatinde idirler. Henüz ne Hariciyemizde ne de Üniversitelerimizde Kıbrıs mevzuunda yapılmış esaslı bir etüd mevcut değildir. Yunanlılar günün birinde Kıbrıs meselesini Birleşmiş Milletler asamblesine götürdükleri takdirde, Türk hariciyesinin bu meseledeki görüşünün müstenidatı ve Türk tezinin esasları ne olacaktır? Türkiye Millî Gençlik Teşekküllerindeki bilgiye göre, bu mevzuda maalesef henüz hiçbir hazırlık yapılmamıştır.

Bu eksikliği gözönünde bulunduran Türkiye Millî Talebe Federasyonu, 5/Ağustos/1952 tarihinde İstanbul'da yaptığı bir toplantıda, daimi surette Kıbrıs mevzuu ile meşgul olacak bir komisyonun kurulmasına karar vermiştir. Bu Komisyon, Türkiye Millî Gençlik Komitesine dahil bütün teşekküllere teşmil edilecek ve ilk vazifesi, Kıbrıs mevzuunu her bakımdan etüd ettirerek Ada hakkındaki Türk tezinin esaslarını bütün ilmi delilleriyle tespit ettirmek olacaktır. Kıbrıs mevzuundaki etüd, Ada'nın coğrafî, tarihî, ekonomik, askerî ve stratejik durumunu inceleyen bir mahiyet taşıyacak ve bu sahalarda otorite sayılan zevattan müteşekkil bir ilim heyetine yaptırılacaktır. Böyle bir ilim heyetini çalıştırabilmek için Hükûmetin teşvik ve yardımlarına ihtiyaç vardır.

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, Hükümetimizin bu hususta Gençliğe tam bir müzaheret göstereceğine kani bulunmaktadırlar.

II- Kıbrıs'ta muhtariyet meselesi: Muhtariyetin Tehlikeleri ve bu husustaki Türk görüşünü izah için yapılması gereken diplomatik teşebbüsler:

Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için yapılan tahrikât ve geniş ölçüde propagandalardan son zamanlarda endişe etmeğe başlayan Britanya Hükümeti, ilhak mevzuu üzerinde müzakereye yanaşmamakla beraber, umumiyetle müstemlekecilığe tevcih edilen klasik ittihamları önlemek maksadiyle, Kıbrıs'ta muhtar bir idare kurmak fikrine temayül etmiştir. Türkiye Millî Gençlik Teşekküllerine gelen mevsuk haberlere göre, halen Britanya Dışişleri, Müstemleke ve Dominyonlar Nezaretleri mütehassıslarından müteşekkil bir heyet, Kıbrıs için evvelce hazırlanmış olan bir Esas Teşkilât Kanunu projesini tetkik etmektedir. Bu Kanun, Kıbrıs Adasını müstemleke statüsünden çıkaracak ve Britanya Milletler Camiası içinde Dominyon Statüsüne benzer bir idareye kavuşturacaktır. Bu temayül son zamanlarda İngiltere'de çok kuvvetlenmiş, ve bilhassa Spectator, The Times ve The Manchester Guardian gibi nüfuzlu gazeteler tarafından desteklenmiştir.

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, müstemlekecilığe aleyhtar ve halkların kendi kendilerini idare etmeleri prensibine samimî olarak taraftar olmakla beraber, Hükümetimizin Kıbrıs'a muhtariyet verilmesine şiddetle muarız olması lâzım geldiği fikrindedirler. Çünkü, Kıbrıs'da muhtariyetin Yunanistan'a ilhaka doğru bir adım teşkil edeceği aşikârdır. Adadaki İngiliz hakimiyetinin devamı şartı ile muhtariyet verilse dahi, böyle bir idare altında, Kıbrıs Ordodoks kilisesi tarafından güdülen, orta çağ dini taassubuna ve şövenizm derecesinde müfrit milliyetçiliğe sahip, Türk düşmanı Rum çoğunluğunun, Adadaki yüz bin kişilik Türk kitlesini kısa zamanda iktisaden mahvederek Anadolu'ya hicrete mecbur etmek için her türlü gayreti sarfedeceğine muhakkak nazarı ile bakılmaktadır. Muhtar bir idare altında Kıbrıs Türklerinin akibetlerinin Batı Trakya ve Güney Bulgaristan Türklerinin akibetlerinden farklı olmayacağı şüphesizdir.

Bu vaziyet karşısında:

1) Kıbrıs'a kayıtsız şartsız ve Adanın Yunanistan'a ilhakına doğru bir adım teşkil edecek şekilde muhtariyet verilmesine mani olmak;

2) Adada İngiliz hakimiyetinin devamı şartıyla mahdut bir muhtariyet verildiği takdirde, Kıbrıs'taki yüz bir ırkdaşımızın akalliyet haklarının teminat altına alınmasını ve dolayısıyla Ada üzerindeki Türk hukukunun korunmasını temin etmek için, halen müzakere edilmekte olan Kıbrıs Anayasasına esaslı bazı hükümlerin konulmasını temin etmek;

Üzere hükümetimizce ne gibi diplomatik teşebbüslerde bulunulmuştur? Eğer bulunulmadı ise, bu teşebbüslerin derhal yapılmasında fayda mülâhaza edilmiyormu?

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri yukardaki hususları Hükümetimizin dikkat nazarına ehemmiyetle arzetmeği milli bir vazife saymaktadırlar.

III- Kıbrıs Türk Kitlesine gösterilmesi lâzım gelen yakın alâka; Kıbrıs Türklerinin, bugünkü müstemleke idaresi altında, Lozan Sulh Anlaşmasına göre akalliyetler hukukundan ve Birleşmiş Milletler Beyannamesine göre İnsan Haklarından lâıyık vechile istifade ettirilmedikleri; ve mahalli müstemleke hükümeti tarafından yerli Rum unsurla birlikte eşit muameleye tabi tutulmadıkları; bu hususta diplomatik teşebbüsler yapılması lazumu:

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, Kıbrıs üzerindeki Türk hukukunu korumak gayesiyle yapılacak ön çalışmalar meyanında, Kıbrıs Türklerine karşı gösterilmesi gereken alâkayı ve yapılacak yardımları bu mevzuda belli başlı meselelerden biri olarak mütalâa etmektedirler. Bu günkü Millî hudutlarımız dışında kalmış Türk kitleleri içinde, Türk kültür ve ananesini en iyi şekilde muhafaza etmiş; en kuvvetli millici duygularla Anavatana bağlı kalmış ve Türk İnkilâplarını adım adım takip etmiş olan bu zinde Türk kitlesi, maalesef son zamanlara kadar Anavatandan hemen hiçbir alâka görmemiştir. İnsaniyet ve Milliyetçiliğimize taban tabana zıt olan bu ilgisizliğe artık bir son vermek ve bütün yurt dışı Türklere olduğu kadar Kıbrıs Türklerine de en yakın alâkayı göstermek Türk Gençliğinin başlıca gayelerinden biridir.

Yetmiş beş senedir yabancı bir idare altında yaşayan Kıbrıs Türklerinin, Lozan sulh anlaşmasına göre akalliyet hukukundan ve Birleşmiş Milletler beyannamesine göre İnsan Haklarından lâıyık vechile istifade edip etmedikleri hususunda, Türkiye Millî Gençlik Teşekküllerince yapılan incelemeler, maalesef müsbet neticeler vermemiştir.

1878 İngiliz işgali sırasında, ekseriyeti itibariyle büyük arazi sahibi, çiftçi ve memur olan ve İmtiyazlı bir mevkiide bulunan Kıbrıs Türk topluluğu, birinci cihan harbine kadar tedricen, ve bu harpten sonra süratle bu mevkiini kaybetmiş ve iktisaden zayıf bir duruma düşmüştür. Bu olayın mes'uliyeti, hiç değilse % 50 nisbetinde mahalli İngiliz hükûmetine aittir. İki cihan harbi arasında Kıbrıs Türkleri, mahalli Rum çoğunluğundan olduğu kadar, müstemlekeci İngilizlerden de daima fena muamele görmüşler, gerek belediye gerekse hükûmet hizmetlerinden tedricen uzaklaştırılmışlardır. Türk çiftçisi uzun zaman murabahacı, Türk düşmanı Rum tüccarların insafına terk edilmiş, son zamanlara kadar, ekseriyetin akalliyeti ezmemesi için mahalli hükûmet tarafından sosyal ve iktisadi hemen hiçbir tedbir alınmamıştır. Bugün dahi, müstemlekeci İngilizlerin ve Türk konsoloslarının lâkayd gözleri önünde, ekseriyeti itibariyle Rum üyelerden müteşekkil belediye meclislerinde alınan kararlarla Türk halkı hergün her türlü haksızlıklara maruz bırakılmaktadır.

Rum çoğunluğunun düşmanca saldırılarına ve iktisadi imha politikasına karşı, Lozan sulh anlaşmasına göre Türk akalliyet hukukunu korumak için hiç bir tedbir almamış olan İngiliz müstemleke hükûmeti, aynı zamanda, Kıbrıs Türklerini mahalli Rum unsurla birlikde eşit muameleye de tabi tutmamıştır. Bu politikanın en bariz misallerini, Türk Orta Okulları, Şer'îye Mahkemeleri, Evkaf ve Müftülük meselelerinde müşahede etmek mümkündür.

Lozan sulh andlaşmasına gelinceye kadar Ada'daki Türk Okullarıyla Şer'îye Mahkemelerini Evkaf müessesesiyle Müftülük makamını Osmanlı Hükûmeti adına doğrudan doğruya idare etmiş olan İngilizler, Lozan'dan sonra, mahalli Rum unsurun yaptığı gibi, Türklerin de bir cemaat teşkilâtı kurarak kendi müesseselerini kendi kontrolleri altına almalarına ve Türkiye'deki İnkilâplara uyararak bunları tadil ve islah etmelerine sistematik bir şekilde mümanaat etmişler, ve ayrıca, Kıbrıs Müftülük makamını da ilga ederek, Kıbrıs Türk cemaatını son çeyrek asır içinde siyasi liderden olduğu kadar ruhani reisten de mahrum bırakmışlardır.

Kıbrıs Türk kitlesi, kendi kültürel ve sosyal müesseselerine sahip olmak ve Türk İnkilâplarına ayak uydurarak içtimai bünyesini ona göre değiştirmek için, son çeyrek asır içinde Müstemleke hükûmetine karşı şiddetli bir mücadele açmış ve nihayet 1949 da, Kıbrıs Valisi Lord Winster zamanında, "Türk İşleri Komisyonu" namı altında bir komisyon

kurdurarak Türk isteklerini uzun ve müdellel bir rapor halinde tespit ettirmeğe muvaffak olmuştur. Bu rapor mahalli ve merkezi İngiliz hükûmetlerince tasvib edildiği ve sîratla tatbik sahasına konulacağı vaat edildiği halde, Valinin değişmesi üzerine Türk İşleri de sürüncemede kalmış ve Şer'îye Mahkemeleri meselesi müstesna, rapordan henüz esaslı bir netice alınamamıştır. Bugün şer'î mahkemeler, Türk isteklerine uyularak kaldırılmış ve mahalli Türk hukukçuları tarafından Türkiye Medeni Kanunu esas tutulmak suretiyle hazırlanan bir aile kanununun isdarı ile aile mahkemeleri kurulmuştur. Bunun dışında kalan Müftülük, Orta Okullar ve Evkaf işleri gibi esaslı meseleler henüz askıdadır.

Türk İşleri Komisyonunun raporunda, Müftülük makamının yeniden ihdası, Kıbrıs Müftüsünün halk tarafından müntehap olması ve Orta Okullar ile Evkaf müessesesinin de yine halk tarafından müntehap birer komisyon marifetiyle idare edilmeleri teklif edilmekte idi. Bu teklifler, prensip itibariyle kabul edildiği halde, tatbikatı maalesef senelerdenberi tehir edilmekte, Kıbrıs Müftüsü ile sözü geçen komisyonların, Müstemleke hükûmeti tarafından tayininde ısrar edilmektedir.

Müftülük makamı için, son zamanlarda Türkiye Hükûmeti tarafından namzet gösterilmesi üzerine, İngiliz hükûmetince yapılan tayinin ne suretle neticelendiği malûmdur. Bugün, mahalli din adamlarından birinin Müftü intihap edilmesi için Türk halkı tarafından yapılan taleplere Müstemleke hükûmeti ısrarla mukavemet etmektedir. Kıbrıs'ta halen teşrii bir meclis ve halk mümessilleri bulunmadığı ve Rum baş piskoposunun yalnız bir din adamı olarak değil, aynı zamanda bir cemaat lideri olarak oynadığı mühim rol göz önüne alınacak olursa, Kıbrıs Türklerinin son çeyrek asır içinde bir ruhani reisten mahrum kalmış olmalarının manası daha iyi anlaşılır.

Halen, Kıbrıs Türk orta okulları ile Evkaf müessesesi de, Türk İşleri Komisyonunun raporundaki tekliflere ve halkın sarıh arzusuna aykırı olarak, mahalli hükûmetçe mansup komisyonlar tarafından idare edilmektedir. Orta Okullar Komisyonu, aşağıda izah edileceği gibi, henüz tamamlanmamış bir takım müsbet icraat yapmağa muvaffak olmuş ise de, Evkaf Komisyonu, mahalli hükûmetin bu müesseseye devamlı müdahalesi yüzünden, eski vaziyette hemen hiç bir değişiklik yapamamıştır. Türk halkı, bu komisyonların mansup olmaları itibariyle hareket serbestisine sahip olmadıklarına ve mahalli hükûmetçe daimi bir baskı altında bulundurulduklarına kani bulunmaktadır.

5 milyon Sterlin değerinde emlak ve akara sahip olduğu tahmin edilen Kıbrıs Evkaf'ı, bugün köhne ve kısır bir müessese halinde durmaktadır. Kıbrıs'ta Evkaf idaresinin rasyonelleştirilmesi ve Evkaf mallarının kıymetlendirilerek lâıyık veçhile işletilmesi suretiyle elde edilecek muazzam gelirlerin Kıbrıs Türk Topuluğunu süratle kalkındırıp iktisaden kuvvetli bir kitle haline getirmesi mümkünken, İngiliz müstemleke hükümetinin haksız ve yersiz müdahaleleri ve Türklere ait her işi sürüncemede bırakan icraatı yüzünden, Kıbrıs Türklerinin bütün kalkınma hamleleri akim kalmaktadır.

Kıbrıs Rum halkı kendi baş piskoposunu istediği gibi seçerken, kendi kilise mallarını ve orta okullarını dilediği gibi idare ederken, bu nevi hakların Kıbrıs Türklerine tanınmamış olması hiç bir suretle izah edilemez. Mahalli müstemlekeci İngiliz hükümetinin bu hareketleri, Devletler Hukuku Umumi Prensiplerine ve Lozan Sulh Anlaşmasının ekalliyetler Hukukuna talluk eden hükümlerine aykırı olduğu gibi, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesine de aykırıdır. Bu aykırılıklar karşısında, sadece eşit muameleye tabi tutulmak için 25 senedir mücadele eden Kıbrıs Türk Kitesine bir yardımda bulunmamız ve diplomatik yollarla müstemlekeci İngilizlerin bu oppressif hareketlerini merkezi İngiliz hükümeti nezdinde protesto ederek, Adadaki yüz bin ırkdaşımıza eşit muamele yapılmasını talep etmemiz mümkün değildir?

Bugünkü şartlar altında, Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'de, Türk Millet ve Hükümetinin müzaheretine bu derece muhtaç olan İngiltere nezdinde böyle bir teşebbüs yapıldığı takdirde, başarı ile neticeleneceğine kani bulunan Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, bu konuda Britanya hükümetiyle acilen temasa geçilmesini Hükümetimizden ehemmiyetle talep ve rica ederler.

IV- Kıbrıs Türklerine Hükümetimizce direkt yardımlar yapılması lüzumu; Yapılmakta olan eğitim yardımının kifayetsizliği; Kıbrıs Türk Orta Okullar meselesi; İngilizlerin yeni müdahale teşebbüsleri; Hükümetimizce daha geniş ölçüde yardımlar yapılması zarureti:

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, Kıbrıs üzerindeki haklarımızı korumak için yapılması gereken ön çalışmalar meyanında, Kıbrıs Türk Kitesini kalkındırmak ve sosyal ve iktisadi bünyesi itibarı ile kuvvetli bir cemiyet haline getirmek için Hükümetimizin aynı zamanda direkt yardımlarda bulunması lâzım geldiği fikrindedirler. Kıbrıs Türklerine bugüne kadar yapılmış olan eğitim yardımları hiç bir suretle kafi

görülemez. Bu yardımların daha büyük ölçülere çıkarılarak daha sistematik ve daha müessir bir hale getirildiğini görmek Türk gençliğinin başlıca gayelerinden biridir.

Bilindiği gibi, Kıbrıs'ta Türk ve Rum cemaatlarına ait ilk okullar, mahalli hükûmetin kontrolünde olup, Kıbrıs Maarif Müdürlüğü tarafından idare edilirler. Öğretmenler memur statüsünü haiz olmamakla beraber, maaşlarını hükûmetten almakta ve tekaütlük hakları da hükûmetçe tanınmış bulunmaktadır. Orta Okullara gelince: Rum unsuruna ait olan Orta Okullarla Cimnazyumlar, mahalli hükûmetçe tayin edilen birer komisyon tarafından idare edilmelerine rağmen, doğrudan doğruya Rum cemaat teşkilâtının kontrolüne tabidirler. Hükûmetten az çok yardım görmekle beraber, bu güne kadar hiç bir aktif müdahaleye maruz kalmamış olan bu okulların öğretmenleri, hizmette oldukları müddetçe, mahalli Rum cemaat teşkilâtı tarafından desteklenen okul idaresinden, emekliye ayrıldıkları zaman ise, Yunanistan Hükûmetinden maaş alırlar. Kıbrıs'taki Rum Orta okul ve cimnazyumlarını, müstemleke maarif idaresinin kontrolünden uzak tutmak ve Yunanistan'dan giden öğretmenler kadar yerli Rum öğretmenlerin de istiklâlini temin etmek maksadiyle, 30 sene evvel Yunanistan'da kabul edilen bu sistem, bugün de tatbik edilmektedir. Bu suretle yerli Rum öğretmen, İngiliz tabiiyetinde olduğu halde, her türlü hakları Yunan Hükûmeti tarafından garanti edilmiş olduğundan, serbest hareket imkânı bulmakta ve Kıbrıs'taki Rum çocuklarına Yunan kültürünü istediği gibi aşılarmaktadır. Esasen Rum orta okulları, kendi müfredat programlarını diledikleri gibi tanzim etmek serbestisini de haiz bulunmaktadır.

Adada bulunan tek Türk Lisesiyle Türk Koleji ve Viktorya Kız Okulu ise, yukarda izah edilen sebebler dolayısıyla, uzun zaman Kıbrıs maarif idaresinin kontrolünde kalmış, İngiliz müdürlerin ve ehliyetsiz öğretmenlerin elinde plânlı ve sistematik bir şekilde tedenniye uğratılmış, Türk Kültür dersleri tedricen programlardan çıkarılarak bu okullar milliyetsiz ve dejenere nesiller yetiştirecek şekilde organize edilmeğe çalışılmıştır. Bu icraatı hiç bir suretle tasvib etmeyen Kıbrıs Türk halkının yaptığı çeyrek asırlık mücadeleden sonra, nihayet, yukarda bahsi geçen Türk İşleri Komisyonunun raporundaki teklifleri kısmen kabul eden Müstemleke hükûmeti, sözü geçen okulları, halk tarafından müntehap olması istenen, fakat halen hükûmet tarafından mansup bulunan, 12 kişilik bir komisyonun idaresinde güya cemaat kontrolüne devretmiştir. Bu komisyon, hükûmet tarafından nasbedilmiş olmasına rağmen,

başlangıçta hareket serbestisini muhafaza ederek ve halkın dileklerine uyararak, İngiliz müdürlerin vazifelerine son vermiş, bütün kazalarda ve büyük köylerde orta okullar tesis etmiş ve ehliyetsiz öğretmenleri tasfiye ederek tedris kadrosunu süratle takviye etmiştir. Bu okullar, Millî Eğitim Bakanlığımız tarafından gönderilen iki müdür ve 18 öğretmenin iki senelik takdire değer mesailerı sayesinde, halen Türkiye Orta Okul ve Liseleri gibi idare edilmekte ve mes'ut bir inkişaf devresine girmiş bulunmaktadırlar.

Ancak, Kıbrıs Türklerinin çeyrek asırlık bir mücadeleden sonra elde ettikleri bu netice, daha tamamlanmadan bugün maalesef tehlikeli bir vaziyete düşmüştür. Durum şudur: Dakoz Orta Okul, bir sanat okulu, bir lise, bir kolej ve bir de Viktorya Kız Okulundan ibaret olan bu okullar, halen 55 kişilik müdür ve öğretmen kadrosuyla ve takriben 20 bin sterlinglik bir tahsisatla idare edilmektedir. Bu tahsisatın 12 bin sterlinglik kısmı ötedenberi mahalli İngiliz hükûmetince ödenmekte, bir kısmı Evkaf idaresi tarafından verilmekte ve mühimce bir kısmı da talebeden alınan ücretlerle temin edilmektedir. Müstemleke maarif idaresi tarafından verilen 12 sterlinglik tahsisatın sureti sarfı yine sözü geçen maarif idaresince tayin edilmekte ve dolayısıyla Orta Okullar Komisyonunun işlerine müdahale vasıtası olarak kullanılmaktadır.

Orta Okullardaki öğretmenleri dört kategoriye ayırmak mümkündür. Bunlardan birincisi, Türkiye'den Millî Eğitim Bakanlığımızca gönderilen öğretmenlerdir ki adetleri 18 dir. Bunlar maaşlarını sözü geçen bakanlıktan almakta ve aynı zamanda, mahalli Orta Okullar Komisyonundan, ayda her öğretmen için ortalama 25-30 sterlingden, senede takriben 6 bin sterling tahsisat almaktadırlar. İkinci kategoriye teşkil edenler, yerli öğretmenlerdir ki bunlar umumiyetle Türkiye'de yetiştirilmişlerdir ve adetleri takriben 20 kadardır. Maaşlarını Orta Okullar Komisyonundan alan bu öğretmenler, öteden beri Müstemleke Maarif İdaresine mensup sayılmadıklarından, tekaütlük haklarının mahalli hükûmetçe tanınması da bahis konusu olmamıştır. Üçüncü kategoriye teşkil edenler, Türk Kolejinde çalışan ve Lisede İngilizce ders okutan İngiliz öğretmenleridir. Adetleri beşi geçmeyen bu öğretmenlerin almakta oldukları dolgun maaşlar, komisyonun 20 bin sterlinglik bütçesinden ödenmektedir. Dördüncü kategoriye teşkil edenler, öğretmen yetersizliği dolayısıyla ve Maarif Müdürlüğünün müsaadesi üzerine, Orta Okullarda istihdam edilen ilk okul öğretmenleridir. Bunların maaşları da, bu vazifede kaldıkları müddetçe, komisyonun bütçesinden ödenmekte, ilk

okul öğretmen kadrosunda olduklarından, tekaütlük hakları müstemleke maarif idaresince garanti edilmiş bulunmaktadır. Bu öğretmenler takriben 20 kadardır.

Müstemleke maarif idaresinin Orta Okullar Komisyonuna heryıl verdiği 12 bin sterlinglik tahsisatın 6 bin sterlingi bu idarece tevkif edilerek Orta Okullarda çalışan İngiliz öğretmenler ile ilk okul öğretmenlerine maaş olarak ödenmektedir. Geriye kalan 6 bin sterling komisyon emrine terk edilmekte ise de, yukarda kaydedildiği veçhile; mahalli sarfı tayin edilmek suretiyle komisyonun icraatına müdahale vasıtası olarak kullanılmaktadır.

Yukarda bütçe ve öğretmen durumu kısaca hülâsa edilen Kıbrıs Türk Orta Okullarının, Türkiye'den giden müdür ve öğretmenlerin nezaretinde geçirdikleri ikinci muvaffakiyetli ders yılı sonunda, bu muvaffakiyeti çekemiyen müstemlekeci İngilizlerin de tahrikleriyle, maalesef aşağıdaki meseleler ortaya çıkmıştır.

1- Komisyon, ikinci ders yılı içinde küçük bir açık kaydetmiş ve bu açığın gelecek yıllarda artacağı ve kapatılamayacağı endişeleri ileri sürülmüştür.

2- Yerli Orta Okul ve Lise öğretmenleri, hem az maaş aldıklarından ve hem de tekaütlük hakları olmadığından şikayet ederek, maaşlarının artırılmasını ve tekaütlük haklarının tanınmasını istemişlerdir.

3- Orta Okullar Komisyonu, 1951/1952 ders yılı içinde, yeni bir lise binasının inşası lüzumunu ileri sürmüş, ve komisyonun maddi imkanları mevcut olmadığından mahalli hükûmetten yardım istemek teklifinde bulunmuştur.

Bu meselelerin yarattığı dedikoduları süratle istismar eden ve esasen bu meseleleri tahrik etmiş olan İngiliz maarif idaresi, nihayet beklenen teşebbüsü yapmış ve ortaya bir kanun projesi çıkarmıştır. Bu projeye göre, halen almakta oldukları yardım tahsisatına ilaveten, hükûmetten yardım isteyecek olan orta okullar bu kanuna tabi olacaklar ve maarif idaresinin kontrolünde birer hükûmet okulu gibi idare edileceklerdir. Öğretmenlere bugünkünden daha dolgun maaşlar verileceği ve ayrıca tekaütlük haklarının da tanınacağı projede ifade edilmektedir. Ayrıca projeye göre:

a- Orta Okullar, hükûmetçe tayin edilmiş komisyonlar tarafından idare edilecek ve bu komisyonlar her hususu maarif idaresiyle istişare edeceklerdir.

b- Okullara verilecek tahsisat maarif idaresinin tensibine göre muhtelif ihtiyaçlara dağıtılacak ve ona göre sarfedilecektir.

c- Öğretmen tayin ve azilleri tamamen müstemleke maarif müdürüne ait olacak,müfredat programları İngiliz maarif müdürü tarafından tanzim edilecektir.

Bu kanun projesinin Türk Orta Okullarıyla Adada bulunan tek Türk Lisesini istihdaf ettiği işakardır. Rum Orta Okulları ve Cimnazyumları, sözü geçen projeye teklif edilen her türlü hükûmet yardımını reddetmektedirler. Çünkü, bu okulların bütçe açıkları zengin Rum cemaat teşkilâtı tarafından kapatılmakta, öğretmenlerinin emekli maaşları Yunan hükûmetince ödenmektedir. Türk Orta Okulları ise, bu nevi imtiyazlardan mahrum oldukları için, Kıbrıs Türk Topluluğu, beklenmedik bir zamanda ortaya çıkan bu kanun teklifi karşısında, son derece müşkül bir duruma düşmüştür. İki senelik nisbî hürriyetten sonra, Türk Orta Okulları yeniden Müstemleke Maarif İdaresinin tam kontrolü altına girecek olursa, Millî Eğitim Bakanlığımızın gönderdiği müdür ve öğretmenlerin süratle vazifelerinden uzaklaştırılacakları ve yerlerini, evvelce olduğu gibi, ehliyetsiz İngiliz müdür ve öğretmenlere terk edecekleri aşikârdır. Ayrıca, müfredat programlarının yeniden alt üst edileceğine, Türk kültür derslerinin bu programlardan çıkarılacağına ve okulların milliyetsiz, cahil ve dejenere nesiller yetiştiren müesseseler haline getirilmeleri için, evvelce yapıldığı gibi, her türlü gayretlerin sarfedileceğine muhakkak nazariyle bakılmaktadır.

Bu korkunç ihtimalleri göz önüne alan Kıbrıs Türk halkı, Orta Okullarının hiç değilse bugünkü durumunu muhafaza etmek ve mahut kanuna tabi olmamak için şiddetle mücadele etmektedir. Fakat, maddi imkânsızlıkların, millî benliğini muhafazaya bu derece azmetmiş olan bu mücadelecî kitleyi dahi, müstemlekeci hükûmetin arzularına boyun eğmeye mecbur etmesi ihtimali gözden uzak tutulamaz. Nitekim Kıbrıs'tan gelen son haberler, her okulu idare etmek üzere ayrı bir komisyonun kurulduğunu, komisyonlar üzerinde, mahut kanun projesini kabul etmeleri için, mahalli hükûmet tarafından baskı yapılmakta olduğunu ve bazı komisyonların, maddi imkansızlıkları ileri sürerek, projeyi kabule temayül ettiklerini bildirmektedir.

Bu durum karşısında, Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, Kıbrıs Türklerinin kendi kültür müesseselerinin istiklâlini kısmen olsun muhafaza etmelerini temin etmek üzere, aşağıdaki teklifleri Hükûmetimizin dikkat nazarına ehemmiyetle arz ederler:

1- Türkiye'den gönderilen 2 müdür ve 18 öğretmenin, Kıbrıs Türk Orta Okullar Komisyonundan maaş almamalarını temin maksadıyla kendilerine, Yurt dışında hizmet gördükleri için, muayyen ilâve bir ödeneğin Millî Eğitim Bakanlığımızca verilmesi. (Bu ödeneğin, Bakanlık bütçesine tahsisat koymak veya UNESCO tahsisatından istifade etmek suretiyle temini mümkündür. Bu suretle, Türkiyeli Öğretmenlerin oradan maaş almamaları temin edildiği takdirde, Kıbrıs Türk Orta Okullar Komisyonları 20 bin sterlinglik bütçelerinde bir hamlede takriben 6 bin sterlinglik bir tasarruf temin etmiş olacaklardır.)

2- Öğretmen yetersizliği dolayısıyla Kıbrıs Türk Orta Okullarında halen istihdam edilmekte olan ilk okul öğretmenlerinin yerine ikame edilmek üzere, yeniden 10-15 öğretmenin, maaşları ve ilâve ödenekleri Millî Eğitim Bakanlığımız tarafından verilmek şartıyla Kıbrıs'a gönderilmesi. (Böyle yapıldığı takdirde, Orta Okullarda istihdam edilmekte olan ilk okul öğretmenleri maarif idaresine iade edilecek ve bunlara komisyonlar tarafından maaş olarak ödenmekte olan takriben 5 bin sterling daha tasarruf edilmiş olacaktır.

3- Kıbrıs Rum Orta Okul ve Cimnazyumlarında hizmet eden yerli Rum öğretmenlerin tekaütlük hakları nasıl Yunan hükûmetince garanti edilmişse, Kıbrıs Türk Orta Okullarında ve Türk Lisesiyle Viktorya Kız Okulunda hizmet etmekte olan yerli Türk Öğretmenlerin tekaütlük haklarının da Hükûmetimizce garanti edilmesi. (Böyle bir tedbir, adetleri 20-25 i geçmeyen bu öğretmenleri Türk Vatandaşlığına kabul ederek geçmiş hizmetlerini saymak suretiyle yapılabileceği gibi, İngiliz tabiiyetinde kalmaları şartıyla daha yapılabilir. Bu suretle, Türkiyeli meslekdaşları kadar önemli millî vazifeler ifa eden bu öğretmenlerin haklı şikayetlerine son verilecek ve istikballerinden emin olarak vazife görmeleri sağlanmış olacaktır.)

4- Yukarda üç madde halinde teklif edilen tedbirlerin Kıbrıs Türk orta okullar komisyonlarını para sıkıntısından kurtaracağı ve her türlü tazyiklere karşı mukavemetlerini artıracığı umulmaktadır. Bu tedbirler kifayet etmediği ve Kıbrıs Türk Orta Okullarını mahalli müstemlekeci hükûmetin müdahalelerinden uzak tutarak, hiç değilse bugünkü durumlarını devam ettirmek için halen yapılmakta olan mücadele muvaffak olmadığı takdirde, merkezi Britanya hükûmeti nezdinde enerjik diplomatik teşebbüslerde bulunarak, istihsal edilecek hususi müssade ile, Kıbrıs'ta, münhasıran Türkiye'den gönderilen Müdür ve öğretmenlerin nezaret ve kontrolünde tam teşekküllü bir Lisenin, bir Kız Enstitüsünün

ve bir de Erkek Sanat Okulunun açılması için gereken tedbirlerin alınması. (Bu nevi teşebbüslerin, Türkiye'deki Kıbrıs Türk Kültür Dernekleri vasıtasıyla yapılması mümkün olduğu gibi, Türk Eğitim Derneği vasıtasıyla yapılması da mümkündür.)

5- Kıbrıs Türk Toplumunu her sahada kalkındıracak elemanların yetiştirilmesini temin etmek üzere, Türkiye Üniversiteleriyle Meslek ve Sanat Okulları için, Kıbrıs Türk çocuklarına verilen bursların talep ve ihtiyaca göre süratle arttırılması. (Bu suretle, Kıbrıs Türk topluluğunun bugün her sahada mahrum bulunduğu Üniversite mezunu, sanat ve meslek erbabı elemanlar zamanla bu topluluğu her bakımdan takviye edecek ve kalkınmasını hızlandıracaktır.)

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, yukardaki hususların acilen tetkikiyle müsbet kararlara bağlanmasını Hükümetimizden ehemmiyetle talep ve rica ederler.

V- Kıbrıs Türklerine yapılması gereken iktisadi yardımlar; Millî Bankaların Kıbrıs'ta şube açmaları, Türk sermayesinin Kıbrıs'a Yerleşmesi luzumu.

Kıbrıs esas itibarıyla bir ziraat memleketidir. Son zamanlarda Adanın muhtelif yerlerinde bazı sınaî müesseseler ve yer altı servetlerini işletmek üzere büyük tesisler kurulmuş olmasına rağmen, Ada, bir ziraat memleketi karakterini muhafaza etmektedir. Yukarda bilvesile arz edildiği gibi, 1878 İngiliz işgali sırasında, takriben 30-35 bin civarında olan Kıbrıs Türkleri umumiyetle büyük arazi sahibi, çiftçi ve memurdurlar ve Adanın bu zirai ekonomisinde mühim bir mevki işgal ediyorlardı. Ekseriyeti teşkil eden Rumlar, küçük çiftçilik yapıyorlar ve mahdut olan sanat ve ticareti ellerinde tutuyorlardı. Son üç çeyrek asırlık zaman içinde, Kıbrıs Türkleri, sahip oldukları vasi arazinin mühim bir kısmını maalesef Rumlar lehine kaybetmişler ve süratle inkişaf eden sınaî ve ticari hayatta da önemli bir mevki elde edememişlerdir. Bunun başlıca sebepleri şunlardır:

1- 1878 den ikinci dünya harbi sonlarına kadar Adanın inkişafı için hemen hiç bir gayret sarfetmemiş olan Kıbrıs müstemleke hükümeti, birbirine düşman iki unsurun yaşadığı bu memlekette, ekseriyetin ekalliyeti ezmemesi için sosyal ve iktisadi hiç bir tedbir de almamıştır. Türk çiftçisi ve Türk esnafı uzun zaman murabahacı, Türk düşmanı Rum tüccarın insafına terk edilmiş, kredi müesseselerinin kurulmasını teşvik

için son zamanlara kadar Kıbrıs hükûmetince hiç bir harekette bulunulmamıştır.

2- Lozan Sulh Anlaşmasına kadar, Osmanlı Hükûmeti adına Kıbrıs'taki Türk hukukunun muhafızı rolünde olan İngiliz Müstemleke Hükûmeti, bir taraftan, Rum unsur gibi, Türklerin de bir cemaat teşkilâtı kurarak kendi sosyal ve iktisadi işlerini tanzim etmelerine mani olurken, diğer taraftan, her türlü icraatında Rum unsuru açıkça iltizam etmiş, Türk haklarının ziyaa uğramasına müstemirren göz yummuştur.

3- Lozan Andlaşmasından sonra, Türk Hükûmetinin teşviki ile, Türk mallarının yok pahasına satılarak kitle halinde Anadolu'ya muhaceret edilmesi, Kıbrıs Türkleri için ağır iktisadi bir darbe teşkil etmiş, 30 senedir devam eden Adanın Yunanistan'a ilhakı korkusunun yarattığı istikrarsızlık Türk halkını her türlü iktisadi teşebbüsten alıkoymuştur.

4- Son çeyrek asır içinde, Yunanistan, Kıbrıs Rum halkıyla sürekli ve plânlı bir şekilde alâkadar olduğu, Yunan millî Bankalarının Kıbrıs'ta şubeler açmalarını temin suretiyle, bir taraftan yerli Rum unsurun kalkınmasına ve iktisaden kuvvetlenmesine yardım edilmesi, diğer taraftan Yunan sermayesinin tedricen Kıbrıs'a yerleşmesi için, Yunan Hükûmetlerince her türlü gayretler sarfedildiği halde, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetleri Kıbrıs Türklerine ve Kıbrıs'a karşı hemen hiç bir alâka göstermemişlerdir.

Bu amillerin tesiri altında, Kıbrıs Türk unsuru, zamanla iktisaden zayıf bir duruma düşmüş, buna karşılık, Rum unsur Adanın iktisadi hayatına hakim bir vaziyete geçmiştir. Bu gün bütün Yunan Bankalarının Kıbrıs'ta şubeleri vardır. Yunan sermayesi madencilik, zirai sanayi ve diğer her türlü teşebbüsler halinde Adaya akın etmekte ve Kıbrıs üzerindeki Türk hukukunu şimdiye kadar görülmemiş bir şekilde tehdit edecek bir durumun meydana gelmesine yol açmaktadır.

Bu muazzam tehlikeyi önlemek için, bir an evvel plânlı bir şekilde harekete geçmekten başka çare yoktur. Millî Bankalarımızın Kıbrıs'ta şubeler açmaları için son on sene içinde Kıbrıs Türkleri tarafından yapılan mütevali müracaatlar bugüne kadar maalesef bir semere vermemiştir. Son zamanlarda Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası tarafından bu yolda ciddi bazı etüdler yapıldığı istihbar edilmiş ise de, henüz ortada fiilen teşebbüse geçildiğini gösteren bir emare yoktur.

Kıbrıs'ta son zamanlarda kurulan Kooperatif teşkilâtı, Türk çiftçisini mürabahacı Rum tüccarın pençesinden kurtarmış, kısa vadeli kredi ihtiyacını bir dereceye kadar karşılayabilmiştir. Fakat, uzun vadeli zirai

krediye, ticari ve sınıai krediye ve emlak ve yapı kredisine şiddetle ihtiyaç vardır. Adada bulunan mahdut sermayeli tek Türk Bankası bu ihtiyaçları karşılamaktan uzaktır. Yunan sermayeli bankalar ise, Türklere karşı güdülen iktisadi imha politikasının başlıca tatbik vasıtalarıdır.

Kıbrıs Türklerinin kalkınmalarını ve Ada üzerindeki Türk hukukunu koruyacak öncüler olarak kuvvetli bir kitle haline gelmelerini tervec ediyorsak, Kıbrıs'da en kısa zamanda Ziraat, İş ve Emlak Kredi Bankalarının şubeler açmaları ve Türk sermayesini Kıbrıs'a götürmeleri zaruridir. Kıbrıs'ta daimi surette Türk mallarını teşhir eden ve satan bir yerli mallar pazarının kurulması, Türk tütünlerini işliyen bir sigara fabrikasının tesisi Adada Türk sermayesinin yerleşmesine doğru esaslı bir adım teşkil edecektir. Türk sermayesinin diğer suret ve şekillerde Adaya gidip yerleşmesi ayrıca teşvik edilmelidir.

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, yukardaki hususları Hükümetimizin dikkat nazarına arzederken, en kısa zamanda müsbet kararlar alınarak fiili teşebbüslere geçilmesini candan temenni etmektedirler.

VI- Kıbrıs Türklerine Türkiye'de vatandaşlık haklarının tanınması; 2007 sayılı kanunla Ecnebilerin Seyyahat ve İkametlerine ait kanunun ve diğer ilgili mevzuatın tatbikatından Kıbrıs Türklerinin istisna edilmeleri zarureti:

Son çeyrek asır içinde, Yunan hükümetlerinin Yunanistan'dan Kıbrıs'a muhacereti teşvik etmelerine mukabil, yukarıda bilvesile işaret edildiği gibi, Türkiye Cumhuriyetinin Halk Partisi Hükümetleri de, Kıbrıs'tan Anadolu'ya hicreti teşvik etmişlerdir. Yakın geçmişteki bu son derece hatalı muhacir politikamız yüzünden, Kıbrıs'taki nüfus muvazenesizliğinin Türkler aleyhine artmasına hizmet edilmiş ve netice itibariyle, Ada üzerindeki Yunan isteklerinin gittikçe artan bir taşkınlıkla ileri sürülmesine yol açılmıştır. Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, bugün bu politikanın ne kadar hatalı olduğunun anlaşıldığını ve Kıbrıs'dan muhacir kabul edilmemesi için hiç olmazsa idari bazı tedbirlerin alındığını memnuniyetle müşahade etmektedirler.

Ancak, Kıbrıs'da iş sahaları mahdut olduğundan, Kıbrıslıların umumiyetle İngiltere'ye, Orta Doğu memleketlerine ve bilhassa Avustralya'ya hicret etmekte oldukları bir hakikattir. İş bulmak üzere bu memleketlere göç edenler, ekseriya Kıbrıs için kaybedilmiş addedilmektedirler. Bu durumu göz önüne alan Yunanistan, Kıbrıs'ta

Rum ekseriyetinin devamını sağlamak ve aynı zamanda, Yunanistan'da mevcut imkânlardan her suretle istifade etmelerini temin etmek maksadı ile, Kıbrıs Rumlarına Yunan vatandaşı haklarını tanımış bulunmaktadır. Bugün, Kıbrıs Rum seknesine mensup her türlü san'at ve meslek erbabı, kendi bilgi ve ihtisaslarını artırmak ve çalışıp para kazanmak üzere anavatanları olan Yunanistan'a gitmekte ve orada bütün vatandaşlık haklarından istifade etmektedirler.

Kıbrıs Türkleri ise, bugüne kadar Türkiye'de daima yabancı muamelesi görmüşlerdir. 2007 sayılı Küçük Sanatlar kanunu, bütün yabancılar gibi Kıbrıslı Türk sanatkârların da kendi Anavatanlarında çalışarak mesleki bilgilerini artırmalarına manidir. Ticari ve Kültürel maksatlarla seyyahat eden Kıbrıslı Türkler, memleketimizde her türlü tehditlere tabi tutulmakta ve büyük bir hassasiyetle bağlı oldukları Anavatandan ekseriya muğber dönmektedirler. Sınai ve ticari hayatta zaten geri kalmış olan ve memleketimizde daimi kültürel temaslar yapmak ihtiyacında olan Kıbrıslı Irkdaşlarımızın, kendi Anayurtlarında Türk vatandaşı muamelesi görmeleri için gereken bütün tedbirleri almak zorundayız. 2007 sayılı Küçük Sanatlar kanunu ile yabancıların seyyahat ve ikâmetlerine ait kanunun ve diğer ilgili mevzuatımızın tatbikatından Kıbrıs Türklerini istisna etmek, onların İngiltereye ve Avustralya'ya gidecek yerde kendi anavatanlarına gelmelerini ve burada yetişerek mesleki bilgilerini artırdıktan sonra, faydalı birer unsur olarak Adaya dönmelerini temin etmek vazifemizdir.

Ancak şu şartlaki, Anavatana gelip mesleki bilgisini artıran Kıbrıslı Türk sanatkâr, muayyen müddetin sonunda Adaya dönmeği taahhüt etmeli ve kazandığı bir kısım paranın çıkarılması için Hükümetimizce hususi bir müsaadeye mazhar olmalıdır. Vatanımızın inkişaf halinde bir memleket oluşu böyle bir politikanın kolaylıkla tatbikine müsaittir.

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, yukardaki hususu da Hükümetimizin dikkat nazarına ehemmiyetle arzederler.

VII- Kıbrıs Türklerinin teşkilâtlanması, Kıbrıs Türk kurumları Federasyonunun ve Adadaki milliyetçi Türk basınının desteklenmesi, Kıbrıs'a yol gösterici heyetler gönderilmesi lüzumu.

Yukarıda bilvesile işaret edildiği gibi, Kıbrıs Türkleri, müstemlekeci İngilizlerin devamlı müdahaleleri ve "parçala ve hâkim ol" siyasetinin insafsızca tatbikatı yüzünden, uzun zaman kuvvetli bir cemaat teşkilâtı kuramamışlardır. Birinci Dünya Harbine kadar, Osmanlı

İmparatorluğunun bir parçası olarak kalmış olan Kıbrıs Adasını, muvakkat işgalleri altında bulunduran İngilizler, Türk cemaatinin sözde hâmisî rolünü oynamışlar, 1915 de Adanın Britanya İmparatorluğuna ilhakından sonra ise, Türklere karşı hasmane bir vaziyet alarak, her türlü teşkilâtlanma, milli birlik ve kalkınma hareketlerini baltalamışlardır.

İkinci Dünya Harbinden sonra, yerli Rumların Yunanistan'a ilhak (Enosis) mücadelelerine karşı faaliyette bulunmak ve umumi bir bir kalkınma hareketine girişmek üzere KATAK (Kıbrıs Adası Türk Azınlık Kurumu) adı altında bir siyasi Cemiyet kurulmuştu. Bu cemiyet, başlangıçta büyük bir varlık göstermeğe muvaffak olmuş ise de, İngiliz entrikaları ve bazı sabotaj hareketleri yüzünden, kısa bir müddet sonra ikiye ayrılmış ve aynı gaye uğrunda çalışması lâzım gelen iki siyasi teşekkül, katak ve Milli Parti, uzun zaman birbirleriyle mücadele etmişlerdir.

1949 da, Türkiye'deki Kıbrıs Türk Kültür Derneklerinin teşvik ve tavassutları ile, Adadaki Türk siyasi partileri "Kıbrıs Türk Milli Birliği" adı altında birleştirilmiş ve ayrıca siyasi, sosyal ve mesleki bütün teşekküller, "Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu" adile bir tek merkeze bağlanmıştır. 52 Cemiyeti içine alan bu Federasyon, Kıbrıs Türkleri arasında şimdiye kadar görülmemiş kuvvetli bir milli birlik manzarası göstermekte ve cemaat işlerine büyük bir ehliyetle sarılmış bulunmakta ise de, maalesef sabotaj hareketlerinden henüz tamamilen kurtulmamış ve bilhassa malî bakımdan büyük imkânlarla sahip bir teşekkül haline gelememiştir. Federasyona tevcih edilen sabotaj hareketleri aşağıda tafsilen arzedilecektir.

Millî varlığını koruyabilmek için, bir taraftan azgın Rum çoğunluğuna, diğer taraftan oppressif bir müstemleke idaresine karşı mücadele etmek zorunda olan Kıbrıs Türklerinin, milli birliğe şiddetle ihtiyaçları olduğu muhakkaktır. Bu gün, bu milli birliği hakkile temsil eden Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonunun, Adadaki Türk Konsolosu vasıtasıyla desteklenmesi ve halkın nazarında itibarı yüksek bir teşekkül haline getirilmesi mümkün olduğu gibi, ayrıca, bu teşekkülü takviye etmek üzere, doğrudan doğruya mali yardımlarda bulunulması da zaruridir. Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan propaganda filimlerinin, Kıbrıs'ta Federasyon vasıtasıyla gösterilmesi ve diğer propaganda malzemesinin yine Federasyon elile dağıtılması, zaman zaman aynı vasıta ile Kıbrıs'ta sergiler açılması hem bu teşekkülün daha

büyük bir varlık göstermesine ve hemde Türkiye'nin Adada geniş ölçüde tanıtılmasına hizmet edecektir.

Kıbrıs Türkleri arasında son derece hareketli bir fikir hayatı mevcuttur. Halen intişar sahasında bulunan günlük gazeteler arasında, bilhassa "Hürsöz" ve "Halkın Sesi" gazeteleri, Federasyonun organı olarak çalışmakta ve Kıbrıs'ta Türk milliyetçiliğini uyanık tutmak ve Türk hukukunu korumak için her türlü fedakârlığa katlanmaktadırlar.

Bu gazetelerden Hürsöz, Birinci Cihan ve İstiklâl harpleri sırasında İngilizlere karşı mücadeleleri ile tanınan ve Cumhuriyet Hükûmetlerinin uzun zaman müessir surette yardımlarına mazhar olmuş olan "Söz" gazetesinin devamıdır. "Halkın Sesi" ise, millici neşriyatında "Hürsöz"den de ileri gitmiş, Adadaki Türk varlığına büyük hizmetlerde bulunmuş bir gazetedir. 1949 yılına kadar, gerek Halkın Sesi gerekse Hürsöz'e Halk Partisi Hükûmetlerince zaman zaman yardımlarda bulunulmuş ise de Demokrat Parti iktidarı zamanında henüz hiç bir yardım yapılmamıştır. Canlarını dişlerine takarak, her türlü baskı altında ve binbir mahrumiyet içinde, Türk milliyetçiliğinin ileri karakol organları olarak pervasızca neşriyatlarına devam eden bu gazetelere, Demokrat Hükûmetimizce de maddi yardımlarda bulunulması çok isabetli olacaktır. Bu nevi yardımların, evvelce olduğu gibi Adadaki Türk Konsolosu vasıtasıyla yapılması mümkün olduğu gibi, tercihan Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu vasıtasıyla yapılması da mümkündür.

Kıbrıs Türklerinin, her türlü mahalli cemaat organizasyonu işlerinde ve bilhassa "Enosis" hareketlerine karşı mücadelelerinde, daima Türkiye'nin rehberliğine ihtiyaçları vardır. Türkiye'den yapılacak tavsiyelerin cemaatin kısa zamanda teşkilâtlanıp kuvvetlenmesinde büyük tesiri olacaktır. Bu itibarla, Kıbrıs'a zaman zaman heyetler gönderilmesi, Türkiye'de yetişen Kıbrıslıların uzunca müddetler için hususi vazifelerle Kıbrıs'a izamı ve mütekait Kıbrıslıların Adada yerleşmelerinin teşviki çok şayanı arzudur.

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, yukarıdaki hususlarda Hükûmetimizden tetkik ve tensibe ehemmiyetle arz ederler.

VIII- Kıbrıs Türklerine yapılan yardımların sabote edilmesine mani olmak üzere alınması gereken tedbirler; Devlet Hava Yolları acenteliğinin yeniden gözden geçirilmesi lüzumu:

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, Kıbrıs ve Kıbrıs Türkleri mevzuunda alınması gereken tedbirler hakkında, yukarıda hulâsa edilen tekliflerini hükûmetimizin tetkik ve tensibine arzederken, bir hususu da

ehemmiyetle tebarüz ettirmeği Kıbrıs Türklerine karşı Milli bir borç ve vazife saymaktadır.

Kıbrıs'da "İstiklâl Partisi" adında bir sözde parti, birde bu partinin organı olarak intişar sahasında bulunan "İstiklâl" adında bir gazete vardır. Bu gazetenin etrafında toplanan ve adetleri on'u geçmiyen küçük bir menfaat gurubu, Kıbrıs Türkleri arasında girişilen her müsbet ve hayırlı hareketi sabote etmektedirler. Bunların hangi emellere hizmet ettikleri malûm değildir. Bugüne kadar bazan İngilizler, bazan Rum sermayedarlar, bazan mürteciler ve bazan da komünistlerle işbirliği yaptıkları sabittir. Kıbrıs Türk işlerini baltalamak ve her vasıta ile sabote etmek için bu saydığımız unsurların hangisiyle birleşmek iktiza ettiyse onunla birleşmişlerdir.

Bu sabotör gurubun başında "Necati Özkan" isminde birisi vardır. Bu zatın hüviyetinin Türk Hükûmetince iyi bilinmesi lâzımdır. Çünkü, Başbakanlığın ve Dışişleri Bakanlığının dosyalarında bu hususta geniş ölçüde malûmatın bulunduğu ve sözü geçen Bakanlıklar erkânının bu adam hakkında son derece menfi bir kanaate sahip oldukları, Türkiye Millî Gençlik Teşekküllerinin malûmudur. Necati Özkan ve arkadaşları, 1949 yılından beri çıkardıkları İstiklâl gazetesi ile, Kıbrıs Türk cemaatının bütün kalkınma hamlelerini akim bırakmak için ne lâzımsa yapmışlar, bu meyanda, Millî Eğitim Bakanlığımızın Kıbrıs'a gönderdiği Müdür ve öğretmenler aleyhine amansız bir mücadele açmışlardır. Bunların maksatları, Türkiye'den giden bütün Müdür ve öğretmenleri bizar ederek Kıbrıs'dan kaçırmak, Türk Orta okulları yeniden Hükûmet kontrolü altına koymak için mahalli müstemlekeci hükûmet tarafından ortaya atılan kanun projesinin yegâne taraftarlarıdır.

Asıl garibi şudur ki, Necati Özkan, Türkiye Devlet Hava Yollarının Kıbrıs acentesidir. 1949 da Halk Partisi iktidarı zamanında, Kıbrıs Türk halkının sayısız protestolarına rağmen, bir yolunu bularak Devlet Hava Yolları acenteliğini alan bu zat, halende bu vazifeyi uhdesinde tutmaktadır. Kıbrıs Türk halkı arasında 1 numaralı halk düşmanı sayıldığı, Kıbrıs Türklerine ait her müsbet hareketi sabote eden ve hangi emellere hizmet ettiği belli olmıyan mesleksiz ve meshebsiz bir menfaat adamı olduğu, ve nihayet, Kıbrıs Rum bankalarına [okunamadı] 30.000 borcu olması dolayısı ile, bugün fiilen iflas durumuna girdiği, halkın kendisine olan nefreti dolayısıyla Devlet Hava Yollarının Kıbrıs'da lüzumu kadar rağbet görmediği, müteaddit defalar ilgili makamlara izah edildiği halde, Necati Özkan halâ Devlet Hava Yollarının Kıbrıs

acentalığını muhafaza etmekte ve bu acentalıklardan kazandığı para ile Türkiye Hükûmetinin Kıbrıs Türklerine yapmakta olduğu eğitim yardımlarını sabote etmektedir. Bunun hülasası şudur ki, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, bir taraftan Kıbrıs Türklerinin kalkınması için büyük fedakârlıklarla bir takım yardımlar yapmakta, diğer taraftan yine kendi acentası vasıtası ile bu yardımların sabote edilmesine göz yummaktadır. Bu tezadın biranevvel ortadan kaldırılması lâzımdır.

Şunu da ilâve edelim ki, Necati Özkan'ın Devlet Hava Yollarının uçakları vasıtasıyla geniş ölçüde kaçakçılık yapmakta olduğu ve bazı ilgili memurlara rüşvet vermek suretile bugünkü vaziyeti devam ettirmeğe çalıştığı hakkındaki dedikodular ayyuka çıkmış ve Devlet Hava Yolları idaresinin prestijini sarsacak bir mahiyet almıştır. Hakikata ne dereceye kadar uygun olduğu bilinmeyen, ve fakat tamamen asılsız olmadığı [okunamadı] bu dedikodulara bir son vermek ve sabotajcılarla en ağır darbeyi endirmek üzere, Devlet Hava Yolları Kıbrıs Acenteliğinin yeniden gözden geçirilmesi ve en kısa zamanda gereken tedbirlerin alınması, kanaatimizce artık bir zaruret olmuştur.

Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri, keyfiyeti, Hükûmetimizin dikkat nazarına ehemmiyetle arz ederler.

IX- Yukarıda VIII madde halindeki maruzat ve tekliflerimizin, Başbakanlık, Dışişleri, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim, Ekonomi ve Ticaret, Gümrük ve Tekel, ve Ulaştırma Bakanlıkları ile Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü mütehasıslarından müteşekkil bir komisyon tarafından incelenerek müşterek kararlara bağlanmasını ve âcilen tatbikata geçilmesini derin saygılarımızla arz ve rica ederiz.

9 maddeden ve 27 sayfadan ibaret olan bu rapor, Cumhurbaşkanlığına, Başbakanlığa, Dışişleri Bakanlığına ve diğer ilgili Bakanlıklara sunulmak üzere, aşağıda imzaları bulunan Türkiye Millî Gençlik Teşekkülleri Başkanları tarafından 16/Eylül/1952 tarihinde tanzim ve imza edildi.

TÜRKİYE MİLLÎ GENÇLİK KOMİTESİ GENEL SEKRETERİ
VEDAT ÖZSAN

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TALEBE BİRLİĞİ BAŞKANI
ÖZNUR TAYLAN

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TALEBE BİRLİĞİ BAŞKANI
TURGUT ŞEDELE

JCS

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ T. B. BAŞKANI
HULUSİ ÇETİNOĞLU

ZONGULDAK MADEN TEKNİK OKULU T. C. BAŞKANI
NECDET BAŞ

TÜRK DEVRİM OCAKLARI İSTANBUL İLİ BAŞKANI
RIZA SERHATOĞLU

YEŞİLAY GENÇLİK KOLU BAŞKANI
AYTEKİN OZAN

KIBRIS TÜRK KÜLTÜR DERNEĞİ BAŞKANI V
MEHMET ALİ PAMİR

TÜRKİYE MİLLÎ TALEBE FEDERASYONU GENEL BAŞKANI
ALİ İHSAN ÇELİKKAN

ANKARA YÜKSEK TAHSİL TALEBE BİRLİĞİ BAŞKANI
AHMET ÇAKIROĞLU

İSTANBUL YÜKSEK OKULLAR T. BİRLİĞİ BAŞKANI
DEMİRTAŞ CELÂL BAYA[Okunamadı]

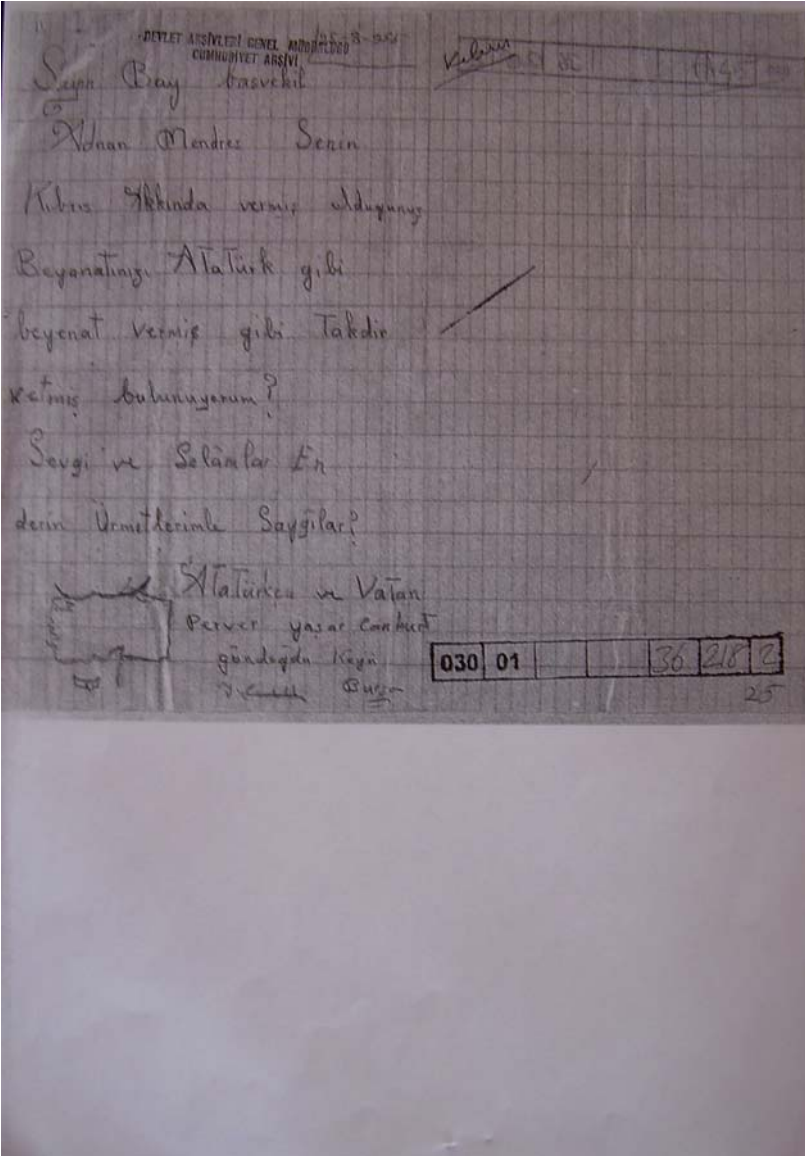
İZMİR YÜK. TİCARET OKULU TALEBE [Okunamadı] BAŞKANI
ERGUN GÖKSAN

MİLLÎ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ BAŞKANI
KÂMURAN EVLİYAĞLU

TÜRK KADINLAR BİRLİĞİ İSTANBUL İLİ BAŞKANI
İFFET HALİM ORUZ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI FEDERASYONU GENEL BAŞKANI

KIBRIS TÜRK KÜLTÜR VE YARDIM [DERNEĞİ] BAŞKANI
DR. DERVİŞ MANİZE

JCS

BCA 030.01.19.109.23
TELGRAF

ACELE – SAYIN A DNANMENDERES.BAŞVEKIL-ANKARA=
DIYARBAKIR, 21/8/955

28 AGUSTOS KIBRISTAKI ILANEDILENKATLIAMGÜNÜ
DOLAYISIYLA GENCLIK INFIAL ICERISINDEDİR GITMEK ICIN
MUSAADDE RICA EDILMEKTEDİR YUKSEK [T]JESKINEDICI
CEVAP LARINIZA INTIZAREN ELERINIZDENOPERİZ KIBRIS
TURKTUR CEMİYETI ADINA OGUZ OZGUR

BCA 030.01.19.109.22

TELGRAF

ELT SAYIN BASVEKIL ADNAN MENDERES ANKARA

BANDIRMA, 20/8/955

18.8.955 DE CEMİYETİMİZE LUTFETMİS OLDUGUNUZ CEVABI
TELGRAFINIZ BUTUN VATANDASLAR ARASINDA DERIN BIR
MEMNUNLUK VE MINNETTARLIK YARATMISTIR HEPİMİZİN
KALPLERİMİZİ FERAHLATAN VE SİZİNDE SAMİMİ
DUYGULARINIZI İFADE EDEN KIYMETLİ SOZLERİNİZE
CEMİYETİMİZ VE BANDIRMALI VATANDASLARIN NAMINA EN
DERİN SUKRANLARIMIZLA TESEKKUR EDER
HURMETLERİMİZİN KABULUNU ARZ EDERİM. KIBRIS
TURKTUR CEMİYETI BANDIRMA SUBESİ BASKANI DR. NADİ
DOĞANEL

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.221.2*

TELGRAF

SAYIN BASVEKILIMIZ ADNAN MENDERES ANKARA

NICOSIA, 10/9/1955

ISTANBUL VE IZMIRDE VUKUA GELEN MUESSIF HADISEDEN
DUYDUGUMUZ TEESUR VE UZUNTU COK BUYUKTUR KIBRIS
TUKLERE HUKUMETINIZIN TEESUF VE TEESURLERINE
KALBEN ISTIRAK EDERLER = =KIBRIS TURK KURUMLARI
FEDERASYONU BASKANI FAIZ KAYMAK

BCA 030.01.36.221.2

TELGRAF

SAYI ADNANMENDEES BAŞ BAKANAKARA

MUGLA, 10/9/55

ASIRLARDANBERI DUNYA TARİHİNİN YAPRAKLARINI
HAMASET DESTANLARI İLE SUSLEYEN KAHRAMANTURK
ULUSUNUN İKİNCİ KİBLEGAHI OLAN AZİZ ATATURKUMUZUN
LAYEMUT HATIRALARINI TAŞIYAN EVİNE NAMERT ELLER
TARAFINDAN ATILANBOMBALARIN MİLYONLARCASINI KIZIL
PAPAZ MAKARIOS VE HEMPALARININ KAFALARINDA
PATLATMAK ÜZERE KIBRISA GONULU GITMEK İŞTİYAKI LE
KIVRANAN BİZ UÇYUZELLI TURK MAHKUMUNUN HER
ZAMAN İÇİNEMİR BEKLEMekte OLDUGUMUZU BUYUK
INKILAPCI SAYINBAŞ BAKANIMIZA ARZ EDER BU UGURDA

* Bu fon kodunda toplam 60 sayfalık belge bulunmaktadır. Birbirine benzeyen bu belgeler arasında, yer sıkıntısı nedeniyle örnekleme yapılarak aşağıdaki belgeler sunulmuştur.

JCS

OLENLERİMİZİN ŞEHİT KALANLARIMIZINDA GAZİ MAHKUM OLARAK BAKİYE CEZALARIMIZI ÇEKMİŞE AMADE OLDUĞUMUZ SAYGILARIMIZLA

BCA 030.01.36.221.2

TELGRAF

ELT :.. SAYIN ADNAN MENDERES BAS VEKİL ANKARA

HAVZA, 9/9/55

=DUSMAN KARSISINDA ARSLANCA DOVUSEBİLİR SEKİZ COCUGUM DAN DORT OGLUMLA KIBRIS DAVASINDA FEDAYI CANA HAZIR OLDUĞUMUZU ARZLA LUZUMUNDA YAPILACAK GONULLULER LİSTESİNE KAYDIMIZIN SİMDİDEN YAPILMASINA DELELETİNİZİ YALVARIRIM SAYGILARIMLA =KAZİM PASA CADD ESNİFTAN TRABZONLU HAYDAR SUMER +

BCA 030.01.36.221.2

TELGRAF

SAYIN BAŞ BAKANIMIZ ADNAN MENDERES ANKARA

URFA, 12/9/55

ŞEHİT DEDELERİMİZİN EBEDİ BUHRANINI SAD ETMEK İÇİN KIBRİSA VE KIRSLI İRKTAŞ LARIMIZA EL UZTMALARI KAHRIETMEK VAZFESİNDE SİZDEN TALEP EDER ELLERİNİZDEN OPERİM = = İSTİKLAL SAVAŞIMIZIN AZİZ ŞEHİTLERİNDEN OLAN 22 BİNKÖY OĞRTMENİ VE İKİ BİNKÖY SAĞLIKMEMERU ADINA SAĞLIKME . ALİ CELEGEN AZZİYRET URFA +++++ İFADESİ AYNIDIR++

B.A. Belgeler

BCA 030.01.36.221.2

TELGRAF
SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ANKARA

SOHO LONDON

KIBRIS DAVASINDA BUYUK HIZMZTLERI GECEMIS VE TEKMIL
TURK DUNYASININ SEMPATIVE TAKDIRLERINI KAZANMIS
OLAN KIBRIS TURKTUR CEMİYETLERININ SON MUESSIF
HADISELRI MUTEAKIP KAPATILMASI BIZLERI DERIN
TEESSURE GARGETMISTIR INGILTEREDE YASIYAN YEDIBIN
KIBRISLI TURK NAMINA TEKRAR ACILMALARINA YUKSEK
LUTUF VE MUSAADELERERINIZI ISTIRHAM EDER EN DERIN
HURMETLERIMIZI SUNARIZ KIBRIS TURKTUR CEMİYETI 1
RICHMOND BUILDINGS LONDON W1 +++++ KL TM2 = SAYIN
CELAL BAYAR CUMHURREISI = SAYIN ADNAN MENDERES
BASVEKIL ANKARA = = = 1 RICMOND BUILDINGS LONDAN W1
AYNENDIR

BCA 030.01.37.222.1

Sayın Baş vekil Adnan Menderes
Yunanlıların Büyük Atatürkün evine yapmış olduğu Hakâreti duğduğum
günden Beri deli gibi geziyorum ne yaptığımı bilmiyorum. Bizler 1929
doğumlu olup Hepimiz gönüllü olarak yazınız Bizler daha Başka Kura
istemeyiz yalnız yunanlıları Bizlere Bırakın sonra Kıbrıs içinde Bu gün
Hepimiz Hazırız niçin on paralık yunan Hükümeti Bize Karşı Koysun

Çok Muhterem Adnan Menderes

Cevap yazmayı unutmayın

Perşembenin Kutluca Köyünden

Sami Memiş

Adres

Sami Memiş

Fatsa: Yalıköy

BCA 030.01.37.226.3

Sayın başvekilimiz
Bütün türk milleti ellerimizden çıkar hürmet ve sadetlerimizi
Başvekilimiz senelerden beri allahtan beklediğimiz fırsat geldi Kıbrıstaki
Türk vatandaşlarımızı yediden yetmişe kadar savaşçı kurtarmıya hazırız.
senelerden beri unutulmıyan yaralarımız kalplerimize yer etmiş bu fırsatı
dört gözle bekliyorduk.
...kurşun ya... b... kardeş ... unutulmamış ... yunan ... kabu... yemek
için ... bekliyoruz

Sadetler diliyoruz

Yazan ... Ahmet çavuş tarafından

BCA 030.01.37.226.3*

Çok Sayın Başvekilimiz Adnan Menderes
ANKARA

Kıbrıs hakkında Zatı Devletlerinin yüksek direktifine ve Selim Sarperin birleşik milletlerdeki kuvvetli müdafaasına rağmen tekrar hadlerini aşan ve taşan yunan papasları karşısında akla gelen diğer hal ve müdafa tarzını iktidara geçtiğiniz gündenberi başarılı büyük davalardan cesaret ve ilham alarak size yazmayı düşündüm.

Ancak malumlar yoluyla meçhullerin halledilebileceği riyazi davalar gibi günün ve yakın istikbalin şart ve icaplarına göre tensip buyuracağınız hareket ve kararları da yüksek zekânıza bırakıyorum.

Malumualilerdirki Selim Sarper geçen defaki müdafaasında adanın jeolojik durumunu izah ve sivri ucunun İskenderun ve Mersin'den ayrılmış ve bu suretle ana vatandan kopmuş bir parça olduğunu isbat etmek istediler.

Benim fikr imce 40 mil civarında olan adayı muhtelif ayaklar üzerine istinat ettirilen asma trenle sahile bağliyabilmek veya yakın bir atide

* Bu belgenin eski harflerle olan metni 030.01.36.218.2 fonunda yer almaktadır.

bağlanacakmış gibi göstererek düşmanlar üzerine kat'î ve susturucu bir tesir yapmaktır. Bu suretle Selim Sarper'in müdafaası takviye ve tamamlanmış olacaktır.

Sukullu bugünkü teknik vesait yokken dahi Hazer deniz ve ülkesini Karadenize bağlamak istemiştir.

Nihayet 5000 kilometrelik seddiçin de malumdur.

Göksu üzerine esasen yapılmış bulunan Göksu barajından tahrik kudretini almak suretiyle sür'atle donan nev'inden Taşucu'na yapılacak bir çimento fabrikası ile Kıbrıs istikametine yürüten 2 paralel beton rıhtım yol ve bunların arasını takriben her milde bir birleştirerek bloklara ayırmak (yani hat ve travers gibi) ve her bloka Göksuyu çevirerek masrafsız olarak ırmağın Toroslardan getirdiği muazzam teressübatla doldurmak, böylece kazanılan ikinci bir ada [belgenin devamı 030.01.36.218.2 numaralı fonda bulunmaktadır] kadar kıymetli araziye halka masrafına tekabül etmek üzere satmak suretile veya asma trenle adayı ana vatanın bir ihraç ve idhal limanı haline getirerek davayı ve münakaşayı kökünden halledebilmek fikridir.

Projesi ve hesapları yapılmıyan bir mevzu hakkında bugün kat'î bir şey söylenemez.

Kanaatimce Türk Milletinin bilhassa şahsi idare ve iktidarınızın rehberliği altında başaramıyacağı iş yoktur.

Ecdadımızın Venediklilerden aldığı bir vatan parçasını Yunanlılara kaptırmaktansa 23 milyondan bir Türk tasavvur edemiyorumki bu iş için şukadar ..yardımı veya fahri olarak şukadar çalışmayı tercih etmesin.

Bu teşebbüs bugün için bir hayal, gelecek nesil ve teknik için bir hakikat olabilir. Fakat Sarper ve Londra'daki delegelerden ada yakında (velevki gözdağı velevki propaganda olsa dahi) ana vatana karadan bağlanacaktır. Bu suretle hak yerini bulacaktır. Yunanistan mümkünse Pire'ye bağlıyabilsin. gibi kat'î ve susturucu ifadelerin dünyaya duyurulmasını bekliyorum. Tekrar yazıyorum. Eser ve icraatıyla irişilen büyük hamleleriyle esasen bu davayı hallettiğimize dair içimde doğan kat'î itimadımı ayrıca yazmayı borç bilir, bir vatandaş sıfatıyla adanın haksız hücumlara sahne olan durumu karşısında çoşan hissiyatımla sizi rahatsız ettiğimden büyük af diler, en derin saygı ve selamlarımın kabulünü rica ederim.

Adres:

Bulvar Sineması

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

هیدرنگ و تظلمه در آلتین بر طبقه یا حیثیت یونسلیله قایدیه قلمی 23 میاویزه لوزان قور
بیرورم له یولسیه ایجه سواقدا یاروکی حیلانموی اولارده سزقادا حاکمی ی حیلانمویسه !
بیتت کرلرله ایجه رضبال عله حیلان و تظلمه ایجه حقیقتا اولایید ندیجه قالد معتولده .
مطاه نیه قالد مصادرایه قور ادرن سیدورم حقه صاریا سولورده در ا
ه لدرده آط یاقینه (ولوله گونظلمی و کرلر یولونده اولدوچن) آناظنه سوره دره علامه حیلان
صورتده حیدرینی یولاصقده . یونانستانده قالد یوردیه یا علامایلیسیه « کر بطلی حیدریم
قاده رش دنیا یولورولکنی قلم یورم

نذر یانسیورم از حاج آسیر اریسلیم یولور حیدر اید اساع لوزان حیلان سزگیزه دوز ایچیده
و قاطعی ایمن دم آریک یازما یلور سید . یولونسه صتید آط نده حیدر حیدر اولارده لوزان
صتیدر حیدر حیدر مندی اعترافینکده لوزان حیدر ایدر آک دریه حیلان و علامه لوزان حیدر ایدر

دولور سیزده
اکتاری - استنزل

Ali Pasha

17. 8. 955

030	01		36	218	2
-----	----	--	----	-----	---

BCA 030.01.36.218.2

Osamaniye : 24.8.1955

Kıymetli Başbakanımız Sayın Adnan Menderes'e
Osmaniyeli vatandaşlarının selam ve sevgileriyle:

Uzun müddetten beri Yunanlıların Kıbrıs hakkında yapmış oldukları çirkin mümaişlere ve tarihin kayıt edemeyeceği manasızca siyasete karşı hükümetimizin ağır başlılıkla mükabelesini taktirle karşılıyoruz.

Kıbrıs'ın Türk olduğunu tarih bağrıyor. Hakikat ortadayken Yunanlıların bu son günlerdeki şarlatanlıkları bizi artık çileden çıkarmağa yetiyor. Yüksek şahsiyetinizi bu satırlarla hiçte rahatsız etmek istemezdik. İnsan sıkılınca nasılkı babasına dert yanarsa bizimkide bundan ibarettir.

Yunan palikaryalarının bu hezeyanlarına Türkün cengaver kanı artık tahammül edemiyor. Türkten aldıkları dersleri unutuparlarsa tarihin saifelerini bir kere cevriversinler. Belki bu gaflet uykusundan uyanırlar.

28.Avustostaki yapacakları mümüyişi %Katliam” diye atlandıracak kadar ileri gidiyorlar. Onların silahları ancak kentilerini katleder. Türkün çelikleşmiş vucutuna işlemezler Bu gibi barbarlıklarıyla Türkün asilterbiyesini bozamazlar biz kendileri gibi adileşmeyiz. Böyle çirkince tecavüzler ancak kendileri gibi dejenare olmuş bir kütlelin karakteriyle bağdaşa bilir.

Türk işleyen bir beyne çelikleşmiş bir bileğe sahiptir. cevabı bu unsurlarının haddini asla aşamaz. Yunanlılar ne siyaseti nede askerliği bilmiyorlar. Onlar ancak meyhane garsonluğundaki meharetleriyle övünsünler.

Sayın Başbakanımız, 28/Avustostaki emirlerinize muntazırız.Onlara birde 1955 Avustosu göstermemizimi arzu ediyorlar.

Yazımıza son verirken sevgi ve saygılarımızı arzederiz.

Hörmetlerimizle.
Pamuk Tarım Satış Koop.Bekçisi
Sait Seçinti

BCA 030.01.36.218.2

Çok Sayın Başbakan,

İlişik beyanname suretinden de anlaşılacağı üzere Kıbrıs olaylarına karşı kullanılmak üzere bir mukabil teşkilat yapmak amacı ile Kıbrıs Müdafaai Hukuk Cephesini kurmak tasavvurundayım.

Şimdiye kadar başka makama müracaat etmediğim gibi bu hususta mevcut teşkilatlarla da temasa geçmiş değilimve vaktin darlığı dolayısıyla doğruca zati Devletlerinize müracaata mecbur kaldım.

Vatanın yüksek menfaatleri ve milli siyasetimiz ile bağdaşıyorsa bu yolda hareketime müsaadelerinizi ve gereken hususi müzaheretin de yapılmasına emirlerinizi sunar ve saygılarımı arz ederim.

25/8/955

Emekli General

Celalettin Sorgunç [?]

BCA 030.01.36.218.2

Türk Kıbrıs Müdaai Hukuk beyannamesi (No I)

Bu güne kadar bizim de soğuk kanlılıkla takip ettiğimiz Kıbrıs olayları gösteriyorki, gerek dahilden ve gerek barıştan bir yabancı devlet olan Yunanlılar tarafından desteklenen istilası bir teşkilat kurulmuş olup bu teşkilatın İngilizlerin gözü önünde bu gün adada mevcut olduğu da bir hakikattir.

İngiliz idaresi, meşhur sokukkanlılığı ile, durumun inkişafına intizar vaziyetinde duradursun. Günün birinde belki öyle bir hal olurki, canı, namusu ve malı ile ada içindeki Türk halkı kendilerine emanet edilen bu İngiliz idaresi, artık vaziye müdahale edemez duruma düşebilir ve belki adadaki üslerinin, silah ve mühimmatının da bu teşkilat tarafından ele geçirilmesine seyirci olmak vaziyetinde kalabilir.

Hükümetimizin bigane kalamayacağı böyle feci bir duruma müdahalesi de belki biraz geçikebilir.

Onun için milletce özel tedbirler almaya ve meşru müdafaa için mukabil bir teşkilat kurmaya lüzum hasıl olmuştur. Bu teşkilatımız ne Eoka ve nede benzerleri gibi bir teşkilat değildir. Sırf adadaki masum halk tecavüze maruz kaldığı takdirde müdafaaainefis ve müdafaai hukuk için kurulmuştur. Bir intikam ve kin hissi gütmeyen ve bilakis bu

B.A. Belgeler

caniyane hareketlere katılmayan adalı diğer hemşerilerini de bütün hürriyetlerle korumayı hedef tutar bir teşkilattır.

Ben, şahsen memleketime olan hizmetimi tamamlamış durumda olmakla beraber ölünceye kadar milletimin malı olduğumdan Kıbrıs davasındaki bu gönüllü teşkilatı için kendimi bir numaralı kumandan ilan ediyorum ve bu suretle muhtelif yerlerdeki gönüllüleri teşkilatlandırmak ve onlarla birlikde hizmete koşturmak vazifesini üzerime almış bulunuyorum.

Bu vesile ile Kıbrıslı türk kardeşlerime büyük atamızın millete ve geçliğe hitabelerini bir kerre de burada hatırlatırım.

Kıbrıs Türk halkının katliam korkusu ile köylere akın ettiklerini gazetelerde okuyoruz. Bunlara tavsiyelerimiz, mecbur olmadıkça kıllarını bile kıpırdaymadan yerlerinde topluluklar halinde kalmalarını ve fakat müdafaai nefis için de hazırlıklı bulunmaları ve ada ingiliz idaresi ihzari[?] arzettiği anda yine Büyük Atamızın bir türkün on düşmana bedel olduğunu ispat etmeleri ve tarihimizin şehamet dolu örneklerine bir çoklarını daha katmalarındır.

Aynı zamanda dadadaki türk dostu halka da bu olaylara katılmayarak ve karışmayarak yerliyerlerinde oturmalarını ve iş güçleriyle meşgul olmalarını tavsiye ederiz.

İstiklal harbinde de kendilerini yakinen tanıdıklarımıza da bu defa sıkı durmalarını arzuladığımızı bildiririz.

Türk kıbrıs Müdafaai hukuk
cephesi k.

BCA 030.01.36.218.2

Göztepe. 25 Ağustos 955

Pek Muhterem Başvekilimiz,

İktidar mevkiine geldiğinizdenberi beş yıldır Halk Partisinin Hükûmeti zamanında ziraî, kültürel ve iktisadî sahalarda ihmal ve noksanlarını ikmal ve memleketimizin her hususta kalkınması için sarfetmekte olduğunuz sayü gayretten cesaret alarak, Yunanlıların LOZAN Muahedenamesini tadil ve KIBRIS meselesinin gözden geçirilmesi yaygaraları muvacehesinde, meslekim bulunan siyasî sahada sabık Hükûmetin ihmallerini hatırlamağı memleket hayrına bir borç bilirim:

1- LOZAN Muahedenamesi mucibince İstanbul rumlarına karşılık Garbî Trakya'da çogunluğu haiz olarak bırakılan türkler, mezkûr Muahedename hilafına orada Yunan Hükûmeti tarafından hem dürlü tazyiklara maruz bırakılmış ve hem de oraya iskân edilen yunanlılarla akalliyete düşürülmüş ve buna, maal'esef eski hükûmet ses çıkarmamıştır.

2- İkinci Umumî Harp sonunda 12 adanın İtalyanlar tarafından tahliyesinde, oraları hemen Yunanlılar tarafından işgal edilirken buna, Halk Partisi Hükûmeti tamamiyle nigâne kalmış ve bu suretle statu quo'nun bozulduğunu ileri sürerek iki Hükûmet arasında müzakereye girişip, hiç olmazsa EGE sahillerimize adeta dokunurcasına yakın olan adaları almak ve diğer adalarda kalan ırkdaşlarımız hakkında Yunan Hükûmetinden teminat elde etmek fırsatını kaçırmıştır. İşte, bu gibi ihmallerden cesaret alan Yunanlıların, son manasız talepleri muvacehesinde, karşılarında bu haklarımızı ve millî menfaatlerimizi azimle koruyacak ve EGE sahillerimizin emniyetini temin edecek sağlam ve millî bir Hükûmet bulacaklarından bihaber olsalar gerektir.

Her sahada olduğu gibi siyâsî sahada da Hükûmetimize başarılar ve size de sağlık ve muvaffakiyet diler ve derin saygılarımı sunarım.

Emekli Baş Konsolos
Şevki Erdoğan

BCA 030.01.36.218.2

20-8-955

Sayın adnan Mendires Baş Vekil
ankara

yurdumuza göz koyan düşmanlara Bilassa Kıbrıs ve yunanlıların Türklere karşı Tırakya topraklarına kendilerine layık olduğunu ittia edenlerin bu gibi Nefret uyandırıcı sözler Kıbrısta Türklere karşı yapılan tethişler Bütün Türk gencinin Hürriyetine Dokunmaktadır Benim görüşüp anlaştığım Bazı emsal 1500 arkadaşlar şu sözleri söylemekteyiz Türk milleti mert oğlu merttir yunanlıların Türklere karşı söylemiş olduğu Bu sözler Bize Nefret uyandırmaktadır şayet Hükûmetimiz Harp ilân ettiği

B.A. Belgeler

Taktir de Davetsizin Sefere Hazırız Demektedirler Ve ankara üniversitelilerin Dediği gibi 26 ve 30 agustosu Biryenisini daha faciasını hatırlatırız. Bendede Bu arkadaşlar gibi daha fazla Bir his Duyduğum için yüksek makamınıza Tebliğ ederiz.

Kendim ist. P.T.T. idaresinde Dağıtıcılıkla Vazife görmekteyim yanlışlıkla Belki Kanun Harıcı söz söylemiş olabilirim onun için adresimi bildiremiyeceyim üzür dilerim

İstanbul 929 Doğumlu

BCA 030.01.36.218.2

TELGRAF

Sayın Adnan Menderes Başbakan – İstanbul
Babaeski, 25/8/55

Türk milletini temsil eden bir arslan edvarı ile Kıbrıs işindeki Realist görüşümüz milletimiz içinde tam makesini bulmuştur vakur ve susturucu sözlerinizle iftihar ediyoruz Tanrı milletimize bağışlasın ve içten Tazimler

Telgrafçı Dayı Babaeski

BCA 030.01.129.839.1

AJANSTÜRK

ANKARA 22 – EYLÜL 1955

Sayın
Adnan Menderes
Başvekilimiz

ANKARA

Muhterem efendim,

Her vakit olduğu gibi, Ajansımızın Kıbrıs teşkilatından alaka çekici haberler almakta devam ediyoruz. Ancak, şifahende arzettiğim veçhile bunlara bültenlerimizde yer vermemekteyiz.

Mahiyetleri itibarile yüksek tetkiklerinize sunulmasında fayda gördüğümüz son mektupları ilişikte takdim eder, bu vesile ile de derin saygı ve bağlılıklarımı arz ederim.

Necdet Evliyagil

Londra Konferansından bu yana Kıbrıs Radyo Servisi Türkiye aleyhindeki neşriyatına hız vermektedir. Bilhassa İstanbul ve İzmir hâdiselerinden sonra Türkiye aleyhindeki her türlü haber, demeç ve yorum Kıbrıs Radyo Servisi tarafından pervasızca yayınlanıp durmaktadır.

Türk basını, Kıbrıs Radyo Servisinin bu kötü niyetli neşriyatını çok şiddetli bir şekilde tenkit etmeye başlamıştır. Gazetelere göre, Yunanistan Hariciye Vekili Stepan Stefanopulos'un Kıbrıs mevzuundaki beyanatlarına geniş ölçüde radyoda yer verildiği halde, Başvekil Adnan Menderes'in Parlâmentodaki beyanatına temas edilmemesi yerli basını çileden çıkarmıştır. Türk ileri şahsiyetleri tarafından Radyo Haberler Müdürlüğüne devamlı surette protesto mektupları gönderilmektedir.

Türk basınının bu haklı tenkidlerine kulak asmayan Kıbrıs Radyo Servisi Türk aleyhtar neşriyatına germi [?] vermektedir. Bu iddiamızın doğruluğunu ispat için birkaç misal vermeği yerinde buluyoruz.

Başvekilimiz Adnan Menderes'in Büyük Millet Meclisindeki İstanbul ve İzmir hâdiselerine dair yaptığı beyanata Kıbrıs Radyo Servisi temas etmemiş, buna rağmen Başvekilimizin beyanatına Atina basını tarafından çok şiddetli bir şekilde takbih edildiği üst üste ve beş defa olarak Kıbrıs Radyo Servisi bültenlerinde yer almıştır. Diğer taraftan, bu akşam da dahil olmak üzere, Selânikteki bomba hâdisesinden bir Türkü mesul olarak tevkif edildiği haberi, yedi defa tekrarlanmıştır. Bu arada Türkiyenin de katılacağı Akdaniz Nato mânevralarına Yunanistanın bykot ilân ettiği, İstanbul ve İzmir hâdiseleri münasebetiyle Yunanistanın Türkiyeyi takbih etmesi için Amerikaya müracaatta bulunduğu defalarca tekrarlanmıştır.

Kıbrıs Radyo Servisi haberleri aynen vermekle de kalmıyor, bu haberleri kendi zaviyesinden tahrif ederek tevsirlerde bulunuyor. Radyonun her tefsiri muhakkak surette Türkiyeyi, Türk hükûmetini hedef tutmakta ve daima Yunanistan lehine yapılmaktadır. Türk efkârı umumiyesi Kıbrıs Radyo Servisinin tamamen tarafsız kalması icap ettiği kanaatindedir. Gerek basında çıkan yazılar, gerekse şahsen yapılan

protesto ve ikazlar Kıbrıs Radyo Servisini formuna koyamamıştır. Radyonun bu şekil hareketi, Türk siyasî çevrelerinde olduğu kadar, halk efkârı arasında da infial uyardırmakta devam ediyor.

Kıbrıs İcraat Meclisi Rum azadan Kraliçenin Hukuk Müşavirleri Avukat Clreres ve avukat Pavlides önümüzdeki hafta İcraat Meclisi azalığından istifa edeceklerini resmen açıklamışlardır.

Rum azaya göre, İngiliz hükûmeti Kıbrıs meselesinde, Kıbrıs halkının hükûmanlık talebini hiçbir zaman kabul etmeyecektir. Ve bu yüzden İcraat Meclisi azalığından istifa edilecektir. İki Rum aza görüşlerini ihtiva eden bir dilekçeyi bugün Kıbrıs Valisi Sir Robert Armitage takdim etmiştir.

Başdespot Makarios tarafından bugün açıklandığına göre, kendisi Kıbrıs mevzuunda bir plân hazırlamakla meşkûldür. Makarios plânında pasif bir siyaset takip edileceği önemle kaydedilmektedir. Bu pasif siyaset nedir? Makarios bunu kendi zaviyesinden şöyle tahlil etmektedir:

“-Bundan böyle şiddet politikasına son vereceğim ve bunun yerine pasif bir politika takip edeceğim. İlk olarak vergi vermeyeceğiz, mallarımız satışa çıkarılacak, kimse hükûmet tarafından satışa çıkarılan mallarımızı satın almağa cesaret edemeyecek. Bir müddet sonra da öğretmenler okullara devam etmeyecekler, talebeler özel surette yetiştirilecek, küçük memurlar umumî greve inecekler ve polisler de vazifelerinde istifa edecekler.”

Bir İngiliz gazetecisine beyanatta bulunan Başdespot Makarios, plânı hakkında herhangi bir açıklamada bulunmamışsa da, daha evvel aynı mealde bir konuşma yapmış ve şiddet politikası yerine pasif bir politikanın yürütülmesiyle hedefe daha kolay ulaşılabacağına işaret etmişti. Halbuki Makarios bunu yapmamız ve ilk beyanatından bir müddet sonra şiddet politikasına başvurarak, tedhişçilik faaliyetlerini desteklemiş, teşvik etmiş, hattâ hızlanmasına vasıta olmuştur.

Makarios EOKA'nın niçin takbih edilmediğine de şu cevabı vermiştir:

“-Eoka halk tarafından tutulmaktadır. Halkın arzuları hilâfına benim Eoka'yı takbih etmem hiç de doğru değildir.”

Makarios bu sözleri söylerken kara sakalı arasındaki beyaz dişleri sırtıyor ve gözleri şeytanî bakışlarla gülüyordu.

Magusadan Sotira köyündeki bir dinî âyine gitmekte olan Başdespot Makarios, Polis ve askerî birlikler tarafından otomobilinden indirilerek

araştırılmak istenmişse de Makarios buna müsaade etmemiş ve verilen emir hilâfına otomobilden inmemiştir.

Polis ve askeri birlikle telsizle merkezi durumdan haberdar etmişlerse de, müspet bir cevap alamadıkları cihetle Makarios'u araştıramamışlardır. Otomobilde bulunan diğer şahıslar polis ve askeri birlikler tarafından araştırılmıştır. Otomobil ve şahıslar üzerinde hiçbir şey bulunmamıştır.

Hatırlarda olacağı gibi bundan onbeş gün kadar evvel Makarios'un otomobili askeri birlikler tarafından kesilerek, Lefkonuk yolu üzerinde sıkı bir şekilde araştırılmıştı. Makarios o akşam verdiği bir beyanatta bundan böyle ne kendisinin ve ne de otomobilinin araştırılmasına müsaade etmiyeceğini iddia etmişti.

Makarios Sotira köyünde Yunan bayrakları arasında efsanevî bir Yunan kahramanı gibi karşılanmış ve kilise kürsüsüne gelen Başdespot yine hürriyetten, hükûmranlıktan, bahsederek siyasî bir konuşma yapmıştır.

2000 kadar Eokacının hücumüne uğrayan Lefkoşe'deki Britanya Enstitüsü petrolü paçavralarla yakılmış ve bina içindeki muazzam kütüphanesi, kültür filmleri ve müştemilâtı ile birlikte kül haline gelmiştir.

Kıbrıs Pavyonundaki İngiliz bayrağı tedhişçiler tarafından parçalandıktan sonra, 100 kişilik bir talebe grubu Metaksas Meydanına doğru akın etmeğe başlamış ve Britanya Enstitüsü önüne gelinceye kadar 2000 kişilik bir kabile meydana çıkmıştır. Kabile Metaksas Meydanı ile Homer Caddesine Yunan Bayraklarını dikerek "Yaşasın Eoka, Yaşasın Enosis" diye haykırması ve ilk olarak oradan geçmekte olan askerî bir jeep'i devirerek ateşlemiş ve yakmıştır.

Polis hâdiseden ancak birkaç saat sonra hâdisе mahalline gelebilmiş, etfaie ise, üç defa yangını söndürmek teşebbüsünde bulunmuşsa da muvaffak olamıyarak kaçmağa mecbur olmuştur. Komando birliklerine ihtiyaç olmadığı hususunda polis merkezinden verilen emir üzerine komando birlikleri polisle işbirliği yapmak lüzumunu hissetmemiştir.

Bir askerî sözcü tarafından açıklandığına göre, komando birliklerine lüzum hissedilmediği hakkında polis merkezi tarafından dört defa tekrarlandığı açıklanmış ve bu yüzden halk arasındaki heyecanın yatıştırılması için, birliklerin "hazır ol" vaziyetinde iki saat bekledikten sonra hâdisе mahaline gidilmiştir.

Polisin ihmali yüzünden büyük bina birkaç saat içinde kül olup gitmiş ve bu arada binlerce değerli eser tamamen yanmıştır. Tahrikçilerin tedhiş faaliyetleri her geçen gün biraz daha hızlanmaktadır. Medenî Yunan ırkının Kıbrıstaki levantinleri kimbilir daha neler ve neler yapacaklardır?

Başdespot Makarios Gikko Manastırında yaptığı bir beyanatta, İngilterenin Kıbrıs halkına teklif edeceği anayasayı Kıbrıs halkının kabul etmeyeceğini ve Ada halkının hükûranlık prensibi için sonuna kadar mücadelesine devam edeceğini bildirmiş ve şöyle demiştir:

“-Gayemize ulaşmak için tehditler, sürgünler, ölüm cezaları bizi zerre kadar ürkütmiyecektir. Mukadderatımızı tayin hususunda canımızın son damlasını bile vermeğe hazırız. Hürriyet, kemiklerimizin üzerinde dalgalanacak ve geride kalanlarımız bu Adaya sahip olarak mes’ut günler yaşıyacaklardır.”

Adadaki Türk azınlığı meselesine de temas eden Başdespot Makarios şöyle demiştir:

“-Türkler bizim kardeşlerimizdir. Onlarla yıllar yılı dost ve kardeş gibi yaşadık. Bundan böyle de aynı şartlar altında yaşamak arzusundayız. Aramızı açmak, dostluk ve kardeşliğimize nifak tohumları serpmek isteyenler vardır. Fakat biz, olgun bir Yunan medeniyetinin torunları gibi hareket edeceğiz. Cemaatıma Türk kardeşleriyle dost geçinmelerini, onlara karşı her türlü kötü niyetten azade bir harekette bulunmalarını tavsiye ederim. Bu Adada bir damla Türk kanının dökülmesine fırsat vermiyeceğiz.”

Diğer taraftan Türkiyedeki son hâdiseleri ele alan milliyetçi Rum gazeteleri Rum cemaatına itidal tavsiyesinde bulunmakta ve İzmir ve İstanbul hâdiselerinde İngilizlerin parmağı olduğunu iddia etmektedirler. Gazetelere göre, Selânik hâdisesi de İngiliz parmağıdır ve İngilizler Türk-Yunan dostluğunu bozmak için her harekete tevessül etmektedirler.

Kıbrıs Radyosunun Türk aleyhtarı neşriyatı Londra konferansını müteakip yeniden alevlenmiş ve İstanbul ve İzmir hâdiselerinden sonra da tahammül edilmez bir şekil almıştır.

İngiliz Hükûmetinin kontrolündeki Kıbrıs Radyosu, Londra konferansı esnasında Yunan Hariciye Vekili Stefan Stefanopulos’un beyanatına geniş ölçüde yer verirken, Türk Murahhas Heyeti Başbakanı Fatin Rüştü Zorlu’nun beyanatını ancak birkaç kelime ile söylemiş, Yunan Murahhas Heyeti Başkanının nutkunu birkaç defa tekrarladığı

halde, Türk Murahhas heyeti başkanının nutkunu ancak bir defa söylemekle iktifa etmiştir.

Diğer taraftan İstanbul ve İzmirdeki hâdiseleri iğtişâş olarak göstermeğe yeltenen Kıbrıs Radyosu, bu hususu defalarca tekrarlamış ve Yunanistanın Türkiyeye sert bir nota verdiğiinden günlerce bahsedip durmuştur. Bu yetmiyormuş gibi İstanbul ve İzmirdeki hâdiseleri müteakip Radyonun bir yorumcusu Balkan Paktı mevzuunda bir konuşma yaparak Paktın İstanbul ve İzmirdeki hâdiselerden sonra tehlike geçirmekte olduğunu ve yakın bir gelecekte paktın bozulacağını iddia etmiştir.

Devamlı surette yapılmakta olan Türk aleyhtarı neşriyata tahammül edemiyen memleketimizin tanınmış şahsiyetleri Radyo servisine sert mektuplar göndermeğe başlamışlardır. Yüzlerce, binlerce haber arasından Türk aleyhtarı haberlerin seçilerek İngiliz Hükûmeti kontrolündeki Kıbrıs Radyo Servisinden yayınlanması şayanı teessüftür. Ehemmiyetle kaydetmek isteriz ki, Kıbrıs Radyo Servisi bugüne kadar Türkiye lehine tek bir haber dahi yayınlamamıştır.

İstanbul ve İzmirdeki son hâdiseler etrafında Amerikan basınında intişar ede dikkate değer yazıların bir teki dahi Kıbrıs Radyo Servisi tarafından yayınlanmamış ve Radyo hâdiseyi Yunan alehtarı tahriklerle yaymakta devam edip gitmiştir.

Şurasını da önemle kaydetmek isteriz ki, Ajans haberleri Kıbrıs Radyo Servisi tarafından tahrif edilmekte, haberlerden mânalar çıkarılarak Türkiye aleyhine değiştirilmek suretiyle neşredilmektedir.

Memleketimizin hamiyetperverliği, vatanperverliği ile tanınmış ve sevilmiş büyük tüccarlarından Bay Salim Aziz, İstanbul ve İzmir hâdiseleri karşısında duyduğu teessürü belirten bir telgrafla Başvekilimiz Sayın Adnan Menderes'in emrine 1000 lira göndermiştir. Haber memleketimize yayılır yayılmaz derin bir memnuniyet ve sevinç uyandırmıştır. İstanbul ve İzmir Hâdiselerinden zarar görenlere iane dercetmek maksadiyle bir komitenin teşekkül etmek üzere olduğu öğrenilmiştir.

Salim Aziz'in Başvekilimiz Sayın Adnan Menderes'e gönderdiği telgrafın metnini veriyoruz:

“Pek Muhterem Adnan Menderes, Başvekilimiz, Ankara. İstanbul ve İzmir hâdiseleri karşısında duyduğumuz üzüntü sonsuzdur. Hâdiseyi ihaneti vataniye telâkki etmekteyiz. Aldığımız güvenlik tedbirleri hepimizi sevindirmiştir. 1000 liralık çekim emrinize postalanmıştır. Ellerinizden

öper, bağılıgımızı bir kere daha teyid ederiz. Kıbrıs Türklerinden: Salim Aziz.”

Londra konferansının devamı müddetince Londrada temaslar yapan Dr. Fazıl Küçük'ün başkanlığındaki Avukat Ahmet Zaim ve Avukat Ahmet Mithat Berberoğlu'ndan müteşekkil üç kişilik Kıbrıs Türk Heyeti, yakında Londradan ayrılarak Parise ve oradan da Lozana gidecektir. Heyetin buralarda da Kıbrıs mevzuunda aydınlatıcı temaslarda bulunacağı bildirilmektedir.

Geç vakit öğrenildiğine göre, Kıbrıs Türk Heyeti Paris ve Lizbondan sonra Türkiyeye gidecek ve İstanbul ve Ankarada bir müddet kaldıktan sonra Adaya avdet edecektir.

Diğer taraftan çoğunluk sistemine dayanan bir anayasaya Kıbrıs Türklerinin muhalefet edeceği, İngiliz hükûmetine resmen bildirilmiştir. Adadaki siyasi partiler, Türkiye'nin arzusu hilâfına alınacak herhangi bir kararı Kıbrıs Türklerinin tanımayacağı açıklanmaktadır.

Komando Birliklerinin Adada üslendirilmesi karşısında, Kıbrıstaki Rum Komünist Partisi Akel Genel Sekreteri Papayuanu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dag Hammarsjoeld'a bir telgraf göndererek hükûmetin bu hareketini protesto etmiş ve Kıbrıs Adasının askerî bir üs haline getirilmesine Kıbrıs halkının muhalif bulunduğunu iddia etmiştir.

Papayuanu aynı zamanda Yunanistan Başvekili Mareşal Papagos'a da bir telgraf göndererek, Kıbrıs meselesinin sür'atle Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna arzedilmesini istemiştir. Papayuanu'ya göre, Londra konferansı Türkiye ile Yunanistanı birbirine düşürmek için kurulmuş bir tuzaktı ve İngilizler bu emellerinde muvaffak olmuşlardır.

Baf Mitopoliti Fotios'un otomobili Baftan Plârese giderken askerî birlikler tarafından durdurularak yoklanmıştır. Mitropolit ilkin itiraz etmek istemişse de, askerî birlikleri onu dinlemiyerek otomobilden indirmişler ve hem kendisini, hem de otomobilini araştırmışlardır.

Fotios bu araştırmayı müteakip yaptığı bir beyanatta, İngiliz medeniyetinin din adamlarına nasıl el uzatabildiğini sormuş ve bu hareketin nefreti mucip olacağını beyanla, İngilizlere küfürler savurmuştur.

Hatırlarda olacağı gibi bundan bir hafta evvel Başdespot Makarios'un otomobili de askeri birlikler tarafından araştırılmıştı. Makarios ozaman verdiği bir beyanatta silâhının kalbinde olduğunu beyan etmiş ve bundan böyle otomobilinin araştırılmasına müsaade etmeyeceğini söylemişti. Hattâ daha ileri giden Makarios bundan böyle

herhangi bir din adamının otomobilinin araştırılmasına müsaade etmiyeceğini iddia etmişti.

BCA 030.01.37.226.8

1955

KIBRIS MESELESİNİN HALLİNDE TAKSİM ŞEKLİ SAHA
(RAĞBET) KAZANIYOR.

İNGİLTERE BU HUSUSA DAİR MUFASSAL RAPOR ALACAK.

Daily Telgraf'ın hususî muhabiri
Lefkoşe – Pazartesi.

Kıbrıs meselesinin hallinde taksimin muhtemel bir hal şekli olarak rağbet kazanmakta olduğuna inanmak için kuvvetli sebepler mevcuttur. Bu çareihal İngiltere ve Kıbrıs hükûmetleri ve Kıbrıs Valisi Harding tarafından en çok beğenilen şekil olmıyan bu tedbiri, en son çare olarak tavsif etmişlerdir.

Öğrendiğime göre İngiltere Hükûmetine arzedilmek üzere, halen burada taksim keyfiyeti ile alâkalı olarak malî, iktisadî ve nüfus bakımlarından mümkün olan en geniş raporu hazırlamak üzere tetkikler yapılmaktadır.

Bu rapor hakkında burada hiçbir resmî beyanat yapılmamış olmakla beraber bu hazırlıkların, taksim şeklinin imkân ve ihtimallerinin şimdiye kadar olduğundan çok daha kuvvetli bir hale gelmiş olduğunun delili olarak kabul edilmektedir.

Kıbrıs meselesinin hallinde şimdiye kadar şu 3 ihtimal var idi:

- 1- İdarî muhtariyeti müteakip, muhtemelen NATO çerçevesinde, beynelmilel garantiler tahtında self-determineyişinin tanınması,
- 2- İdarî muhtariyeti müteakip bir bağımsızlık verilmesi,
- 3- Taksim.

Bu ihtimallerden, şimdiye kadar listede üçüncü olan taksim şekli sür'atle ikinci ihtimale doğru yükselmektedir.

.....

B.A. Belgeler

Lefkoşe'de gazetecilerin bu makalede zikredilen rapor hakkında Kıbrıs Valisinden sordukları suale cevaben Valilikçe bu hususta şu tavzihde bulunulmuştur:

Taksim şeklinin tazammun edebileceği birçok ve muhtelif meselelerin tatikatu Kıbrıs Hükûmetinin İngiltere Müstemlekeler Nezaretinden almış olduğu talimat üzerine yapılmaktadır.

BCA 030.01.6.30.17

Zurich, le 19 mai 1956
Hôtel Eden au Lac

Monsieur le Président,

Je prends la liberté de vous soumettre ci-inclus un Mémorandum sur la Question de la Chypre, dont je viens d'adresser des copies á vos collègues britannique et grec.

J'ajoute qu'il s'agit d'une initiative personnelle pour laquelle l'Union Paneuropéenne n'est nullement responsable.

Le conflit de la Chypre me semble tellement dangereux pour l'unité morale et politique de l'Europe, qu'à mon avis rien ne devrait être négligé qui conduirait à une solution rapide et équitable.

Je pense que le Paragraph 3 du Mémorandum donnerait un maximum de garantie pour la protection et l'égalité des droits des Chypriots d'origine Turque, notamment si ce paragraph était garanti par tous les Membres de l'U.E.D.

D'autre part, je serais heureux de voir votre grande Nation se lier plus étroitement encore par cet accord au destin de l'Europe.

Veuillez croire, Monsieur le Président, à mes sentiments distingués et dévoués.

Richard Coudenhove-Kalergi

Son Excellence

Monsieur le Président Adnan Menderes

Chef du Gouvernement

Ankara.

Propositions pour un règlement de la

Question de Chypre

Par

Richard de Coudenhove-Kalergi
Président de l'Union Paneuropéenne

Tout accord durable sur la Chypre devrait respecter les conditions suivantes :

- 2- Indépendance des Chypriotes et respect de leur droit d'autodisposition;
- 3- établissement d'un lien permanent entre la Chypre et la Grèce;
- 4- protection et égalité des droits pour la minorité musulmane de l'île;
- 5- relations étroites et durables entre la Grande Bretagne, la Grèce et la Turquie;
- 6- respect du droit britannique de maintenir la paix dans la Méditerranée Orientale par la défense de la base militaire et navale de la Chypre. –

Ces conditions pourraient être coordonnées par un accord inspiré par les principes suivants :

- 1- Le Royaume-Uni rétablit l'indépendance de la Chypre en tant que monarchie constitutionnelle;
- 2- le Roi Paul de Grèce est élu par les Chypriotes Roi héréditaire de la Chypre;
- 3- le parlement de Chypre est bicaméral; étant donné que la grande majorité de l'Assemblée Nationale serait chrétienne, la moitié des Sénateurs devraient être choisis par la minorité musulmane afin d'assurer l'égalité des droits de cette minorité;
- 4- la Grèce, la Turquie et la Chypre rejoignent l'Union Européenne Occidentale, qui change son nom en "UNION EUROPEENNE DE DEFENSE" (U.E.D.);
- 5- l'U.E.D. charge le Royaume-Uni de la défense de l'île. –

Dès que ces principes seront acceptés par les partis en conflit, une trêve immédiate complétée par une amnestic devrait assurer le climat requis pour le succès de négociations.

Richard de Coudenhove-Kalergi

Zurich, le 19 mai 1956.

BCA 030.01.38.227.3

İngiliz Müstemlekeler Vekili Lennox Boyd'un Kıbrıs için Lord Radcliffe'in hazırladığı Anayasanın ilânı vesilesile yaptığı beyanat:
19.VI.1956

“Lord Radcliffe’in raporu devlet adamlarına yakışır bir vesikadır ve ben, vazifesini ifadaki enerjisi ve gösterdiği gayret sebebiyle bütün Kamaranın Lord Radcliffe’e minnettar olduğuna eminim.

“Rapor iki kısımdan müteşekkildir – Anayasayla ilgili tavsiyeler ve Lord Radcliffe’in vardığı neticeleri niçin mümkün olan diğer hal şekillerine tercih ettiğini izah eden bir başlangıç notu.

“Lord Radcliffe, altısı Kıbrıs Türk seçmenler, yirmi dördü nüfusun geri kalanı tarafından intihap edilen ve altısı da Vali marifetile tayin olunan âzalardan müteşekkil bir Meclis tavsiye etmektedir. Bütün cemaatlerin menfaatlerini himaye eden gayet dikkatli formüller bulunmuştur. Başvekili Teşriî Meclise karşı mes’ul bir Kabine kurulacaktır. Bu tertibat, Kıbrıs halkına, müdafaa, dış işleri ve amme emniyetini Vali’ye hasretme keyfiyeti ile kabili telif, mümkün olan en geniş ölçüde serbestiyi verecektir.

“Majesteleri Hükûmeti, bu teklifleri Yunan ve Türk Hükûmetlerinin nazarı dikkatine arzetti ve ben de, Kamaraca bilindiği veçhile, bu mevzularda müzakerelerde bulunmak üzere kısa bir müddet evvel Yunanistan ile Türkiye’yi ziyaret ettim.

“Majesteleri Hükûmeti, Kıbrıs Valisi ile istişareden sonra, Lord Radcliffe’in yaptığı tekliflerin bir bütün olarak kabul etmektedir.

“Kanaatimizce, bu teklifler, ele alınan çeşitli ve ekseriye birbirine zıt menfaatler arasında âdilane bir muvazeneyi temsil etmektedir.

“Majesteleri Hükûmeti, tedhiş ve korkudan âzade hakikî yapılabileceği bir durumun mevcudiyetine kanaat getirir getirmez böyle bir Anayasayı teklife hazır olacaktır. Şartlar müsaade eder etmez seçimlerin vukuunu teminen lüzumlu Anayasa organlarının taslaklarının hazırlanması suretile şimdiden bir başlangıç yapılmaktadır.

“Kamaraca bilindiği üzere, Lord Radcliffe’e verilen esaslarda, İngiliz hakimiyeti altındaki muhtar bir Kıbrıs için bir Anayasa derpiş edilmekte idi. Adanın muhtemel statüsüne gelince, Majesteleri Hükûmeti, self-determination prensibini tanıdığını teyid etmiş bulunmaktadır. Milletlerarası ve stratejik durum müsaade ettiğinde, muhtar idarenin de tatminkât şekilde işlemesi şartile, Majesteleri Hükûmeti self-determination prensibinin tatbiki meselesini tekrar tetkike hazır olacaktır.

“Bu gözden geçirme zamanı geldiğinde, yani şartlar tahakkuk ettiğinde, self-determination prensibinin tatbikatının, Kıbrıs’ın hususî durumu içinde Türk cemaatine, Kıbrıs rum cemaatinden daha az olmayacak şekilde, kendisinin müstakbel statüsünü tayin serbestisini verecek tarzda icrasını temin Majesteleri Hükûmetinin gayesi olacaktır. Başka bir ifade ile, Majesteleri Hükûmeti, böyle muhtelit bir halkta self-determination’un tatbikinin muhtemel seçimlere göre bir taksimi mutazammın olduğunu teslim etmektedir. Majesteleri Hükûmeti, meselenin beynelmilel cepheleri mevzuunda yunan ve Türk hükûmetleriyle sıkı teması muhafaza edecektir.

“Uzun Kıbrıs tarihinin yeni ve mes’ud bir dönümünün arifesinde bulunduğumuzu ümid ediyorum. Majesteleri Hükûmeti, böyle bir neticeyi elde etmeye yarayacak her şeyi yapmaya kararlıdır.

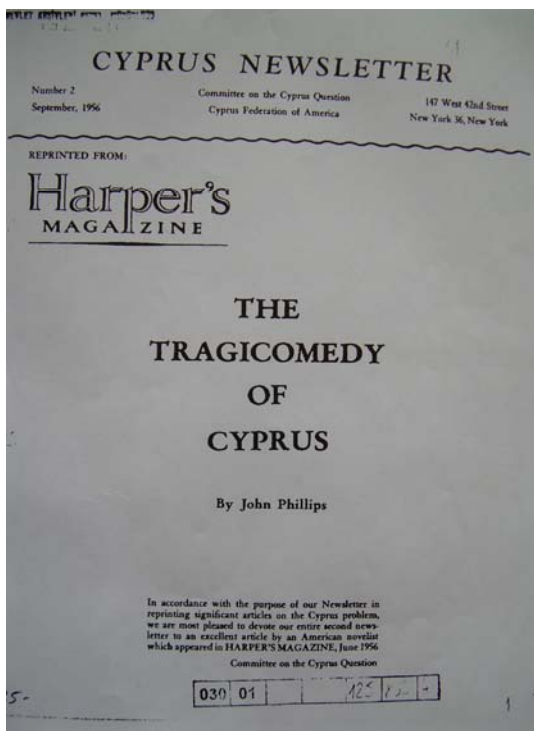
John Phillips is a young American novelist who has made two visits to Cyprus in the past three years and become so passionately concerned with his surroundings that he gathered a small mountain of information from the press, visited courtrooms and prisons, and interviewed private and public persons on all sides. He was lived off and on in Greece and England too and is fond of both.

“What Is the Matter With Mary Jane?” is his report. Mr. Phillips, who is the author of *The Second Happiest Day*, is now in London, working on another novel.

NOTE: We wish to emphasize that we reserve our opinion as to certain statements in this article. We are reprinting this article because it analyzes in a balanced, factual manner the basis of the Greek Cypriot claim for government by consent.

Committee on the Cyprus Question

* Harper’s Magazine’de çıkan bu yazı Türkçe özetıyla birlikte toplam 35 sayfadır. Yer sıkıntısından dolayı, İngilizce metnin bir kısmı ve bunun Türkçe çevirisine yer verebiliyoruz.

John Phillips

WHAT IS THE MATTER
WITH MARY JANE?
The Tragicomedy of Cyprus

The characters wear costumes ranging from white wigs to Turkish bloomers, Roman shields, and black whiskers...their passions are both exuberant and deadly... and one of the unexpected victims is the good name of America.

LAST October 28 on a clouded, dry afternoon in Nicosia, the

British capital of the Cyprus, the Chief Justice, Sir Eric Hallinan, came to the end of his judgment. Wearily over the limp wrist that had borne his chin through so many hours of testimony at so many benches in so many outposts of Empire, he announced the verdict of the court-the accused was guilty of murdering the policeman and was by implication

a member of the terrorist underground EOKA.

“Have you anything to say before I announce the sentences?” the Chief Justice said, rising.

“I am innocent,” the accused replied softly, in Greek.

From the rear of the room where the prisoner’s sister sat with the fiancée came the first slow disbelieving sobs. Now Sir Eric was speaking like a grieved parent: “...Michalakis, I sentence you to hang by the neck until you are dead.”

These articulate words, so humdrum in countless films and fictions of English jurisprudence, have a shocking effect when first heard in actuality. The sister and the fiancée greeted the pronouncement with shrieks dreadful enough to have escaped from the mind of Euripides. Those gave way to torrents of the hatred, imprecation, and entreaty that have welled in Cyprus unrecognized for generations. The sister become to batter her body, whimpering, against the railing.

Sir Eric, for his part, looked to be entirely serene in his soul. He remained a moment before all eyes, standing like a long white bird borrowed from a museum case and adorned with dangling wig, black robes, and crimson shawl. Then with a last punctilious nod he went

sedately to his chambers. The two district judges—a Greek with deep watery eyes and a jowled Turk with heavy eyelids—gathered up their papers and hurried out, away from shrieking women. Unlike the Irish-born Sir Eric, they were native Cypriots, and so far the allegiance they had paid the Crown this afternoon and for each time hereafter they upheld, however mutely, the Crown’s law. They had reasons to be afraid.

The condemned, in the same white shirt he had worn throughout the trial, was running his fingers over the gate of the dock, licking his dry lips, the same way he had all week. Like most prisoners in Cyprus these days he was pitifully afraid and young. His moment passed, he had not shouted “Death and Harding” or “Long Live Enosis” or “Hooray for EOKA” or any rousing slogan. He had only said that he was innocent, and this is in a mumble, perfunctorily, with no hope. Two constables handcuffed his thin wrists to their own with a clumsy officiousness strangely ennobling to the boy who suddenly looked wild and defiant, as if he were a terrorist at that.

This was his last public appearance. For months thereafter he would occupy valuable jail space, while his attorneys filed appeal after lost appeal, all the way

to the Privy Council. Meanwhile, faithful to pattern, everything the British had sought to avoid would come inexorably to pass. The sentencing of Michalakis Savva Karaolis, the first Cypriot in years to receive the death penalty for a political crime, was to have been a dire warning to the insurrectionists. Instead he was already a triumphant martyr, and one more embarrassing bundle for Britain.

Harper's Magazine'in Haziran 1956 tarihli
Nüshasından aynen basılmıştır.

Kıbrıs Meselesi Komitesi

John Phillips geçen üç yıl zarfında Kıbrıs'a iki ziyaret yapmış ve çevresine karşı o kadar büyük bir alâka duymuştur ki, basından malûmat almış, mahkeme salonlarını ve hapisaneleri ziyaret etmiş ve her taraftan bir çok şahsiyetlerle bu mevzuda görüşmeler yapmıştır. Kendisi İngilterede ve Kıbrıstada bulunmuş, olup, ikisini de çok sevmektedir.

"Mary Jane'e ne oldu?" kendisinin Kıbrıs hakkındaki raporudur. Mr. Phillips şimdi Londrada bir roman üzerine çalışmaktadır.

Not: Bu makaledeki bazı bayanlara karşı kanaatimizi mahfuz tuttuğumuzu bilhassa söylemek isteriz. Bu makaleyi basmamızın sebebi, Kıbrıs Rumlarının muhtariyet hususundaki arzularının temellerini, muvazeneli ve hakikatlere dayanır bir şekilde incelemesidir.

Kıbrıs Meselesi Komitesi
Amerika

MARY JANE'E NE OLDU?
KIBRIS TRAJİ-KOME DİSİ.
Yazan: John PHILLIPS

Bu Traji-Komedideki Karakterler, beyaz peruklardan Türk şalvarına, Romalı kalkanlarından kare bıyıklara, kadar varan Çeşitli Kostümler Giymektedirler... İhtirasları Sonsuz ve Öldürücüdür... Ve Umulmadık Kurbanlarından Biri de, Amerikanın Adıdır.

Geçen 28 Ekimde, Nicosia'da, bulutlu ve kuru bir öğleden sonra, Baş hâkim Sir Eric Hallinen kararını aldı. Yorgun bir tavırla, İmparatorluğun birçok yerlerindeki birçok kürsülerde, birçok mahkemeler esnasında, başını dayamış olduğu kolunu kaldırarak, mahkemenin hükmünü tebliğ etti-sanık bir polisi katletmekle suçluymuş ve bunun bir neticesi olarak terörist EOKa hareketinin bir üyesiydi.

Baş Hâkim ayağa kalkarak, "Hükmü ilân etmeden önce söyleyeceğin bir şey var mı?" dedi.

Sanık yumuşak bir sesle, Rumca, "Masumum," dedi.

Sanığın kızkardeşinin, sanığın nişanlısile birlikte oturmakta olduğu salonun arka kısmından, ilk hıçkırık sesleri yükseldi. Şimdi Sir Eric üzgün bir baba gibi konuşuyordu: "...Michalakis mahkeme, asılarak idama karar vermiştir."

Sayırsız filmlerde ve İngiliz hukuk ilminde geçtiği yerlerde insanı son derece yeknesak gelen bu açık sözler hakikaten işitildiklerinde müthiş bir tesir icra ediyorlardı. Kızkardeşle nişanlı hükmü müthiş çığlıklarla karşıladılar. Sonra bu çığlıklar ortadan kaybolarak Kıbrısta nesillerden beri tanılmadan yaşamış olan bir nefret, beddua ve rica seline yer verdiler. Kızkardeş, ağlayarak, sızlayarak, vücudunu yerden yere vurmaya, dövünmeye başladı.

Sir Eric'e gelince, o ruhen sakin görünüyordu. Bir an, bir müzeden alınmış, ve peruka, siyah cüppe ve kızıl şal giydirilerek süslenmiş uzun, beyaz bir kuş gibi, olduğu yerde kaldı. Sonra titiz bir selâm verdi ve vakur bir tavırla odasına döndü. Biri derin, sulu gözlü bir Rum, öbürü çifte gerdanlı, gözleri yarı kapalı bir Türk olan iki bölge hâkimi de kâğıtlarını topladılar ve telâşla bağırıp çağırın kadınların yanından uzağa kaçtılar. Kendileri, İrlandada doğmuş olan Sir Eric'ten ayrı olarak, Kıbrısın yerlisidiler, ve İmparatorluğun kanunlarına sadakat gösterdikleri zamanlarda korkmaya hakları olduğunu hissediyorlardı.

Mahkûm, bütün mahkeme boyunca giymiş olduğu aynı beyaz gömleğin içinde, parmaklarını maznun mevkiinin kapısında dolaştırıyor ve bütün hafta boyunca yapmış olduğu, dilini kurumuş dudaklarının üzerinde gezdiriyordu. Bugünlerde Kıbrısta görülen hemen bütün mahkûmlar gibi, acınacak derecede gençti ve korkuyordu. Artık anı geçmişti, ne "Harding'e Ölüm," demiş ne de Yaşasın Enosis' " yahut "Yaşasın EOKA" gibi teşvik edici, ayaklandırıcı bir söz sarfetmişti. Yalnız masum olduğunu söylemiş ve bunu da mırıldanarak hiç ümidi olmadığını belli eden makinavari bir tavırla ifade etmişti. İki polis onun ince bileklerine kelepçe ile kendilerinininkilere bağladılar ve bu işi öyle beceriksizce bir işgüzarlıkla yaptılar ki o anda sanki hakikaten bir teröristmiş gibi vahşileşen cüretlenen çocuk halkın gözünde yükseldi.

Bu onun halk huzurunda son görülüşü idi. Bundan sonra, aylar boyunca hapishanedeki çok kıymetli olan yerlerden birini işgal edecek, ve avukatları ta hususî meclise kadar ve hiçbir neticesi çıkmamak üzere, dilekçe üstüne dilekçe yollıyacaktı. Bu arada, İngilizlerin kaçınmak istedikleri bütün şeyler, teker teker vukua gelecekti. İngilizlerin fikrinde, yıllardanberi ilk defa olarak Kıbrısta siyasî bir cürüm yüzünden idam

cezası alan Michalakis Savva Karaolis'in cezalandırılması, isyan taraftarlarına müthiş bir ihtar olacaktı. Tersine kendisi Muzaffer bir 'martyr' oldu, ve İngiltereye utanç veren hadiselerin bohçasına katıldı.

BCA 030.01.45.268.5

3/7/1956

D.P. Meclis Grubu Yüksek Reisliğine

3 Temmuz 1956 Salı günü saat 10 da mutat toplantısını yapan D.P. Grup İdare Heyeti, Kıbrıs Meselesi ve Sovyet Hükûmeti'nin son zamanlarda tezahür eden politikaları üzerinde yaptığı görüşmeler sonunda bu meseleler hakkında hükûmetin görüşlerinin ifade edilmesini teminen Grup Başkanı tarafından Heyeti Umumiye'ye tahrir verilmesi hususu kararlaştırılmış olduğundan aşağıda tafsilâtiyle ifade edilen konular hakkında Başvekil tarafından izahat verilmesini saygıyla arz ederim.

D.P.Meclis Grubu Reisi
Aydın Mebusu
Namık Gedik

Sual 1- Son haftalar zarfında Matbuata götürülen yazılar, Kıbrıs meselesinde İngiltere'nin bazı yeni ve tehlikeli tasavvurları tahakkuk ettirmek arifesinde olduğu intibasını vermektedir. Ezcümle İngiltere Hükûmetinin, Kıbrıs ta, "Milletlerin kendi mukadderatını kendilerinin tayini" (Self-Determination) prensipinin tatbik edilip edilmeyeceği hususunun 10 senelik bir müddetten sonra mesele NATO tarafından tetkik ve karara bağlanmasını; bu devre zarfında adada İngiliz Üslerinin devamını ve hatta İngiliz Hakimiyeti altında olacak bazı bölgelerin tesisini derpiş edecek bir muahede aktini; Kıbrıstaki Türklerin hak ve menfaatlerini himaye edecek diğer bir muahedenin yapılmasını düşünüyormuş.

Bu vaziyet karşısında, İşin esasının tahkiki ve böyle bir vaziyetin tahaddüsü taktirinde yapılacak şeylerin tespiti hususlarında

Hükümetimizin ne muamelelere tevessül eylediği ve neler düşündüğü hususunda tenvirimizi rica ederiz.

Sual 2- Bir zamandan beri, mütemadiyen inkişaf ederek vuku bulmakta olan Rus sulh taarruzu ne merkezdedir? Hükümetimiz nezdinde Moskova tarafından bu mahiyette teşebbüsler yapılmışsa bunlara ne cevap verilmiştir? Hükümetimiz bu Rus sulh taarruzu ve bunun Dünya'nın diğer memleketleri üzerindeki tesirleri bakımından ne düşünmekte ve kendi bakımımızdan ilerisi için nasıl hareket edilmesini teemmül eylemektedir?

BCA 030.01.6.31.1

111 Mayow Road
Sydenham
London SE 26
7 Temmuz 1956

Sayın Adnan Menderes
Başvekil
Ankara, Türkiye

Sizi temin etmek isterim ki İngiltere'deki birçok kimseler Kıbrıs meselesindeki azimli hattı hareketinizden dolayı minnettardır. Kıbrıs'ın yüz kızartıcı bir şekilde Yunanistan'a teslim edilmesine mani olmanıza teşekkür ederiz.

Yunanistan ne tarihi, ne siyasi ve ne de manevi bakımdan Kıbrıs üzerinde hiçbir hak iddia edemez. Kıbrıs'a muhtar idare bahşetmek büyük bir hatadır. Çünkü Kıbrıs Rumları adayı Yunanistan'a teslim edeceklerdir ki bu takdirde de Kıbrıs'daki Türk ekalliyeti istirap içinde kalmış olacaktır.

İngiliz hükümetinin bu ve buna mümasil meselelerdeki zaafından dolayı utanç duyuyorum. Herkesi memnun etmeye çalışıyorlar fakat neticede hiç kimse memnun edilmiş olmuyor. Artık bundan böyle Kıbrıs'daki tethişçilere karşı daha azimli bir hareket tarzı ihtiyar edeceklerini ümit ederim.

B.A. Belgeler

Hattı hareketinizi asla gevşetmeyiniz. Azimle karşı durun ve Kıbrıs'ın Yunan idaresine geçmesine daima reddediniz.

Derin saygılarımla,

A. Smith

111 Mayow Road
Sydenham
London SE 26

7-7-56

Mr. Adnan Menderes
Prime Minister
Ankara
Turkey

Sir,

I wish to assure you that many people in Great Britain are grateful to you for your firm stand on Cyprus. We thank you for stopping the shameful surrender of Cyprus to Greece.

Greece has no historical or political or moral right to Cyprus. To give Cyprus self-government would be a big mistake, because the Greek Cypriots would hand Cyprus over to Greece, and the Turkish minority in Cyprus would suffer.

I am ashamed of the weakness of the British Government in this and other matters. They are trying to please everybody and end up they pleasing nobody. I hope they will now deal more firmly with the terrorists in Cyprus.

Please do not weaken in your stand. Be firm and always refuse to let Cyprus pass under Greek control.

Yours faithfully

A. Smith

BCA 030.01.132.861.2

GÜNÜN HADİSELERİNDEN

Yazan: Mehmet Kadir
Tereki

Kıbrıs Kanun Esasisi Meselesi

Son günlerde gelen haberlerden anlaşıldığına nazaran İngiltere Hükûmeti, tetkiklerde bulunup Kıbrıs için bir Kanunu Esasi hazırlıyarak ilgili makamlara takdim etmek üzere Kanuncu ve müdebbir bir zat olan Lord Radcliffe'ı Kıbrıs Adası'na göndermiştir.

İngiltere Devletinin, Kıbrıs için bir Kanunu Esasi yapmaktan maksad ve gayesi Kıbrıs'ın ekseriyet ve ekaliyetince kabul olanabilecek bir vesikayı hazırlamak ve onu Kıbrıslıların millî derterini tedavi etmek için azamî bir iksir mesabesinde kullanmaktır.

Bir millet için, bilhassa muhtelif grupların muayyen bir hedefte toplanmamış ve her bir grubun ayrı ayrı arzu ve emelleri bulunan bir millet için bir kanunu esasi yapmak meselesi çok güç ve başdöndürücü işlerdendir. Bundan dolayı Lord Radcliffe'in beslemekte olduğu ideale varmak hususundaki mesayisi çok güç olup bu yolda bir çok manialar mevcuttur ki şimdiden mukadderatının altında muvafakiyetsizliğinin ihtimallerini göstermektedir.

Lord Radcliffe'in karşılanacağı müşkülât ve güçlüklerin derecesini göstermek üzere kıbrıslıların muhtelif arzu ve emellerinin bir tablosunu çizeceğiz ve ondan sonra böyle bir toprak parçası için Kanunu Esasi yapmanın ilmî yolunu göstereceğiz.

Elde mevcut olan son istatistiklere nazaran Kıbrıs'ın nüfusu 511000 olup bunun yüzde seksen aşarı ikisi Yunan ve mütebakisi de Türk ırkındandır. Yunanlılar Kıbrısı Yunanistana ilhak etmek ve Türk tabası için ekaliyet haklarını vermek istiyorlar. Halbuki Türk ırkından olan nüfus diyorlar ki Kıbrıs Türkiye'ye verilmelidir. Zira Kıbrıs Adası ile Türkiye sahilleri arasındaki mesafe çok azdır. Kıbrıs Türkiye'den başka bir devlete verilecek olursa Türkiyenin emniyeti bozulur ve Türkiyenin sahil sularındaki beynelmilel hakları tehlikeye maruz kalır.

Bu iddia Türkiye Devleti tarafından da desteklenmektedir.

Kıbrısın millî unsurlarının, mustakbel statuları hususunda böyle arzuları beslemekte oldukları bir zamanda Lord Radcliffe Kıbrıs için bir kanunu esasi yapmak ve bu vesile ile kıbrısın hakimiyeti milliyesi

hakkında millî unsurlar arasındaki ihtilafları gidermek gayesi ile İngiltere İmparatorluğu tarafından Kıbrıs'a gönderiliyor.

Kanunu Esasi milletler için bir kaç yoldan vücuda getirilebilir:

1/ Bazı milletler tarihî ve siyasî hadiselerle binaen yeniden teşkil olunurlar, teşkil olunmaz kendileri için kanunu esasi tedvin ederler. Böyle milletler kanunu esasilerini kendileri yaparlar ve bunun yapılmasında başkalarının müdahalesi yoktur. Bunlar Kurucu Meclisini davet ederler, Kurucu Meclisi istediği tarzda devletin şekil ve nev'ini tayin ve tesbit eder ve onda ferd ve cemiyetlerin haklarını izah eder.

2/ Bir millet bir inkilâp veya isyan neticesinde bir halden başka bir hale gelebilir. Bu yeni hal yeni bir kanunu esasinin yapılmasını istilzam edebilir. Bu takdirde de millet yeni kanunu esasisini tedvin ve tertip eder ve devlet dahilindeki millî unsurlar arasındaki münasebetleri tesbit eder.

3/ Bazı milletler millî hareketlerle büyük imparatorlukların karnından çıkarak istiklâl ve bütünlüğünü ilân etmek isterler. Böyle milletler için bir çok defal Hamî devlet kanunu esasi yaparak dahilde ve hariçte onların hükûmetlerinin şekil ve nevini tayin ve tesbit eder. Meselâ son zamanlarda Melaya, Singapur ve Kıbrıs Adası için kanunu esasi yapmak isteyen İngiltere Devleti gibi.

İngiltere Devletinin bu gibi kanunu esasileri yapmaktan maksadı şudur ki onların kanunu esasilerini dominyon nev'inden yapsın ve o toprak parçalarını bir müddet daha İngiltere hükûmdarlığı dahilinde bulundursun.

Acaba böyle bir kanunu esasi kıbrıslılar tarafından kabul olunacak mı? Müsbet bir cevap verilmesi güç olan bir sualdır, halbuki buna menfi bir cevap hazırlamak kolaydır. Bundan dolayı Lord Radcliffe'in mesayisinin bir netice ve fayda vermiyeceği kanaatındayım.

Muhtelif ırk ve milliyetleri havi bulunan yerler için yapılan kanunu esasiler Federal Devletlerin kanunu esasileri nev'indedir. Sebebi de şudur ki Federal nev'inden yapılan kanunu esasilerde ekseriyetlerin hakları Millet Meclislerinde ve ekaliyetlerin hakları ise Sena Meclislerinde korunur. Şu şekilde ki Millet Meclisi için Millet Vekili bütün nüfustan nüfusun adedine göre seçilirler halbuki Sena azaları (Senatorlar) her havzadana her havzanın kendi adedine göre seçilirler. Meselâ Şimalî Amerika Fedarasyon'unda New-York Statı 43 Millet Vekil, Florida eyaleti 1 Millet Vekili Amerikan Kongresine gönderiyorlar. Halbuki Sena Meclisine Newyork ve Florida

eyaletlerinden ikişer aza gider ve bu suretle eyaletler arasındaki müsavât temin edilmiş olur.

Kıbrısta da o dıyardaki halkın hem müsavâtını ve hem de millî arzularını temin edecek olan böyle bir kanunun Lord Radcliffe tarafından vücuda getirilmesini istiyorlar.

Acaba böyle bir kanun, halen kıbrısta mevcut olan iki kuvvetli ve muktedir millî unsur tarafından kabul olunacak mıdır? Şu sebepten ki tarafeynden hiçbiri İngilterenin arzu ettiği şeyi kabul edemezler. Haberlerden öğrenildiğine nazaran Yunan milletinden olan kıbrıslılar kıbrısı yunanistanın bir parçası olarak telakki ediyorlar ve Makaryus'un müdahalesi olmadan yapılacak kanunu esasîyi kabul etmezler. Halbuki Türkler Kıbrıs adasının Türklerden başka bir devlet elinde bulunmasını Kemalist Türkiye Cumhuriyetinin siyasî hayatına ve beynelmilel haklarına karşı bir tehlike addederler.

Buraya kadar kısa olarak zikredilen şeylerden anlaşıldığına nazaran İngilterenin, kıbrısın istikbalı hakkındaki iddiaları ile Yunanlıların kıbrısın Yunanıstana ilhakı hususundaki emelleri ve Türklerin bu sahadaki arzuları arasında en ufak bir yakınlık bile yoktur. O halde bu gibi müşkülâtın hallinden evvel kıbrıs kanunu esasîsinin tedvini hususunda mesayî sarfetmek temeli olmayan ve şiddetli bir rüzgârla yıkılmaya mahkûm bulunan bir binayı inşa etmeye benzer.

Lord Radcliffe'in kıbrıs kanunu esasîsi hususunda şimdiki halde sarfedeceği mesayîye dair kısa mütalâamız bundan ibarettir. Halen bu makaleyi burada bırakarak bakalım Lord Radcliffe'in kanun yapma hususundaki mesayîsi ne netice verecektir.

S o n

—

26.7.1956 tarihli Juvendun (Hayat) mecmuasından tercüme edilmiştir.

BCA 030.01.123.785.2

KIBRIS TÜRK KURUMLARI FEDERASYONU

LEFKOŞA – KIBRIS

İSTANBUL

Lefkoşa 10, Eylül, [1956?]

P.K. 703

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BAŞVEKİLİ
EKSELÂNS ADNAN MENDERES , İSTANBUL

Ekselâns,

1878 senesinde Osmanlı İmparatorluğu tarafından idaresi muvakkaten İngiltereye devredilmiş olan Kıbrıs adasında sakin 100 bin Türk her an Kıbrısın Anavatanımız Türkiyeye ilhakını arzu etmekle beraber, dünya siyaseti muvacehesinde şimdilik Kıbrıs Türkleri bu hislerinden feragat ve fedakârlıkta bulunarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin siyasetine uymakta ve Kıbrısta ‘Status Quo’ nun muhafazasını kabul etmektedir.

Kıbrıs Türk Cemaatının takip etmekte olduğu siyasî hattıhareket böyle iken, Kıbrısta mukim Rumca konuşan unsur ötedenberi Rum Ortodoks Kilisesinin tahrik ve teşvikleriyle adanın Yunanistana ilhakı için gayret sarfetmektedirler. Kıbrısta Rum Ortodoks Kilisesi Başpiskoboslarının hemen hepsi bu güne kadar bütün enerjilerini adanın Yunanistana ilhakı için sarfetmişler, ve bu maksat için dahilde ve hariçte her nevi teşvik ve tahrik yollarına başvurmuşlardır. Kıbrıs Başpiskobosu Makariyos Yunanistan, İngiltere ve Amerikayı sık sık ziyaret etmiş, oradaki Ortodoks Kilise teşekkülleri ve resmi makamat ile temasa gelerek onların yardımlarını sağlamış ve bu sayede geniş propaganda kampanyası açmış bulunmaktadır.

Adayı Yunanistana ilhak için çalışmakta olan Makariyos un , Kıbrıs Rumlarının yüzde altmış beşini teşkil eden Komunistlerle elele vererek bıkmadan , usanmadan ardi arası kesilmiyen propagandası sayesinde İngiltere, Fransa, Amerika ve sair memleketlerde kendi arzu ve emellerine uygun bir hava yaratmağa muvaffak olduğunu ve nihayet

Yunan hükûmetinin bu mes'eleyi ele alarak resmen Birleşmiş Milletlere kadar götürmesini temin ettiğini Kıbrıs Türkleri esef ve endişe ile müşahade ve takip etmektedirler. Kilise tahrikçileri ile Komünist bozguncularının bu hareket ve faaliyetlerine şiddetle muhalif bulunan Kıbrıs Türkleri , Kıbrıs Rumlarının bu taleplerine karşı zaman zaman mitingler tertip etmişler ve alâkadar makamat nezdinde şiddetli red ve protesto ile mukabelede bulunmuşlardır. Yunan hükûmetinin mes'eleyi Birleşmiş Milletlere götürmesi ve Büyük Britanya Hükûmetinin yakın bir âtide adaya yeni bir teşkilât Kanunu tatbik edeceği hususunda 28 Temmuz, 1954 de İngiliz Parlâmentosunda yapılmış olan beyanâtı karşısında Kıbrıs Türkleri de görüş ve taleplerini ve Adanın mukadderatı ile yakından alâkalarını hür dünyaya ve bilhassa Türkiyemiz ile İngiltere Hükûmetlerine bildirmeği münasib görmüş ve karar altına almıştır. Bu maksat için Kıbrıs Türklerini temsilen salâhiyettar bir Hey'et olarak bizi intihap ve tayin etmişlerdir.

Büyük Britanya hükûmeti tarafından Adanın hükûmetranlığında herhangi bir değişikliğin yapılması düşünülmeyeceğine göre Kıbrıs Türklerini n görüş ve talepleri şunlardır:-

1. Kıbrıs Türkleri Adanın Yunanistana ilhakını veya İlhaka götüreceği herhangi bir Muhtariyet idaresini veya Plebisit yapılmasını bir defa daha şiddetle red ve protesto eder.

2. Kıbrıs Türkleri Büyük Britanya tarafından Kıbrıs Adasının tabî olacağı yeni teşkilât kanununu ancak aşağıdaki şartlara bağlı olarak kabul ve tasvib edebilir.

Yukarıda adı geçen teşkilât kanunu yürürlüğe girmeden evvel bu Kanuna ek bir protokol neşredilecek ve bu protokolda Kıbrıs Türklerinin aşağıda madde madde sıralanmış olan siyasî, içtimaî, dinî, kültürel ve ekonomik talepleri Hükûmet tarafından kabul ve ilân edilecektir.

- a) Evkaf idaresi kayıtsız şartsız Türk Cemaatine devredilecektir
- b) Türk Orta Okul ve Liselerinin tedrisatı ve idaresi Türk Cemaatinin seçeceği Komisyonlar tarafından idare edilecektir.
- c) Adanın bilumum mevzuatında ve bilhassa Belediye Kanunlarında Türk Hukuk ve menfaatlerini teminat altına alan hükümler ilân edilecektir.

- d) Biltümle Daire ve Mahkeme ve mes'ul makamlara memur tayininde nufuz nisbetinde memur tayini yapılacaktır.
- e) Adanın her kaza merkezinde, eskiden olduğu gibi, asgarî bir Türk Kaza Hakimi bulundurulacaktır.

(Ahmet Faiz Kaymak)
(Ahmed M, Berberoğlu)
(Ahmed Zaim)

Kıbrıs Türkleri Namına, Kıbrıs Türk Hey'eti.

BCA 030.01.38.227.1

Nihat ERİM'in RAPORU*

24.6[?].1956

16.11.1956 günü Sayın Başvekil beni Makamına davet ve Kıbrıs meselesinin aldığı ehemmiyeti ve işin millî mahiyetine işaret ederek bu sahadaki çalışmalara iştirâkimi uygun gördüklerini söyledi. İftiharla kabul ettim.

Sayın Adnan Menderes Kıbrıs buhranının son vaziyeti üzerinde beni tenvir etti ve Hükûmetimizin siyasî hedefini şu şekilde tesbit eyledi:

- 1- Kıbrıs'ın İngiltere'de kalmasını isteriz.
- 2- Eğer İngilizler çekilecekse Kıbrıs aslî sahibi olan Türkiye'ye iade edilmelidir.
- 3- Bu olmadığı takdirde Yunanistanla aramızda yarı yarıya taksim edilmelidir. Bu takdirde İngiltere'ye arzu ettiği üsler veya bölge bırakılır.
- 4- İngiltere Ada halkına Self-government hakkı tanımayı tercih eder görünüyor. Bu tahakkuk ederse Kıbrıs Türklerinin ve Türkiye'nin hakları ve emniyeti sağlamca korunmalıdır.
- 5- Hiç kabul edemeyeceğimiz şık Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesidir.

* Belgenin birinci sayfasının alt tarafında el yazısı ile şu ifade yer almaktadır: Üçüncü nüshadır. Birinci nüsha Vekil V. sayın E. Menderes ve ikinci nüsha Hariciye Umumî Kâtibi sayın Nuri Birgi'ye takdim edilmişti. On üç sayfadır.

Benden istenilen vazifeyi, bu siyasî talimât çerçevesi ve sırası içinde hukukî ve siyasî düşüncelerimi, meselenin bugünkü ve yarınki safhalarında icabettikçe sunmak, işi Türkiye'nin menfaatlerine mümkün olan uygunlukta halletmek için sarfedilen gayretlere iştirâk etmek şeklinde anladığımı Sayın Başvekile arz ettim, tasdik ettiler.

Hariciye, dosyalardan istifademi 19.11.1956 gününden itibaren mümkün kıldı. Verilen dosyaları ve diğer vesikaları Vekâlette okudum. İkinci Daire'den benimle temasa memur edilen Bay Sadi Coruk ve Güner Türkmen'den şifahî izahat aldım.

Kıbrıs meselesinin Yunanistan tarafından ortaya atıldığından bugüne seyri ve iç yüzü hakkında bilgi edindim. Bu temas ve intiba ile öne sürebileceğim ilk mütaleaları aşağıda tesbit ettim:

I

Kıbrıs'ın İngiltere elinde şimdiki şekilde kalmasını müdafaa Birleşmiş Milletlerde sempati uyandırmaz. Self-determination ve Self-government umumiyetle kabul edilmiş bir "Moda" fikir oldu. İkinci Cihan Harbi ertesini milletlerarası münasebetlerde "slogan" müstemlekeciliğin tasfiyesidir. Kaldı ki Birleşmiş Milletler Anayasasının 73.ncü Maddesi de İngiltere'ye Self-government'ı temin etmesi vazifesi yükler.

Netekim İngiltere buhranın tâ başındaki tavrını süratle değiştirerek "Self-government yolundan Self-determination"a razı oldu.

Türkiye'nin, Kıbrıs üzerinde coğrafi, tarihî ve stratejik haklar iddia ederken, ada'nın İngiltere müstemlekesi olarak kalmasını savunması doğru olmaz.

Türkiye'nin bu birinci şikkı savunurken tezi şu olmalıdır: Kıbrıs'ın hükümlerliği İngiltere'de kalsın. Fakat Ada halkına Self-government elbette tanınmalıdır.

(Self-government'ın nasıl olması gerektiğine dair düşüncelerimi aşağıda IV'de arzedeceğim)

II

Kıbrıs'ı İngiltere ancak bize devredebilir ve yalnız bize devretmelidir.

a) Bu iddiayı işin başından beri Hükûmetimiz savunmaktadır. Öne sürülen coğrafi, tarihî ve bilhassa stratejik sebepler makûldür. Kıbrıs'da üslenecek hava, deniz ve kara kuvvetlerinin ehemmiyeti Süveyş buhranı esnasında fiilen isbat edildi. Türkiyenin kendi emniyeti, Bağdad Paktı ve

NATO sistemlerinin işliyebilmesi Kıbrıs'ın kimin elinde bulunduğuna sıkı sıkıya bağlıdır.

b) Lozan Muahedesine dayanarak kurulmak istenen hukukî yapı bana zayıf göründü. Muahedenin 20.inci Maddesi, Kıbrıs'ı –hiçbir ihtirazî kayıt koymadan- İngiltere hükümranlığına terk etmiştir.

Yunanistan'ın yaptığı gibi hatta 16.ıncı Maddeye hiç temas etmeksizin, 20.inci Madde Türkiye'nin hukukî iddialarına kapıyı kapamıştır denebilir. Hiç değilse böyle bir karşı tezle müdafaa edilebilir ve reddi kolay olmaz.

Bundan başka meseleyi Lozan çerçevesi içinde ele almanın şu mühim mahsuru da unutulmamalıdır: Muahede diğer âkitlerinin rızası alınmadan değiştirilemez. Yani iş, İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'a inhisar ettirilemez.

Ancak bu böyle olmakla beraber, Ada Yunanistan'a verilirse Lozan Muahedesinin meydana getirdiği siyasî ve stratejik muvazenenin memleketimiz aleyhine tamamen bozulacağı tezi, siyasî icap (opportunit  politique) bakımından çok kuvvetlidir. Hükümetimiz başdan beri bu noktayı belirtmekle pek isabetli hareket etmiştir.

Bu cümleden olarak, Sayın Başvekilin 28.6.1956 günü İngiltere Büyük Elçisine, Lozan'ın kurduğu muvazene bozulmak istendiğine göre, Yunanistanla münasebetlerimizin tamamının Yunan Hükümeti ile ikili müzakerelerle gözden geçirilmesi gerekeceğini söylemesi, yerindedir. Sonradan aynı meyanda daha sarîh olarak İngilizlere ve Amerikalılara Garbî Trakya, Patrikhane, İstanbul Rumları, Egedeki bazı Adalar mevzularının ele alınacağıın bildirilmesi de iyi olmuştur.

Yunanlılara karşı en müessir siyasî silâhımız bu mevzulardır. Şu sıralarda bu yolda daha da vazîh [?] olmanın tam zamanıdır.

Yukarıda, Lozan Muahedesine, Kıbrıs meselesine lehimizde hukukî bir mesnet olarak dayanılmıyacağını kaydetmekle, şimdiye kadar yapılanlardan vazgeçilsin demek istemedim. IX.uncu Birleşmiş Milletler Assamblesinde Lozan'ı İngiliz temsilcisi de Türkiye tezine uygun olarak zikretmiştir. Başdelegemizin Hariciye'ye gönderdiği mufassal raporda işaret ettiğine göre, bu fikir Latin Amerikası mümessilleri üzerinde Yunanistan aleyhine tesir yaratmıştır.

Birleşmiş Milletler Assamblesi bir Mahkeme olmadığı için bu türlü manevralar yerine göre mümkün ve faydalı olabilir. Ama işin aslını kendimiz hatırdan çıkaramayız.

Başdelegemiz, Lozan Muahedesinin 16.ıncı ve 20.ınci Maddeleri üzerinde, memleketimizin selâhiyetli hukukçularından mütalea alınmasını telkin etmiştir. İlgili memurundan sordum, henüz bir mütalea istenmemiş. Her bakımdan faydalı olacak böyle bir istişareyi meselenin Birleşmiş Milletler Assamblesinde bu defa konuşulmasından önce yetiştirmek mümkündür.

Kıbrıs'ın Türkiye'ye iadesi isteğine karşı en tesirli mukabil iddia ise, manevî tesir sahasında Self-determination gibi cihanşümul nazariye kuvvetine sahip bir prensiptir.

Buna mukabil Self-determination, henüz efradını cami ayarını [?] mani bir tarif ve tatbiki olmadığı için, Kıbrıs'ı Rumların keyfine terkettirmeye yetecek kuvvette de değildir. Aşağıda V'de tafsilât arzedecektir.

Kısaca: Kıbrıs'ın Türkiye'ye iadesi isteği, hukukî değil siyasî sebeplere dayanır ve keza hukukî değil siyasî bir netice olarak sağlanabilir.

Türkiye, iddiasını sonuna kadar muhafaza etmelidir. Kıbrıs, kendisine terkedildiği takdirde, ahalinin din, ırk, menşe farkı gözetmeksizin eşit haklardan faydalanacağı söylenmelidir.

III

Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı (Enosis) veya Türkiye'ye iadesi birbirinden en uzak iki tekliftir. Statu quo muhafaza edilemediği takdirde, İngiltere Self-government ile işi şimdilik kapatmak isteyecektir. Fakat, bir defa açılmış olan Kıbrıs dâvası, ne Yunanistan, ne de Türkiye bakımlarından, Self-government ile sona ermeyecektir. Her üç memleketin münasebetleri bu yüzden devamlı olarak zehirlenecektir.

Meseleyi, uzlaşma suretiyle, ortalama bir hal şekline bağlamak hem hakkaniyete uygun olur hem de bugünkü durumda siyaseten kaabil tek mutabakat mevzuudur. İngiltere'nin empirisme'ini ve uzlaşmacılığını da olmayan bir formüldür.

Ortalama hal şekli, Kıbrıs Adasının taksimidir.

Taksim fikri, Türkiye, İngiltere, Yunanistan, Amerika Hükûmetleri arasında gizli veya resmî veya yarı resmî bazı görüşmelerde ele alınmıştır. Belçika Hariciye Vekili M.Spaak bu yolda aracılık etmeyi teklif etmiştir.

Dosyalardan öğrendiğime göre, Yunanistan, Adanın şimalinde dar bir şeridi Türkiye'ye bırakmayı düşünürmüş.

İngiltere Hariciye Müsteşarı Sir İvan Kirck Patrick şimalden cenuba bir hat ile Ada'yı yarı yarıya ve şarkı Yunanistan'a, garbı Türkiye'ye verilmek üzere paylaştırmak istemiş.

Sayın Başvekil, yarı yarıya taksimi istemek fikrinde olduğunu söyledi. Meseleyi, Mr. Dulles'in temsilcisi olarak buraya gelen General Holmes[?] a da fevkalâde itiyatlı bir dille ve belki mümkün olur şeklinde açmış.

Kıbrıs'ın başlıca Türkiye ve Yunanistan arasında, muhtemelen İngiltere'ye de bir üs bölgesi vermek şeklinde taksimi, Self-determination prensibinin âdil bir surette tatbiki demektir.

Şöyleki: Kıbrıs ahali, 385 bin rumca konuşan Ortodoks hiristiyân ve 100 bin Müslüman Türk'den ibarettir, denebilir. Diğer unsurların sayısı 10 bin kadardır.

Demek ki Kıbrıs'da iki ayrı topluluk, birlik (entité) iç içe yaşıyor. Münasip surette taksim yapıldığı takdirde, bu iki ayrı topluluktan her biri kendi Anavatanı saydığı devletin hükümranlığını tercih imkânı bulacaktır. Yani, hem rum cemaati hem de türk cemaati kendi Self-determination hakkını serbestçe kullanabilecektir. Böylece, ekseriyetin arzusu olsun diye, tamamen ayrı bir bütün teşkil eden bir ekalliyet hiç bir suretle bağdaşamayacağı yabancı bir Devlet hükümranlığı altına zorla sokulmuş olmayacaktır.

Venizelos, Lozan Konferansında Garbî Trakya için Türkiye'nin öne sürdüğü plebisiti, bu bölge halkının (homogène) olmayıp, (hétérogène) olmasını vesile yaparak reddetmişti.

Kıbrıs, bu bakımdan Garbî Trakya'ya benzer. Eğer bu günün Birleşmiş Milletler zihniyeti imkân verse Venizelos'un Lozan'da müdafaa ettiği tezin tatbiki ile Kıbrıs'ın plebisitsiz Türkiye'ye devri sağlanabilir. Fakat bu gün Self-determination prensibine zıt bir formülü kabul ettirmek imkânsız görünüyor.

Şu halde, Self-determination'i sonuna kadar götürmek, tam adaleti korumak lâzımdır. Her iki topluluğun reyleri ayrı ayrı sorulur. Kıbrıs'ın rum bölgesinde kalanlara : 1- Bağımsızlık mı, 2- Yunanistan'a ilhak mı, 3- İngiltere'ye bağlı kalmak mı, veya 4- Başka bir şey mi istiyorsunuz diye sorulur. Türk bölgesindeki Türklere de aynı sualler (2)inci soru değiştirilerek sorulur.

Böylece, nazarî Self-determination prensibi azamî ölçüde fiili tatbik bulmuş olur.

Taksimın ortaya çıkaracağı başka meseleler ise gene en geniş ve liberal esaslarla halledilir.

Birleşmiş Milletler Assamblesine böyle bir teklif götürüldüğü ve doğrudan doğruya ilgili Devletler de desteklediği takdirde, kabul edileceği söylenebilir. Yahut, uzlaşma suretiyle, ilgili Devletler arasında halledilir.

Yunanistan, yarı yarıya taksime yanaşmayabilir. Ona karşı kuvvetli deliller vardır. Self-determination prensibi, bütün rumların aynı bölgede toplanıp diledikleri idare altında yaşamaları ile tatmin edilmiş olacaktır. Küçük ölçüde ve nisbeten kısa mesafe içinde ve aynı muhit, aynı iklim şartlarını muhafaza edecek olan bir ahali mübadelesi zaruridir. Bugün azlıkta olan Türk topluluğunun Self-determination hakkını çiğnememek, Türkiye'ye emniyetini korumak imkânını vermek ve şiddetli huzursuzluk yaratmış ve yaratacak bir kötü buhranı ortadan kaldırmak için, bir miktar insanın yer değiştirmesi boşuna zahmet değildir. Hele bu mübadele, zamanımızın ileri teknik imkânları ve konforu sağlanarak yapılacak olursa.

Kıbrıs'ın taksimi fikrini destekleyecek hukukî ve insanî prensip Self-determination'dir.

Aynı projeyi kuvvetlendiren siyasî icap, Türkiye'nin ve Bağdat Paktı ile NATO'nun emniyeti için Ada'nın askerî gücü yüksek ellerde bulundurulması ihtiyacıdır.

Taksim kabul edilmesi ihtimali gözönünde tutularak, Türkiye bakımından Kıbrıs'ın ne şekilde bölünmesinin daha elverişli olacağı, askerlik, ekonomi ve Ada'daki Türk nüfusunun menfaatleri gözönünde tutularak şimdiden yetkili mütehassıslara tesbit ettirilmelidir.

Rumlara verilecek bölgede Türkiye'nin ve Yakın Doğu'nun emniyetinin icabettireceği korunma tedbirlerine Türkiye de iştirâk etmelidir. Aynı hakkı Türk bölgesinde Yunanistan isteyemez. Çünkü Ada'nın Anadolu'ya mesafesi 45 mil, Pire'ye mesafesi ise 600 mildir.

IV

Avam Kamarasında 13.11.1956 günü açıklandığına göre, Lord Radcliffe hazırlamaya memur edildiği Kıbrıs Anayasası projesini İngiltere Hükümetine takdim etmiştir.

Anayasa, Self-government'ı sağlamak maksadiyle hazırlanmıştır. Kıbrıs umumî Valisi Mareşal Harding ile Başpiskopos Makarios arasında inkitaa uğrayan görüşmeler de bu esas etrafında idi. Muayyen bir

müddetin sonunda da Self-determination'a imkân verileceğini, İngiltere Hükûmeti açıkça söylemektedir.

Self-determination'ı Türk topluluğu için de tanımak (taksim), veya tevzi etmek şartıyla, Anayasada yer almasında mahsur görülmeyebilir. Ancak bu şu tedbirlerle birlikte mütalea edilmelidir:

a) Self-government için ilk şart, Hükûmetimizce işin başından beri daima tekrarlandığı gibi rumların tedhişi mutlaka durdurmalarıdır. Sükûn içinde asgarî bir sene geçmeli, Self-government sonra tatbik edilmelidir.

b) Türk topluluğu temsilcisi ile müzakere yapılmaması Birleşmiş Milletler Anayasasının 73.ncü Maddesine aykırıdır.

c) Self-government Statüsünün tatbikine Türkiye-İngiltere-Yunanistan temsilcilerinden müteşekkil bir Komite nezaret etmelidir.

d) Self-government Statüsüne, Türklerin (tabii rumların da) dışardan Kıbrıs'a tam serbestlikle hicret edebilmeleri hakkı üzerinde durulmalıdır. Mesele tetkik edildikten sonra bu hakkın Türk nüfusu rumlardan fazla çoğaltacağı anlaşılırsa, ısrarla istenmelidir.

e) Bu hak istikbâldeki Self-determination plebisiti için fevkalâde ehemmiyetlidir. Tedbirli davranmak şartıyla 10 sene sonraki plebisitte Türklerin mikdarı, Ada Osmanlı idaresinde ikenki nisbetleri aşabilir. O zaman ister taksim için ister Ada'nın bütününe kaderini tayin maksadiyle yapılacak plebisitten endişe duyulmaz.

(Self-government Anayasası hakkında diğer hususlarda Siyasal Bilgiler Fakültesi Dış Münasebetler Enstitüsünde hazırlanan Rapordan faydalanılabilir.)

V

Türkiye'nin asla kabul edemeyeceği şık, Kıbrıs ahalisine Self-determination hakkı tanımak bahanesiyle, Ada'nın Yunanistan'a ilhak edilmesi için kapı açılmasıdır.

Kıbrıs'ın memleketimize yakınlığı, maddeten ve manen, o derecede meydandadır ki sırf Self-determination'ı tatbik vesilesiyle Ada'yı Yunanistan'a terketmek-bugün 25, çok yakın bir gelecekte 30-40 milyon nüfuslu-Türkiye'nin hayatî mahiyetteki emniyet ihtiyacını hiç hesaba katmamak, hatta baltalamak olur.

Böyle bir şeye mani olmak için, Amerika başta olmak üzere, müttefik ve dostlarımıza şu noktanın hatırlatılması –siyasî bir tedbir olarak- isabetli görülür:

Kıbrıs'ın Yunanistan'a terki veya şimdiki Statüsünde Türkiye'nin mutabakatı sağlanmaksızın yapılacak bir değişiklik, Lozan Muahedesi

Elenlerle münasebetler bakımından gözden geçirmek zaruretini doğuracağı gibi, Anadolu'nun müdafaası güçleşeceği için, bütün milletlerarası taahhütlerimizin de yeniden ele alınmasını ve askerî tatak ölçülerimizin yeniden takdirini gerektirir.

Kıbrıs'ın mukadderatını prensipler bakımından tayine gelince:

a) Adanın kaderini mutlaka şimdiki ekseriyeti teşkil eden rum cemaatinin arzusuna terketmeyi emreden milletlerarası pozitif bir hukuk kaidesi yoktur. Kıbrıs'da tarih boyunca ekseriyet devir devir kâh Türklerde kâh rumlarda olmuştur. Son 50-60 yılda rumlar (favorisé) edildikleri, Türkler ise pek madur kaldıkları için Ada'yı kütle halinde terketmeye kendilerini mecbur hissetmişlerdir. Eşik haklar tanınınca Türk topluluğu süratle gelişebilir. Geliştirilmelidir.

b) Self-determination bir ideal prepsiptir. Birleşmiş Milletler Anayasasında (Gayeler-Purposes) arasında (Madde I, Fıkra 2), müphem bir şekilde yer almıştır. Aynı vesikanın müstemlekelerden bahseden kısmında (Madde 73, b) Self-government'dan bahsedilmiştir; Self-determination'a yer verilmemiştir. Self-government için dahi şu kayıt ilâve edilmiştir: according to the particular circumstances of each territory and its peoples and their varying stages of advancement.

Kıbrıs'daki (particular circumstances)ın başında:

1. Ahalinin iki ayrı topluluktan mürekkep olması gelir. Türk topluluğunu, şimdilik ekseriyette olan, rum topluluğu çokluğunun arzusuna ram ederek, istemediği bir idarenin hükümranlığı altına sokmak, oradaki (particular circumstances)'a aykırı düşer.

2. Keza Ada'nın yani (territory) Türkiye'ye çok yakın olmasının emniyetimiz için hayafî ehemmiyeti, onun ihmali caiz olmayan hususiyetini teşkil eder. Bunu gözönünde bulundurmak 73.üncü Maddeyi tatbik edebilmek için riayeti elzem bir hukukî şarttır.

c) Bunlar yalnız Self-government için. Kıbrıs, Birleşmiş Milletler Anayasasının 11.inci Faslı hükümleri dahilinde sayılan bir yer olduğundan eğer Birleşmiş Milletler Anayasasının metnine riayet olunacaksa Birleşmiş Milletler Assamblesince Ada'ya Self-determination tanınması istenemez. İstenirse Birleşmiş Milletler Anayasasına aykırı bir iş yapılmış olur. Çünkü, Birleşmiş Milletler Anayasası (independence'ı) yani Self-determination'ı milletlerarası vesayet altındaki ülkelere hasretmiştir. (Fasıl XII, Madde 76,b). Kıbrıs'a Birleşmiş Milletler Anayasası yalnız ve yalnız Self-government için tatbik edilebilir. Bunda da 73.ncü Maddenin (b) bendindeki şartlar hesaba katılmak lâzımdır.

Kıbrıs'a 76.ıncı Madde tatbik edilmez çünkü milletlerarası vesayet altında değildir.

d) Kaldı ki, hem 73.üncü Maddede hem de 76.ıncı Maddede, Self-government ve Self-determination için şu şart göze çarpıyor:

“particular circumstances of each territory and its peoples...”

(each territory and its peoples) ibaresi üzerinde dikkatle durmak icabeder. Birleşmiş Milletler Anayasası 73 ve 76.ıncı Maddelerde “ülke”den (territory) den “her bir” demek suretiyle müfret olarak bahsederken “ve oraların halkları” (and its peoples) diyerek aynı ülke üzerinde birden ziyade halk topluluklarının yaşayabileceğini görmüş ve Self-government veya Self-determination'ı bunların her biri için tanımıştır. Eğer, her ülke (territory) için yalnız bir topluluk, bir halk düşünülse idi (territory and its peoples) yerine (territory and its people) ibaresi kullanılırdı. Birleşmiş Milletler Anayasası gibi bir milletlerarası temel vesikadaki her kelimenin, her işaretin uzun uzun münakaşa edilip düşünüldükten sonra tesbit edildiği malûmdur. Halklar (peoples) kelimesi gelişi güzel konmuş değildir. Filhakika başlangıçta Madde 76 formülünde kelime (people) şeklinde müfret iken (San Fransisko Konferansı zabıtları Cilt 10, Sayfa 453) bilâhare amerikan delegesinin getirdiği tâdil teklifi ile (peoples) şeklinde cemilendirilmiştir.

Şu halde Kıbrıs'a Birleşmiş Milletler Assamblesi Self-determination değil, Self-government'ın tatbikini isteyebilir. Hangisi tatbik edilirse edilsin, Ada'daki Türk ahali (people) rum ahali (people)den ayrı bir varlık, bir bütün (entité) teşkil ettiği için, onu rum ekseriyetin peşinden sürüklemek, ona tâbi kılmak Birleşmiş Milletler Anayasasının 73.üncü Maddesine aykırı olur.

Bu güne kadarki münakaşa ve temaslarda Türkiye temsilcilerinin Birleşmiş Milletler Anayasasını bu noktadan ele aldıklarına dair bana gösterilen dosyalarda ve vesikalarda bir kayda rastlamadım. Sırf hukukî olan 73 ve 76.ıncı Maddelere dair mütaleanın bir kerre de Birleşmiş Milletler nezdindeki Delegasyonumuzca incelenmesi yüksek takdirlerine arz olunur.

e) Self-determination üzerinde Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonunda müzakereler cereyan etmiştir. delegasyonlar arasında derin görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. 76.ıncı Maddeyi ve 73.üncü Maddeyi tatbik edebilmek için bazı ameli kaidelere ihtiyaç olduğu söylenmiştir. Milletin ve halkın tarifi yapılmak istenmiştir.

73 ve 76.ıncı Maddelerin Assamblece ele alınabilmesi, gerçekten daha önce bir takım hususların tavzih ve tefsirine bağlıdır. Henüz bu yapılmamıştır.

Müellifler de, bu iki mefhumun tatbikinde çok ihtiyatlı olmayı tavsiye etmekte ve çeşitli mahzurlar, mülâhazalar ortaya koymaktadırlar. Kısaca, işaret edilen prensip henüz devletlerarası hukukun amelî kıymet kazanmış, işlenmiş bir positif hukuk kaidesi mahiyeti kazanmış değildir. Sadece ideal prensip olarak alemşümül manevî bir kıymet, ve devletlerce siyasî tertiplerinde her maksat için silâh olarak kullanılmak istenen müphem bir mefhumdur.

Mesele milletlerarası müzakereye konu olduğu sırada şu suali de sormak faydasız değildir: Self-determination homogene olmayan bir memleket halkının siyasî istiklâlini ve bu noktada hürriyetini, bir başka devlete fedağ etmek hakkını her zaman ve her yerde mutlak olarak kabul etmekmidir? Eğer bu bir kaide ise bu kaidenin istisnası daraltıldığı haller vardır. Avusturya, Birinci ve İkinci Cihan Harplerinden sonra Almanya ile birleşme imkânından hukuken mahrum edilmiştir. Avusturya için akla gelen sebepler, Kıbrıs'da fazlasiyle vardır. Avrupa'nın ortasında hemen hepsi almanca konuşan, alman aslından sayılan 8-10 milyonluk, hakikî bir millet ve devlet böyle bir tahdide tâbi kılınırken, koskoca Kıbrıs Adası ve orada yaşayan rumdan gayri unsurlar, günün ekseriyetinin arzusu budur driye, istiklâlden ebediyyen mahrum edilebilir mi? Enosis isteğine karşı bu tez de ihmal edilmemelidir. (Servitutes internationales)in çeşitli başka [okunamıyor]

Aşikâr olan bu duruma rağmen, Kıbrıs'da istemediğimiz tarzda bir Self-government veya Self-determination tatbiki Birleşmiş Milletler Assamblesinde Yunanlıların siyasî tertipleri neticesi ve üyeler arasındaki malûm zıddiyetler ve hesaplar sebebiyle mümkün kılınırsa, 73 ve 76.ıncı Maddeler hakkında yukarıda arzedilen mütalealar istikametinde ihtirazî kayıtlar öne sürerek kararı reddetmemiz düşünülebilir.

İlk mütalea ve düşüncemi saygılarımla arzetmiş bulunuyorum. Siyasî takdir yüksek Makamındır.

24.XI.1956

Prof. Nihat Erim

Not: Bu rapor üzerinde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Devletler Hukuku Doçenti Doktor Suat Bilgi ile istişare edilmiş, onun da fikirlerinden istifade olunmuş ve iştiraki sağlanmıştır.

BCA 030.01.38.227.2

16 Aralık 1956 Pazar günü
Başvekil Adnan Menderes'in
İngiltere Müstemlekeler Nazırı Lennox-Boyd ile
Vaki görüşmelere ait muhtasar zabıtname

Hazır bulunanlar:

Mr.L.Boyd- Müstemlekeler Nazırı
Başvekil Adnan Menderes
Mr. Rilley- F.O. Müsteşar Muavini
Kâtibi Umumî Nuri Birgi
Mr. Martin - Müstemlekeler Nezaretinden

L.Boyd Evvelâ, hemen seyahatiniz akabinde beni kabul ettiğiniz için teşekkür ve minnettarlık hislerimi ifade etmiş isterim. Ümid ederim ki bu buluşma sizin için fazla rahatsızlık tevlid etmedi. Maksadım Kıbrıs hakkında fikir teatisinde bulunmaktır, fakat her halde teferruata girecek değilim. Paris'de Mr.Salwyn Lloyd'un size verdiği metin hakkında tafsilât vermek istiyorum.

Mr. Salwyn Lloyd Paris'de size Çarşamba günü Parlamentoda Kıbrıs hakkında bir beyanatta bulunacağını söyledi. Ümid ederim ki bu görüşmemizden sonra Parlamentoda daha iyi konuşacağım.

İki senedir Kıbrıs meselesi ile yakinen meşgul olmuştum. Adadaki Türk cemaatine karşı İngiltere Hükûmetinin duymakta olduğu saygı ve sevgiyi bir kerre daha ifade etmek isterim. Onlara hiçbir şekilde ihanet etmeyeceğiz. Dahilî emniyet mevzuunda adadaki İngiliz makamlarile tam bir işbirliği yaptılar. Onların yardımı olmaksızın adada sükûn ve nizamın temini mümkün olamazdı. İngiliz idaresinin en zor zamanlarında dahi büyük yardımları olmuş ve kelimenin tam mânasiyle harikulâde hareket

etmiş olan Türk cemaatine ve onları temsil eden Hükûmetinize bu münasebetle bir kerre daha teşekkür etmek isterim.

Adanın gerek coğrafi bakımdan gerek orada yaşayan soydaşlarınızı bakımdan sizin için haiz olduğu ehemmiyeti tam mânasiyle müdrükim. Size herhangi bir şey imposer etmek istiyor değiliz. Aramızda anlaşmaya varabileceğimizi ümid etmekteyim.

Şimdi hemen söyleyeyim ki Kıbrıs'dan kaçmağa veya sizi müttehit (united) ve düşman bir Kıbrıs'la karşı karşıya bırakmak istemeyiz ve bunu asla yapmayacağız. Rumların tazyik ve tehditlerine boyun eğmeyeceğiz. İngiliz-yunan ve Türk –yunan münasebetlerini düzeltmek için elimizden gelen her şeyi yapmaktayız.

Şimdi de biraz Radcliffe Raporu hakkında konuşmak istiyorum:

Bildiğiniz gibi İngiltere Hükûmeti Eylül ayı içinde Kıbrıs için demokratik ve liberal bir Anayasa hazırlanmasını Lord Radcliffe den rica etmiştir. Hazırlanan tasarımın belli başlı hükümleri şunlardır:

1- Radcliffe Anayasası İngiltere'nin ada üzerindeki mutlak hükümranlığının devam edeceği esasını hareket noktası olarak almaktadır.

2- Anayasanın Kıbrıs'da yürürlükte kalmağa devam edeceği müddet boyunca, haricî işler, müdafaa ve dahilî emniyet işleri Valinin selâhiyet sahası içinde olacaktır. Lord Radcliffe seçimle işbaşına gelecek bir Vekilin muayyen bir müddeti hitamında (bunun için evvelâ altı ay sonra bir senededir) dahilî emniyet işlerini deruhte etmesi lüzumu üzerinde ısrarla durdu. Ben, Türk cemaatinin böyle bir teklifi kabul etmeyeceğini ve buna muttali olunca dahilî emniyet mevzuunda bizlerle işbirliği yapmaktan tevakki edeceğini biliyordum. Bu takdirde biz nizam ve sükûnu Rumlarla işbirliği yapmak suretiyle gerçekleştirmeye mecbur kalacaktık. Bu itibarla, yunanlıların çıkaracaklarını bildiğim bütün güçlülere rağmen bu mevzuda herhangi bir zaman tesbit etmekten vazgeçmesi hususunda Lord Radcliffe'i ikna ettim.

3- Adada tehdit ve tethişçilik devam ettikçe Anayasayı meriyete koymak bizler için asla mevzuu bahis değildir.

4- Adanın idaresinde Valinin selâhiyetine bırakılan işler mühimdir. Herhangi bir meselenin kendisine ayrılmış olan selâhiyet sahasına girip girmediğini tesbit edecek şahıs yine kendisi olacaktır. Hemen ilâve edeyim ki yunanlılar bunu katiyetle reddettiler.

Biz ve Lord Radcliffe adadaki Türklerin hak ve menfaatlerinin teminat altına alınması hususunda tamamen mutabıkız ve bunun için gereken tedbirleri derpiş etmiş bulunuyoruz. Radcliffe Tasarı üzerinde çalışmaya başlayınca, kurulacak teşrii Mecliste, Türklerin, adada maalesef azınlığı teşkil etmelerine ve umumî nüfusun %20-sini temsil etmelerine rağmen eşitlik talep ettiklerini gördüm. Radcliffe'e göre Türklerin bu talebi ancak iki halde yerinde görülebilirdi. Ya Türk cemaatinin haklarını herhangi başka bir şekilde himaye etmeye imkân olmazdı veyahutta eşitlik talebi Anayasanın demokratik ve liberal olması prensibi ile kabili telif telâkki edilebilirdi. Kanaatine her iki şık da Kıbrıs için bahis mevzuu değildir.

İki Meclis işi, yalnız adada bu vazifeyi liyakatle ifa edebilecek yeter sayıda şahıs bulmak zorluğundan değil, tek Meclisin daha iyi işleyebileceğine kani bulunmamızdan dolayı revaç bulmamıştır. Bundan başka Türk cemaatinin hak ve menfaatlerinin müstakil hakimlerin elinde daha mükemmel bir şekilde korunabileceğine inanmaktayız.

Meclisin tereküp tarzı şu şekilde olacaktır:

Teşrii Meclis 36 üyeden ibaret olacaktır. Altı üye adadaki diğer küçük azınlıkları temsil etmek üzere Vali tarafından tayin edilecektir. Türkler ise Meclisde altı üyeliğe sahip olacaklardır. Mütebaki 24 üyelik seçim yoluyla tesbit edilecektir. Netice itibariyle Türklerin Vali tarafından tayini bahis mevzuu 6 üye ile birlikte cem'an 12 reye sahip olacaklarını söyleyebiliriz. Vali tarafından tayin edilecek bir Türk Vekil Türk cemaatini ilgilendiren işleri tedvir eyliyecektir. Türk Mebuslarının üçte ikisinin müsbet oyu olmaksızın hiçbir Kanun meriyete giremeyecektir. Türk cemaatinin hak ve menfaatlerini sadece hukukî tasarruflarla değil aynı zamanda idarî tasarruflarla da ihlâl etmek mümkün olacağına göre bu gibi ihlâlleri önlemeye matuf garantiler projede yer almaktadır. Bir kere hukukî tasarrufları mürakabe etmek üzere eşit temsil esasına istinaden kurulacak bir âli Mahkeme kurmağı düşünmekteyiz. Bu Mahkeme herhangi bir Kanunu hükümsüz ilân etmek selâhiyetine sahip olacaktır. İdarî tasarruflar için ise yine eşit temsil esasına istinaden teşekkül edecek bir "Teminat Mahkemesi" kurulmasını teklif ediyoruz. Her iki Mahkemede de baş Hakimin İngiliz olması derpiş edilmektedir.

Kısaca izahat verdiğim bu esaslar üzerinde önümüzdeki Çarşamba günü Avam Kamarasında bir konuşma yapacağım. Binaenaleyh bu hususta sizin fikirlerinizi öğrenmek isterim.

Şimdilik söylemek istediğim şudur: Yaptıklarımız ihtilâfa bir çarei hal bulmak gayesine matuftur.

Self-determination'a gelince, bu rapora istinaden tanzim edilecek Anayasanın tatminkâr bir şekilde tatbik edilmesi ve milletlerarası siyasî şartlar ve askerî icabatın müsait olması takdirinde, İngiltere Hükûmeti, adaya self-determination hakkının tanınması meselesini yeniden gözden geçirecek ve bu takdirde Kıbrıslı Türklerin de adadaki rumlar gibi aynı haktan istifade etmeleri lâzım geldiği prensibi göz önünde tutulacaktır. Her halükârda Kıbrıs'ın self-determination hakkının istimalinin bir neticesi olarak Yunanistan'la birleşmesi mevzubahis değildir.

Çarşamba günü yapacağım beyanatta Türk Hükûmetinin Tasarıyı ciddi bir şekilde tetkik eylemekte olduğunu ifade edebilmeyi çok arzu ederim. Şayet Türk Hükûmeti bu beyanatını müteakip aynı mealde bir beyanatta bulunursa bunu İngiltere Hükûmeti şükranla karşılayacaktır.

Menderes İleride şartlar müsait olup da self-determination'a gidilirse o zaman Kıbrıslı Türklerin bu hakdan aynı şekilde istifade edecekleri, şimdi, bu safhada sarahaten ifade edilecek midir?

L.Boyd Ben bunu "we do not exclute" gibi menfi bir ifade tarzı kullanmak suretiyle belirtmeyi düşünmekte idim. Mamafih sizin daha müsbet bir ifade kullanılması hususundaki arzunuzu yarın Vekiller Heyetine arzedeceğim.

Menderes Meseleyi ikiye ayırmak lâzım: Birincisi Anayasa lâyihası ilgilidir. Bunu henüz teferruatlı bir şekilde tetkik etmiş değiliz. Fakat Müstemlekeler Nazırının verdikleri izahattan sonra Tasarıya esaslı bir itiraz dermeyan etmiyeceğimizi Ümid etmekteyim.

"No disapproval or approval from our side. I think this can streng then Her Majesty's Government attitude, this can be a help for you."

Türkiye kendisinin barışçı olduğunu ispat etmek istiyor. Mâkul olan şeylere itiraz eder görünmek istemeyiz. Bu bizim ve sizin durumlarımızı kuvvetlendirecektir. Bunu kabul etmeyen yunanlılar olsun. İngiliz Hükûmetinin, Parlamentoda sağlam bir vaziyette olmalarını isteriz.

Gayemiz İngiltere Hükûmeti ile Kıbrıs meselesinin kat'î ve nihâî bir şekilde haline değin tam ve kâmil bir işbirliği yapmak olduğuna göre İngiltere Hükûmetinin durumunu takviye edecek her şeyi yapmağa hazırız. Self-determination'a gelince, bu prensibin, zamanı gelince bizim anladığımız şekilde yani integral bir şekilde tatbik edileceğini İngiltere Hükûmeti kat'î olarak beyan edemez mi? Bu mahiyette yapılacak bir beyanatın İngiltere Hükûmetinin durumunu müşkülleştirmeyeceğinden eminim. Esasen İngiltere Hükûmeti prensip olarak self-determination'u tanıdığını ilân eylemiş bulunmaktadır. Bu prensibin daha adilâne ve munsifane bir şekilde icra eyleyeceğini ilân eylemesi, İngiltere Hükûmetinin durumunu takviye bile edebilir. Dulles ile Paris'de vâki görüşmem sırasında kendisine taksim keyfiyetinden bahsettim dikkatle tetkik edeceğini vaat etti. Biz taksimin sondajını yaptık. Madem ki herkese istediği idareyi veriyoruz o halde Türkleri istemedikleri bir idareye girmeye zorlayamayız.

İngiltere Hükûmeti beyanatında sadece self-determination hakkını tanıdığını soylemekle iktifa ederse, Türk efkârı umumiyesi adaya verilecek idari muhtariyeti enosis'e doğru bir adım olarak tefsir edecektir. Bu endişeyi bertaraf etmek için self-determination hakkından, zamanı gelince, Türklerin de istifade edeceklerinin tasrih edilmesi lâzımdır. Aksi halde, biz dahilde bu bakımdan mukavemete maruz kalırız.

L.Boyd

Bahis mevzunu Anayasa Tasarısı bir bütündür. İsteddiğiniz hususlarda değişiklik güç olacak .Bununla beraber bu değışiliği "İngiltere Hükûmeti şunu yapmağa hazırdır" gibi bir cümle ilâvesi suretiyle yapmak daha kolay olacaktır. Her halükârda bütün bu değışikliklerin Heyeti Vekilenin tasvibinden geçmesi zaruridir.

Menderes

Tasarının esas muvazenesini bozacak mahiyette şartlar ileri sürmek niyetinde değiliz. İngiltere ve Türk Hükûmetleri ilerdeki hattı hareketlerini müştereken tesbit etmelidirler. Adanın üç devlet arsında taksimi meselesi var, İngiltere'nin ada üzerinde üslere sahip olması meselesi var. Bu meselelerde bizi destekleyecek bazı hal tarzları tesbit

etmek lâzım gelmektedir. Bunun şimdiden söylenmesi yeni Tasarımın İstikameti bakımından faydalı olacaktır.

Başlangıçta da söylediğim gibi İngilizlerin adayı terketmemeleri lâzımdır. İngilizler Malta ve Kıbrıs'da üslere sahip olmalıdırlar. Bu, İngiltere'nin Orta Şark politikası ve bu bölgenin emniyet ve istikrarı ve hattâ dünya sulhu için hayatî diyebileceğim bir ehemmiyeti haizdir.

Sizin adada kalmanız Orta Şark politikamızın kuvveti bakımından büyük bir ehemmiyet taşır. Bizim de adada olmamız her bakımdan mümkündür.

L.Boyd

Şunu mahrem olarak söyleyeyim ki, askerlerimiz taksime taraftar görünüyorlar ve adanın üs olarak kullanılmasını adada üslere sahip olmağa tercih ediyorlar. Bu husustaki fikirlerini ahiren kat'î olarak tekrar eylediler.

Menderes

Bir iki noktayı tasrih deyim.

Mesele böyle bir hale geldi ki siz efkârı ummiyeniz ve Meclisiniz karşısında kaldınız. Bizim halkın ve efkârı ummiyemizin de arzusu var. Beyanatınızda self-determination'a atıf yapmayacak mısınız? Bizim efkârı ummiyemiz bunu "zamanla self-determination gelecek ve kısa zamanda Enosis tahakkuk edecek" şeklinde tefsir eder. Kıbrıs meselesinde sizin memleketiniz ve Meclisiniz karşısında muvaffak olmanız lâzımdır.

Türkiye güçlük çıkaran değil bilâkis sulha yardım eden bir memleket olarak bilinmeli ve halkınız da bunu görebilmelidir. Bırakalım güçlüğü yunanlılar çıkarsınlar ve bu şekilde tanınsınlar.

Bunun başka bir variante'ı var "üssü ada olarak değil adayı üs olarak kullanmak lazım."

İşin bir noktası kalıyor : self-determination'ı, self-government safhasından geçmeden şimdi tatbik edemez miyiz? Yunanlılar self-government'ı reddedeceklerini ve self-determination tatbiki için muayyen bir müddetin tesbitini talep edeceklerine göre şimdi self-determination'ın tatbikine geçilemez mi? Yarın verecekleri cevap bakımından ifade edilen formül şayanı makbuldür. Bu yarın için, bir de liquidation

dêfinetive'igörüşemez miyiz? Türkiye adanın yunanlılara gitmesine asla razı olmaz. Fakat siz self-deterrmination'a giderseniz yunanlılar "au pied du mur"a konmuş olur.

L.Boyd

Harding, taksim her bakımdan çok zordur diyor. Ayrıca yunanlıların bu teklifi kabul ettiklerini bir an için farzedelim. Taksim mevzuunda tam bir hazırlığımız olmadığına göre müşkül mevkide kalmış olmaz mıyız?

Menderes

Biz sizlerle mutabık olduktan sonra neler yapacağımızı kestirebiliriz. Meseleyi muayyen bir müddete tâlik etmek bana mümkün gibi görünüyor. Meselâ mevcut şartların self-determination'ın hemen tatbikine müsait olmadığını ileri sürebiliriz.

L.Boyd

Demek istediğinizi anlıyorum. Adada tethişçiliğin nihayete ermesi yalnız self-government için değil self-determination'un da tatbiki için ilk ve aslî şarttır.

Menderes

Sizinle mutabakata varmak güç olmayacak zira âli menfaatlerimizde birlik var. Şurasını çok iyi tasrih etmem lâzım. "The island must stay as a whole in the hands of the United Kingdom". Bu anayasayı reddetmek istiyordum fakat Anayasa size, adaya dönmek fırsatını veriyor. Yani, Anayasa size "self-government olmazsa, self-determination'a gideriz demek imkânını veriyor. Madem ki self-government olmadı, o halde self-determination'un tatbikine geçelim diyebilirsiniz.

Şurası gayet sarihdir ki Yunanlılarla bu meseleyi müzakere etmek Enosis'i kabul etmek demektir.

L.Boyd

Şimdi müsaade ederseniz, önünüzdeki çarşamba günü Parlamentoda yapacağım beyanatın metnini okuyacağım:

SECRET

Her Majesty's Government accept Lord Radcliffe's proposals: They will be prepared to introduce a Constitution based on these principles as soon as they are satisfied: that genuine elections can be held in Cyprus free from violence and intimidation. In accordance with Lord Radcliffe's terms of reference, Her Majesty's Government envisaged a constitution for a self-governing Cyprus under British sovereignty.

Her Majesty's Government have already affirmed their recognition of the principle of self-determination. When the international and strategic situation permits, and when self-government is working satisfactorily, Her Majesty's Government will be ready to review the questions of the application of self-determination.

When the time comes for this review, that is when these conditions have been fulfilled, it will be the purpose of Her Majesty's Government to ensure that any exercise of self-determination would be effected in such a manner that the Turkish Cypriot community no less than the Greek Cypriot community shall have freedom to decide for themselves their future status. In these circumstances Her Majesty's Government will not exclude partition of the island as an eventual solution if on other alternative proves to be practicable.

Her Majesty's Government will keep in close touch with the Greek and Turkish Governments on the international aspects of the problem.

Menderes

Demin de izah ettiğim gibi bu beyanatınıza self-determination'den ne kastedtiğinizi yani self-determination'ın oradaki Türklere taksimi istemek hakkını tanıdığını ilâve etmeniz lâzım geliyor.

L.Boyd

Şu satırlar yerine şöyle bir ibare koymak makbulünüz olur mu?(A)
kısmı silinip şu ilâve yazıldı:

“This would mean that in the event of the exercise of self-determination resulting in a choice in favour of a change of the international status of the island then the Turkish Cypriots would be given the option of electing for partition.

Bunu yarın Heyeti Vekilenin tasvibine arzedeabilirim.

Menderes

Bu ibare ile beyanatınızın heyeti umumiyesi bence şayanı kabuldür. Bana 2,3 saat kadar müsaade ederseniz Reiscumhurumuz ve Vekillerin çoğu İstanbul’dalar. Onlarla birlikte şimdi hemen bir toplantı yapar ve cevabımızı size bir mesajla ulaştırırız. Beyanatın bu şekliyle Hükümetimizce şayanı tavip görüleceğine muhakkak nazariyle bakabilirsiniz. Şu halde otelinize bir mesaj yollamadığımız takdirde bu metni tasvip ettiğimiz mânasına gelir. İtirazımız veya söyleyeceğimiz yeni bir şey olursa bir mesaj yollarız.

L.Boyd

Çok teşekkür ederim.Şurasını tekrar tasrih edeyim ki yapılması hususunda şahsen mutabık kaldığımız değişiklik Heyeti Vekilenin tasvibine vabeste olacaktır. Bu metni bu şekilde kabul ettirmek için elimden geleni yapacağım hususunda emin olabilirsiniz.

Şimdi, bu akşam, şayet bir mesajınız olmaz ise “no message” diye bunu sarahaten otele bildirmenizi rica ederim, bu şekilde daha sarih olarak anlaşmış oluruz.

Görüşmelerimizden edindiğim intiba şudur ki Kıbrıs meselesinde halîhazırında iki alternative sahip bulunmaktayız. Bunlardan birincisi adaya bir an evvel idarî muhtariyet verilmesi ve self-determination’ın bilâhare ele alınmasıdır. İkinci alternative ise şudur: Şayet yunanlılar adaya idarî muhtariyet verilmesini mümkün kılacak olan elimizdeki projeyi reddeder ve self-determination’ın bir an evvel tatbiki üzerinde ısrar ederlerse o zaman, işin idarî muhtariyet safhasından sarfınazar etmek ve tekrar self-determination’ı integral olarak hemen tatbiki hazır

olduğumuzu ilan etmek. Şunu da söylemek isterim ki adanın taksimi meselesinde Kabine arkadaşlarım çekimser bir tavır almaktadırlar. Her halükârda görüşmelerimizi bütün teferruatı ile meslekdaşlarıma bir an evvel intikal ettireceğim.

Görüşmeyi müteakip neşredilen tebliğ:
Hariciye Vekâleti matbuat Bürosundan bildirilmiştir:

Başvekil Adnan Menderes bugün İstanbul'da 14:30 dan 16:30 a kadar İngiltere Müstemlekeler Nazırı Mr.Lennox-Boyd ile bir görüşme yapmıştır.

Dostane bir hava içinde cereyan eden bu muhavereler sırasında Kıbrıs meselesi görüşülmüş ve ayrıca Radcliffe plânı üzerinde fikir teatisinde bulunulmuştur.

BCA 030.01.62.381.28

İngiltere Hükümetinin ,dün, Avam Kamarasında, Kıbrıs meselesine dair yaptığı açıklama ile ilgili olarak Başvekilimiz Adnan Menderes bu akşam Anadolu Ajansına Aşağıdaki beyanatu vermiştir:

“İngiltere müstemlekeler Nazırı Mr. Lennox-Boyd'un dün, Hükûmeti namına, Avam kamarasında Kıbrıs meselesi hakkında yaptığı beyanat esas itibarile iki nokta üzerinde toplanmaktadır.

“Bu noktaların birincisi, Kıbrıs üzerindeki İngiliz Hükûmeti mahfuz kalmak şartile, bu Adaya verilecek idari muhtariyetin hangi şekilde ve ne şartlar dahilinde tahakkuk ettirileceği hususudur ki bu, İngiltere Hükümetinin talimatına tevfiken, Lorf Radcliffe tarafından Kıbrıs verilecek anayasaya dair hazırlanmış olan bir raporun mevzuunu teşkil eylemektedir. Tanzim edilecek anayasanın ancak Kıbrısta tethişçiliğin tamamen nihayete ermesinden sonra tatbikine başlanacağı hususunun İngiltere hükümetince tasrih edilmiş bulunması ayrıca kayda değer.

“İkinci nokta ise ,Radcliffe raporuna istinaden tanzim edilecek anayasanın tatminkar bir şekilde tathik edilmesi ve ileride milletlerarası

siyasi şartlarla askeri icabatın müsait olması takdirinde Kıbrıs adasının mukadderatının Ada halkının reyine müracaat edilmek suretile tespiti meselesidir.

“Radcliffe raporu üzerinde yaptığımız iptidai mahiyetteki inceleme ve İngiltere Hükümeti tarafından verilmiş olan izahat, bu raporun makul bir müzakere mevzuu teşkil edebileceği kanaatını bize vermiştir. Teferruatlı tatkikatımızı bitirince İngiltere Hükümetine yapacağımız bazı telkinler olabilir. “Kıbrısın mukadderatının ileride Kıbrıs halkı tarafından tayini mevzuna gelince müstemleker Nazırı Mr. Lennor Boyd Avam Kamarasında bu husuta söyledikleri şayanı dikkattir. Nazır Kıbrıs halkının mütecanis olmaması keyfiyetini tebarüz ettirdikten sonra, Ada halkının reyine müracaat edildiği takdirde, Kıbrısdaki Türk cemaatinin oradaki rumca konuşanların teşkil ettiği cemaattan asla daha az olmayan şekilde kendi mukadderatını serbestçe kendisi tespit etmek imkanına malik kılınacağını söylemiş ve bunun, Adanın taksimi hususunun muhtemel neticelerden bir olacağı manasına geldiğini tasrih eylemiştir.” Netice şudur ki: Müstemleker Nazırı Mr. Lennox Boyd un İngiltere Hükümeti namına yaptığı beyanat, heyeti Umumiyesi itibarile Kıbrıs meselesinin nihai şekilde hallini temin edebilecek hareket noktaları ihtiva etmektedir.

“Bu esaslar dairesinde İngiltere Hükümeti ile Kıbrıs meselesine mütealik işleri görüşmeğe devam edeceğiz.” [20/12/1956]

BCA 030.01. 33.862.2

Seyfeddin Akersin

Münster/Testf. IO.I.1957

Postschliessfach I

Deutschland

Sayın Bay Başvekil

“Kıbrıs Meselesi” etrafında, adanın ikiye taksimi esasına dayanan son İngiliz Plânı, bu meseleyi hal edecek bir mahiyet ve kuvvette değildir. Ve bütünü ile, Türkiye, İngiltere ve Yunanistan arasındaki gerginliği önleyecek ve sulha hizmet edecek bir yol olmaktan uzaktır. Hatta bu plân tam aksine olarak üç memleket arasındaki münasebetleri çok tehlikeli bir

safhaya sokacak ve dünya sulhunu hakiki bir tehlike ile karşı karşıya bırakacaktır. Bu şekilde ikiye taksim edilmiş olan Almanya ve Korea, benim bu görüşümü kuvvetle tasdik eden canlı misallerdir. Bugün gerek Batı Almanyada ve gerekse Doğu Almanyada yekdiğerine düşman kesilmiş olan halk, her gün korku içerisinde karşı tarafın kendi üzerlerine yağacağı taarruzu beklemektedir. Koreada ise vaziyet daha korkunçtur. Bu misaller bize, ikiye taksim etmenin iyi neticeler vermediğini, bilakis dünyanın karşısına bilâhère tedavisi imkânsızlaşak olan tehlikeli yaralar çıkardığını açıkca göstermektedir. Şu halde, Atlantik Paktının iki üyesi Türk ve Yunan milletleri arasında böyle bir vaziyet ihdas etmek, Yakın Doğuda yeni bir Korea icad etmek olacaktır; bu hareket Atlantik Paktı camiası içerisinde ve dünyanın çok nazik bir bölgesinde dünya sulhunu birinci derecede tehlikeye düşürecektir. Bu itibarla, benim bu mevzuda hazırlamış olduğum Planı gözden geçirmeden önce “Taksim Plânı” üzerinde bir karar vermemenizi rica etmekteyim.

1953 senesinden beri Almanyada bulunmakta olan bir Türküm. 40 yaşındayım. Mesleğim gazeteciliktir. Ve halen bir Alman gazetesinde mesleğimle iştigal etmekteyim. Bu mesele ile doğrudan doğruya alâkalı bir millete mensup olmaktan başka, ayrıca dünya sulhunu düşünen her insan gibi, ben de uzun zamandan beri Kıbrıs Meselesi ile alâkadar oldum. Ve bu hususta uzun çalışmalarından sonra bir plân hazırladım. Bu plân üzerindeki çalışmalarına başlamadan önce şu 16 millete mensup kişilerle konuştum: (Almanya, Amerika, Belçika, Fransa, Hollanda, Hindistan, İndonezya, İngiltere, İran, İsveç, İtalya, Japonya, Pakistan, Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan). Onların bu husustaki fikirlerini aldım. Türk-İngiliz-Yunan münasebetlerini gözden geçirdim. Atlantik ve Balkan Paktlarınıve dünyanın siyasî vaziyetini Kıbrıs Meselesi zaviyesinden tekrar tetkik ettim. Ayrıca dünyanın diğer taraflarında bu meselenin benzeri olan diğer meseleleri tahlil ve tetkik ettim. Ve neticede plânımı hazırladım. Bu plânın, Türkiye, İngiltere ve Yunanistanı olduğu gibi, diğer bütün sulhsever milletleri de memnun edeceğine, dünya sulhuna nümune teşkil edecek derecede hizmette bulunacağına ve bu suretle Türkiye, İngiltere ve Yunanistan arasındaki eski dostluk havasının tekrar teessüs edeceğine inanıyorum.

Plânımı açıklamadan önce bu husustaki cevabınızı beklediğimi ve gayemin dünya sulhuna bir hizmette bulunmak olduğunu zattalinize arz etmek isterim.

Saygılarla

Seyfeddin Akersin

Not: Bu mektubun birer sureti, İngiltere Başvekili MacMillan'a, Yunanistan Başvekili Karamanlise, Amerika Reisicumhuru Eisenhower'e, Hindistan Başvekili Nehru'ya ve UNO Genelsekreteri Hammarskjöld'e gönderilmiştir.

BCA 030.01.40.238.21

3.4.1957

Sayın Başvekil Adnan Menderes

1-Amerika sefirinin hükümeti namına ifade ettiği mülahazalara verilen cevabı okudum. İsaletli buldum.

2-Londra Sefirimizin bugün gelen 43 numaralı şifre telgrafını mütalâa buyurmuş olacaksınız. Münderecatını çok ehemmiyetli bulduğum bu telgraf üzerinde durmamız ve acele bir karara varmamız lâzımgelmektedir.

3-Bütün bu meselelerdeki millî hissiyatımızı ve Türk umumî efkârının derin alâkasını Amerika ve İngiltere'ye aksettirmek faydalı olacaktır.

Muhabbetlerimle.

Celâl Bayar

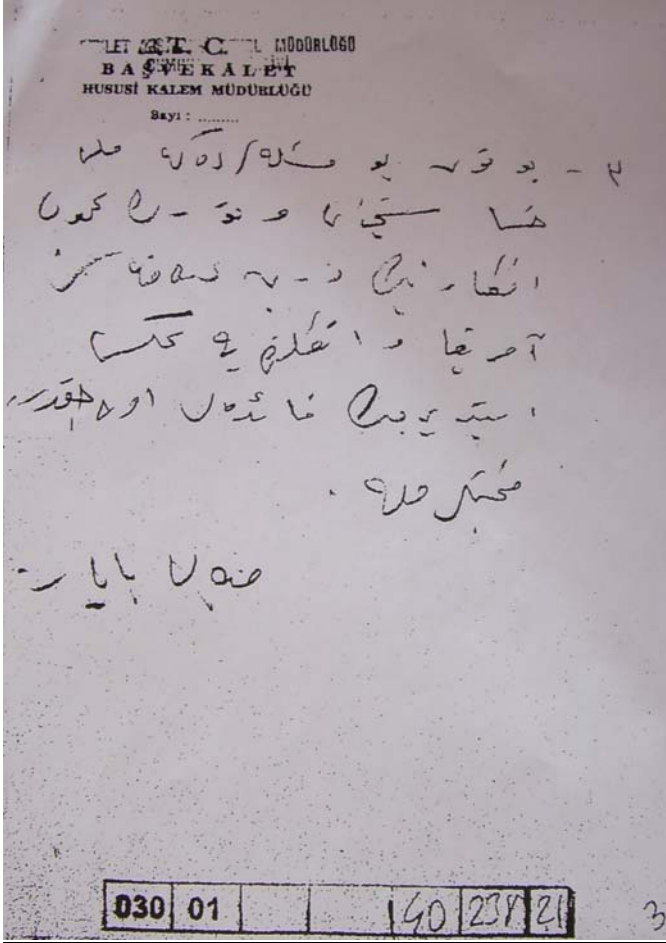
DEVLET T.C. BASVEKALET HUSUSI KALEM MÜDÜRLÜĞÜ

I

Sayı :

صیه بان و تید کد نامه سنه

۱- آرتقا سفینج فلوته نامه
 افاده استبدیتیه صیه فقا /
 و بر لبه جوان اوقود -
 اما تیر بولم - روق - بر کاله
 استکدری افاده ایله ایله
 - لوت - ه سفینجی (فواید مکله
 ۴۲ مودول شقه تلف انلی
 مطالعه یو بولم اده هسیر
 صد - جا آ فو ا هسیر بولم
 بو تلفات ا ا ر - ا - ا
 دو - با صا ف صلا یی صا -
 و ا - با صا - مکله

BCA 030.01.40.238.21

3.4.1957

Sayın Reisicumhura

1-Yüksek takdirinize mazhar olan Kıbrıs meselesi hakkında U.S.A. Hükûmetine cevabımızı kelimesi kelimesine bizzat kendim yazdım.

2-Hadiselerin inkişâfı ve Makarios'un mahut beyanâtı bizi daha sıkı bir vaziyet almaya ve acele beyanat yapmağa sevketmekde ise de

Amerika hükûmetinin böyle bir mesele hakkında dostane ve mahremane müzakerelerde bulunmak arzusunu izhar etmesi üzerine bugün verdiğimiz cevabın Amerika Hükûmetinin henüz eline dahi vasıl olmadan bizim kat'i veya tamamlayıcı beyanatta bulunmamızın siyasî nezakete ve aramızdaki yakın dostluk ve karşılıklı samimi yardımlaşma icaplarına belki de pek uygun düşmeyeceğinden dolayı pek kısa bir müddet için ne bir beyanat ne bir teşebbüs yapmamanın doğru olacağını düşünmekteyim.

3-Ancak hiç de mukabelesiz kalmaması maksadiyle Makarios'un beyanatını yayınlaması sırasında A.A.na aynı zamanda bir not da yayınlaması talimatını verdim.

Şüphesiz manzuruâliniz bu notu da bizzat kendim yazdım.

4-Buyrulduğu vech üzere Londra Sefaretimizden alınan şifre ehemmiyetli ve dikkate şayandır. Ancak üzerimde bir sürpriz tesiri yapmadı. Çünkü bu yazılan şeyleri esasen ya biliyor, ya tahmin ediyor idik.

5-Mahaza vaziyeti ve bu şifreyi yine de dikkatle inceliyerek varacağımız neticeyi yarın ergeç zatı Devletlerine arzemiş olurum.

6-Sansölye Adenauer ile mühim görüşmemiz oldu. Avdetimde arz ederim. Kendisine tarafı devletlerinden selâm ve muhabbetlerinizi ifade ettim. Sükrân ve tazim hislerini bildirmemi benden rica etti.

7-Yarın sabahleyin 9.30 da Eskişehir'e hareket edeceğiz. Geceyi Eskişehir'de geçirip ertesi günü Bilecik'e uğrayarak akşama inşaallah Ankara'ya dönmüş olacağım.

8-Muhabbetve tazimle ellerinizden öperim.

Başvekil

Adnan Menderes

DEVLET İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
 HUKUKİ MÜHÜR BÜROSU
 BAŞVEKALET
 HUSUSİ KALEM MÜDÜRLÜĞÜ

Bayi :

(Handwritten text, partially crossed out)

~~...~~
~~...~~
~~...~~
~~...~~
~~...~~
~~...~~
~~...~~
~~...~~
~~...~~
~~...~~
~~...~~
~~...~~

...

T. C. CUMHURİYETİ
BAŞVEKALET
HUSUSİ KALEM MÜDÜRLÜĞÜ

Sıra No: 295

İstisnaî olarak ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

T. C. BAŞVEKALET
 HUSUSİ KALEM MÜDÜRLÜĞÜ

Bidekârenin
 Kalem-i İsmi

1 - Bidekârenin ve diğer...
 2 - ...
 3 - ...
 4 - ...
 5 - ...
 6 - ...

Handwritten notes in Turkish, including the number "6" and various illegible characters.

Printed text at the bottom of the page:

PARK OTELI
ATAZ-PAĞA
İSTANBUL-REYOLU
Telgr. adresi: PARK - İstanbul
İstanbul Telefonu 44 48 30
195

Barcode area with numbers: 030 01 1285207

DEĞERLİ T. C. ...
BASVEKALET
HUSUSİ KALEM MÜDÜRLÜĞÜ
 Sayı :
 ۱ - در نظر جناب آقای
 ...
 ۲ - ...
 ۳ - ...
 ۴ - ...
 ۵ - ...
 ۶ - ...
 ۷ - ...
 ۸ - ...
 ۹ - ...
 ۱۰ - ...

BCA 030.01.40.238.21

3.4.1957

Sayın Başvekil Adnan Menderes'e

- 1- Cevabi mesajınızı okudum. Teşekkür ederim. Amerikalılar hakkındaki mütalaanız doğrudur. Ben de aynı şeyi düşünmüştüm. Diğer hususlar için hazırlanarak kısa bir müddet beklememiz daha doğru olur.
- 2- Selamete teşrifinize intizar etmekteyim.

Muhabbetle Gözlerinizden öperim.

Celal Bayar

BCA 030.01.50.303.2

Ankara
8 Nisan 1957

D.P. Meclis Grup Başkanlığına

Son haftalar zarfında kritik bir safhaya giren Kıbrıs davasında Yunanistan Parlamenti faaliyetlerden mada, kiralından kundura boyacısına, Baş papazından kilise zangocuna kadar bir avazdan haykırıp ve elbirliği ile çalışırken Türkiye'nin gösterdiği bütün reaksiyon, Hükümetin Resmîyet ve protokol çerçevesi içinde kalmağa mecbur olduğu diplomatik faaliyete münhasır kalmaktadır. Son hadiselerin inkişaf seyri bize bir kere daha göstermiştir ki Garp Dünyası vakıalara, memleketlerdeki reaksiyonların derecesile ölçmekte, hükûm ve kararlarını da ona göre vermektedir. Şu hale göre, Hükümetimiz kendisine düşen vazifeyi kendi fonksiyon ve salâhiyetlerinin hududları içind ifaya çalışırken B.M.M. ince de gereği gibi bir reaksiyon gösterilmesi lüzumuna kanaat getirmiş bulunuyorum. Bunun için de en müessir yolun, Mecliste Kıbrıs mevzuu üzerine umumî bir müzakere

açılması olduğuna kaniim. Bu taktirde hükûmet Kıbrıs meselesi üzerindeki noktai nazarını etrafı ile izah eder, onu takiben söz alacak iktidar ve muhalefet hatipleri Türkiye'nin bu mevzudaki hassasiyet ve azmini belirterek hükûmetin hattı hareketini tasvip ve politikasını sonuna kadar destekleyeceğini ifade eder. Bu şık tasvip edildiği taktirde, Kıbrıs mevzuunda umumî müzakere açılması hakkındaki takririmin Meclis Riyasetine sunulmasını, aksi taktirde sözlü sorsumun muameleye konulmasını rica ederim. O taktirde ise; vekilin cevabım dinledikten sonra 1814 den beri Türkiye ile İngiltere arasında cereyan eden siyasi münasebetlerin tarihçesini, sonra bir tahkilini yaparak Atatürk'den ve bilhassa 1950 den beri İngilizlerle olan siyasi münasebetlerimizde Türkiye'nin gösterdiği sadakat ve fedakârlığı ve bu uğur a katlandığımız fedakârlıkları tebarüz ettirecek ve buna mukabil İngilizlerden, bilhassa Kıbrıs meselesinde hiyanete maruz kaldığımızı belirtecek ve neticede gerek Britanya, gerek Yunanistan'la olan münasebetlerimizin gözden geçirilmesini isteyeceğim. Keyfiyeti saygılarımla Grup İdare Heyetinin tasvibine arz ederim.

Antalya Mebusu
Dr. Burhanettin Onat

BCA 030.01.38.227.10

27.IV. 1957

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
UMUMİ KATİPLİĞİ
KANUNLAR MÜDÜRLÜĞÜ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Hükûmetin Kıbrıs meselesinde şimdiye kadar yekdiğerini takiben benimsediği ve umumî efkâra aksettirdiği muhtelif tezler, aşağıda belirtilen şekilde anlaşılmış bulunmaktadır.

a) Adanın Milletlerarası statüsü ve Ada halkının mukadderatı hakkında, Hükümetin görüşleri son senelerde üç ayrı safha arz etmiştir.

24 Ağustos 1955 tarihine kadar, Türk Hariciyesi, Kıbrıs davasını yalnız İngiltereyi ilgilendirmesi gereken bir dahilî mesele olarak vasıflandırmış ve Yunanistan da dahil olduğu halde diğer her hangi bir Devletin Ada üzerinde bir iddia besliyebileceğini kabul etmemiştir.

Başvekilin 24 Ağustos 1955 de İstanbulda söylediği nutuk ve onu takiben Hariciye Vekâleti Vekilinin Londrada Kıbrıs ve Doğu Akdeniz meselelerine dair cereyan eden konferansta yaptığı müdahaleler, ihtilafın seyrinde yeni bir merhale teşkil etmiştir. Kıbrıs davasının münhasıran İngiltereyi alakâlandırması gereken dahili bir mesele olduğuna dair senelerden beri ileri sürülen kanaat bu tarihten itibaren bırakılmış, Ada üzerinde Türkiyenin hayatî kıymet taşıyan hakları bulunduğu tesbit olunmuş ve İngilterenin hükümlanlık hakkından ancak ve yalnız Türkiye lehine vazgeçebileceği en kati lisanla ifade edilmiştir.

Büyük Britanya Müstemlekeler Nazırının geçen sene memleketimize yaptığı ziyaretten sonra, bir defa daha, Hükümetin görüşünü değiştirdiği müşahede edilmiştir. Başvekil, bu ziyaretle alâkalı olan 21 Aralık 1956 tarihli beyanatından itibaren, hükümetin bundan böyle Adayı Yunanistanla bölüşmeye taraftar bulunduğunu mütaaddit vesilelerle tekrarlamıştır.

b) Adanın dahili idare rejiminde yapılması bahismevzuu olan değişiklikler hakkında da, Hükümet şimdiye kadar birbirinden farklı iki noktayı nazar üzerinde durmuştur.

1955 eylülünde, Londra Konferansında konuşan Hariciye Vekâleti Vekili tedhişçilik durdurulduğu, din adamlarının siyasete karışması önlenildiği, Türklere ve rumlara eşit siyasî temsil hakkı tanındığı ve ada mukadderatını rum ekseriyetin kararıyla tayin talebinden vazgeçildiği takdirde, muhtar bir idare kurulmasını Türkiyenin kabul edebileceğini belirtmiştir.

Başvekil ise, 21 Aralık 1956 da, Hükümetin bu şartlardan en mühimleri üzerinde daha evvel olduğu kadar kuvvetle ısrar etmeyeceği intibahını uyandıran bir beyanat vermiştir. Bu beyanatta, rum ekseriyetinin kararı ile ada mukadderatını tayin teşebbüslerinden vazgeçilmesine dair ileri sürdüğümüz şart yerine getirilmeden muhtariyet projesini Hükümetin

müzakereye başlayabileceğini mutazammın bir ifade kullanıldığı dikkati çekmiştir.

Hükümetim müzakerelere zemin teşkil edebilecek vasıfta gördüğü Radcliffe projesi ise, kendi cemaatlerini ilgilendiren kanunları değiştirmek hususunda Parlâmento Rum Grupuna tam salâhiyet tanıdığı halde, Türk mebuslarının aynı imkânı temin edebilmelerini ekseriyet zümresinin takdirine veya umumî valinin muvafakatine bağlı bırakmıştır. Anayasa projesi, siyasi temsil sisteminde, Türklerle Rumlar arasında müsavat kurulmasını prensip itibariyle derpiş etmemiştir.

Kıbrıs mevzuunda, Hükümetçe takip olunan bu siyasetin tereddüt uyandıran ve aydınlatılması gereken cepheleri şunlardır:

1-24 Ağustos 1955 tarihine kadar, Türkiyenin Kıbrıs davasına verdiği ehemmiyeti dünya umumî efkârına ilân etmekten Hükümeti alıkoyan sebepler;

2- Yukanistan başlangıçtanberi anlaşmayı kolaylaştırmak üzere her hangi bir tavizde bulunmadığı ve taleplerinde itidale zerrece yaklaşmadığı halde, 21 Aralık 1956 da Hükümeti İngiltereden sarıh teminat almaksızın tek taraflı bir kararla Yunanistanın ilhak iddiasını kısmen kabul etmeğe ve Adanın bölüşülmesini istemeğe sevkeden âmiller;

3- müteaddit defalar Türk tezinde yapılan değişikliklerin, istikrarsız bir siyaset takip edilmesinin ve 24 Ağustos 1955 de tam bir katiyetle ifade edilen noktai nazardan dönülmesinin davada vaziyetimizi zayıf düşürebilecek bir tesir yaratıp yaratmadığı;

4- Hükümeti Radcliffe projesini müzakerelere esas tutmağa sevkeden sebepler;

5- Büyük Britanyanın Kıbrıs meselesinde şimdiye kadar takip ettiği siyasete dair Hükümetin düşündükleri;

Büyük Britanya tarafından takip edilen siyasette vukua gelen temevvüçlerin Yunan tezine yarayacak bir istikamet almasını önlemek üzere Hükümetin ittihaz ettiği veya etmek tasavvurunda olduğu tedbirler;

6- Kıbrıs Türklerini Yunan idaresi altına düşmekten koruyacak bir hal çevresi lehine Birleşik Amerikanın dünya umumî efkârı önünde açık vaziyet almasının sebepleri;

Birleşik Amerikayı Kıbrısta Türk menfaatlerini destekleyici bir siyasete kazanmak üzere Hükümetin yaptığı ve yapmak tasavvurunda olduğu teşebbüsler;

7- Yunanistanın bütün imkân ve vasıtaları kullanarak senelerdenberi giriştiği kesif propaganda faaliyetine aynı kuvvetle mukabeleden Hükümeti alıkoyan engeller;

Propaganda faaliyetinin ihmal edilmesinden ve yabancı memleketler umumî efkârı üzerinde işlememesinden doğan mahzurla;

8- Son hâdiseler muvacehesinde, Hükümetin Kıbrısta muhtariyet idaresini halâ kabili tatbik görüp görmediği ;

9- Büyük Britanya Kıbrısın taksimini sadece bir ihtimal, fakat her hal ve kârda şimdi tatbiki bahis mevzuu olmayacak bir ihtimal olarak gördüğünü beyan etmiş bulunduğu dikkate alınmak suretiyle, bu mevzuda İngiltere ile aramızdaki noktai nazar farkının izahı ;

10- On iki Ada ve Batı Trakya'da yaşayan Türklere tatbik edilen gayrimüsavi, ayırıcı ve parçalayıcı muameleler karşısında Hükümetin almağı düşündüğü tedbirler ve milletlerarası teşekküller nezdinde yapmağı derpiş eylediği teşebbüsler;

11- Yunanistan'ın Kıbrıs üzerindeki talepleri, Lozan Muahedesinin Doğu Akdeniz havzasında tesis ettiği muvazeneyi değiştirecek bir mahiyet taşıdığına ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki meseleler Kıbrıs işinden ibaret bulunmayıp bu ihtilaf daha şumullü bir davanın bir cüz'ü olduğuna göre, Hükümet gerek Kıbrıs, gerek sahillerimize mücavir Yunanistan idaresindeki adalar (ezcümle On iki Ada) ve gerek Batı Trakya'da Türk ve Yunan menfaatlerini en âdilâne ve ahnekli bir suretle halletmek üzere teşebbüse geçmek hususunda düşündükleri;

12- Milletlerarası itibarımız, Kıbrıs Türklerinin hukuk ve emniyeti, doğu Akdeniz muvazenesi ve NATO tesanüdünün icapları bakımından kat'i tesirler yaratacak ve devamlı izler bırakacak olan bu davada,

Türkiyenin sesini Millî tesanüdden kuvvet alarak dünyaya duyurmak ve Kıbrıs siyasetinin istikrarlı ve müessir bir seyir almasını temin etmek üzere Hükümetin bir hazırlığı olup olmadığı;

Kıbrıs meselesinde, hâdiselerin takip ettiği seyri etraflı surette tahlil imkânını verecek ve takip edilen siyasetteki istikamet değişikliklerini mucip sebepleriyle izaha vesile hazırlayacak bir umumî müzakere açılması için, henüz Hükümet tarafından herhangi bir teşebbüs yapılmadığı malûmdur. Harici meselelerde de en yüksek salâhiyet ve karar merci olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde, bu mevzuun görüşülmesine memleket menfaatleri bakımından zaruret bulunduğu aşikârdır. Bu itibarla, Muhalefet sözcülerinin de söz alabilecekleri açık veya gizli bir celsede, Kıbrıs meselesine dair umumî bir müzakere açılmasının temin olunmasını rica ederim.

Hürriyet Partisi Meclis Grubu
Reis Vekili
Urfa Mebusu
Feridun Ergin

Aslı Gibidir

BCA 030.01.38.227.11

İNGİLTERE’NİN TÜRK DOSTLARI.

4/Mayıs tarihli ECONOMİST dergisi diyor ki: “Türkler (statiko veya Türk hakimiyeti) yerine Kıbrıs’ın taksimi tezini kabul etmekle Kıbrıs meselesinde bir anlaşmaya varmak hususunda Yunanlılardan çok daha uzlaşıcı olduklarını bilfiil göstermişlerdir. Fakat, Kıbrıs meselesinde Türklerin hayatî menfaatlerinin nazarı itibare alınmadığına kanaat getirirlerse İngiltere ile olan münasebetlerinin mahiyeti kaçınılmaz olarak bütün bütün değişecektir.”

“Türk-İngiliz münasebetleri, geçenlerde Ankara’da görülen pek istisnâî toz fırtınası gibi müstesna bir buhran geçirdi, hatta bu buhranın

silinmesi güç izler bırakması da muhtemel görüldü. Bu, Kıbrıs hakkındaki Türk hissiyatının bugünkü kuvvetini ve derecesini açıkça göstermiştir.”

“Kıbrıs Türkler için Anadolu yaylasının denizde 40 mil ayrılmış olan bir devamıdır. Her Türk dahili politikadaki fikri ne olursa olsun Kıbrıs meselesinin nihaî hal çaresi üzerinde tamamen mutabıktır. Adanın Yunan hakimiyetin-e geçmesine asla tahammülü yoktur.”

“Türkiye Başvekili, Makarios’un serbest bırakılmasını müteakip Türkiye’de duyulan umumî infial fırtınasının kontrol altından çıkmaması için sıkı tedbirler aldı. Bu tedbirler ve Menderes’in, Makarios’un Atina’da kabul edilmesini takbih eden beyannamesinde Türkiye’nin İngiltere ile olan münasebetlerinden (çok dostane) kelimeleriyle atıfta bulunması gösteriyor ki Türk harici politikasında İngiltere dostluğu büyük ehemmiyetini muhafaza etmektedir.”

“Türkler (Statiko veya Türk hakimiyeti) yerine Kıbrıs’ın taksimi tezini kabul etmekle Kıbrıs meselesinde bir anlaşmaya varmak hususunda Yunanlılardan çok daha uzlaşıcı olduklarını bilfiil göstermişlerdir. Fakat, Kıbrıs meselesinde Türklerin hayatî menfaatlerinin nazar itibare alınmadığına kanaat getirirlerse İngiltere ile olan münasebetlerinin mahiyeti kaçınılmaz olarak bütün bütün değişecektir.”

[4/5/1957]

BCA 030.01.38.227.13

9/V/1957

Başvekâlete

İngiltere Hükümeti adına Kıbrıs Adasının taksimine mütaallik olarak yapılmış herhangi bir taahhüdün mevcut olup olmadığına dair Burdur Mebusu Fethi Çelikbaş tarafından verilen ve Yüksek Makamınıza tevcih olunan tahrirî sual takririnin tıpkısı ilişik olarak sunulmuştur.

T.B.M.M. Reisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Aşağıdaki soru sorulmuş Başvekil tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasının teminini saygılarımla rica ederim.

Burdur Mebusu
Fethi Çelikbaş

Sayın Başvekil, 3 Mayıs 1957 günü Bursa'da Kıbrıs mevzuunda söylemiş olduğu bir nutukta, (Anadolu Ajansına atfen 4 Mayıs 1957 tarihli Zafer Gazetesinde okuduğumuza göre), şu beyanda bulunmuştur:

“İngiltere taksime taraftar olmuş, bu hususta açık beyanat yapmış ve Hükümetimize teminat vermiş bulunuyor.”

Umumî efkârımızı çok yakından ilgilendiren bu mevzuda, İngiltere Hükümeti mensuplarının ve temsilcilerinin bugüne kadar umuma açıklanmış olan beyanlarına göre, adadaki Türk ve Yunan Cemaatlarının, halkın kendi mukadderatını tayin hakkının istimali hususunda müsavi muameleye tâbi tutulacakları; ancak, taksimin, bu müsaviliğin tahakkuku bakımından sadece bir ihtimal ve her halde kısa bir zaman zarfında derpiş edilmesi mevzu bahis olmayan bir ihtimal olduğu bilinmekte ve taksim mevzuunda memleketimize karşı İngiltere tarafından yapılmış herhangi bir taahhüdün mevcudiyeti malûm bulunmamaktadır. Halbuki, bu meselede, İngiltere Hükümetinin hattı hareketinin her noktasının bilinmesindeki faide aşîkârdır. Bu itibarla, İngiltere Hükümeti adına adanın taksimine mütaallik olarak yapılmış herhangi bir taahhüt var mıdır ve tarihi nedir? Mahzur yoksa, mevzu bahis taahhüde ait metnin açıklanması.

Aslına uygundur.

BCA 030.01.38.227.14

T.C.
HARİCİYE VEKÂLETİ
Umumî Kâtiplik Kalemî

No.7

UMUMÎ KÂTİBİN YAPTIĞI MÜLÂKAT PROSEVERBALİ

Tarih: 14 Mayıs 1957

Muhatap: Yugoslav Sefiri

Mevzu: Kıbrıs

Bugün nezdime gelen Yugoslav Sefiri mutad nezaket cümlelerinden sonra son defa Belgrad'da bulunduğu sırada Devlet Reisi ve Hariciye Nazırı ile türk-yugoslav münasebetleri hakkında görüşmeler yapmış olduğunu ve her ikisinin de bu münasebetleri geliştirmeyi pek lüzumlu addettiklerini ve iki devletin üzerinde anlaşamadıkları noktaların bu müsabetlerin gelişmesine mani teşkil etmemesi icabettiğini,Balkan Paktı içindeki teşriki mesainin malum sebebler dolayısıyla sekteye uğramış bulunduğunu,ancak Yugoslavya'nın bundan mes'ul tutulmayacağını ve herhalde bu teşriki mesainin mümkün sahalarda İnkişafını arzu ettiklerini söyledi.Bu fikrini tavzihen,münasebetlerin sıklaştırılması mevzuunda iktisadî,kültürel ve sportif sahalarda faaliyet gösterebileceğini ifade ederek bu hususta kendisine yardım etmememizi rica etti.

Sefire cevaban,Balkan Paktı çerçevesi içerisinde toplantılara yeniden başlanmasını arzu ettiğimizi öteden beri kendilerine ifade etmiş olduğumuzu,ancak Yunanistan'ın Kıbrıs meselesinde takip etmekte olduğu menfi tavis ve Yugoslavya'nın da yunanlılara karşı mümaşatkârlık göstermesi yüzündenYaktın en mühüm çepheşi ile ilgili faaliyetlerin akamete uğramış bulunduğunu,bütün mesuliyetin Yunanistan'la kendilerine raci olduğunu söylemedim ve sözü Kıbrıs meselesine getirerek:'Bu işte bir müttefik olarak yapaabileceğiniz aşarî şey bitaraf kalmak idi.Halbuki tamamiyle Yunanistan'ı desteklediniz.Son Birleşmiş Milletler toplantısında yunanlılar lehinde en müfrid bayan ve hareketlerde bulundunuz.Böyle bi hattı hareket takip etmekle herhalde ne Balkan Paktına,ne türk-yugoslav ve ne de türk-yunan münasabetlerine hizmet etmiş olmadınız' dedim.

Sefir buna cevaban,yüksek prensipleri müdafaadan ileri birşey yapmadıklarını,Yugoslavya'nın Kıbrıs meselesine karışmayı istemediğini, ancak self-determination prensibi mezuubahis olduğu zaman bunun lehinde bulunmamazlık edemeyeceğini ve her halükarda bu mevzudaki hattı hareketlerinin Türkiye'nin ve Kıbrıs lı Türklerin menfaatleri aleyhine müteveccih olmadığını söyledi.

Bunun üzerine kendisine şunları söyledi:'Bu izahlarınız beni asla tatmin etmiş değildir.Kıbrıs Türkiye için millî bir meseledir.Yunanistan'ın bu güne kadar takip ettiği gaye Enosis veya self-determination

prensibinin kendi görüşlerine göre tatbiki yoliyle adanın ilhakına matufdur.Şu halde yunanlıları bu hattı hareketlerinde desteklemekle bizim için milli dâva olan Kıbrıs meselesinde Türkiye ve Kıbrıslı Türklerin menfaatleri aleyhine bir tavır takınmış oluyorsunuz.Şu halde,bitarafılıktan nasıl bahsedebilirsiniz? Gayeniz hakikaten self-determination prensibini desteklemekten ibaret idisye,Birleşmiş Milletlerin son toplantısında zuhur etmiş bununun güzel fırsattan faydalabilirdiniz.Bildiğiniz gibi,Türkiye,self-determination hakkının adadaki iki cemaate ayrı ayrı ve müsavi şartlar altında tanınması prensibini ileri sürmüştür.Türkiye'nin bu tezini desteklemekle self-determination prensibi muvahasindeki durumunuzu mahfuz tutmuş hem de Türkiye ile Yunanistan arasında bitaraf bir hattı hareket takip etmiş olurdunuz' dedim.

Büyük Elçi,Yugoslavya'nın çeşitli ırklardan mürekkep bir devlet olduğu keyfiyeti gözönünde bulundurulursa,self-determination hakkında muhletif cemaatlerin ayrı ayrı İstifade etmeleri prensibini memleketinin desteklemesine imkân olmadığını başka bir zaviyeden de anlaşılacağını ve her halükârda niyetlerinin Kıbrıs meselesine fazla karışmamak ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki ihtilâfin halline intizar etmekten ibaret kalacağını ifade ettikten sonra,ileride her iki devlet bir arzu izhar ettikleri taktirde uzlaştırma temini hususunda da Yugoslavya'nın gayret sarfedebileceğini ilave eyledi.

Büyük Elçiye cevaben dedim ki:"Bu meselenin dışında kalmanız herhalde en hayırlı bir tarzı hareket olacaktır.Türkiye'ye gelince Başvekilimiz son Bursa beyanatı ile bu millî dâva muvahasindeki durumumuzu bir kere daha dünya efkârı önünde tasrih ve teyit etmiştir: Adadaki iki cemaatin artık herhangi bir idarî şekil altında bir arada yaşamalarına imkân yoktur.Kıbrıs'daki iki cemaatin sulh ve sükûn içinde yaşaması ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki müsabetlerin düzelmesi ancak adanın taksimi suretile mümkün olabilir.Böyle bir netice bütün hür dünyanın menfaatlerine de olacaktır.

"Yugoslavya ile Türkiye arasında kültürel ve sair müsabetler idame ve inkişafına gelince,bu müsabetlerin şimdije kadar normal bir seyir takip etmiş olduğunu sanıyorum.Buna herhangi bir mani varit değildir.Meselâ,daha yakın zamanlarda bir spor takımımız Belgrad'a gitti.Sizden de buraya zaman zaman bazı gruplar gelmektedir.Sanat sahasında da durum aynıdır.Şayet bu neviden sonra ziyaretler hakkında yeni fırsat ve imkânlar mevcut ise bunları da birer birer bize

bildiriniz. Her zaman olduğu gibi alâkalı Dairelerce ele alanır. Herhalde bu gibi temasların devamında herhangi bir mahzur mevcut olmadığını size teyit edebilirim" dedim.

Sefir sözlerini bitirmiş ve ayrılmak üzere iken üstünde durmak istemiyormuş gibi bir eda ile tekrar Kıbrıs mevzuuna avdet ederek yakın zamanlarda Observer gazetesinde ileri sürülen istiklâl fikri hakkında ne düşündüğümüzü sordu.

Kendisine, istiklâl fikrini [okunamadı], Amerikalılara son defa verdiğimiz Muhtıradaki mütalealara istinaden ifade eyledim, ve bu ve buna benzer formüllerin Enosis'e götüren mutasavvıt yollardan ibaret bulunması itibarile Türk Hükümetince asla şayanı kabul olmadığını ve taksimden gayrı Kıbrıs için herhangi bir hal çaresi bulunmadığını tekrar eyledim.

Sefir, "demek bu istiklâl formülünü şayanı kabul olmıyan bir formül olarak telakki ediyorsunuz" dedi.

Cevaben, "evet öyledir" dedim.

Bu kat'î ifadeden sonra artık sözü uzatmadı ve veda ederek ayrıldı.

Saygılarımla arz ederim.

BCA 030.01.133.862.9

MENDERES EOKA İLE GÖRÜŞMEĞE MUHALİF

Anthony Nutting sabık İngiliz Hariciye Nazır Muavini New York Herald Tirubune'ün hususi muharriridir ve kendisi halen Akdeniz ve Şimali Afrika turu yapmaktadır.

Anthony Nutting tarafından

Ankara, Türkiye, 20 Mart-

Türkler, Kıbrısta tethişçilik teşkilatı olan EOKA'nın mütareke teklifi üzerinde durmuyorlar. Bu husus kendisiyle bir saatlik samimi ve açık görüşmede bulunduğum Türkiye Başvekili Adnan Menderes tarafından bana sarahaten ifade edildi.

Menderes, bu teklifte, sürgünde bulunan Başpiskopos Makarios'u ortaya koyarak hemen hemen sindirilmiş olan tedhişçilere, o şayanı dikkat kudretlerini yeniden elde edilmeleri için bir nefes alma zamanı temin etmeye matuf tipik bir yunan siyasi manevrası nazariyle bakmatadır. O, Başpiskopos Makarios'la ne Londra'da ne de başkabir yerde asla görüşmeğe iştirak etmeyecektir.

Bay Menderes,İngilizlerin, Birleşmiş Milletler kararına uyarak hareket etmeleri gerektiği fikrindedir. Türkiye, bu kararı, Kıbrıs anayasası meselesini ve müstakbel statüsünü üç Hükümetin halletmeleri gerektiği yolunda tefsir etmektedir.

Başpiskopos Makarios, ancak EOKA tamamen temizlendikten ve bu tedhişçilik yeniden başlayamaz hale getirildikten sonra serbest bırakılabilir.

Başpiskopos'un herhangi bir Konferansta Kıbrıs'ın mukadderatının hakemi olduğunu iddia etmesini müsaade edilmemelidir.

Türkiye'nin bu tutumu, kısmen, konferans masasında, Kıbrıs'daki türk liderlerinin Başpiskopos Makarios'un siyasi kurnazlığı ile yarışamayacakları hususunda duydukları mazur görülebilir endişenin neticesidir. Fakat, yaşlı siyasi hasmı, sabık Reiscumhur Ismet İnönü de dahil, bütün Türkler gibi B.Menderes yunanlılara hiçbir veçhile itimad etmemektedir. Ve yunanlıları ve Başpiskopos'un, yeni muhtar anayasayı, Kıbrıs'ı Yunanistanla birleştirmek demek olan ENOSİS'i tahakkuk ettirecek bir vasıttan başka birşey için istediklerine bir an bile inanmaktadır.

Türkiye ilhaki hiç bir vakit kabul edemez. Başvekilin belirttiği gibi, Türkler İngilizlerin adada kalıp idaresini daimi olarak deruhte etmelerini tercih ederler. Fakat, İngilizler adayı bir gün terkedecekler ise, o zaman, Kıbrıs taksim edilmelidir. Self-Determination tatbik edilecek olursa, bu, Türk cemaatine Türkiye ile birleşmek hakkını bahşetmelidir.

Taksim tehlikelerini, güçlüklerini ve mahzurlarını kendisine izah etme hiç bir netice vermedi. B. Menderes, türk efkariumumiyesinin, türk sahilleri etrafında yunan hükümranlığı altındaki adaların son halkasını tamamlamak demek olan ENOSİS'i hiç bir zaman kabul etmeyeceğini azimle ve kat'i bir şekilde beyan etti.

Türk efkariumumiyesi, yunan hakimiyeti altında, diğer bir türk ekaliyeti ihdasına müsamaha etmeyecektir. Harpler de dahil uzun tecrübe yılları, türklere birçok acı dersler vermiştir.

Dünya efkarumumiyesi muvacehesinde, İngiltere'nin menfi tavır takınmasına imkan bulamayacağını ileri sürerek mütareke teklifi ışığı altında nasıl hareket etme gerektiği hususunda fikrini sordum.

B.Menderes'in fikrince, Büyük Britanya'nın ve Türkiye'nin durumları kuvvetlidir. Türkiye'nin Radcliff Anayasasının kabul, halbuki Yunanistan'ın bunu red etmiş olduğunu belirtti. Türkiye, Kıbrıs'da sulh ve nizamın yeniden tesisi için yapılan gayretlere katılmaktadır. Halbuki Yunanistan tedhişçiliğe yardım etmektedir." dedi.

Türkiyenin tutumunun müspet ve yapıcı olduğunu ısrarla beyan ettikten sonra, değişiklik olmak üzere, "neden bir kerre de Yunanistan yapıcı bir harekette bulunmasın" diye sordu.

B.Menderes, yunan mütareke teklifini, İngilizlerin, buna, üç Hükümetin katılacağı bir konferansa mütedair mukabil teklifte bulunmak suretiyle red etmeleri gerektiğini söyledi.

Eğer Yunanistan bu konferans teklifini red eder ve mesleyi Başpiskopos Maarios'un halletmesi hususunda ısrar eyleirse, bu, Yunanistan'ın, Kıbrıslıların intizam içinde terakkilerini değil, sadece Kıbrıs'ı düpedüz ilhakı düşündüğünü dünyaya gösterecektir.

O zaman, tedhişçileri, yunanlıları, ve Başpiskopos mağlubiyeti kabul edinceye kadar tedhişçiler üzerinde baskıyı devam ettirmekte İngiltere tamamen haklı ve mazur görülecektir. [21/6/1957]

BCA 030.01.6.35.7

Hindistandan 12.7.57 tarihinde Sitangshu Bhuson Mitro adlı bir şahıs tarafından Başbakana yazılan bir mektupta, üçüncü bir dünya Harbine sebebiyet vermemek için dünya yüzündeki bütün itilâflâfların sülhle halledilmesini ve Kıbrıs mes'elesinde de Türkiyenin Yunanistanla anlaşma yolunu tutmasını, bunun halli içinde Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye arasında toplantıların yapılması icabettiğini; B. Milletlerin silâhsızlanma mevzuunda bir karara varmış olmasını büyük bir memnuniyetle karşıladığını bildiriyor.

Bir diğeri ile itilâf halinde olan her memlekete böyle bir mektup yazmış olduğunu bildiriyor.

As I said that Algeria
Cyprus, 300000, for a
Kashmir issue possibly
in the 1950s.

70, Lansdowne Rd.
Newington, Calcutta,
India. 12.7.57.

DEPT. OF STATE, WASHINGTON
RECEIVED

Dear Mr Prime Minister.

I am troubling you exceedingly
with the letter for which I beg to be excused?
Please bear this letter in the spirit
in which it is written. I rejoice that
another war which could have been,
if the world was less busy in the
East. It is a matter of joy that Suez Canal
is again open for navigation in that
part of the world, no more suffer. Regarding
Cyprus I have some suggestion. Concerning
the Turkey & the Greece come to an agreement
regarding Cyprus, the problem of Cyprus will
be easier. I have also suggested to the Greece
to the effect. A meeting in London between
the Turkey & Greece could help a lot in solving
the problem of Cyprus. Concerning a meeting in
London between the Greece, the Turkey &
the Cyprus to discuss the world's problems. I have suggested to
the Greece & the Turkey to the effect.

It is a matter of great satisfaction that the
 UN Disarmament Commission has come to
 an agreement regarding disarmament. While
 making out an armed forces I wish that every
 country could contribute towards forming the U.N.
 peace forces that would give a glimpse of
 the world's faith + bases of the world if all
 eliminated at least controlled by the U.N.

-o- The London Disarmament talk is indeed a
 great step towards the world peace. I wish
 that an agreement non-aggression pact or peace
 treaty be concluded between the Arab countries + the
 Israel + also between the Baghdad pact countries
 + the Cairo bloc. I wish that a non-aggression
 pact or peace treaty concluded between N.A.T.O. pact
 countries + Warsaw pact countries. I am sorry to be
 the fighting between the Syria + the Israel. I wish that
 Communist China admitted in the U.N. as an independent
 treaty between Communist China + nationalist China +
 the vast majority population of Communist China remain
 unrepresented in the U.N. I wish that the Germany of
 the unified to also Korea + Viet Nam. All the German
 Japanese, S.O.W.S + all other political prisoners of the world
 released, that would create better understanding between
 countries of the world. I wish all embargoes lifted throughout
 the world. I wish that political balance is struck
 between non-Communist + Communist countries of the world
 + economic balance between over-developed + under-developed
 countries of the world. I am glad that the U.N. + the Japan
 have lifted embargo against Communist China. It is glorious
 on the part of the U.N. to grant independence to Singapore
 Ghana + Malaya. Your Excellency this is my last letter. All
 these years I have tried to promote the peace of the world
 in my humble way, but promotion of the world peace +
 the world better writing is indeed a tremendous task
 much beyond my means. I stop now reluctantly. I
 would consider of mission + dream is fulfilled if I could
 save a single soul from the jaws of death. I wish the Turkey
 much of yours the peace + prosperity. With kindest regards,
 The Hon. Prime Minister, I remain your sincere
 friend + admirer.

Istanbul Turkey
 Sitangshu Bhushan Mishra
 (S. S. Mishra)

JCS

BCA 030.01.7.39.2

TELGRAF

LT = TURKISH PRIME MINISTER ZURICHSWITZERLAND

NICOSIA, 5/2/59

BU TARIHI GUNDE KIBRIS TURKLERI DAVALARININ AZIMLI VE DIRAYETLI ELLERINIZDE BULUNMASINDAN HUZUR ICINDEDIRLER STOP HAKLARIMIZI SON HADDINE KADAR KORUYACAGINIZA VE BIZI RUM TAHAKKUMUNE TERKETMEYECEGINIZE KATI INANCIMIZ VARDIR STOP KIBRIS TUKLERI TEK VUCUT OLARAK ITIMAD VE BAGLILIKLARINI BILDIRI HURMETLERINI SUNARLAR BASARILAR DILERLER = DOKTOR KUCUK VE RAUF DENKTAS+

BCA 030.01.7.39.2

TELGRAF

HIS EXCELLENCY MR ADNAN MENDERES TURKISH PRIME MINISTER ZURICH

LONDON, 6/2/59

KIBRIS DAVAMIZIN KUDRETLI ELLERINIZDE MILLETCE OZLEDIGIMIZ BASARILINETICEYE ULASTIRACAGINIZDAN EMINOLARK INGILTEREDEKI TURKLER ADINA CANDAN MUVAFAKIYETLER DILER BUVESILEILE DERINSEVGIVE BAGLILIGIMIZI TEYID EDERIZ = CYPRUS IS TURKISH ASSOCIATION CHAIRMAN MAHMUT SINAN+

Maarif müşaviri doçent olduğu anlaşılan mektup sahibi, Sayın Başvelimizin Kıbrıs Meselesinde attığı isabetli adımı öğmekte ve tıpkı Almanların yaptıkları gibi halkı ikiye bölmekten kaçınılması icabettiğini, çünkü emniyet bakımından Kıbrısta iki halk gurubunun yekdiğerine ihtiyacı olduğunu belirtmektedir. Müteakiben,

a)Dini ve

b)Milli muhalefetin ortadan kaldırılması meselesine temas eden mektup sahibi, sulh ve sükûn olmaksızın döviz celbedici bulunan turist akınının imkânsızlığına işaret ederek, o halde Kıbrıslıların iktisadi düşünceleri milli ve dini ihtilafa son verecektir, demektedir.

Bundan sonra fanatik bir izahata girişerek, heriki tarafın da allaha inandıklarını ve allahın insanlardan diğer insanları takdir etmeyi, onlara saygı gösterip, yardım etmeyi istediğini, binaenaleyh birbirimizle yüzlerce sene ahenk içinde yaşamamız icabettiğini, aksi halde bizi yekdiğerimize karşı koruyacak üçüncü bir kuvvete – ister İngilterev olsun, isterse NATO olsun- ihtiyaç hasıl olduğunu ifade etmektedir.

Burada, iki mükemmel arabulucuyu ve yardımcılarını, her cemiyette muayyen bir ölçüde mevcut bulunan ve Sizler için tehlikeli olabilecek aşırı taasuba karşı ikaz etmeden son vermek istemiyorum. Şu da mümkün ki, Türklerin ve Yunanlıların saldırgan niyetlere karşı müttefikten ve daha muvaffakiyetli olarak savunmak için aralarındaki nizaya son vermelerinden memnun olmayan Doğu Devleti, bu kabil milli ve dini mütaasıplardan faydalanır. Saygılarımla

Not: Mektup sahibi ilişik listede, kendine ait eserlerin isim ve fiatlarını vermektedir. Bu eserler psikoloji ve felsefeye aittirler.

BCA 030.01.7.39.6

Alfred Leopold Müller
Baden-Baden, Langestn 38

14.2.59

Exzellenz, Hochgeehrter Herr Ministerpräsident Menderes!

Sie haben die Warnzeichen Ihrer Zeit verstanden! Haben für den Frieden gearbeitet in friedloser Zeit:

Ihr Name wird in der Geschichte mit Ehren genannt werden:

denn Friede ernährt, --Unfriede verzehrt!

So wie wir Deutsche die Spaltung Deutschelands vermeiden, müssen , so musseten Sie die Spaltung Cyprens vermeiden, weil ein jeder Cyprer den andern Cyprer braucht, weil der türkische Teil den griechischen Bevölkerungsteil und der griechische den türkischen schon zu seinen Schutze braucht bei der Kleinheit des Landes, denn je kleiner ein Staat, um so schwerer vermag er seine wirtschaftliche, und politische Selbständigkeit zu erhalten.

Es interessiert mich als Historiker und Geograph ausserordentlich, wie Sie die beiden Hauptgefahren

a b b a u e n werden:

- a) die nationale
- b) die religiöse Gernerschaft.

Förderlich wäre der Aufbau eines cyprischen Nationalgeföhle ohne Fremdenhass (" kommt und schaut Euch unsere wunderschöne Heimat an ! Wir werden Frieden bewahren !")

Ohne Friedenssicherung ist der Geld bringende Touristen strom nicht denkbar. Hier könnte also der wirtschaftliche Sinn der Cyprer die völkische und religiöse Streitsucht dämpfen.

Es interesstertb mich, ob Sie den Gedanken der T o l e r a n z für tragbar und nützlich halten.

Lösst sich das Ziel freundschaftlichster Zusammenarbeit vielleicht mit dem Hinweis auf den

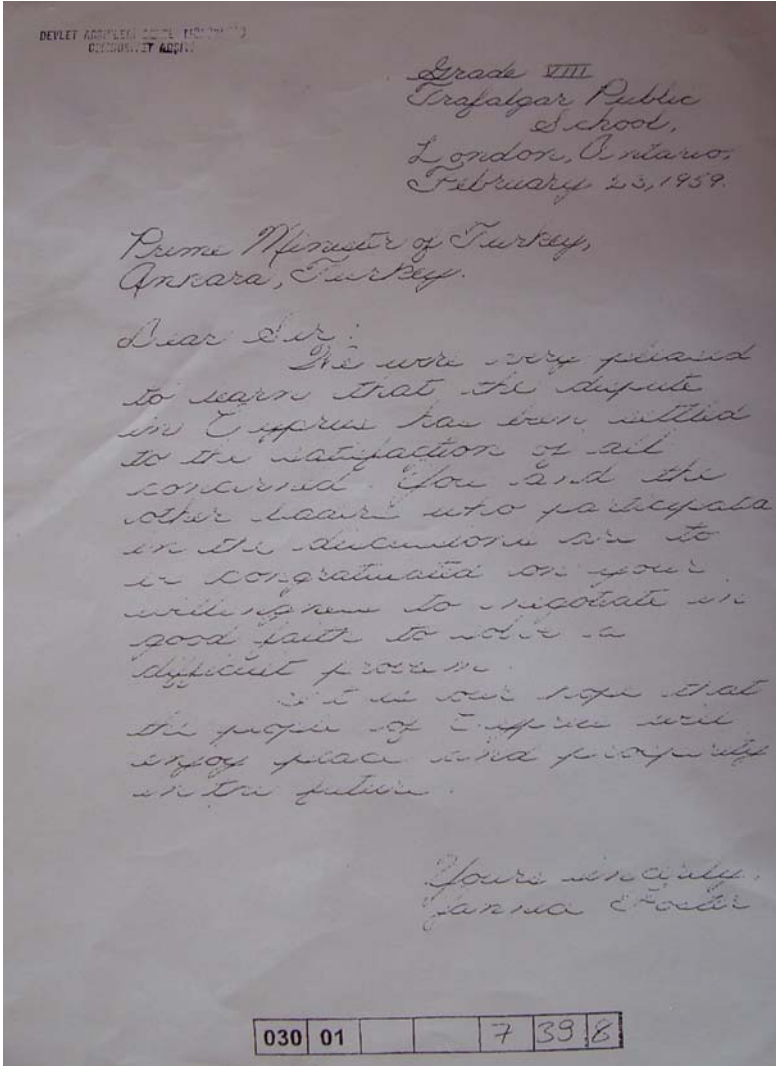
Schöpfer und Erhalter, auf die

Erhabene K r a f t, die uns ins Leben rief und uns täglich lebendig und gesund erhält,

B.A. Belgeler

Auf sicheren Grund stellen; denn das Religiöse reicht überall in tiefste Wertschichten !

BCA 030.01.7.39.8

Gannice Foster'in Kıbrıs Meselesi ile ilgili olarak Adnan Menderes'e mektubu.

BCA 030.01.7.39.12

10 Mart 1959

Ekselans
Türkiye Başbakanı Sayın Adnan Menderese
ANKARA-TÜRKİYE

Sayın Bay,

Ahiren Zürihte Ekselans Yunan Başbakanı Sayın K.Karamanliile birlikte imza ettiniz muahedeile iki millet arasındaki tereddüt hitam bulmuştur. Bu çalışmanız yüzünden, yeniden Yunan-Türk milletlerin mukadderatini bitirtirmege muvaffak olduğunuzdan, alttaki imza sahibi Dr. Apostolos Orfanidis Yunan-Türk Birliği namına candan tebrik eder.

Derneğimiz 20 yıldanberi Atatürk-Venizelos muahedelerinden sonra kurulmuştur. Asırlarca birlikte yaşamış iki millet dostluğunun iyi bir şey olduğunu bilizat taktir ettiğinizi, ve onun oğurunda yilmazcasına çalıştığınızden müteşekkürüz. Derneğimizde bu gaye için çalışmıştır.

Son zamanda meydana çıkan Kıbrıs mes'eleşi yüzünden birbirne iyi bilen ve seven Yunan-Türk milletlerin dostluğundan mahzun olan muttefiklerimiz birçok şeylerin birbirine karışmasına ve ikidost milletin ayrimasına sebep olduklarına büyük teessüfla gördük. Mektür muvakkat müskülati meydana çıkaran mes'ele, şimdi sayenizde hüsn neticeye varmıştır, ve dostluğumuz yeniden ileriye yoruyecektir. Bu muakase devam ettilçe her iki millete zarar vermiştir. İşbirlikse iki millet için faydalı olacaktır. Sahillerimizi aynı deniz suları cucaklıyor. Şu halde iki millet birleşik olursak dostlarımızın itimadına ve düşmenlerimizin düşuncelerine hayiz olacaiz. Birleşik kalırsak milletlerimize sulh ve selamet temin etmemiz muhakkatir.

Bu gunlerde Londrada vuku bulan şayan teesuf ve acı uçak kazasından kurtulduğunuz büyük sevinçle duyduk. Türkiyenin iyiliği için dayma sihatta bulunmanızı Cenab Allahtan istirham ederiz.

Yunan-Türk Birliği Derneği
namına, Başkanı
Dr.Apostolos Orfanidis

BCA 030.01.21.121.4

İstanbul, Londra Hotel
1 Nisan 1959

Pek muhterem Başvekilimiz Adnan Menderes Beyefendi;
siyasî hayatımda Zâtîlilerinden her vakit gördüğüm yüksek yardım ve teveccühlerden cesaret alarak birkaç satırla mâruzatımı arz etmeğe müsaadelerinizi reca ve istirham eylerim.

Arkadaşım Dr. Fazıl Küçük,ün 1957 yılında bana karşı takındığı menfi hareketlere ve saldırıya sükûtle mukabele ettim. Yapılan tavsiyeleri kabul ederek Federasyon seçimlerinde namzetliğimi koymadım. Ve Federasyon Başkanlığından çekildim.

Millî dâvamızın menfaati bakımından her türlü şahsiyet ve çekişmeği uygun bulmuyarak sükûtu faydalı buldum ve sükût ettim. Hâlâda ediyorum. Sayın Etem Menderes ve Sayın Namık Gedik beylerle o zaman yapmış olduğum temaslarda kendileri ile mutabık kalarak tavsiyelerine büyük itina ve sadakat gösterdim.

Mamafih iyi niyetle yapmış olduğum sükût ve bütün fedakârlıklar, Kıbrıs Halkına, gizli veya âşikâr gayretlerle aleyhime tevcih edilerek, leke sürmek için rakiplerime fırsat ve cesaret kaynağı oldu. Beni halk nazarında düşürmek için sinsi sinsi her türlü yalan ve iftirada bulundular. Hatta ticarethanemi yaktırmak ve müşterilerimi tehdid etmek gibi tavsiyelerde bulundular.

Zâtîlilerine ve büyüklerimize olan sarsılmaz itimadım ve bağlılığım hiç bir vakit yüksek teveccühlerinizden uzak kalmıyacağım düşüncesini verdiği için , Kendimi müdafaa ve hakikatleri açıklamağı müsait zaman ve müsaadelerinizi almağa bıraktım. Bu gün büyük üzüntü duyarak Zâtîlilerine içimi dökerken mâruzatımı yüksek adaletinize sunmak fırsatımı bulduğum için mutmain olmuştum.

Bilvesile arzı ihtiamat[?] ile ellerinizden öperim.

En derin saygılarımla
Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu
Sabık Başkanı
A. Faiz Kaymak

BCA 030.01.7.39.23

28 Avril 1959

Monsieur,

Me referant a votre lettre datee du 19 Mars 1959 j'ai le plaisir de vous informer que le President du Conseil de la Republique de Turquie, Monsieur Adnan Menderes, m'a charge de vous transmettre son appreciation et remerciements pour les voeux et sentiments que vous avez justement exprimes dans votre poesie pour l'amitie greco-turque.

Veillez agreer, Monsieur, l'expression de mes sentiments distingués.

Monsieur N.P. Polychronics,
Kalymnou 14,
Athenes.

Ercument Yavuzalp,
Directeur Adjoint.

Excellence,

Je me refere a ma lettre du 11 Novembre 1952 sous le pli de laquelle je vous envoyais incluse, cette meme pauvre poesie, de nouveau ci-jointe, sur l'amitie Turco-Grecque dedise a votre Excellence aussi bien qu'a leurs Excellences, le President de la Republique Turque et le Docteur Fouad Kioprülü.

Vous n'avez pas alors daigné m'honorer de votre reponse ainsi que l'ont fait vos illustres collaborateurs.

C'était alors l'heureux temps ou toute la Grece a cru sincerement a la securite de l'edifice Turco-Grec dont les pierres fondamentales avaient ete posees par les deux grands rivaux, morts deja dans le reve de cette amitie qui mettrait fin l'hostilite de presque dix siecles qui separait nos braves peuples.

Je ne suis que le plus humble des Hellenes, mais en ecrivant cette poesie je sentais en ce moment, que je representais par l'elan de mon coeur l'amitie totale du peuple Grec.

Les evenements du 5 Octobre 1955, vinrent obscurcir l'horizon par la fumee des incendies et l'etendue de la haine centre nos homologues. La question de Chypre, deja Republique Turco-Grecque nous a menes dans une impasse, dont la seule issue dannait dans une fosse ou allait s'abimer definitivement cette belle amitie, qui dans l'histoire n'aurait que la reputation posthume de la vie d'une rose.

Heureusement, Dieu a voulu autrement et surtout il a voulu que vous sortiez sain et sauf du monceau des decombres d'une effroyable catastrophe.

Car, admettant que ce coup du destin, cemenca d'un demon de malheur, n'avait pour but que de vous oter la vie, nous ne pouvons qu'accepter que seule la Puissance de l'omnipotent vous a protege, en attendant vers vous sa main longanime.

Tout et pensant ces jours la a ce miracle, je me representais par mes yeux de pere, la scene emouvante de votre rencontre avec vos charmants jeunes enfants et je vous assure que ces yeux, devinrent humides devant ce tableau plein de larmes et de joie tremblante, vu que les ailes de la mort planaient encore comme un terrible couchemar tout autour de vos ames, incertaines de croire, a la certitude d'un si inoui bonheur.

Mon President. Fails ainsi que votre Peuple aima le Notre car tout nous unit et rien ne nous separe. Habituez vous a croise a l'amitie Turco-Grecque. Donnez des conseils pour que Chypre devienne une democratie heureuse Turco-Grecque. Respectez le savant Patriarche Athenagoras qui est mis sur le trone de l'Orthodoxie par la grace de Dieu et la volonte de Mohamed le Conquerur meme, car son coeur est partage entre la Turquie et son troupeau chretien de race Grecque. Ainsi, Dieu qui vous a reconduit sain et sauf dans les bras de votre Patrie, va combler vos jours du plus grand bonheur par la tendresse de vos enfants, et de pleine gloire de la part de votre Pays pour les grands services que vous lui avez rendus, en ces temps, que la moitie de l'humanite envisage le poison mental ou la folie qui possede l'esprit de l'autre moitie.

Ma modeste poesie n'est que l'issu d'un simple incident personel, vu que pour arriver a la floraison d'une amitie Turco-grecque il fallait que je trouve dans la passe quelque contenu amical et n'y trouvant rien, j' ai pris comme point de depart le melange de mon propre sang, dans une bataille, avec votre sang.

Tout et priant Dieu d'effacer de votre esprit le plus vite possible l'image de la mort falcifere, dont le dessein fut trahi, veuillez agreer mon

illustre Enfant de la Turquie mes vœux de bonheur et mes hommages les plus respectueux.

N.P. Polychronis
Kalymnou 14, Athenes Grece

BCA 030.01.69.438.8

27.8.1959

Muhterem Nihat erim Beyefendi

Kıbrıs Anayasasının hazırlanması çalışmalarının devam ettiği şu günlerde, Cemaatlar arasındaki münasebetlerin, maksadı ve neticeyi işkâl ve talil edebilecek bazı ihtilâtlar yaratması ihtimali karşısında, Başvekilimizin emirleriyle, Rauf Denктаş ve Kıbrıs Milli Gençlik Teşkilatı Reisi Celâl Hordan hükûmetle temas etmek üzere Türkiye'ye davet edildiler. Kendileriyle Hariciye Vekilinden başka evveli ben bilâhare Başvekil Beyefendi görüştü, bu konuşmaların şekli, seyri ve neticesinden Zatialinizi de haberdar etmeyi faydalı mütalaa ettik:

1- Son günlerde Zürih anlaşmasını müteakip, Adadaki Rum Cemaat liderlerinin kurdukları yeni teşkilât ile, Türk'lerin iktisadi sahada, ticari hayatta, kendilerine yeter hale gelmelerini önlemek maksadiyle, giriştikleri söylenen ve bir nevi KOK hareketlerini andıran teşebbüsler karşısında, bir mukavemet hareketi olarak , Milli Gençlik teşkilâtının süratle köylere kadar yayılması ve Türk'den Türk'e prensibi ile bir nevi boykot hareketine teşebbüs etmeleri, cemaatlar arasındaki münasebetleri gerginleştirmiş ve anayasa müzakerelerinin cereyan ettiği şu günlerde, bu karşı taraf için, maksatlı bir şikayet mevzuu haline getirilmiştir. Bu hususta Rauf Denктаş ve Celâl Hordan'dan lüzumlu malûmatı almış bulunuyoruz.

2- 30 Ağustoa Zafet Bayramının kutlama merasimine Türkiye'den dacet edilmiş olan isimler arasında, buradaki Türkiye Milli Talebe

Federasyonu mensuplarından başka, Bahir Ersoy ve Behçet Kemal Çağlar'ın da yer almış olması Hükûmetin dikkatini çekmiş, bazı hüviyet ve temayülleri ile çok iyi bilinen bu insanların sukûnet ve hatta dostluk havası içinde istihsal edebileceğimiz müsbet neticeleri,yapacakları tahriklerle talil ve hatta aleyhe çevirebilecekleri haklı olarak düşünölmüş, bu sene Kıbrıs'ta kutlanacak olan 30 Ağustos bayramının sadece Türk-Yunan dostluğunu tesis ve tarsin maksadına hasrö tahsis edilmesinin her iki tarafın çalışmalarını teshil edecek ve Zürih anlaşması esasları dahilinde neticenin bir an evvel alınabilmesini temin edecek yapıcı tedbirlerden biri olacağı hususu kendilerine telkin ve ifade edilmiştir.

3- Kıbrıs meselesinin, bugün karşılıklı ve komitacılık zihniyetiyle teşkilâtlanma yolundan halledilemeyeceğine, bunun artık devletler meselesi haline gelmiş olduğunu, işin bu seviyede mütalaa edilerek Türk Hükûmetinin bu mevzuda takip edeceği politikanın çizdiği istikamette hareketin zaruri olacağı, haklarımızın istihsalinde bugüne kadar tahammöl, sabır ve vekar ile beynelmilel alemde tesis etmiş olduğu itimat ve itibarın, bundan böyle de devam ettirilmesinin tek çıkar ve bize yakışır bir yol olduğu, bunu bozmak isteyen ve bu anlaşmanın işlemez bir vesika olduğunu ilk günden itibaren iddia ve müdafaa edenleri ümit ve emellerinde muvaffak kılmamak için çok dikkatli ve düşmanlık şeklinde değil, aksine dostluk istikametinde arossif hareket etmeğe mecbur olduğumuz kendilerine bildirildi.

4- ve nihayet Kıbrıs'a maksatlı partizanların el atarak bu milli savayı zaafa uğratmalarına ve Kıbrıslıların kendi aralarında parçalanmasına hiçbir suretle imkân verilmemesini bu hususta, bilhassa kendilerinin çok dikkatli ve titiz hareket etmelerini, buna bütün gücümüzle biz de mani olacağımızı bildirdik.

Muhterem Başvekilimizin yaptıkları görüşmenin ana hatları arzettiğim bu esaslar içinde hülâsa edilebilir. Bu görüşmelerden sonra Rauf Denктаş ve Celâl Hordan'ın Kıbrıs'taki tutumlarının, Başvekilimizin kendilerine telkin ettikleri şekilde olacağını arzu ve ümit etmekteyiz. Dönüşlerinde Zatialinize de İstanbul temasına dair kendi görüş ve intibalarını anlatacaklardır.

Bu vesileyle sevgilerimi sunarım.

JCS

Saygılarımla.

Dahiliye Vekili
Dr. Namık Gedik

BCA. 030.01.123.791.10

TELGRAF

LT SAYIN BASVEKILIMIZ ADNAN MENDERES ANKARA

NICOSIA, 5/10/59

BUGUNKU TOPLANTIMIZ MUNASEBETIYLE KURULUMUZ SAHSINIZA HURMETIMIZE VE MILLETIMIZE SARSILMAZ BAGLILIKLARINI AREDER HURMETLE ELLERINIZDEN OPERIZ KIBRIS TURK HEKIMLER BIRLIGI GENEL KURULU+++++

BCA 030.01.123.791.10

TELGRAF

LT. SAYIN ADNAN MENDERES BASVEKIL ANKARA
NICOSIA, 26/10/ [1959?]

KIBRIS TURK KURUMLARI FEDERASYONUNUN ONBIRINCI YILLIK GENEL KONGRESINDE HAZIR BULUNAN VE KIBRISIN BILUMUM KOY VE KASABALARINI TEMSIL EDEN DELEGENIN ITTIFAK KARARI ILE ANAVATANIMIZA VE SIZ BUYUKLERIMIZE OLAN SARSILMAZ BAGLILIGIMIZ VE BU ON SENE ZARFINDA KIBRIS TURKLERINE HER SAHADA ESIRGEMEDIĞINIZ MADDI VE MANEVI YARDIMLARINIZA SUKRANLARIMIZI ARZ EDER HURMETLER ELLERINIZDEN OPERIZ

RAUF DENKTAŞ BAŞKAN

BCA. 030.01.123.791.10

TEL
26.10.1959

Sayın Rauf Denktaş
Kıbrıs Türk Kurumları
Federasyonu Başkanı
Nicosia

Telgrafınızı büyük bir memnuniyetle aldım. Federasyonun 11. yıllık Genel Kurul toplantısında izhar edilen samimi duygularınıza teşekkür ederim.

Büyük bir vekar ve anlayışlı bir hava içinde cereyan etmiş olan toplantınızdan dolayı sizleri tebrik eder, hayırlı olması temennisiyle muhabbetlerimi sunarım.

Başvekil
Adnan Menderes

Aslı gibidir.

BCA 030.01.21.121.12

AKARSU, BAF-KIBRIS
28 Aralık, 1959

Ekselâns Adnan Menderes,
Başbakan, Ankara-Türkiye.

Efendim,

Ben aşağıda imza sahibi, Kıbrısta Baf Kazasının Akarsu köyünden Niazi Haşim, aşağıdaki şikâyetimi tarafınıza iletmek cesaretini gösterdiğim için herşeyden önce beni mazur görmenizi reca ederim.

1958 yılı içinde Kıprısta vukubulan Türk-Rum kavgaları esnasında ben de diğer bütün köylülerim gibi evlerimizi terk ederek liderlerimizin

gösterdiği, Lefkoşa kazasında bir yere yerleştim. Durum düzeliş köye döndüğümüz zaman evlerimizin yakıldığını ekili tarlalarımızın tahrip edildiğini gördük. İşimi terkedip kaçmak zorunda kaldığım için işsiz kalmış hayvanlarımın birçoğu da öldü. On iki kişilik ailemi geçindirmek için elimde hiçbir imkân kalmamıştı. Durumu liderlerimize bildirdiğim zaman bana 75 liralık bir yardım yapıldı. Bu para ile geriye kalannhayvanlarıma yem aldım. Bir müddet sonra hayvanlarımın bir kısmı daha ölünce geriye kalan hayvanlarım bizi geçindirmeyi bir kat daha güçleştirdi. Durumu tekrar liderlerimize bildirmek meçburiyetinde kaldım. Aldığım cevapta bana hiçbir yardımda bulunulamayacağını bildirdiler. Diğer taraftan zarar görenler için İngiltere Hükümetinin yapmış olduğu 22.000 liralık yardımdan diğer köylülerime verildiği halde bana hiçbir yardımda bulunulmamıştır. Şimdi oniki kişilik ailemler harap bir küçük odada meçburiyetindeyim. Kain babam ve kain validemi de geçindirmem icap ediyor. Bu durumda işsiz evsiz ve ondört kişiyi geçindirmek meçburiyetindeyim.

İçinde bulunduğum kötü durumu size bildirmiş bulunuyorum. Bu durumdan kurtulmamı sizlerin kararına bırakırken kararınız ne olursa olsun memnun kalacağımı belirtmek isterim.

Saygılarımla,
(Niazi Haşim)

BCA 030.01.60.373.12*

Elliniki Enosis'in İdare Hey'eti Odasında Bulunan Evraktan:

Başvekâlet
Basın Umumî Müdürlüğünden

Gurbette yaşayan Helenler,

Noel ve Yılbaşı münasebetiyle size nimet ve saadetler temenni etmek fırsatını bulduğumdan dolayı kendimi mes'ut addetmekteyim. Dünyanın

* Bu belgenin üzerinde muhtemelen arşiv görevlileri tarafından düşülmüş "Eksik Belge" ibaresi bulunmaktadır.

neresinde bulunursanız bulunun, kürremizin hangi köşesinde çalışırsanız çalışın, vatanımıza karşı beslediğiniz taabbudu sönmeden muhafaza etmektesiniz. Vatanımızın mazisine yakışan bir tarzda genişlemesi ve tanrının ona tahsis etmiş olduğu vazifeyi tahakkuk ettirmesi cümlelizin sönmez emelleri olduğunu biliyorum. Bunu siz de ispat etmiş bulunuyorsunuz.

Gurbet Hellenliği, daima ve her fırsatta, ateşli vatanperverliğini ispat etmiştir. Bu sebepten, Gurbet Hellenliğinin anavatani ziyaretinin günden güne sıklaştığını gördükçe, bizde yeni yeni ümitler doğmakta ve Hellenliğin sarsılmaz ve sönmez vahdetini gördükçe itminan ve memnunluk hisleri artmaktadır. Zira Gurbet Hellenliğinde vatanın istikbaline karşı derin idealler, emeller, arzular, hedef ve imanlar görmekteyiz.

Bu günkü durum kolay değildir. Dahili problemlerimiz mevcut bulunduğu gibi, mukaddes Kıbrıs meselesi uğrunda da mücadele ve mücadele etmekteyiz. Yunan milletinin refahı için bunların halledileceğinden emin olduğumuz gibi, kurtulmamış Hellenlerin mevcut bulunduğu her türlü istikametteki emellerimizin de tahakkuk edeceğinden eminiz. Bu sayede millet zafere kavuşacak ve hak yerini bulacaktır. Yetişir ki, bütün Gurbet Hellenliği bir tek emel uğrunda çalışmakta devam etsin: Vatanımızı büyük ve şanlı bir seviyeye yükseltmek emeli.

G.Y. RALLİS
Başvekâlet Nezdinde Vekil

.....

Not: Bu varakaya üç tane suret eklenmiş olduğuna bakılırsa, bunun teksir edilerek dağıtıldığı meydana çıkar.

Esasen dernek merkezinde iki tane teksir makinesi mevcuttur.

-15-

3.	2	Adet	1948 tahvili	5000 li küpür
4.	3	“	“ “	1000 “
5.	2	“	“ “	500 “
6	1	“	amortisman sandığı	100 “
7		“	1955 “ “	
7	1	“	“ “	500 “

8	14	“	“	“	1000	“
9	6	“	1953	İstikrazı	1000	“

Altın, banknot, tahvilât olarak takriben (200) bin lira çıkmıştır. Halbuki derneğin hesaplarını gösteren (15/3) numaralı vesikada (84, 186, 29) lira olarak görülmektedir.

Yunan Başkonsolosluğu Kaççıları HRİSTO'nun yazılı ifadesinin birinci maddesinin sonlarında şöyle demektedir:

CEMİYETİN HASILAT VE TAHVİLÂTINI DA BAŞKONSOLOS MURAKABE EDER. BİR ÇOK YOLLARLA TOPLANAN BU PARANIN BİR KISMI (MİLLÎ GAYE) ye SARFEDİLMEK ÜZERE AYRILIRDI.

Mumaileyhin (2) maddesindeki (Kıbrıs faaliyeti) geçen teşkilâtlara nasıl para gönderildiğini şöyle tamamlamaktadır:

ENOSİS'İN ADLARI GEÇEN YARDIM TEŞKİLÂTLARINA GÖNDERDİĞİ PARALAR BAŞKONSOLOSUN KURMUŞ OLDUĞU HUSUSÎ BİR TEŞKİLÂT VASİTASIYLA GÖNDERİLİRDİ. EVVELA BU PARALAR TEŞKİLÂT VASİTASIYLA DÖVİZE ÇEVİRİLİR VE YİNE BU TEŞKİLÂT VASİTASIYLA, BAŞKA MEMLEKETLER KANALIYLA YUNANİSTAN VE KIBRIS'A GÖNDERİLİR. BÜYÜK BİR KISMI İSE ALTIN OLARAK GÖNDERİLİRDİ. BU HUSUSLAR GİZLİ KASADA SAKLANAN DEFTERLERDE ZİKREDİLMEKTEDİR.

g) ENOSİS'İN MERKEZİ TÜRKİYE DIŞINDAKİ TEŞKİLATLA MÜŞTEREK FAALİYETİ

Bu faaliyetlere ait elimizde (5/1 – 5/2 – 5/3 – 5/4 – 5/5 – 5/6 – 5/7 – 5/8 – 5/9 – 5/10 – 5/11 – 5/12 – 5/13 – 5/14 – 5/15 – 5/16 – 5/17 – 5/18 – 5/19 – 5/20) numaralı (20) vesika geçmiştir. Bunlar tarih sırasıyla mütalâa edilirse birinci vesikada Gurbet Hellenliği Teşkilâtının Paris'teki merkezinden Enosis'e, yakında Atina'da yapılacak kongreye iştiraklarını istiyor. İkinci vesika Helen Birliğinin bu davete yazdığı cevap. Üçüncü vesika mezkûr kongreye ait müzakereleri kararlaştırmak üzere Enosis'in seçme (53) azası için hazırladığı davetnamedir. Bu azaları Yunanistan'da yapılacak Panhellenik kongreyi müzakere etmek üzere 24. Ekim 1950 salı günü saat (19. 30) da davet eden hazırlanmış davetname, dördüncü vesika [belge sona ermektedir.]

INDEX

- 30 AGUSTOS, 167, 171, 176
Adana, 9, 16, 90, 96
Adenauer, 298
Ajans Türk, 142
Akel, 250
Alınmaz, Halil, 153, 155
Ali , Mehmet, 25, 40, 132
Almanya, 281, 293, 294
Alyot, Halim, 128
Amerika, Amerikan 130, 131,
142, 143, 144, 249, 260, 267,
309
Anadolu Ajansı, 102
Anavatan, 11, 73, 82, 128, 129
Anayasa, 255, 277, 283, 286,
287, 289, 308
Ankara, 29, 53, 84, 85, 86, 105,
106, 108, 112, 119, 123, 128,
131, 137, 167, 182, 189, 190,
249, 253, 263, 264, 282, 298,
305, 311, 316, 333
Antalya, 95, 100, 101, 306
Antienosis, 170
askeri, asker 104, 130, 148, 246,
250, 292
Atatürk, 123, 152, 159, 163,
174, 182, 189, 306, 325
Atina, 128, 129, 130, 244, 311,
336
Atlantik, 130, 294
Avukat, 90, 93, 245, 249
azınlık hakları, 132
Baf, 179, 250, 333
Bağdad Paktı, 272
bağımsızlık, 252
Balkan Paktı, 248, 313, 314
Banka, 89, 134
barış, 3
Başbakan, 119, 155, 179, 190,
194, 240, 243, 333
Başbakanlık, 2, 4, 128, 225
Başpiskopos, 84, 128, 209, 277,
316, 317, 318
Başvekil , 81, 104, 105, 133,
136, 139, 146, 149, 147, 150,
163, 166, 170, 181, 182, 183,
184, 185, 186, 187, 188, 189,
190, 193, 194, 197, 198, 229,
232, 244, 262, 263, 271, 275,
282, 291, 293, 295, 298, 305,
307, 308, 312, 329, 332, 333
Batı Trakya, 206, 309, 310
Bayar, Celâl, 140, 150, 232,
295, 305
Baytar, 97, 99
Berberoğlu, Ahmet Mithat, 249
Bereket , Cebeli, 16
Bilsel, C., 73
Birleşmiş Milletler, 128, 129,
143, 203, 204, 206, 207, 210,
250, 269, 272, 273, 274, 275,
276, 277, 279, 280, 281, 314,
317
Boyd , Lord 282, 285, 287, 288,
289, 290, 291
buğday, 3, 171
Burdur, 100, 123, 312
Bursa, 39, 123, 151, 152, 312,
315
Cumhuriyet Halk Partisi, 81, 83,
119, 120, 199

- cemaat teşkilâtı, 208, 211, 214,
217, 221
- Cezire, 75
- Clerides, 245
- Community, 116
- conflict de la Chypre, 252
- Constitution, 289
- Coşar, Mehmet İhsan, 117, 119
- Cumhurbaşkanı, 118, 120, 121,
122, 123, 124, 125
- Cumhuriyet, 2, 77, 79, 89, 90,
222
- Cyprus Gazette, 80
- Cyprus Question, 256
- Çağlar, Behçet Kemal, 330
- Demokrat Parti, 262, 305
- Dahiliye, 95, 97, 101, 117, 119,
331
- Daily Telgraf, 251
- demokratik, 167
- Denizyolları, 104, 106, 108,
109, 110, 111, 112
- Denktaş, Rauf, 321, 329, 330,
331, 332
- Derviş, Mehmet, 98
- Devlet Hava Yolları, 223, 224
- Devletler Hukuku, 210, 282
- diplomatik, 130, 204, 205, 206,
207, 210, 216, 305
- dış politika, 1
- Dışişleri, 113, 130, 133, 134,
136, 137, 138, 139, 205, 223,
225
- Doğu Akdeniz, 106, 107, 108,
109, 112, 210, 307, 309
- Doktor, 90, 91, 193, 282
- Dulles, John Foster 143, 275,
286
- Economist, 311
- eğitim, 3, 210, 211, 224
- Eisenhower, 295
- emekçi, 118
- Enosis, 1, 4, 221, 222, 247, 258,
261, 274, 281, 286, 288, 289,
314, 315, 317, 334, 336
- Eoka, 240, 246, 247, 258, 261,
316, 317
- Ermeni, 67, 70, 91
- Erim, Nihat, 281
- Ersoy, Bahir, 330
- Evkaf, 61, 62, 65, 66, 67, 68,
69, 75, 88, 92, 100, 112, 113,
132, 208, 209, 210, 212, 270
- Executive Council, 114
- fabrika, 94
- Fener, 95
- fes, 65, 88
- fidan, 3
- Foster, Gannice, 324
- Fransa, 129, 269, 294
- Garbı Trakya, 156
- Gazimağusa, 4
- gönüllü, 144, 160, 168, 201,
232, 241
- Greek Cypriot, 256, 290
- Gümrük, 9, 70, 93, 225
- Günaltay, Şemsettin, 119
- Hakikat gazetesi, 61
- Halk Partisi, 203, 219, 222, 224,
242
- Halkın Sesi, 110, 222
- Hammarksjoeld, Dag, 250, 295
- Harding, 251, 258, 261, 277,
288
- harf, 58, 59, 60, 61, 63, 64

- Hariciye, 64, 80, 84, 85, 91, 97,
143, 244, 248, 271, 273, 275,
291, 307, 313, 316, 329
- harp, 104, 153, 168
- Harper's Magazine, 256, 260
- harup, 104
- Hasan, Molla, 55
- Hatay, 65, 88, 124
- Hazine, 58, 59
- Hemşire, 121
- hicret, 19, 86, 89, 219, 277
- Holmes, General, 275
- Hordan, Celâl, 329, 330, 331
- Hulusi, Ahmet, 57, 103
- Hürriyet Partisi, 310
- Hürsöz, 222
- İbrahim, Hasan oğlu, 36
- İçel, 34, 99
- İçişleri, 117, 118, 124, 129, 225
- İcra Vekilleri Heyeti, 98, 99,
100, 101, 102, 103, 117, 119
- İcraat Meclisi, 113, 115, 245
- iktisadi, 1, 3, 4, 106, 107, 207,
208, 211, 217, 218, 219, 322,
330
- ilhak, 1, 117, 128, 144, 201,
203, 205, 221, 266, 269, 276,
278, 308
- İngiliz, 1, 7, 11, 29, 61, 65, 68,
69, 70, 77, 87, 88, 91, 92, 94,
97, 100, 103, 105, 113, 117,
119, 130, 132, 203, 206, 207,
208, 209, 210, 211, 212, 213,
214, 216, 217, 221, 223, 245,
246, 247, 248, 250, 254, 255,
261, 263, 264, 271, 273, 283,
286, 287, 292, 293, 294, 311,
316, 317
- İngiltere, 1, 2, 76, 84, 87, 89,
92, 94, 129, 136, 137, 203,
205, 210, 219, 251, 252, 262,
263, 265, 269, 271, 272, 273,
274, 275, 276, 277, 282, 283,
285, 286, 287, 291, 292, 293,
294, 295, 306, 309, 311, 312,
318, 334
- inkilâp, 179, 207, 266
- İnönü İsmet, 62, 73, 117, 152
- İnsan Hakları, 210, 280
- İş bankası, 58, 59
- iskân, 3, 19, 28, 29, 34, 40, 242
- İslâm, 65, 69, 87, 88
- İslâmcılık, 87, 88
- Isparta, 27
- Istanbul, 101, 201
- İstanbul, 1, 57, 66, 71, 72, 102,
105, 106, 109, 110, 111, 112,
149, 154, 155, 167, 179, 192,
193, 194, 197, 205, 235, 242,
243, 244, 248, 249, 250, 273,
290, 291, 326, 331
- istiklâl, 119, 120, 152, 198, 222,
223, 266, 315, 316
- İzmir, 55, 97, 98, 108, 111, 150,
198, 199, 244, 248, 249
- Kabotaj, 104, 105
- Kalergi, Richard Coudenhove,
253
- kamuoyu, 2
- Kanlîf, Filip, 84
- Karamanlise, 294
- Karaolis, Michalakis Savva,
259, 262
- kavanin, 74, 76, 79
- Kaymak, Ahmet Faiz, 133, 270,
327

- Kıbrıs Anayasası, 132, 206
 Cumhuriyeti, 2, 3
 davası, 144, 149, 159, 161, 167
 destanı, 153
 isyanı, 80, 95
 Meclisi, 80
 meselesi, 4, 165, 204, 260, 262, 282, 292, 293, 294, 306, 335
 Meselesi Komitesi, 260
 Radyo Servisi, 244, 245, 248, 249
 Rum, 2, 151, 210, 216, 218, 220
 sorunu, 2
 Türkü, 2, 74, 79, 90, 98, 116, 119, 132, 133, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 218, 220, 221, 222, 223, 224, 249, 250, 254, 268, 270, 327, 332
 Türk Kültür Dernekleri, 216
 Türk Kurumları Federasyonu, 221
 Türkleri, 1, 64, 65, 83, 88, 91, 132, 207, 217, 218, 220, 221, 222, 223, 268, 269, 270
 "Kıbrıs Türktür", 151, 158, 160, 162, 163, 168, 174, 183, 184, 197, 201, 229, 232
 Valisi, 113, 114, 115, 116, 208, 245, 251, 255
 Kıbrıslı, 1, 3, 4, 29, 39, 70, 90, 98, 103, 105, 117, 121, 146, 220, 241, 285, 314
 Kıbrıslı Rumlar, 1
 Kırşehir, 87
 kızıl papaz, 230
 Kiro, Aleksî, 95
 Konya, 16, 168
 Kooperatif, 218
 Korea, 293
 kültür, 1, 3, 4, 132, 208, 220, 241, 270, 313, 315
 Kuvayi Milliye, 152
 Küçük, Fazıl, 249, 321, 326
 Laborant, 121
 Larnaka, 84, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112
 Lefke, 65, 88, 194
 Lefkoşa, 67, 70, 81, 84, 88, 94, 119, 135, 140, 268, 333
 Lefkoşe, 139, 142, 143, 246, 251, 252
 Limassol, 101
 Londra Anlaşması, 1, 2, 19, 85, 113, 119, 234, 244, 248, 249, 250, 295, 298, 307, 316, 326
 Lozan, 1, 19, 76, 92, 101, 152, 169, 206, 207, 208, 210, 217, 218, 241, 242, 249, 272, 273, 274, 275, 278, 309
 Lloyd, Salwyn, 282
 maarif, 65, 67, 68, 69, 75, 87, 92, 102, 211, 212, 213, 214, 215, 322
 MacMillan, 294
 Mağusa, 84
 Makarios, 151, 245, 246, 247, 250, 269, 277, 297, 298, 311, 316, 317
 Maliye, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 103, 133, 134, 136, 137, 138, 139, 225
 Malta, 102, 287

- Manchester Guardian, 205
Mapolar, Afif, 141
Maronitler, 67
Mary Jane, 256, 260
matbaa, 47, 83
Medeni Kanunu, 209
medrese, 62, 63
Megalo İdea, 202
Menderes, Adnan, 141, 142,
145-167, 169-70, 172-6, 179-
189, 192-8, 200, 229-33, 239,
243, 244, 249, 253, 263, 264,
268, 271, 282, 285-92, 295,
298, 305, 311, 316-18, 321,
323, 326, 327, 331-
Meralan, Hatice, 72
merkep, 3, 124
Mersin, 16, 36, 38, 55, 90, 96,
234
millî, 62, 63, 66, 70, 73, 74, 77,
76, 79, 81, 82, 85, 86, 89, 90,
92, 95, 120, 121, 122, 125,
132, 135, 139, 192, 198, 203,
204, 205, 206, 207, 210, 211,
212, 214, 215, 216, 217, 218,
219, 220, 223, 225, 242, 265,
266, 267, 271, 295, 310, 314,
315, 326
birlik, 221
dava, 1, 4
Millî Eğitim, 120, 121, 122,
125, 212, 214, 215, 224
Millî Kongre, 66, 76, 79
Millî Türk Halk Partisi, 112
Milliyetçilik, 207
milliyetperver, 87
minority, 264
Montrö, 65
Muğla, 122
muhacir, 28, 34, 89, 219
mukim, 25, 40, 268
Müfti, müftü, 66, 67, 75, 76, 78,
79
Müftilik, müftülük, 75, 77, 208,
209
Mühendis, 98, 190
Müller, Alfred Leopold, 323
mülteci, 38
Münir, Mehmet, 53, 112, 113,
114, 115, 116
NATO, 143, 245, 251, 263, 272,
276, 310, 322
Necati, Mehmed, 76
Nehru, 295
New York, 170, 316
Nutting, Anthony, 316
Onat, Burhanettin, 306
Orfanidis, Apostolos, 325, 326
Orta Doğu, 203, 210, 219
Orta Okullar, 209, 210, 212,
213, 214, 215
Orta Şark, 142, 143, 144, 287
Orthodoxie, 328
Ortodoks, 95, 206, 269, 275
Osmanlı, 1, 66, 107, 208, 217,
221, 268, 278
Özkan, M. Necati, 66, 80, 81,
83, 91, 93, 120, 223, 224
Özkan, Nuri, 93
Palikarya, 192
Papayuanu, 250
Paris, 143, 250, 282, 286, 336
pasaport, 89
Patrikhane, 273
Patris, 95
Pavlides, 245

- Phillips, John 256, 257, 260
 Polis, 70, 246, 247
 Polychronis, 329
 Prime Minister, 170, 321
 protesto, 129, 210, 244, 245,
 250, 269, 270
 Question de la Chypre, 252
 Radcliffe, Lord, 254, 255, 265,
 266, 267, 268, 277, 283, 284,
 289
 Radcliffe projesi, 308
 Radcliffe raporu, 283
 reisicumhur, 96, 97, 98, 99, 100,
 101, 102, 103, 117, 119
 Remzi, Hüseyin, 57
 Remzi, Mehmet, 47, 64
 Rıza, Ali, 97
 Ruhanî, 66
 Rum Komünist Partisi, 250
 Rüstem, Hüseyin, 39
 Sağlık, 121
 Said, Hoca, 66
 Saka, Hasan, 113
 Salih, Halil oğlu, 26
 Salim Aziz, 249
 Sarper, Selim, 233, 234
 savunma, 130
 Saydam, Refik, 81
 Selânik, 85, 248
 self-determination, 251, 255,
 272, 274, 275, 276, 277, 278,
 279, 280, 281, 285, 286, 288,
 289, 290, 291, 314, 315
 self-government, 271, 272, 274,
 277, 278, 279, 280, 281, 289
 sendika 149, 150
 Şeriye, 75
 Söke, 40
 sosyal, 1, 3, 4, 132, 207, 208,
 211, 217, 221
 Sovyet Hükûmeti, 262
 Söz Gazetesi, 47, 51, 58, 59, 60,
 61, 63, 67, 82, 222
 Spectator, 205
 Spiridon, 128
 Stefannopulos, 143
 Stores, 66
 sulh, 142, 143, 144, 207, 208,
 263, 315, 318, 322, 325
 Sümer Bank, 94
 Süriye, 111
 Tabiyet, 39
 Takas Tetkik, 103
 taksim, 2, 251, 252, 271, 275,
 277, 278, 286, 288, 293, 312,
 317
 Taksim, 252, 275, 276, 288, 294
 Tarsus, 9
 taşımacılık, 3
 Tevfik, Mehmet, 27
 temsil, 3, 93, 143, 222, 243,
 255, 283, 284, 307, 308
 terrorists, 265
 teşkilât, 62, 269, 270, 330
 The Times, 205
 ticaret, 89, 133, 136, 139, 225
 toplumlararası, 2
 Türk Demokrasi Gençleri, 146
 Türk Eğitim Derneği, 216
 Türk Hükümeti, 1, 2
 Türk İşçileri Birliği, 166
 Türk Kültür dersleri, 212
 Türk Lisesi, 69, 92, 120
 Türk Tarih Kurumu, 102
 Turkish Cypriot, 290

- Türkiye, 1, 2, 3, 4, 19, 68, 73,
75, 77, 78, 79, 83, 88, 90, 94,
106, 107, 108, 109, 110, 112,
120, 122, 132, 139, 142, 143,
202, 203, 204, 205, 206, 207,
208, 209, 210, 211, 212, 213,
215, 216, 217, 218, 219, 220,
221, 222, 223, 224, 225, 244,
249, 250, 255, 263, 266, 267,
268, 271, 272, 273, 274, 275,
276, 277, 278, 279, 280, 286,
288, 293, 294, 305, 306, 307,
309, 310, 311, 312, 314, 315,
316, 317, 318, 325, 329, 330,
333
- Türklük, 71, 73, 87, 119
- Ulaşdırma, 106
- UNESCO, 215
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı 72
- Üniversite, 73, 216
- Vahidettin, 7, 18, 21
- vatandaşlık, 3, 219, 220
- Venizelos, 128, 275, 325
- Viktorya Kız Okulu, 211, 212
- welfare, 114, 116
- Winster, 114, 115, 116, 208
- Yalman, Ahmed Emin, 141
- Yapı ve Kredi Bankası, 133,
134, 135, 136, 138, 139
- Yugoslav Sefiri, 313
- Yugoslavya, 294, 313, 314, 315
- Yunan, 2, 74, 95, 128, 130, 131,
143, 151, 152, 189, 190, 203,
204, 211, 214, 216, 218, 219,
220, 239, 242, 246, 247, 248,
249, 255, 264, 266, 267, 269,
273, 294, 309, 310, 311, 312,
325, 330, 335, 336
- Yunanistan, 1, 2, 4, 92, 102,
128, 129, 143, 146, 203, 204,
205, 206, 211, 218, 219, 220,
221, 235, 244, 245, 250, 255,
263, 264, 269, 271, 272, 273,
274, 275, 276, 277, 278, 285,
293, 294, 305, 307, 309, 314,
315, 318, 336
- Zelzele, 87
- Ziraat, 71, 95, 96, 97, 98, 99,
100, 101, 219
- Zorlu, Fatın Rüşti, 147, 151,
165, 248
- Zürih Anlaşması, 2, 330

Guidelines for Submission of Manuscripts

1. The *Journal of Cyprus Studies* publishes articles in English and Turkish, and in accordance with the principles expressed in its Editorial Policy. It is understood that manuscripts submitted to the *JCS* for consideration have not been published previously, in part or in whole, and are not simultaneously under consideration for publication elsewhere. The ideas and opinions expressed in articles published in the *Journal* are the sole responsibility of the author(s), and do not reflect the views and policies of the Centre for Cyprus Studies or Eastern Mediterranean University. Responsibility for copyright permissions rests with the author(s).
2. A manuscript will be accepted for publication only if the editors and/or the editorial board, as well as the referee(s) agree that it should be.
3. Manuscripts should be sent to the editor either i) on a disk as a Microsoft Word (or a Word compatible) document or ii) as an e-mail attachment.
4. The following should be included in the body of the e-mail: title of the paper, your name and postal address, your institutional affiliation, daytime telephone and fax numbers (if available). An abstract (maximum 200 words) should be included as a separate document. Please provide, under the abstract, between 3 and 8 keywords for your manuscript.
5. There is no strict word limit for articles, but we prefer to publish articles that are between 6,000 and 10,000 words (including notes).
6. The manuscript should be prepared for blind review: The author's name and institutional affiliation are not to appear, so described, in the manuscript. Such information should appear only on the cover letter, which must be on a separate page. References to the author's own work must be cast in such a way that they do not reveal the author's identity. We recommend simply replacing the entire reference, including title and facts of publication, with an expression such as *Author's article*, *Author's book*, *Author's book 2*, etc. Acknowledgements that could allow a reader to deduce the author's identity must be removed for the initial review.
7. The Manuscript should be properly formatted. The entire manuscript (including notes, quotes, and formulae) should be double-spaced. The entire manuscript should be in 'Times New Roman' font, 12pt. All pages must be numbered. Notes should be placed at the end of the manuscript. Manuscripts should conform to *The Chicago Manual of Style*, 15th ed. See our style sheet below.
8. **Style Sheet**
 - a. Use endnotes, not footnotes.
 - b. Use *italics*, not underlining, for book and journal titles.
 - c. For well-known cities, omit state/country name from facts of publication.

- d. Omit the abbreviations 'p.' and 'pp.' for page numbers.
- e. See the *Chicago Manual of Style*, 15th edition, for detailed information; examples of reference types are shown below.

Journal article

Stephen Yablo, "Mental Causation," *Philosophical Review* 101 (1992): 245-80.

Book

Samuel Scheffler, *Human Morality* (New York: Oxford University Press, 1992), 25-30.

Article in a book

John W. Houck, "Stories and Culture in Business Life," in *A Virtuous Life in Business: Stories of Courage and Integrity in the Corporate World*, ed. Oliver F. Williams and John W. Houck (Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, 1992), 129-38.

Note:

For repeated references, do not use 'op. cit.' - use a short title instead (e.g., Yablo, "Mental Causation").

You may use 'ibid.' (not italicized) where appropriate.

If you make many references to a single work, you may (and are encouraged to) give bibliographic information in a note at the first such reference, and then, for subsequent references, give page numbers only, in parentheses, run into the main text.

The subsequent references are run into the text, enclosed in parentheses, like so: (Yablo 1992, 248-52). The author's name may be omitted if it is clearly implied by context.

Note the distinction between 'Yablo 1992', which refers to a work, and 'Yablo (1992)', which is a reference to Yablo the person, followed by a parenthetical reference to one of Yablo's works.

Abbreviations. Most abbreviations should be spelled out and rendered in English.

Emphasis. Use italics, not underlining.

Quotation marks. Use double quotation marks for quoted material run into the text, and for irony and other literary purposes. Use single quotation marks for quoted material *within* a quotation and to mention linguistic expressions.

Spelling. Use American spelling.

For further information see: <http://jcs.emu.edu.tr>

Yazı Göndermek İsteyen Yazarların Dikkatine

1. *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi*, Derginin Amacı bölümünde belirtilen ilkeler doğrultusunda Türkçe ve İngilizce makaleler yayınlar. *Dergide* basılacak yazı ve makalelerin içeriğinin özgün olması, daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış, hali hazırda başka bir dergide değerlendirme aşamasında olmaması ve yayın haklarının verilmemiş olması gerekmektedir. *Dergide* yayınlanan makalelerde ifade edilen inanç, görüş ve fikirler tamamen yazar veya yazarlara ait olup, Kıbrıs Araştırmaları Merkezi veya Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin görüşlerini ve genel politikasını yansıtmaz. Yazının içindeki malzemelerle ilgili telif haklarının elde edilmesi yazar veya yazarların sorumluluğundadır.
2. Bir yazı ancak editör, yayın kurulu ve hakemler tarafından uygun görüldüğü takdirde yayınlanacak.
3. Yazılar editöre ya Microsoft Word, ya da Microsoft Word uyumlu bir programda yazılmış olarak i) cd üzerinde, ya da ii) e-posta bağlantılı gönderilmelidir.
4. Yazarlar adlarını, yazının başlığını, hangi kurumda çalıştıklarını, posta adresi, telefon ve faks numaralarını ve e-posta adreslerini yazıdan bağımsız olarak ayrı bir sayfada göndermelidir. Bununla birlikte 200 kelimeyi aşmayacak şekilde İngilizce ve Türkçe (mümkünse) özetler ve altına 3-8 kelimedenden oluşan anahtar kelimeler yazıya eklenmelidir.
5. Kesin bir kelime kısıtlaması olmasa da metin ve notlar birlikte 6000-10000 kelime arası olması tercih edilmektedir.
6. Değerlendirmeye alınan makalelerin yazarları ve hakemlerin karşılıklı olarak isimleri gizli tutulur. Değerlendirmedeki gizlilik esası için makalede yazarın adı ve çalıştığı kurum geçmemelidir. Bu bilgiler sadece gönderilen elektronik posta mektubunda yer almalıdır. Değerlendirmeye gidecek makalede yazarın kendisine yaptığı referanslar yazarın kimliğini açığa çıkartmayacak şekilde verilmelidir. Bütün referansları aynı şekilde verip yazarın adı yerine sadece *Yazarın makalesi*, *yazarın kitabı* ve *yazarın kitabı* 2 gibi verilmesi yeterli olacaktır. Yazarın kimliğini açığa çıkartacak teşekkür notları makalenin ilk gönderiminde yer almamalıdır.
7. Değerlendirmeye gönderilen yazılar aşağıdaki belirtilen format ölçütlerine uygun olmalıdır: Ana metin: 12 punto, "Times New Roman" karakterde, iki (2) aralıkla yazılmalıdır. Kaynaklara göndermeler dipnot olarak makalenin sonunda verilmelidir. Yayın için gönderilen makaleler *Chicago Manuel of Style*, 15inci Basım, uygun olmalıdır. Bütün sayfalar numaralandırılmalıdır.
8. Kaynaklara referans
 - a. Dipnotları makalenin sonunda verilmelidir.
 - b. Kitap ve dergi isimleri için *italik* kullanılmalıdır.

- c. Basım bilgilerinde bilindik şehirler için eyalet ve devlet isimleri yazılmamalıdır.
- d. Bibliyografik notlar için aşağıda verilen bazı örneklerde olduğu gibi *Chicago Manuel of Style* (15. basım) kullanılmalıdır.

Sürelî yayınlar:

Stephen Yablo, "Mental Causation," *Philosophical Review* 101 (1992): 245-80.

Kitaplar:

Samuel Scheffler, *Human Morality* (New York: Oxford University Press, 1992), 25-30.

Kitap içinde makale:

John W. Houck, "Stories and Culture in Business Life," *A Virtuous Life in Business: Stories of Courage and Integrity in the Corporate World*, der. Oliver F. Williams ve John W. Houck (Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, 1992), 129-38.

Not:

Tekrarlayan referanslar için 'op. cit.' kullanılmamalı, bunun yerine kısa isim kullanılmalı (örneğin, Yablo, "Mental Causation"). Eğer aynı kaynağa birçok kez atıfta bulunuyorsanız bibliyografik bilgileri ilk sefer bir notta verdikten sonra ayrıca içinde sayfa numaralarını ana metnin içinde vermeniz tavsiye edilir. Araç içindeki sıra şöyle olmalıdır: yazar(lar)ın soyadı, kaynağın yılı, sayfa numaraları. Karşılaşılabilecek farklı durumlar şöyle örneklenebilir: (Yablo 1992, 248-52). Eğer yazarın ismi açık bir şekilde geçiyorsa metnin içinde yazarın ismi yazılmayabilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta 'Yablo 1992' (bir esere referans verir) ve 'Yablo (1992)' (bir yazara ve parantez içinde onun bir eserine referans verir) arasındaki farktır.

Kısaltmalar. Kısaltmalar ilk açık halleriyle yazılmalıdır.

Vurgu. İtalik kullanılmalı.

Tırnak İşareti. Alıntı ironi ve diğer edebi amaçlar için çift tırnak işareti kullanılmalı. Tek tırnak işareti alıntının içinde alıntı varsa ve dilbilimsel terminoloji için gerekiyorsa kullanılmalı.

Detaylı bilgi için bkz.: <http://jcs.emu.edu.tr>

Contents / İçindekiler

Emre Ayko
Sanem Yamak

1

TC Başbakanlık Cumhuriyet
Arşivi'ndeki Belgelerde Kıbrıs: Sunuş

Suat Söylemez

6

1923-1951 Dönemi
117 1952-1960 Dönemi
315 Index

